ССРИ ЭЛМЛӘР АКАДЕМИЯСЫ — АЗӘРБАЙЧАН ФИЛИАЛЫ
НИЗАМИ адына ӘДӘБИИЯТ вә ДИЛ ИНСТИТУТУ

ДӘНИЗЧИЛИК ТЕРМИНЛӘРИ ЛҮҒӘТИ

ЭАДәф НӘШРИЙЯТЫ
Баки — 1942

ССРИ Элмлəр Академиясы
Азəрбайчан филиалы Президиумунун
сəрəнчамы илə чап эдилмишдир

Напечатано по распоряжению
Президиума Азербайжанского филиала
Академии наук СССР

ССРИ ЭЛМЛӘР АКАДЕМИЯСЫ—АЗӘРБАЙЧАН ФИЛИАЛЫ
НИЗАМИ адына ӘДӘБИЙЯТ вә ДИЛ ИНСТИТУТУ

ДӘНИЗЧИЛИК ТЕРМИНЛӘРИ ЛҮГӘТИ

Дүзәлдән *Г. К. КУЛИ*
Редактору *М. БАБАЕВ*

ЭААзф НӘШРИЙЯТЫ
БАКИ—1942

АКАДЕМИЯ НАУК СССР—АЗЕРБАЙДЖАНСКИЙ ФИЛИАЛ
ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ и ЯЗЫКА им. НИЗАМИ

ЭКР
Э-51

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ ПО МОРСКОМУ ДЕЛУ

Составил *К. К. ГЮЛЬ*
Редактор *М. БАБАЕВ*

БИБЛИОТЕКА
Академии Наук
СССР

ИЗДАТЕЛЬСТВО АзФАН
БАКУ—1942

EB_1942_AKS_856

РЕДАКЦИЯДАН

Дəнизчилик терминləри лүғəти, ССРИ Элмлəр Академиясы Азəрбайчан Филиалы Низами адына Әдəбийят вə Дил Институтунун „терминоложи лүғəтлəр“ сериясындандыр.

Бу терминлəр лүғəти дəнизчиликдə ишлəнəн əсас 2340 термини əhатə эдир; изаһы чətин олан 50-йə гəдəр термин үчүн китабын ичиндə шəкил верилмишдир. Китабын ахырына, такелаж вə кəминин башга мүһүмм hиссəлəрини көстəрəн вə нөмрəлəри илə алтында hиссəлəринин адлары язылмыш он бəйүк шəкил дə əлавə олунур.

Азəрбайчанча терминлəрин гаршылыгы олан русча термини вə я онун изаһыны асанлыгла тапмаг мəгсəдилə китабын ахырында реестр верилир; мəсəлəн: азəрбайчанча „ДОРУН БАШЛЫҒЫ“ термининин русча мүгабилини ахтардыгда реестрə бу терминин янында язылмыш 809 нөмрə васитəсилə текстдə hаман терминин русчасы „КЛОТИК“ сөзү вə я азəрбайчанча „hӨРҮК“ терминини ахтардыгда 1680 нөмрə васитəсилə hаман терминин русчасы „РКДЬКА“ сөзү тапылыр.

Дəнизчилик сahəсиндə термин яратмаг тəшəббүсү илк тəшəббүс олдуғундан нəгсанлары да ола билəр ки, бунун үчүн охучуларын көстəришлəрини Институт мəмнуниййətлə гəбул эдəчəкдир.

ƏAAзФ-нын Низами адына
Әдəбийят вə Дил Институту

А

1. **А** — Бейнәлхалг кода көрә „Сүр'әтими сынайырам“ ифадәсини билдирән бирбайраглы сигнал.

2. **Абаза**—абаза. Гара дәниздә әсән вә Дунай балыгчылары үчүн горхулу олан шиддәтли шәрг күләйи.

3. **Абандон** — абандон. Сығорта әдилмиш кәми вә йүкүн, бир фәлакәт нәтичәсиндә сығорта чәмийәти ихтиярына верилөрәк сығорта пулунун алынмасы.

4. **Абордаж (абордировать)**—абордаж (абордажа алмаг). Дөйүш мәгсәдилә дүшмән кәмисинә ян алмаг.

5. **Авангард** — авангард. Флотун вә эскадранын габагда кедән hиссәси.

6. **Ваннпорт**—ваннпорт. Кәмиләрин пис hавадан далдаланмасы вә порта дахил олмаг, элеватора, көрпүләрә ян алмаг нөвбәсини көзләмәси үчүн харичи рейдин мол илә горунмуш hиссәси.

7. **Аварийная подписка** — авария гәбзи. Йүк саһибинин, авария hаггыны верәчәйини өhдәсинә көтүрмәси барәсиндә капитана вә я кәми саһибинә вердийи гәбз.

8. **Аварийный Бонд**—авария бонду (бах *аварийная подписка*).

9. **Аварийный взнос** — авария пайы. Диспашер; үмуми авариядан дәйән зәрәрләри бөлдүкдә, кәми, йүк вә фрахта дүшән пай.

10. **Аварийный комиссар**—авария комиссары. Авариянын hансы шәраитдә төрәдийини, онун сәбәбләрини, кәмийә вә йүкә дәймиш зәрәрләрин мигдар вә дәйәрини йохлаян вә тә'йин әдән сығорта чәмийәти нүмайәндәси.

11. **Аварийный реверс** — авария реверси (бах *аварийная подписка*).

12. **Аварийный сертификат**—авария сертификаты. Авария комиссары тәрәфиндән кәминин вә я йүкүн йохланмасы вә экспертиза әдилмәси хүсусунда язылан акт.

13. **Авария**—авария. Кәми вә я аэропланын hәрәкәти үчүн горху төрәдәчәк сурәтдә зәдәләнмәси.

14. **Авария общая**—үмуми авария. Кәминин вә кәмидә олан йүкүн хиласы үчүн көрүлән тәдбирләр нәтичәсиндә баш вермиш зәрәр.

15. **Авария частная**—хүсуси авария. Кәми вә я йүкүн зәдәләнмәсиндән дәйән зәрәр.

16. **Аварком**—аварком (бах *аварийный комиссар*).

17. **Авиаматка**—авиаматка. Аэропланын галхыб-энмәси үчүн палубасы олан вә чох аэроплан дашыя билән hәрб кәмиси.

18. **Авианосец**—бах *авиаматка*.

19. **Авиатранспорт** — авиатранспорт. Аэроплан дашыян hәрб кәмиси (бунда, авиаматкадан фәргли олараг, аэропланларын галхыб-энмәси үчүн хүсуси палуба йохдур; аэроплан катапулта илә атылараг галхыр).

20. **Авиация морская**—дәниз авиациясы.

21. **Авиз**—авиз. Йүкүн вә я пулун көндәрилмәси хүсусунда хәбәрдарлыг.

22. **Авизо (авизное судно)**—авизо кәмиси. Саһилләри горуян вә рабитә үчүн ишләдилән hәрби кәми.

23. **Аврал (авральная работа)**—аврал. Бүтүн кәми hеј'әтинин ишләмәсини тәләб әдән hадисә.

24. **Агент военно-морской (атташе)**—hәрби-дәниз агенти.

25. **Агент морской**—бах *морской агент*.

26. **Агентство морское** — дәниз агентлийи. Кәмиләрә, миникләрә гуллуг этмәк үчүн саһилдә олан илк оператив тәсәррүфат тәшкилаты.

27. **Адвиз**—адвиз (бах *авиз*).

28. **Аддендум** — аддендум. Фрахт мүгавиләсинә әдилән әлавә.

29. **Адмирал**—адмирал. hәрби-дәниз флотларында баш рүтбә.

29а. **Адмирал флота**—флот адмиралы.

30. **Адмиралтейство**—һәрби флот идарәси. 1) Һәрб кәмиләринин тикилмәси вә тә'мири үчүн верфләрин, әллингләрин олдуғу ер; 2) дәниз министрлийи.

31. **Адресная комиссия**—адрес комиссион һаггы. Кәми саһибинин, кәмини фрахт әдән шәхсә әлавә вердийи пул.

32. **Азбука Морзе**—Морзе әлифбасы. Һөгтә вә хәтләрдән дүзәлдилмиш әлифба. Мәсәлән:

а	.—	1	.————
б	—...	2	..———
к	—.—	3	...——
р	.—.	7	——...

33. **Азимут**—азимут; көй чисми азимуту. Мушаһидәчи меридианы мүстәвиси илә мушаһидә әдилән көй чисминдән кечән вертикалын мүстәвиси арасындакы бучаг.

34. **Акватория порта** — портун акваторијасы. Портун, мүәйјән һүдуд дахилиндә лазым кәлән ишләрин көрүлмәси үчүн тәчһиз әдилмиш олан һиссәси.

35. **Аквилон**—аквилон. Шиддәтли шимал күләји.

36. **Аксиометр**—аксиометр. Кәминин диаметрал мүстәвиси илә сүканын әмәлә кәтирдији бучағы вә сүканын һансы тәрәфә дөндүјүнү көстәрән прибор (шәкил 1).

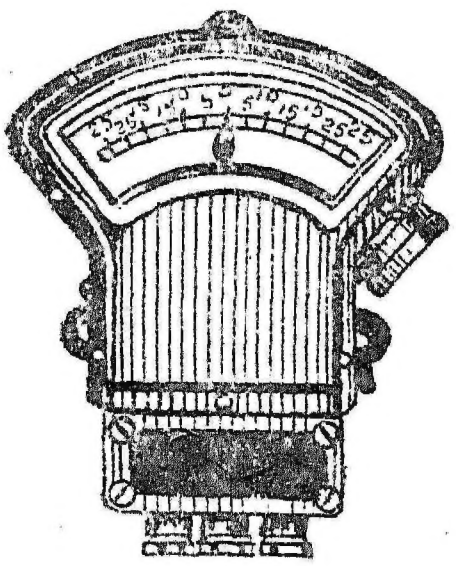

Шәкил 1.

37. **Активная масса** — актив күтлә. Диспашер тәрәфиндән гәбул әдилмиш үмуми авариј зәрәр вә хәрчләринин чәми.

38. **Альманах морской** — дәнизчилик алманахы. Астрономик мәсәләләрин һәлли үчүн дәнизчилик астрономијасындан сораг китабы. Инкилтәрәдә „Nautical Almanac“ ады илә нәшр олунур. 1930-чу илдән „Nautical Almanac“-ы әвәз әдән рус дилиндә Ленинград астрономија институту тәрәфиндән „Дәнизчилик астрономија илљији“ („Морской астрономический ежегодник“) нәшр олунур.

39. **Амбарго**—бах *эмбарго*.

40. **Амбразура**—амбразура. Кәминин борт вә бүрчләриндә топ лүләси үчүн ачылмыш ярыг.

41. **Анапуть**—анапут. Алт дүз елкәнләри (фок вә гроту) јығышдыран кәндир.

42. **Анапуть - блок**—анапут - блок. Тентләрин орта ликтросла чәкилмәси вә асылмасы үчүн ишләдилән блок.

43. **Английский Ллойд**—Инкилис Ллојду. (Үмум Инкилтәрә сығорта чәмијјәтләри бирлији). Бу чәмијјәт, сығорта ишләриндән башга баһид дәниз авариј документләри дүзәлтмәк, авариј илә мүбаризә институтлары тәшкил этмәк, дәниз фәлакәтләриндән хилас ишләри вә кәмиләрин классификацијасы илә дә мәшғул олур.

44. **Андривел** — андривел. Галерләрдә олан гардел (ип).

45. **Анемометр** — анемометр. Күләјин күввә вә сүр'әтини өлчән прибор.

46. **Анкер**—анкер, ләвбәр.

47. **Анкерок**—анкерок. Ичмәли су вә су балласты (исрафы) үчүн кичик бочка.

48. **Анкершток**—анкершток. Ләвбәр гәлу.

49. **Антициклон**—антициклон (бах *циклон*).

50. **Аншпуг**—аншпуг. Ағач вә ја дәмир чубуг, линк.

51. **Апанер** — апанер. Ләвбәрин галдырыларкән, һәлә дибдән ајрылмадығы заман зәнчирин су сәтһинә перпендикуляр вәзијјәти.

52. **Аппарат торпедный**—торпеда аппараты. Сыхылмыш һава вә ја барыт илә торпеда атан аппарат.

53. **Апсель**—апсел. Грот вә бизан дорлары арасында олан чәп елкән.

54. **Ариергард** — ариергард. Флотун вә ја эскадранын керисиндә кедән вә ону дүшмәнин көзләнмәјән һүчумундан горуян һиссәси.

55. **Арки буксирные**—едәк тағлары. Едәк ипинин сүрүшмәси үчүн кәминин далында металдан гајрылмыш тағлар.

56. **Армада**—армада. 1) Һәрби елкән кәмиләри флоту; 2) бөјүк вә күввәтли флот.

57. **Арматор**[1]—арматор. Кәми саһиби

58. **Арматор³**—арматор. Силаһланмыш тичарәт кәмиси.
59. **Арсенал**—арсенал, чәббәхана.
60. **Артиллерия морская**— дәниз артиллериясы.
61. **Архитектура корабельная**—бах *корабельная архитектура.*
62. **Асламка (асланка)** — асламка. Волгада ишләйән икидорлу елкән кәмиси.
63. **Аспиратор**—аспиратор. Хараб олмуш һаваны соруб чыхаран труба.
64. **Астраганы**—көрфәзчикләр.
65. **Астрономия мореходная**—бах *мореходная астрономия.*
66. **Атоллы**—атоллар; мәрчан адалары.
67. **Аутригер**—аутригер. Кәмидә бортдан кәнара чыхан һиссәләр.
68. **Ахтерлюк**—ахтерлюк. Кәмидә мае әрзаг (яғ, чахыр вә с.) амбары.
69. **Ахтерпиктрюм**—ахтерпиктрюм. Кәминин дал һиссәсиндә сон амбар.
70. **Ахтертов**—бах *бурунduк.*
71. **Ахтерштевень** — ахтерштевен, сүкан тири.
72. **Ахткантлы**—ахткантлар. Дорун дөрдбучаглы ашағы һиссәси.
73. **Аэродромы морские** — дәниз аэродромлары.

Б

74. **Б**—Бейнәлхалг кода көрә „Мән партлайычы шей йүкләйирәм вә я бошалдырам" ифадәсини билдирән бирбайраглы сигнал.
75. **В (Bale)**—1) Таһ; 2) киса.
76. **В. D.**—(Bar draught вә я Bar draft). Кәминин горхусуз апара биләчәйи максимум йүк мигдары.
77. **Баба**—доламачарх.
78. **Бабай**—бабай. Ири ләвбәр, чай баржаларында ән бөйүк ләвбәр.
79. **Бабка**—даяг. Чай кәмиләринин янларындан гоюлан даяг.
80. **Багор**—учу гармаглы ағач.
81. **База**—база. Дәниз, һава вә гуру йол һүчумларындан яхшы горунмуш, кәмиләрә сакит даянмаг, сурсатын чатмаян һиссәсини алмаг, зәдәләрин тә'мири вә кәми һеј'әтинин динчәлмәси үчүн дәниз гүввәләринин далдаланма ери.
82. **База пловучая**—бах *пловучая база.*
83. **Базанная**—бах *штаг.*
84. **Байдак**—чай баркасы.
85. **Байдара**—байдара. Днепр чайында 6—8 аварлы кәми.
86. **Байдарка**—байдарка. Йүнкүл авар кәмиси.
87. **Бак**—бак. Кәминин баш һиссәсиндә форштевендән фок дорунадәк олан саһә.
88. **Бакалда**—көл. Чайын дашмасындан әмәлә кәлән көл.
89. **Бакалдина**—кичик көл.
90. **Бакаляра**—бакаляра. Галердә көндәләнинә узадылмыш вә учлары бортдан кәнара чыхмыш тир.
91. **Бакан (бакен)**—бакан. Дәнизда, чайларда, кечидләрдә, каналларда тәһлүкә ерләрини ишарә этмәк вә саир мәгсәд үчүн ләвбәрлә даянан силиндр вә башга шәкилли ишан.
92. **Бакаут**—бакаут агачы (lignum vitae).
93. **Бакборд** — бакборд. Кәминин сол тәрәфи.
94. **Бакланец**—бах *баклыш.*
95. **Баклыш**—даш адачыг. Аг дәниздә су үзүнә чыхмыш гая вә я дик саһилли адачыг.
96. **Баковый**—1) Думанлы һавада кәминин башында дурараг, ирәли бахан көзәтчи матрос. 2) Бак аварчысы; шлюпканын баш тәрәфиндән биринчи аварчы; баш тәрәфдә дуран матрос.
97. **Бакштаг¹**—бакштаг. Рангоуту, шлюпка асылан тирләри вә саирәни яндан бәркидән трос вә я зәнчир.
98. **Бакштаг²**—бакштаг (сәмт). Күләйә нисбәтән кәминин диаметрал мүстәвиси илә 90°-дан бөйүк вә 180°-дан кичик бучаг әмәлә кәтирән курс.
99. **Бакштов**— бакштов. Кәминин далындан шлюпка бағламаг үчүн салланан ип.
100. **Балансела**—балансела. Аралыг дәниздә ишләйән 20 аварлы шлюпка.
101. **Балансир**—балансир. Ох үзәриндә һәрләнән тир.
102. **Баллу**—баллу. Антил адаларында узун дорлу шахуна.
103. **Балингер**—балингер. XV әсрдә Инкилтәрәдә ишләдилән, экипажы 40 нәфәрдән ибарәт кәми.

104. **Балл**—балл. Күләк гүввәсини вә далға дәрәчәсини өлчмәк үчүн шәрти өлчү ваһиди (үмумиййәтлә күләк гүввәси 12, далға дәрәчәси исә 9 балл илә өлчүлүр).

105. **Балласт**—балласт; исраф. Кәминин суя кирән һиссәсини артырмаг вә ағырлыг мәркәзини ашағы эндирмәк мәгсәдилә алынан артыг йүк (бу мәгсәд үчүн чугундан, дашдан, гумдан вә ән чох судан истифадә олунур).

106. **Ballast declaration** — балласт декларациясы. Харичи өлкә портларына балластла кедән кәминин капитаны тәрәфиндән верилән көмрүк декларациясы.

107. **Балластеры** — балластерләр. Балластла рейс эдән кәмиләр.

108. **Балластина**—гурса; балластина. Кәмиләрдә, шлюпкаларда балласт әвәзинә ишләдилән ағыр чугун вә я металл парчасы.

109. **Баллер**—баллер; ох.

110. **Баллер руля**—сүкан баллери. Сүканы дөндәрән ох.

111. **Баллер шпиля**—шпил баллери. Үзәриндә шпил фырланан ох.

112. **Баллистика**—баллистика. Топ күлләсинин траекториясыны вә саир һәрәкәт шәраитини өйрәнән элм.

113. **Балтайм**—балтайм. Балтик дәнизиндә йүкүн дашынмасы үчүн бағланан мүгавиләнамә.

114. **Балтвуд**—балтвуд. Балтик дәнизиндән мешә материалларынын дашынмасы үчүн бағланан мүгавиләнамә.

115. **Балткон**—балткон. Инкилтәрә вә Шотландиядан бүтүн Балтик вә Ағ дәниз, һәмчинин Скандинавия портларына көмүр дашымаг үчүн бағланан фрахт мүгавиләнамәсинин мүхтәсәр ады.

116. **Балун кливер**—балун кливер. Яхталарда бир үчү бушпритин нокуна, о бири үчү стенганын топуна бағланараг галдырылан елкән.

117. **Балясина**—пиллә. Ип нәрдиванында тахта пиллә.

118. **Банк**—балыгчы гайығы. Треска тутмаг үчүн кичик балыгчы кәмиси.

119. **Банка**[1]—банка. Борт топлары арасындаки ер.

120. **Банка**[2]—отурачаг. Шлюпкада отурачаг.

121 **Банка**[3]—даш сай. Дәрин судаки бәрк, сай ер.

122. **Банка минная**—мина банкасы. Чәпәр дүзәлтмәк үчүн айры группалар һалында гоюлмуш миналар.

123. **Банкет**—алчаг күрсү. Нәмдән, чүрүмәдән горумаг мәгсәдилә ип кәләфи вә ведрә алтына гоюлан тахта.

124. **Банник**—силки. 1) Топ лүләсини тәмизләмәк үчүн ишләдилән шотка; 2) кәми газанларынын түстү йолларыны тәмизләмәк үчүн прибор.

125. **Банок**—кечид. Фарватер.

126. **Бант**—ямаг. Елкән ямағы.

127. **Бар**—хол. Чай ағзындаки сай.

128. **Баратрия**—баратрия. Экипаж вә я капитаның кәми йүкүнә хәјанәти.

129. **Барашек**[1] — гулаглы гајка. Илюминатор люкларыны, су бурахмајан гапылары кип өртмәк үчүн ишләдилән гайка.

130. **Барашек**[2] — көпүк. Ләпәнин көпүклү үст һиссәси.

131. **Баргоут** — баргоут. Кәминин байыр гапламасынын сүүстү һиссәси.

132. **Баржа** — баржа. Палубалы, Өзү һәрәкәт эдә билмәјән кәми (дәниздә килли, чајда исә дүз дибли олур).

133. **Барк**—барк. Үчдорлу елкән кәмиси (икн габаг дору дүз, дал дору исә чәп елкәнли олур).

134. **Барка**—барка. Палубасыз, дүз дибли көл-чај јүк кәмиси.

135. **Барказ**—барказ. 1) 20 — 24 аварлы, ағыр јүк вә 100 нәфәрә кими миник галдыра билән бөјүк шлюпка; 2) јүк вә миник дашыян, порт дахилиндә кәмиләри едәкдә чәкән моторлу кичик кәми.

136. **Баркентина**—баркентина (бах *суда парусные*).

137. **Баркерола**—баркерола. Дорсуз кичик италјан кәмиси.

138. **Барограф**—барограф. Атмосфера тәзјигини гејд эдән прибор.

139. **Барометр**—барометр. Атмосфера тәзјигини өлчән прибор.

140. **Бархоутный стрингер**—бархоут стрингери (бах *стрингер*).

141. **Бассейн**—һөвзә.

142. **Баталер**—баталер. Кәми әрзаг ишчиси.

143. **Баталия**—баталија. Дәниз дөјүшү.

144. **Батарея**—батарея. Бир команда илә идарә олунан ејни калибрли бир нечә топ.

145. **Батарея пловучая**—үзүчү батарея. Дәниз топлары гоюлмуш, өзү һәрәкәт эдә билмәјән кәми.

146. **Батоксовая линия** — батокс хәтти. Диаметрал мүстәвиһә параллел хәтләрин кәми көвдәсини кәсдийи әйри хәтләр.

147. **Батоксы**—батокслар. Кәминин диаметрал мүстәвисинә параллел мүстәвиләрин кәми көвдәсини кәсмәсиндән алынан хәтләр.

148. **Батометр**—батометр. Дәнизин дәрин ерләриндән су чыхаран прибор.

149. **Батопорт**—батопорт. Док дарвазасы.

150. **Баттенсы**—баттенсләр. Галынлығы 51 *мм*-дән 61 *мм*-әдәк, эни 18 *см*-дәк олан мишарланмыш мениә материалы.

151. **Башенные орудия**—бүрч топлары. Дөйүш кәмиләринин зирһли бүрчләриндә олан топлар.

152. **Башенный броненосец**—бүрчлү зирһли. Зирһләнмиш бүрчлү дөйүш кәмиси.

153. **Башня**—топ бүрчү.

154. **Бегин-брасы**—бегин-браслар. Бизан дорундаки ашағы рейи дөндәрмәк үчүн ипләр.

155. **Бегин-рей**—бегин-рей. Бизан дорунун ашағы рейи.

156. **Бегин-топенанты** — бегин-топенантлар. Бизан дорунун ашағы рейи топенантлары.

157. **Беговая дорога**—чай саһилиндәки йол.

158. **Бегун-тали** — узун-тали. Кәмидә марсели галдыран ән узун тали.

159. **Бейдевинд**—бейдевинд. Күләк хәттинә ән яхын олан курс.

160. **Бейфут**—бейфут. Рейин вә я гафелин дора бағланмасы үчүн һалга (үзәринә мешин чәкилмиш ип һалга).

161. **Бейшлот**—ашырым, су ашырымы.

162. **Бельевой леер**—кәмидә палтар асылан ип.

163. **Бельный трос**—гатранланмамыш кәндир.

164. **Беляки**—бах *барашек*[2].

165. **Беляна**—беляна. Чайларда ахыдылмаг үчүн мешә материалларындан гурулмуш ясты дибли кәми (һәмин кәмиләр еринә чатанда сөкүлүб материал олараг ишләнир).

166. **Бензель**—бензел. Ики ипин вишлә сәринмәси (шәкил 2).

167. **Берда**—Мат дәзкаһы.

168. **Бережник** — саһил боюндаки йол.

169. **Берлина** — берлина. Вислада, Гәрби Двинада вә Днепрдә елкәнли чай кәмиси.

170. **Берма** — берма. Су алтында даш, чынгыл вә сапрә йығыны.

171. **Berth**—бертс. Портда кәминин ян алыб дурмасы үчүн ер.

172. **Берцо**—паз, пая.

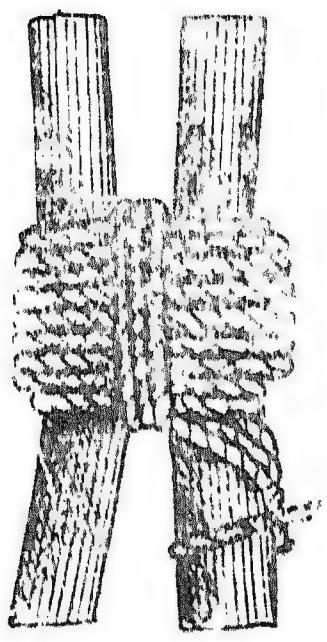

Шәкил 2.

Шәкил 3.

173. **Беседка**—асма отурачаг (шәкил 3).

174. **Беседочный узел**—асгы дүйүнү.

175. **Бетиться**—күләйә кәтирмәк.

176. **Биби**—бах *блекбалси*.

177. **Бизань**—бизан. Бизан дорунун ашағы рейинә бағланан дүз елкән.

178. **Бизань-бык-гордени**—Бизан-бык-горденләр. Ашағы дүз елкәнләрин, ашағы шкаториналарыны бизан дору рейләринә галдыран ипләр.

179. **Бизань-ванты** — бизан вантлар. Бизан доруну янлардан сахлаян вантлар.

180. **Бизань-галс** — бизан-галс. Бизан дорунда, елкәнин күләк дөйән һиссәсинин ашағы учуну лазыми ердә сахламаг үчүн ишләдилән ипләр.

181. **Бизань-гафель**—бизан-гафел. Бизан елкәнинин үст кәнары бағланылан ағач.

182. **Бизань-гик**—бизан-гик. Бизан елкәнинин алт кәнары бағланан ағач.

183. **Бизань-мачта** — бизан дору. Дорларынын сайы икидән артыг олан кәмиләрдә сонунчу дор.

184. **Бизань-шкот** — бизан-шкот. Бизан елкәнини ачмаг вә дөндәрмәк үчүн ипләр.

185. **Бизань - штаги** — бизан-штаглар. Бизан доруну габагдан сахлаян ипләр.

186. **Бизань-эрнс-бакштаги**—бизан-

әрнс-бакштаглар. Бизан елкәнинин гафелини кәминин диаметрал мүстәвисиндә сахлаян ипләр.

187. **Бикгед**—бикһед. Кәминин баш һиссәсиндә олан аракәсмә.

188. **Биландер** — биландер. Икидорлу һолланд кәмиси.

189. **Bilge**—билҷ. Кәминин су алтындакы дөш һиссәси.

190. **Бимсы**—бимсләр. Үстүнә палуба дөшәнән әнинә тирләр.

191. **Битенги** — битенгләр. Ләвбәр зәнчирини вә башга кәндирләри доламаг үчүн тумбалар (шәкил 4).

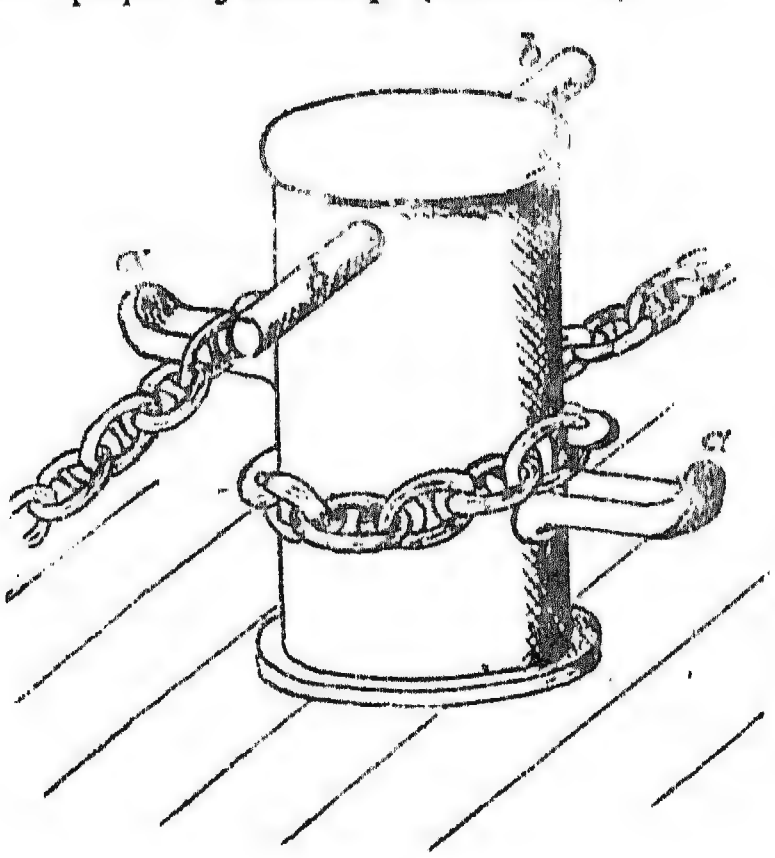

Шәкил 4.

а—әйри битенг; b—дүз битенг.

192. **Бить склянки**—зәнк чалмаг. Вахты билдирмәк мәгсәдилә зәнк чалмаг.

193. **Блекбалси (блекси или биби)**. Гара дәниз - Балтик дәнизи сыҕорта чәмиййәтинин мүхтәсәр ады.

194. **Блинд**—блинд. Бушприт алтында бағланылан дүз елкән.

195. **Блиндафал**—блиндафал. Блин ипләри.

196. **Блистер** — блистер. Кәмини суалты партлайышларын тә'сириндән горуян гуршаг.

197. **Блок**—блок; гаргара.

198. **Блокада морская**—дәниз блокадасы.

199. **Блокадопрорыватель** — блокада хәттини кечән кәми.

200. **Блоки доковые**—док блоклары.

201. **Блоки стапельные** — стапел блоклары.

202. **Блокшиф**—блокшиф. Гаровул вә я амбар үчүн истифадә олунан көһнә кәми.

203. **Бодмерея**—бодмерея. Кәми вә йүкүн киров гоюлмасы.

204. **Боевая рубка**—дөйүш бүрчү. Һәрб кәмисинин үст гатындакы зиреһли бүрч (бурадан дөйүш заманы командир вә баш топчу бүтүн дөйүшә рәһбәрлик әдир. Кәминин идарә әдилмәси үчүн ишләдилән бүтүн приборлар бурада олур).

205. **Боевой штир**—дөйүш *дәлиҝи*. Топ лүләсинин чыхмасы үчүн *кәми* бортунда гайрылмыш дәлик.

206. **Бой**—бах *дек*.

207. **Бок**—ян. Кәминин ян көрүнүшү.

208. **Бок тоу**—бакштаг. Дорлары вә сапрәни яплардан сахлаян ипләр.

209. **Боканцы**—боканцлар. Елкән кәмиләринин ян тәрәфләриндә шлюпка бағланан тирләр.

210. **Боковая качка**—ян йырғаланма. Кәминин о яна-бу яна йырғаланмасы.

211. **Боковик**—ян күлək (Волгада).

212. **Боксы**—бокслар. Атлары кәмиjә йүкләмәк үчүн хүсуси ешикләр.

213. **Болиндер**—болиндер. 1) Кәми мотору; 2) болиндер мотору олан ясты дибли кәми.

214. **Больверк**—болверк. Сапили суюн тәзйигиндән горумаг үчүн сүтунлардан ибарәт бәнд.

215. **Большой каботаж**—бөйүк каботаж. Узаг дәниз сәфәри. Бир дөвләтин портундан чыхыб, бир чох дәнизләри кечәрәк һаман дөвләтин портуна әдилән сәфәр.

216. **Бом**—бом. Бом-брам стенгая аид олан кәми елкәнләри вә рангоут ағачларынын адларына әлавә олан сөз.

217. **Бомбардировка**—бомбардман этмә, топа тутма.

218. **Бомбардировщики**—бомбардманчы аэропланлар.

219. **Бом-блинд**—бом-блинд. Блинд елкәнинин үстүндән галдырылан елкән.

220. **Бом-блинда-рей** — бом-блинда-рей. Бом-блинд елкәни асылан рей.

221. **Бом-кливер**—бом-кливер. Бом-брам-стенга кливери (чәп елкән).

222. **Бом - кливер - леер**—бом-кливер-леер. Бом-брам-стенга кливерinин ипләри.

223. **Бом-кливер-шкот** — бом-кливер - шкот. Бом-брам - стенга кливерини дөндәрән ипләр.

224. **Бом-утлегарь** — бом-утлегар. Утлегарын үчүндакы рангоут ағачы.

225. **Боны**—бонлар. Дәниз чәпәрләри.

226. **Бора**—бора. Гара дәниздә вә Адриатик дәнизиндә әсән шиддәтли күләк.

227. **Борг**—борг. Ашағы рейни асылдығы зәнчирләр.

228. **Борд**—сатыш шәрти (бу шәрт үзрә мал сатан, өз хәрчи илә малы мүштәринин истәдийи порта кәтирмәлидир).

229. **Бординг**—бординг. Йүк шиләри, швартовка вә ләвбәр галдырмаг үчүн бухар газаны олан, едәйә алынан кәми, баржа.

230. **Борей**—шимал күләйи (Грецияда әсир).

231. **Борина**—борина. Адриатик дәнизинин шималында әсән шимал-шәрг күләйи.

232. **Бородка**—кәндир. Алчаг чипсели кәндир.

233. **Борт**—борт. Кәминин ян тәрәфи.

234. **Бортование судна** — кәмини тә'мир этмәк үчүн яна әймәк.

235. **Бортовая броня**—борт зирehи. Кәми янларынын зирehи.

236. **Борто - леер** — борто - леер. Шканц клейдерләрин асылмасы үчүн ипдән кәми кәмәри.

237. **Бот**—бот. Бирдорлу елкән кәмиси.

238. **Ботальная дель**—гоша балыгчы тору.

239. **Ботапорт**—ботапорт. Эллинг вә я докун ағзыны бағламаг үчүн ишләдилән кәми.

240. **Бот-дек** — бот-дек. Кәминин шлюпкалар олан палубасы.

241. **Ботик**—ботик. Кичик елкән кәмиси.

242. **Боут**—боут. Елкән гайтаны.

243. **Бофорта шкала**—бах *шкала Бофорта.*

244. **Боцман** — боцман. Палуба hей'әтинин башчысы вә кәмидә нөвбәтчи командирин көмәкчиси.

245. **Боцманмат**—боцманмат. Боцман әвәзи.

246. **Брага**—едәк ипи. Кәмини едәйә алмаг вә я саhилә чыхармаг үчүн hәр тәрәфдән бағланан ип.

247. **Брам**—брам. Брам-стенгая аид олан бүтүн елкәнләрә вә ипләрә әлавә олунан сөз.

248. **Брам-ванты** — брам - вантлар. Дорун брамыны янлардан сахлаян вантлар.

249 **Брам - лисель** — брам-лисел. Брам елкәнинин янындан галдырылан елкән.

250. **Брамсель**—брамсел. Марселдән юхары галдырылан елкән (hансы дорда исә, о дорун ады әлавә олунараг дейилир, мәсәлән: грот-брамсел, фор-брамсел).

251. **Брам-стеньга**—бах *стеньга.*

252. **Брамшкот**—брамшкот. Брам елкәнләрини дөндәрән ипләр.

253. **Брамшкотовый узел**—брамшкот дүйүшү. Байраг ипләрини бир-бириnә, фаллара, hалгая вә елкән үчүна бағламаг үчүн ишләдилән дүйүн.

254. **Брандвахта** — брандвахта. Рейддә вә я портда дуран гаровул кәмиси.

255. **Брандер**—брандер. 1) Елкәнли флот дөврүндә, дөйүшдә дүшмән кәмиләрини яндырмаг үчүн олан яныcы вә партлайыcы маддәләрлә долдурулмуш кәми; 2) порт вә я лиманы бағламаг үчүн онун ағзында батырылмаға тә'йин эдилмиш кәми.

256. **Брандспойт** — брандспойт. 1) Су чәкмәк вә янғын сөндүрмәк үчүн бир ердән башга бир ерә көчүрүлә билән әл насосу; 2) янғын шлангынын металл вә я резин учлуғу.

257. **Брас-блок** — брас-блок. Брас тахылмаг үчүн рейин нокуна бәркидилмиш блок.

258. **Брасики**—брасикләр. Сүканы дөндәрмәк үчүн олан ипләр

259. **Брасопить**—браслары дартмаг. Браслар васитәсилә рейләри hоризонтал истигамәтдә чевирмәк.

260. **Брасы**—браслар. Рейләри hоризонтал истигамәтдә дөндәрән ипләр.

261. **Брать риф**—елкәни гысалтмаг.

262. **Брашпиль**—брашпил. Ләвбәри галдырмаг вә эндирмәк үчүн бухар вә я электрикlә ишләйән машын (шәкил 5).

263. **Бредень**—балыг тору.

264. **Брезент** — брезент. Йүк вә башга шейләри судан, нәмдән, тоздан горумаг үчүн ишләдилән галын елкән бези.

265. **Брезундук**—галын елкән бези.

266. **Брейд-вымпел**—брейд - вымпел. Командир вә я башга йүксәк вәзифә саhибинин кәмидә олмасы

мүнасибәтилә дорун стенгасында галдырылан узун энсиз байраг.

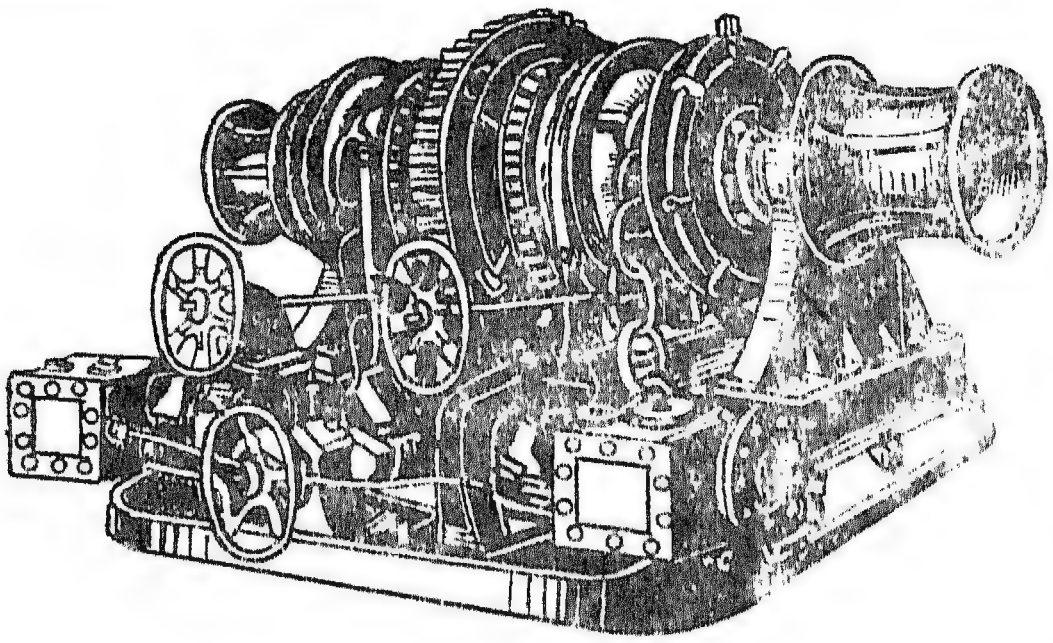

Шәкил 5.

267. **Брекватер**—брекватер. Порту, саһили вә сапрәни ләпәдән горумаг мәгсәдилә чәкилән бәнд.

268. **Брестроп**—брестроп. Лот атан дәнизчинин суя дүшмәмәси үчүн ишләдилән кәмәр.

269. **Бретлейн** — бретлейн. Чертёжда һәр шпангоутун ән энли ерини мүәййән эдән әйри хәтт.

270. **Брештуки**—брештуклар. Бортлары бәркитмәк үчүн ишләдилән үчбучаг шәклиндә полад вәрәгләр.

271. **Бриг**—бриг. Икидорлу елкән кәмиси (бу кәминин елкәнләри һәр ики дорда дүз олур).

272. **Бригада**—бригада. Бир флагманын командасы алтында бирләшмиш эйни синифдән олан һәрби кәмиләр.

273. **Бригантина**—бригантина. Фок дору дүз, грот дору чәп олан икидорлу елкән кәмиси.

274. **Бригрот**—бригрот. Даими грот олмаян һалда гротрейә галдырылан елкән.

275. **Бридель** — бридел. Бочкадан тәрпәнмәйән ләвбәрә кедән зәнчир.

276. **Бридж-дек**—бричч-дек. Капитан көрпүсүнүн палубасы.

277. **Бриз**—бриз. Саһилдән дәнизә вә әксинә, дәниздән саһилә әсән периодик күләкләр.

278. **Брикет**—брикет. Кәрпич шәклиндә пресләнмиш даш көмүр тозу.

279. **Брифок**—брифок. Даими фоку олмаян кәмиләрдә габаг дора чәкилән дүз елкән.

280. **Брифок-галс** — брифок-галс. Брифок елкәнинин уч ипи.

281. **Брифок-горденя** — брифок горденләр. Брифок елкәнини рейә галдыран ипләр.

282. **Брифок-рей**—брифок-рей. Брифок елкәнини галдыран рей.

283. **Брифок-фал** — брифок-фал. Брифоку галдыран ип.

284. **Брифок-шкот** —брифок-шкот. Брифоку ачан ип.

285. **Бродец**—балыг тору.

286. **Брод-камера**—брод-камера. Азуга камерасы.

287. **Бродчик**—тор чәкән фәһлә.

288. **Брокер**—брокер. Дәллал, комиссиончу.

289. **Брокераж**—брокераж. Дәллаллыг һаггы.

290. **Броневой пояс**—зирех кәмәри.

291. **Бронекатер** —зирәһли катер.

292. **Броненосец**—зирехли һәрб кәмиси.

293. **Броня**—зирех. Һәрб кәмиләринин бортларыны, палубаларыны вә бүрүләрини горумаг үчүн 50 *мм*-дән 406 *мм*-дәк галынлығында олан полад тәбәгә.

294. **Брутто**—брутто. Йүкүн, габы илә бирликдә чәкиси.

295. **Брюканец**—брюканец. Дорун палубада кечдийи дешийә (пятнерсә) вурулан пазлара сарынан без.

296. **Бугало**—бурулған.

297. **Бугель**—бугел. Дәмир һалга.

298. **Будара**—кичик балыгчы кәмиси.

299. **Буек**—ләвбәр нишаны. Ләвбәрин ерини көстәрән нишан.

300. **Буер**—буер. Елкәнли киршә (хизәк).

301. **Буй** — буй, үзкәч. Мүәййән ери көстәрән үзкәч.

302. **Буйреп**—буй ипи.

303. **Буксир**—буксир, едәк. 1) Едәйә алынан кәми; 2) едәк ипи.

304. **Буксирный гак**—едәк гармағы. Ачылыб-бағланан гармаг.

305. **Буксировщик**—едәк кәмиси.

306. **Булинь**—булин. Елкәни күләйә дөндәрән ипләр,

307. **Бульб**—булб. Профилли поладын дәйирми һиссәси.

308. **Бункер**—бункер. Кәминин көмүр амбары.

309. **Бункеровка** — бункерләмә. Яначаг әһтаяты үчүн кәмийә көмүрүн йүкләнмәси.

310. **Бура**—фыртына.

311. **Бурлак**—едәкчи.

312. **Буртик**—ян гуршағы. Шлюпканын яныны зәдәләнмәкдән горуян гуршаг.

313. **Бурун**—ләпә. 1) Ләпәнин саһилә дәйиб гайытмасы; 2) су алтындаки рифләр үзәриндә ләпәләнмә. замаиы көрүнән көпүк; 3) кәми һәрәкәтиндән әмәлә кәлән көпүклү ләпә.

314. **Бурундук (ахтертов)**—ян тири ипләри.

315. **Буссоль**—буссол. Компас нөвү.

316. **Бухта**[1]—бухта. Кичик көрфәз.

317. **Бухта**[2]—ип кәләфи.

318. **Бушприт**—бушприт. Кәминин башындан ирәли узадылмыш ағач.

319. **Бык-гордень** — бык-горден. Елкән йығыларкән ашағы шкаторинаиары рейә чәкән ипләр.

320. **Быстрина**—гыжов. Чайын сүр'әтли ахын ери.

321. **Бюк**—шишмә. Елкәнин күләкдән шишмәси.

322. **Бюро Веритас**—Веритас бюросу. Кәмиләри классификация әдән франсыз чәмиййәти.

В

323. В—бейнәлхалг кода көрә „бәли" ифадәсини билдирән бирбайраглы сигнал.

324. **Вага**- вага. Кәмидә йүк галдыран вә сүрүйән лиик.

325. **Вал**[1]—бәнд. Саһилә чәкилән дивар, бәнд.

326. **Вал**[2]—далға. Бөйүк ләпә.

327. **Вал**[3] **(гребной)**—авар валы. Кәмидә һәрләнән вә байыр учуна винт тахылан вал.

328. **Вал коленчатый** — дирсәкли вал.

329. **Валек**—авар голу. Аварын әл ери илә голу арасындаки галын һиссәси.

330. **Валкий**—ләпәйә давамсыз, тез йырғаланан.

331. **Ванты**—вантлар. Дорлары вә стенгалары янлардан дартараг дик сахлаян кәндир вә я мәфтил ипләр.

332. **Вар** — гатран. Палубаларын ярыгларыны вә ағач кәмиләрин суалты һиссәсиндәки ярыглары тутмаг үчүн гыздырылмыш һалда ишләдилән ағач гәтраны.

333. **Варрант**—варрант. Йүкүн амбарда сахланмасы үчүн алынмасы һаггында верилән вәсигә.

334. **Вартоны**—без. Гайыг кәнарларына чәкилән галын без.

335. **Варфингер**—көрпү саһиби.

336. **Ватага**—вәтәкә. Дәниз, көл, чай саһилляриндә балыг тутмаг үчүн бүтүн аваданлығы олан ер.

337. **Ватажник**—вәтәкә балыгчысы.

338. **Ватербак**—ватербак. Кәминин башында, клюзлардан кечән суюн йығылмасы үчүн ер.

339. **Ватербакштаги** — ватербакштаглар. Бушприти янлардан бәркидән ип вә я зәнчир.

340. **Ватервейс**—ватервейс. Кәминин янларында суюн ахмасы үчүн нов.

341. **Ватерлиния**—су хәтти. Кәминин харичи һиссәсинин сую кәсдийи хәтт.

342. **Ватерлиния грузовая** — бах *грузовая ватерлиния.*

343. **Ватер-тали**—ватер-тали. Ағыр шейләр галдырмаг үчүн рейләрин учларындан асылан тәк чархлы блоклардан кечирилмиш назик ипләр.

344. **Ватер-штаг** — ватер-штаг. Бушприти алтдан сахлаян ип вә я зәнчир.

345. **Вахта**—вахта. Кәмидә һәрәкәт вә дуруш заманы иш башында чәкилән нөвбә. Вахтада кәми һей'әтинин мүәййән бир һиссәси вахта командири вә я капитан көмәкчиси рәһбәрлийи алтында дурур.

346. **Вахтенный журнал** — вахта журналы. Кәмидә көрүлән ишләр, кәминин мөвгеи, һәрәкәт сүр'әти, һаванын дәйишиклийи вә с. гейд әдилән журнал (бу журнал документ сайылыр).

347. **Ведило**—бәрә (Аг дәниздә). Назик тирләрдән гурулмуш, гыраглариында сураһысы олан бәрә.

348. **Вельбот**—велбот. Баш вә дал тәрәфи ити олан 5—6 аварлы шлюпка.

349. **Вельпы (вельпсы)**—золаглар. Шпил үзәриндәки дәмир вә я ағач золаглар (ипин сүрүшмәмәси үчүндүр).

350. **Вельс**—кәмәр. Кәми гапламасынын кәмәри.

351. **Веретено**—1) авар голу. Аварын дәстәси илә пәри арасындакы һиссәси; 2) ләвбәр голу. Ләвбәрин штоку илә буйнузлары арасындакы һиссәси.

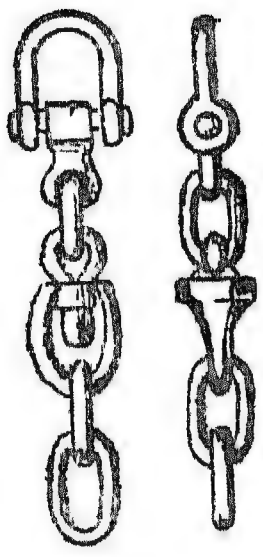

Шәкил 6.

352. **Верповаться**—верпләнмә. Верп вә я стопанкерлә кәминин иряли чәкилмәси.

353. **Вертлюг** — мидвәр. Ләвбәр зәнчиринин бурулмагдан горумаг үчүн зәнчирләрә әлавә олунан бәнд (шәкил 6).

354. **Вертушка**—фырланғыч. Лагын суда һәрләнән һиссәси (шәкил 7).

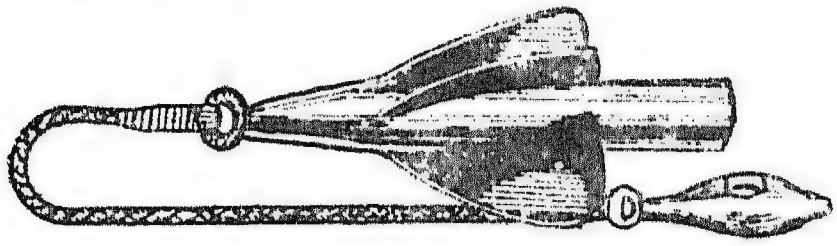

Шәкил 7.

355. **Верховье**—чайын юхары ахыны (башланғычы).

356. **Весельник**—аварчы.

357. **Весельщик**—аварчы.

358. **Весло**—авар.

359. **Весло вальковое**—юмру голлу авар (шәкил 8, II).

360. **Весло распашное**—ясты голлу авар (шәкил 8, I).

361. **Вест** (West)—вест (гәрб).

362. **Вест-зюд-вест** (WSW)—гәрб-чәнуб-гәрб.

363. **Вест-норд-вест** (WNW)—гәрб-шимал-гәрб.

364. **Вест-тень-зюд** (WtS)—гәрбдән чәнуба.

365. **Вест-тень-норд** (WtN)—гәрбдән шимала.

366. **Веха вестовая**—гәрб паясы. Гәрбдә тәһлүкә олдуғуну билдирән нишан.

367. **Веха зюдовая**—чәнуб паясы. Чәнубда тәһлүкә олдуғуну билдирән нишан.

368. **Веха крестовая**—хач шәкилли пая. Тәһлүкә ортада олдуғуну билдирән нишан.

369. **Веха нордовая**—шимал паясы. Тәһлүкәнин шималда олдуғуну көстәрән нишан.

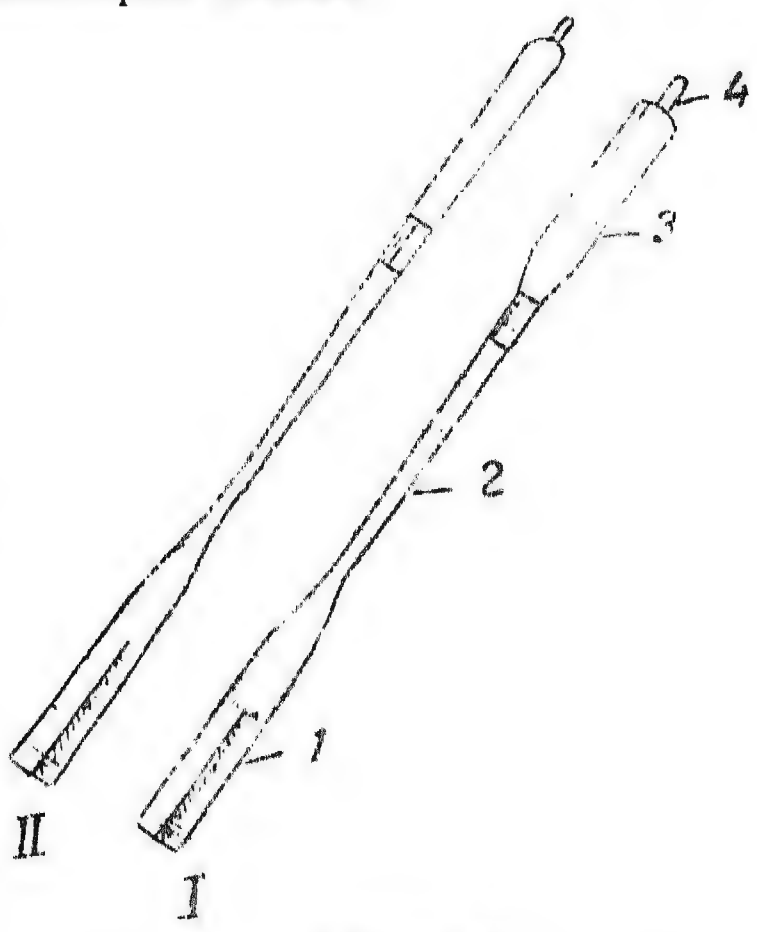

Шәкил 8.

Аварлар: 1—пәр; 2—ох; 3—гол; 4—дәстә.

370. **Веха остовая**—шәрг паясы. Тәһлүкәнин шәргдә олдуғуну көстәрән нишан.

371. **Взводень**—ләпә, далға (Ағ дәниздә).

372. **Взводное судоходство**—ахара әкс кетмә. Кәмиләрин вә я салларын ахынты әксинә кетмәси.

373. **Взморье**—чай ағзы. Чайын дәнизә төкүлдүйү ер.

374. **Взмыривать**—батыб чыхмаг. Чайларда су үзәриндә көрүнүб йох олмаг.

375. **Взрыватель**—партладычы. Дәниз дибини дәринләшдирмәк үчүн ишләдилән партладычы аппарат.

376. **Вилки**—чәнкәл. Даяз суларда балыг тутмаг үчүн чәнкәл.

377. **Виндзейль** — елкеш (виндзел). Палуба люкунда вә я амбардан һаваны тәмизләмәк үчүн парусин вентилятор (шәкил 9).

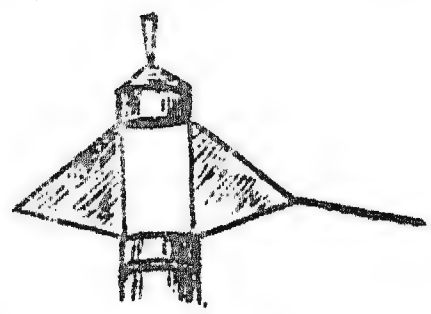

Шәкил 9.

377а. **Вице-адмирал**— вице-адмирал

һәрби дәниз флотунда 1-чи адмирал рүтбәси.

378. **Винчман** — винчман (лебёдкачы). Кәмийә йүк вуруб-бошалданда лебёдканы идарә әдән адам.

379. **Вира**—вира (галдыр, чәк). Кәмийә йүк аланда йүкүн галдырылмасы үчүн верилән әмр.

380. **Вихрь**—бурулған. Гафилдән әсән күләк.

381. **Вместимость судна**—кәминин тутуму.

382. **Вместимость чистая регистровая**—халис регистр тутуму. Кәми инвентарисиндә кәлир мәнбәи һесаб әдилмәйән гуллуг ерләринин һәчминдән савайы галан ерләрин тутуму.

383. **Водогон**—су гован. Кәми инвентарисиндәки сую бошалдан гурулуш.

384. **Водоизмещение**—су басымы. 1) Кәминин, инвентарисиндәки йүкү илә бирликдә чәкиси; 2) кәми басдығы суюн тонна илә чәкиси.

385. **Водоизмещение весовое**—чәки су басымы.

386. **Водоизмещение объемное**—һәчм су басымы.

387. **Водолаз**—далғыч (суя кирән). „Скафандр“ дейилән хүсуси кейимдә суалты ишләри көрән.

388. **Водолазный колокол**—далғыч чәни. Ашағыдан ачыг, инвентарисинә инсан кирән чән.

389. **Водолив** — баржа башчысы. Баржа капитаны.

390. **Водомерное стекло**—суөлчән шүшә. Кәми бухар газанларында суюн сәвийәсини көстәрән шүшә.

391. **Водомерный пост** — суөлчән мәнтәгә. Чай сиһилләриндә суюн сәвийәсинин галхыб-энмәсини мүшаһидә әдән мәнтәгә.

392. **Водораздел**—су айрычы. Чай, көл вә дәниз һөвзәләрини айыран хәтт.

393. **Воз**—чайда едәклә кедән кәмиләр.

394. **Возжевые**—әлавә едәк ипләри.

395. **Волнолом**—далғагыран. Портү далға тә'сириндән горумаг мәгсәдилә чәкилән һасар (бәнд).

396. **Волок**—боюн. Ики чай арасында гуру илә ән гыса мәсафә.

397. **Вольная гавань**—азад лиман. Портун, малларын кәтирилмәси,бошалдылмасы, габлара долдурулмасы, сортлара айрылмасы вә саир ишләрин азад суратдә көрүлмәси имканыны верән, көмрүк хәрчи вә рәсмиййәтиндән азад едилмиш хүсуси һиссәси. А. Л.-да көмрүк хәрчи верилмәмиш малларын сатылмасы гадағандыр.

398. **Вооружение военного корабля**—һәрби кәминин тәчһизаты. (Топ, торпеда, мина, трал, суалты гайыглары вә кимя һүчумуна гаршы гурулушлар вә өзү илә көтүрдүйү аэропланлардан ибарәтдир).

399. **Вооружение судна парусного**—елкәнли кәминин тәчһизаты: 1) там тәчһиз едилмиш кәми; дорларының сайы үчдән аз олмаян степгалы, брам-стенгалы, рейли вә дүз елкәнләрлә тәчһиз едилмиш кәми; 2) чән вә я гафелли—гафелләрә галдырылан дөрдбучаглы чән вә үчбучаглы (кливерләр вә стакселләр) елкәнләри олан кәми; 3) гарышыг кәминин бир вә я ики габаг дору дүз елкәнли, даа дору исә рейсиз чән елкәнли кәмиләр; 4) бермуд (чән елкәнли кәмиләрдәндир). Елкәнли шлюпкалар: а) елкәнләр гафелә бағландыгда гафелли, б) елкәнләр рейләрә бағландыгда рейкалы, в) елкәнләрин һамысы үчбучаглы вә габаг шкаторинаалары илә дора вә стенгая бағландыгда латын елкәнли, г) габаг шкаторина дора бағланылыб, елкән исә мейлли ағачла биринчи илә юхары бучаға, дикәрилә банкалар сәвийәсиндә дор стропкасына сәйкәндикдә исә шпринтли адланыр.

400. **Ворот**—доламачарх.

401. **Ворса**—лиф. Гатранланмыш кәндирин ачылмыш лифи.

402. **Вортингтона помпа**—Вортингтон насосу.

403. **Восьмерка** — сәккизаварлы шлюпка.

404. **Выбленки**—ип пилләләр. Вантларын арасы илә бир-бириңә параллел кедән назик ип пилләләр.

405. **Выбленочный узел**— пиллә дүйүнү.

406. **Вымбовики** — ағач линкләр. Шпили әл илә һәрләндирмәк үчүн йонулмуш үчү шпилин ювачығына кечирилән ағач линкләр.

407. **Вымпел**—вымпел. Һәрәкәт заманы һәрб кәмиләриндә грот доруна галдырылан энсиз узун лентая бәнзәр үчү һача байраг.

408. **Выстрел**—көндәлән ох. Кәминин бортундан харичә чыхан һори-

зонтал көндәлән рангоут ағачы (шәкил 10).

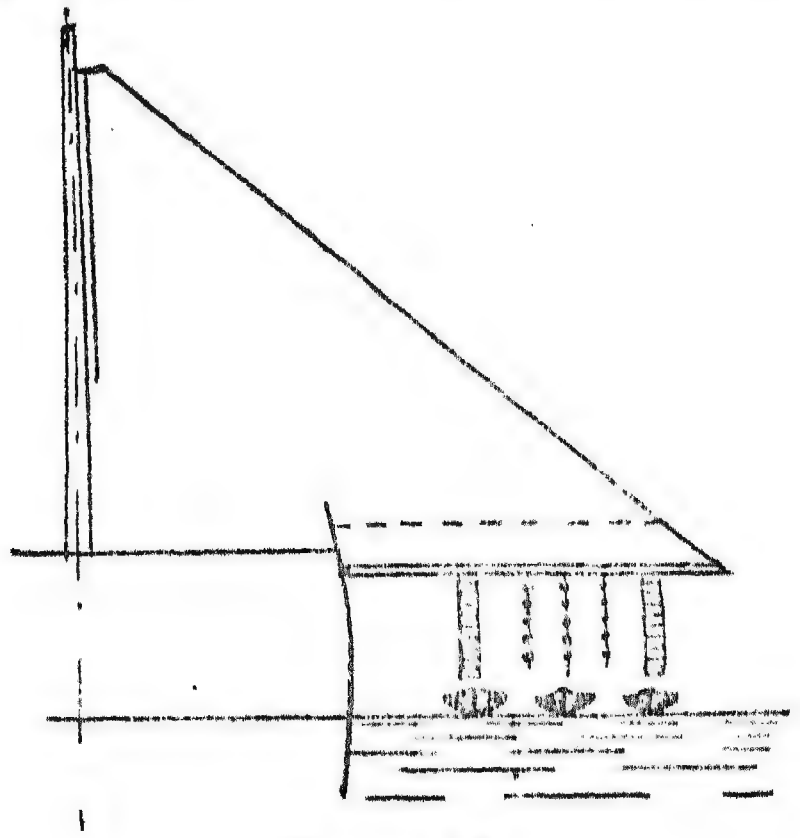

Шәкил 10.

409. **Выстрел брас**— көндәлән ох брасы. Кәминин башындан көндәлән охуи учуна узадылмыш вә ону яндан сахлаян ип.

410. **Выстрел бурундук**—көндәлән ох бурундуг. Көндәлән охун учундан дала кедән ип.

411. **Выстрел горден**—көндәлән ох горденн. Ян ох ипләри.

412. **Выстрел-леер**—көндәлән ох леери.

413. **Выстрел-топенант**—көндәлән ох топенанты. Доруи башындан көндәлән охуи учуна кедән вә оху юхарыдан сахлаян ипләр.

414. **Высыпка**—сапилдән чая узанан сай.

415. **Вьюшка**—чарх. Мәфтил вә кәндир ипи сарымәк үчүн чарх.

Г

416. **Г**—Бейнәлхалг кода көрә „Мән чәтинликлә идарә олунурам, мәндән бир аз аралы ол“ мә'насыны ифадә эдән бирбаїраглы сигнал.

417. **Габарит** — габарит. Чисимләрин максимал харичи контуру.

418. **Габарит водного пути** — су йолу габарити. Су йолунун кәмиләр ишләйә билән сahәси.

419. **Габарит судна**—кәми габарити. Кәминин ән бөйүк узунлуғу вә эни, бә'зән дә амбарларын дәринлийи вә халис регистр тутуму.

420. **Габарит шлюзный**—шлюз габарити. Шлюзун кәмиләр кечә билән сahәси.

421. **Гавань**—hаван. Күләкдән, далғадан горунмуш, кәмиләрин сакит дурмасы үчүн ярарлы олан тәбии лиман.

422. **Гавань военная**—hәрби hаван. Hәрб кәмиләри лиманы.

423. **Гак буксирный**—бах *буксирный гак.*

424. **Гак простой**—ади гармаг.

425. **Гаки**—гармаглар (шәкил 11).

426. **Гакоборт**—гакоборт. Юхары палубада бортун дал тәрәфи.

427. **Галанить**—буламаг. Шлюпканын далында бир авар илә авар чәкмәк.

428. **Галеас**—галеас. 1) Гәдим hәрб кәмиси; 2) кичик елкән кәмиси.

429. **Галера** — галера. Аварлы вә алчаг бортлу гәдим hәрб кәмиси.

430. **Галс**[1]—галс. Күләйә нисбәтән кәминин курсу.

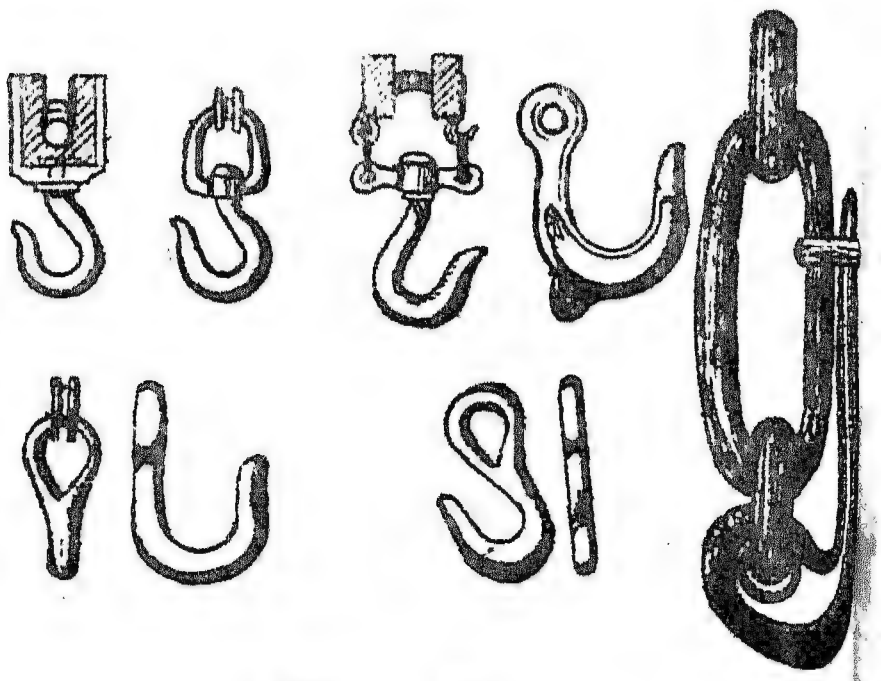

Шәкил 11.

431. **Галс**[2]—галс. Елкәнин ашағы, күләйә бахан учуну мүәййән вәзийәтдә сахлаян ип.

432. **Галсы-клампы** — галс-кламплар. Галслары (елкән ипләрини) кечирмәк үчүн кәми бортларында гайрылан дешикләр.

433. **Галфвинд**—галфвинд. Кәминин курсу илә 90° бучаг әмәлә кәтирәрәк әсән күләк.

434. **Галька**—чынгыл.

435. **Гальюн**—галюн. Кәми аягйолусу.

436. **Гандшпук**—һандшпук. Аҕаҷ вә я дәмир линк.

437. **Гардаман** — зейпулат. Елкән тикәндә әлә тахылан оймаг (шәкил 12).

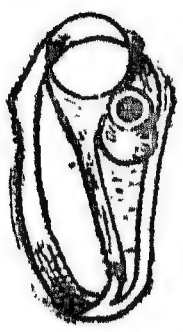

Шәкил 12.

438. **Гардель**— гардел. Ашағы рейләри вә я гафелләри галдыран ипләр.

439. **Гафель** — гафел. Бир уҷу дора сөйкәнән маил рангоут аҕаҷы.

440. **Гафель-гардель**— гафел-гардел. Гафели дабанындан галдыран ипләр.

441. **Гафельный**—гафелли кәми. Елкәнләри гафелләрдән асылан кәми.

442. **Гачный узел**—гармаг дүйүнү.

443. **Гед-леджесы** — люк һашийәләри (бунлар палубадан суюн амбара төкүлмәсинә мане олур).

444. **Гельмпорт** — һелмпорт. Кормада сүкан голу кечән дешик.

445. **Генеральный полис**—сығорта мүгавиләси. Сығорта эдән илә сығорта эдилән арасында бағланылан хүсуси мүгавилә.

446. **Гиг**—гиг. Йүнкүл, узун, энсиз аварлы гайыг.

447. **Гиг-аутригер** — гиг-аутригер. Авар ерләри бортдан кәнара чыхан энсиз гайыг.

448. **Гидрограф**—һидрограф. Һидрография мүтәхәссиси.

449. **Гидрографическое управление РККФ**—РККФ һидрография идарәси. Дәниз, көл вә чайларын дәринлийини, сай ерләрини, даш, гаялары, саһилләрин хүсусиййәтини өйрәнән, тәһлүкәли ерләри нишанлаян вә дәнизләрин, саһилләрин, рейдләрин, ада вә көлләрин картасыны дүзәлдән идарә.

450. **Гидрофон**—һидрофон. Су алтындан сәс тутан прибор: суалты телефон.

451. **Гик**—гик. Бир уҷу илә дора сөйкәнмиш вә дорун әтрафына һәрләнә билән, елкәни ащағыдан ачыб тарым сахламаг үчүн һоризонтал рангоут аҕаҷы.

452. **Гика-шкот**—гик шкоту.

453. **Гини**—йоғун тали. Ағыр йүк галдыран ипләр системасы (тали).

454. **Гинцы**—назик талиләр.

455. **Гирло**—чай голлары. Делтаны әмәлә кәтирән голлар.

456. **Гиро-компас** — гиро-компас. Гироскоп принципинә көрә гурулмуш электро-механики компас, һәгиги курс көстәрән компас.

457. **Гитов** — гитов. Елкәни йыған ипләр..

458. **Гитов-блок** — гитов-блок. Ашағы елкәнләр вә марселләр үчүн гайрылмыш блок.

459. **Гитов - шкентель** — гитов-шкентел. Гармаглы елкән галдыран ипләр.

460. **Гичка**—гайыг. Энсиз, узун, йүнкүл гайыг (5—6 ҷүт аварлы).

461. **Главсевморпуть**—Шимал Дәниз Йолуну Баш Идарәси.

462. **Глиссер**—глиссер. Винти суда вә я һавада фырлаян ясты дибли, бөйүк сүр'әтли моторлу катер.

463. **Голик**—1) сүпүркә. Палуба сүпүркәси; 2) паяларын башына тахылан рәнкли сәбәт (сүпүркә).

464. **Голландка**—юн матрос көйнәйи.

465. **Голова руля**—сүкан башы. Сүкан баллеринин румпел тахылан юхары һиссәси (бах *баллер руля*).

466. **Голубницы** — Дәликләр. Кәмийә йығылмыш суюн ахмасы үчүн, флорларын алт һиссәсиндә дүз шпангоут кушәбәндләриндә ачылмыш хырда дәликләр.

467. **Гондек**—гондек. Ашағы палуба.

468. **Гондола**—гондола. Венеция гайығы.

469. **Гордель (гардель)**—гордел. Рейләри һоризонтал вә маил вәзийәтдә сахлаян ипләр.

470. **Гордень**—горден. Елкәнләри рейләрә чәкән сабит блокдан кечирилмиш ип.

471. **Горловина**—дәйирми амбар ағзы.

472. **Горловина угольная**—көмүр амбары ағзы.

473. **Гребень**—бәнд. Чай кәнарыны дашгындан, су тә'сириндән горумаг мәгсәдилә гурулмуш бәнд.

473 **Гребец**—аварчы. Авар чәкән.

474, **Гребная шлюпка**—авар шлюпкасы.

475. **Гребное колесо**—авар чархы

477. **Гребное судно**—авар кәмиси

478. **Гребной вал**—авар валы. Авар винтини һәрләндирән вал.

EB_1942_AKS_856

479. **Гребной винт**—авар винти. Кәмини һәрәкәтә кәтирән винт.

480. **Грот**—грот. 1) Кәмидә икинчи дорун палубадан стенганын әсасына гәдәр олан һиссәси. 2) Кәмидә икинчи дорун ашағы рейинә асылан дөрдбучаглы ән бөйүк елкән. 3)Орта дора аид олан елкән, ип вә сапрәйә әлавә эдилән сөз.

481. **Грот-мачта**—грот дору. Кәмидә, башдан икинчи дор.

482. **Грузовая-ватерлиния** — йүк су хәтти. Там йүклү кәминин су сәвиййәсини кәсдийи хәтт.

483. **Грузовая книга**—йүк дәфтәри.

484. **Грузовая марка**—йүк маркасы. Кәминин йүк галдырма габилиййәтини көстәрмәк үчүн бортда чәкилән нишанлар.

485. **Грузовместимость судна**—кәминин йүк тутуму.

486. **Грузовой контракт** — йүк контракты. Йүк саһиби илә кәми саһиби арасында бағланылан вә кәми илә дашынан йүкүн сияһиси олан документ.

487. **Грузовой люк**—йүк амбарынын ағзы.

488. **Грузовой трюм**—йүк амбары.

489. **Грузоподъемность**—йүк галдырма габилиййәти.

490. **Грузы генеральные** — гарышыг йүкләр. Мүәййән чәдвәлә көрә ишләйән кәмиләрдә дашынан йүкләр.

491. **Грузы контрабандные**— контрабанд йүкләр. Ичазәсиз, рүсуму верилмәмиш йүкләр.

492. **Грузы массовые** — күтләви йүкләр. (Мешә материаллары, көмүр, арпа, буғда вә саирә).

493. **Грузы наливные**—дуру йүкләр. (Нефт, керосин, бензин, лигроин вә саирә).

494. **Грузы насыпные** — фруш йүкләр. (Тахыл, көмүр, филиз *вә* саирә).

495. **Грузы палубные**—бах *палубные грузы*.

496. **Грузы скоропортящиеся**—тез хараб олан йүкләр.

497. **Грунт**—грунт. Дәниз дибинин торпаг, даш, балыггулағы, ләһмә вә сапрәдән ибарәт олан үст төбәси.

498. **Грунтов**—грунтов. Шлюпкалары сафәр һалында бәркитмәк үчүн бир учу илә палубая бәркидилмиш һалгая бағланылан ип вә зәнчир.

499. **Губа**—көрфәз. Чай ағзындакы көрфәз.

500. **Гуж**—аваркаһ; авар ери. Ипдән тахылан авар ери.

501. **Гужон** — гужон. Гайкасыз болт.

502. **Гюйс**—гюйс. Һәрб кәмиси ләвбәрдә дуран вахт кәминин башында галдырылан байраг.

503. **Гюйс-шток**—гюйс-шток. Гүйс ағачы.

Д

504. **Д** — Бейнәлхалг кода көрә „Курсуму саға доғру дәйиширәм“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

505. **Дагликс**—сол ләвбәр.

506. **Дальномеры** — мәсафәөлчән приборлар.

507 **Дальность плавания (район действия)**—кәминин ән узаг кедә биләчәйи мәсафә.

508. **Дамба**—дамба. Каналлары вә я чай ағызларыны ахынты вә ләһмәдән горумаг үчүн чәкилән бәнд.

509. **Двери водонепроницаемые**—су кечирмәйән гапылар. Кәми аракәсмәләриндә гайрылмыш су брахмаян гапылар.

510. **Двойка**—икилик. Икиаварлы кичик шлюпка.

511. **Двойной беседочный узел**—гоша дәрзи дүйүнү. Асгы бағламаг үчүн ишләнән дүйүн

512. **Дебаркадер** — дебаркадер. Үстү өртүлү үзән көрпү.

513. **Девиация**—девиация. 1) Магнит меридианы илә компас меридианы арасында әмәлә кәлән бучаг. 2) Кәми көвдәси илә кәминин полад вә дәмирләринин компасын магнит әгрәбинә тә'сириндән әмәлә кәлән мейл. 3) Кәминин өз йолундан кәнара чыхмасы

514. **Дедвейт** — дедвейт. Кәминин, машын, яначаг вә су илә бирликдә там йүк галдырма габилиййәти.

515. **Дейдвуд** — дейдвуд. Кәминин дал тәрәфиндә кил илә ахтерштевен арасында олан һиссә.

516. **Дейдвудная труба**—дейдвуд трубасы. Дейдвуд валы кечән бору.

517. **Дек**—палуба; дек.

518. **Деливри ордер**—деливри ордер. Бир сиҳһи илә көндәрилән йүкүн бир нечә хырда һиссәйә бөлүнмәси хүсусунда документ.

519. **Демередж**—демереч. Йүкләмә-бошалтма ишләриндә, кәминин, фрахт мүгавиләсиндә көстәрилмиш мүддәтдән артыг бош даянмасы һаггы.

520. **Депозит** — депозит. Иддианы тә'мин үчүн мәһкәмәйә верилән вә я банка гоюлан пул.

521. **Дератизация** — дератизация. Кәмидә олан сичан вә сичовулларын гырылмасы үчүн көрүлән кимйәви тәдбирләр.

522. **Десант** — десант. Мүһарибә заманы дүшмән торпағына кәми илә кәтирилән гошунун чыхарылмасы.

523. **Десятка**—онлуг. Онаварлы катер.

524. **Детеншен**—детеншен. Кәминин гейд эдилмиш вахтдан артыг ләнкимәси.

525. **Дефлектор**—дефлектор. Магнит күввәләринин магнит әгрәбинә олан тә'сиринә көрә бу күввәләрин гиймәтини өлчән прибор.

526. **Дженкон**—ченкон. Фрахт мүгавиләнамәси.

527. **Джонки**—чонки. Чин елкән кәмиси.

528. **Диаграмма дифферента**—дифферент диаграммасы. Кәмидә йүкүн вәзиййәтинә көрә дифферентин дәйишмә дәрәчәсини көстәрән диаграмма.

529. **Диаграмма метацентрическая** — метацентрик диаграмама. Кәминин мүхтәлиф орта суя отурумунда көндәлән метацентрин вәзиййәтини тапмаг имканыны верән диаграмма.

530. **Диафоны**—диафонлар. Думан вахты сәс сигнализациясы үчүн ишләдилән приборлар.

531. **Дивизион**—дивизион. 1) Эскадра зирећлиләринин, канонер гайыгларынын, суалты кәмиләринин, торпеда катерләринин, кешикчи кәмиләрин вә тралчыларын тактики бирләшмәләри. 2) Бөйүк һәрб кәмиләриндә дөйүш һиссәләри. 3) Сањил мүдафиә батареялары бирләшмәси.

532. **Дивизия** — дивизия. Һәрб кәмиләринин йүксәк, бирчинсли тактики вә тәшкилат бирләшмәси.

533. **Диплот**—диплот. 50 метрәдәк дәринликләри өлчмәк үчүн ишләдилән лот (ипинин узунлуғу 181 метр, дашынын ағырлығы 8—16 килограмдыр).

534. **Дирик-фал**—дирик-фал. Гафели галдыран ипләр.

535. **Дисбурсмент** — дисбурсмент. Кәминин портда олдуғу мүддәтдәки хәрчи.

536. **Дискриминация** — дискриминация. Бир дөвләтдә, башга дөвләтин вәтәндашы үчүн малына, кәмиләринә үчүнчү бир дөвләтин вәтәндашларына, малларына, кәмиләринә нисбәтән пис рәфтар вә шәрант яратмаг.

537. **Диспач**—диспач. Кәми, мүәйјән вахтдан тез йүкләнәндә вә бошалдыланда кәми сањибләри тәрәфиндән кәминин фрахт эдәнләрә верилән мүкафат.

538. **Диспаша** — диспаша (рәсми експертләр). Диспашерләр тәрәфиндән үмуми аварийадан төрәнән зәрәрләрин һесабланмасы; йүк, кәми вә фрахт арасында бөлүнмәси.

539. **Диспашер** — диспашер. Порт шәһәрләриндә мәһкәмә јанында олан хүсуси шәхс (бунун вәзифәси үмуми авариянын нөвүнү вә һәчмини мүәйјән этмәк вә диспаша язмагдыр).

540. **Диспетчер**—диспетчер. Плана көрә кәмиләрин һәрәкәтләрини идарә эдән ишчи.

541. **Диспонент** — диспонент. Кәми компаниясынын мүвәггәти нәзарәтчиси.

542. **Диферент**—диферент. Кәминин башы илә далынын суя отурмалары фәрги.

543. **Днище**—диб. Кәминин диби, алт һиссәси.

544. **Дозорное судно**—кешикчи кәми.

545 **Док**—док. Кәминин алт һиссәсинин тә'мири үчүн грулуш. (Доклар: үзән, гуру, механики, гуту шәкилли, симметрик, секциялы, јарымсекциялы, Кларк Стенфилд системалы вә с. олур).

546. **Документы судовые** — кәми документләри. Һөкумәт идарәләри тәрәфиндән кәминин өлчүләри, тутуму, техники вә санитар вәзиййәти вә с. һаггында верилән рәсми документләр.

547. **Донецкол**—Донецкол. ССРИнин чәнуб портларындан көмүр дашынмасы хүсусунда мүгавиләнамә.

548. **Донка**—бухар насосу.

549. **Донная служба**—диб хидмәти; диб кешийи.

Сүалты кәмиси су алтында оланда су сәтһинин мүшаһидә әдилмәси.

550. **Донник**—диб дөшәмәси. Кәми дибинин ичәри тәрәфиндәки тахта дөшәмәси.

551. **Донный дозор**—бах *донная служба.*

552. **Доска молочная**—өлчү ләвһәси. Суюн сәвийәсини көстәрән ләвһә.

553. **Дощаник**—кәрәчи (Волгада). Дүз дибли бөйүк йүк гайығы.

554. **Драга**—драга. 1) Дәниз дибиндән һејван вә битки чыхармаг үчүн прибор; 2) газма машыны.

555. **Драек**—драек. Такелаж вә елкән ишләриндә ишләдиләң садә инструмент.

556. **Дредноут** — дредноут. Ири топлары олан ән күчлү һәрб кәмиси.

557. **Дрейф** — дрейф. Һәрәкәтдә олан кәминин күләк, ахынты, күчлү ләпә, буз тәзйиги тә'сиридә йолундан кәнара чыхмасы.

558. **Дрек**—дрек. Шлюпка ләвбәри, кичик ләвбәр.

559. **Дректов** — дректов. Ләвбәр ипи вә я зәнчири.

560. **Дромгед** — дромгед. Доламачархын (шпилин) *лишк салынан ери.*

561. **Дуб**—дуб (Гара дәниздә). 2—3 дорлу елкән кәмиси.

562. **Дуплин**—дуплин. Блок вә я һалгадан кечирилмиш ики учу азад ип.

563. **Дюны**— дюнлар. Саһилләрдә күләк кәтирән гумлардан әмәлә кәлән тәпәләр.

Е, Ж

564. **Е**—Бейнәлхалг кода көрә „Кәми идарә габилиййәтини итирмишдир, мәнимлә рабитә дүзәлдин" мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

565. **Ежегодник приливов**—дәниз габарма вә чәкилмәләри илик журналы.

566. **Ела**—ела. Елкәнли балыгчы кәмиси.

567. **Ендова** — голтуг; чай көрфәзи.

568. **Ерш** — диш мых. Бөйүк, дишли, дәмир мых.

569. **Ж**—Бейнәлхалг кода көрә, „Боцман кәрәкдир" мә'насыны верән бирбайраглы сигнал.

570. **Жвака-галс**—жвака-галс. Кәминин дибиндә ләвбәр зәнчиринә бағланан гармаглы зәнчир (шәвил 13).

571. **Жгут**—кәпиткә.

572. **Железобетонное судно**—дәмир-бетон кәми. Көвдәси дәмир вә бетондан гайрылмыш кәми.

573. **Живучесть корабля**—кәминин давамлығы. Кәминин дүшмән зәрбәләринә гаршы дура билмә габилиййәти.

574. **Жилет спасательный**—хилас жилети. Хилас шлюпкасы аварчыларынын кейдикләри вә үмуми йәтлә, батмаг тәһлүкәси олдугда кейилән хүсуси жилет; ағызла үфләнәрәк һава долдурулан назик резин жилет,

575. **Жирокомпас**—бах *гирокомпас.*

576. **Жирорулевой**—жиросүканчы. Сүканы автоматик идарә әдән прибор.

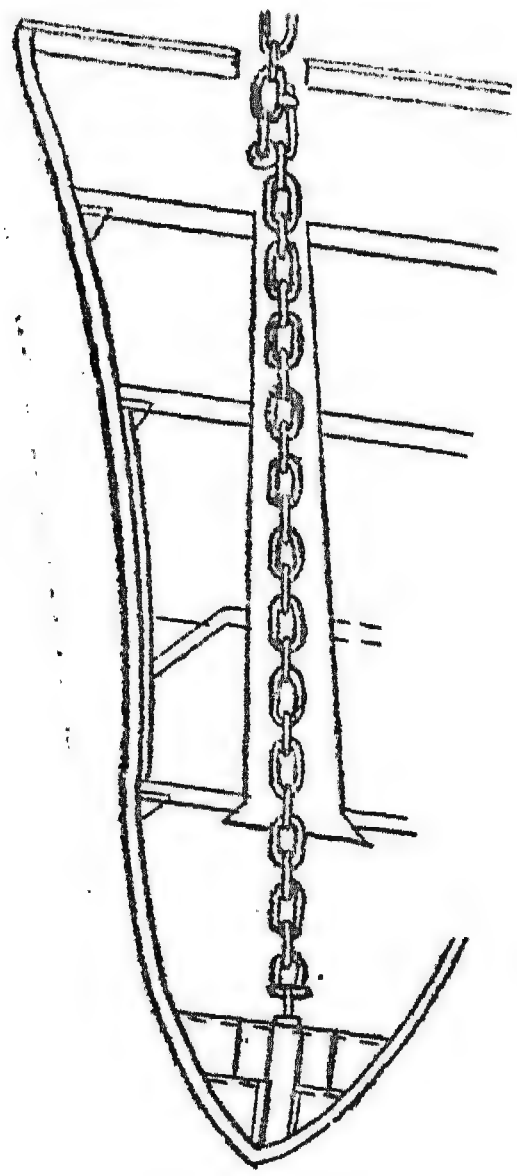

Шәкил 13.

557. **Жироскоп**—жироскоп. Кәминин ян йырғаланмасыны азалдан механизм.

578. **Жолоб**—кечид (Ағ дәниздә). Чай кечиди.

579. **Жужга**—ийнә буз. Чайда бузун ийнә шәклиндә олан һалы.

З

580. **З** — Бейнәлхалг кода көрә „Бортумда лоцман вардыр“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

581. **Забежка** — забежка. Хырда бухар кәмиси вә я моторлу кәми (чайда).

582. **Забережье** — алчаг саһил (Ағ дәниздә). Габарма вахты су басан саһил.

583. **Заболонь**—ур; фыр.

584. **„Забрал“ якорь** — лөвбәр илишмишдир. Лөвбәрин буйнузлары дәнизин дибинә илишмишдир.

585. **Забурунье** (или загреба)—сай. Саһилә параллел сай ер, даяз ер (Каспи дәнизиндә вә я Гара дәниздә).

586. **Заваливать** — ичәри дөндәрмәк; борта алмаг.

587. **Завал тали**—дөндәричи тали (бах *„тали“*).

588. **Завеса дымовая**—түстү пәрдәси. Дөйүшдә өз һәрәкәтини дүшмәндән кизләмәк үчүн сүн'и сурәтдә бурахылан түстү.

589. **Завеса световая**—ишыг пәрдәси. Яхынлашан дүшмән кәмиләрини көрмәк үчүн прожекторларын шүалары васитәсилә дүзәлдилән ишыг пәрдәси.

590. **Заводь**—кичик көрфәз. Ағ дәниздә кичик, ачыг көрфәз.

591. **Завозной якорь**—көчүрмә лөвбәр.

592. **Завозня**—колаз. Чай баржаларында лөвбәр дашымаг үчүн колаз.

593. **Завор**—дик саһил,

594. **Заградители минные** — бах *минный заградитель.*

595. **Заграждения минные** — бах *минные заграждения.*

596. **Загребное весло**—баш авар.

597. **Загребной**—баш аварчы. Далдан биринчи аварчы.

598. **Загрева**—сакит, исти һава.

599. **Задержники**—бах *стопор.*

600. **Задраить**—кип бағламаг.

601. **Задрайка**—бәркидичи.

602. **Заесть (заедать)**—пәрчим олмаг; илишиб галмаг.

603. **Зажимной стопор**— сыхычы стопор.

604. **Займище**—чайбасар. Баһарда чайын дашыб басдығы саһил.

605. **Зайчики**—көпүк. Ләпәнин үстүндәки көпүк.

606. **Закаболить**—бәрк дүйүнләмәк. Ипи ачылмаячаг сурәтдә дүйүнләмәк.

607. **Заклевать**—ипи вә зәнчири дурдуғу вәзиййәтдә бәркитмәк.

608. **Заклёпка** — пәрчим. Пәрчимләмә, бәркитмә.

609. **Заключины**—комингсләр. Амбар ағзы чәрчивәси.

610. **Закол**—тор. Чайда балыг тутмаг үчүн әнинә гурулмуш ағачлар үчүнда асылмыш тор.

611. **Закорожье**—чала. Дашлыг сайда дәрин ер.

612. **Закосок**—даязлыг. Чайда кечидә кедән көндәлән даязлыг.

613. **Закрайна** — сулаг. Чайдаки, буз илә саһил арасында галан су саһәси.

614. **Закуска**—бочкаалты. Кәмидә бочка дийирләнмәмәк үчүн алтына гоюлан тахта ястыг.

615. **Залив**—көрфәз.

616. **Залоговое право**—киров ихтияры.

617. **Заманиха**—голтуг. Чая параллел кедән вә нәһайәт чай илә бирләшән энсиз узун көрфәз.

618. **Замет**—көндәлән вәзиййәт. Сая отуран кәминин чай ахынына көндәлән дурмасы.

619. **Заметало**—гум басан. Чай дибиндә гум галығынын әмәлә кәлмәси.

620. **Замок**—бәнд. 25—27 метр узунлуғунда зәнчир парчаларыны бирбирилә бирләшдирән бәнд (бах *скоба).*

621. **Запад**—гәрб.

622. **Запань**—чәпәр. Чай илә ахан ағачлары сахлаян чәпәр.

623. **Запас пловучести судна**—кәминин үзмә габилиййәти әһтияты (кәминин су үстүндәки һиссәсинин йүк су хәттиндән юхары палубая гәдәр олан һәчми илә тә'йин әдилир).

624. **Заплесок**—саһил ямачы.

625. **Заплывки**—горуючу дирәкләр. Чайларда кәмиләри бузлардан горумаг үчүн вурулан ағачлар.

626. **Зарываться**—суя баш вурмаг.

627. **Заспинная доска**—арха тахта-

сы. Шлюпканын дал һиссәсиндә сүканы идарә· әдәнин сөйкәндийи тахта.

628. **Заструг**—диб. Һамар олмаян дәниз диби.

629. **Заструга**—бах *закосок.*

630. **Затвор клиновый**—паз рәзә.

631. **Затор**—йолун тутулмасы. Су йолунун буз бағламасы (чайларда).

632. **Затяг**—көрфәз.

633. **Зафрахтовать**—фрахта алмаг. Йүк дашымаг үчүн кәми тутмаг.

634. **Заштилевать (заштилеть)** — шәләкәтләмәк. Елкәнлә кедән кәми елкәнләринин күләксиз галмасы.

635. **Звено**—зәнчир һалгасы.

636. **Звуковые сигналы**—сәс сигналлары.

637. **Зейман**—зейман; уста дәнизчи. Дәнизчилик ишини яхшы билән дәнизчи.

638. **Землесос**—диб соран кәми.

639. **Землечерпалка**—диб газан кәми.

640. **Зенит**—зенит. Көйдә мүшаһидәчинин башы үстүндәки нөгтә.

641. **Зернокон**—зернокон. Совет тахыл дашыма мүгавиләнамәси.

642. **Зимняк**—союг күләк.

643. **Зимовка**—гышлама. Гышда дәниз доңдуғу вахт кәмиләрин бир ердә галмасы.

644. **Змейки**—бағ. Елкәни чәкән ипләр.

645. **Золотник**—бухар пайлайычысы (бухар машынларында).

646. **Зондек**—зондек. Палуба тенти.

647. **Зуб**— чала. Ағ дәниздә буз ярыгы (бә'зән саһилә япышмыш буздун кәнары).

648. **Зунд**—боғаз.

649. **Зыбь мертвая**—өлү далға. Суалты далғасы.

650. **Зюйд**—(S) зүд; чәнуб. Чәнуб күләйи.

651. **Зюйд-вест**—(SW) зүд-вест чәнуб-гәрб. Чәнуб-гәрб күләйи.

652. **Зюйд-вестка**—ягыш папағы.

653. **Зюйд-ост**—(SO) зүд-ост; чәнуб-шәрг. Чәнуб-шәрг күләйи.

И

654. **И** — Бейнәлхалг кода көрә, „Курсуму сола дәйишдирирәм" мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

655. **Изаномалы**—изаномаллар. Орта гиймәтдән бәрабәр узаглашма нөгтәләрини бирләшдирән хәтләр.

656. **Изоамплитуды**—изоамплитудалар. Күндәлик, айлыг, иллик максимум вә минимум температуралардан, фәрги бәрабәр олан нөгтәләри бирләшдирән хәтләр.

657. **Изобары**— изобарлар. Атмосфера тәзйигинин бәрабәр олдуғу нөгтәләри бирләшдирән хәтләр.

658. **Изобаты**—изобатлар. Дәнизин эйни дәринликдә олан нөгтәләрини бирләшдирән хәтләр.

659. **Изогеотермы** — изогеотермләр. Ер габығынын ичәрисиндә температурасы эйни олан нөгтәләрдән кечән хәтләр.

660. **Изогоны**— изогонлар. Магнит инһирафы эйни олан нөгтәләри бирләшдирән хәтләр.

661. **Изодинамы** — изодинамлар. Магнит кәркинлийи эйни олан нөгтәләрдән кечән хәтләр.

662. **Изоклины**— изоклинләр. Магнит мейли эйни олан нөгтәләрдән кечән хәтләр.

663. **Изокримы**—изокримләр. Дәниз сәтһинин орта температурасы эйни олан нөгтәләрини бирләшдирән хәтләр.

664. **Ил**—лил, леһмә.

665. **Ил вулканический**—вулканик лил. Океан дибиндә олан лил.

666. **Ил коралловый**—мәрчан лили.

667. **Ил красный**—гырмызы лил.

668. **Иллюминатор** — илюминатор. Галын шүшәли дәйирми пәнчәрә.

669. **Инвентарь судовой**—кәми инвентары. Кәми аваданлығы.

670. **Инвойс** — Инвойс. Көндәрилмиш йүкләрин спецификациялары илә бирликдә мүфәссәл сиһһиси.

671. **Индикатор**—индикатор. Иш силиндриндә бухарын тәзйиг гүввәсини өлчән прибор.

672. **Индикатор качки судна**—кәми йырғаланмасы индикатору.

673. **Индикаторная сила**—индикатор гүввәси.

674. **Индоссамент** — индоссаментә Коноссаментин далында ихтиярын башга шәхсә верилмәси һаггында әдилән гейд.

675. **Инжектор**—инжектор. Бухар газанына су верән механизм.

676. **Интеркостельные кильсоны**—интеркостел килсонлар. Флорлара бәндләрлә бирләшдирилән вә шпангоутлар арасында гоюлан дәмир тәбәгәләрдән ибарәт дахили килләр.

677. **Интрюм**—кәми амбары.

678. **Иорк-Антверпенские правила** — Иорк-Антверпен гайдалары. Умуми авариядан төрәйән зәрәри бөлмәк хүсусунда гәбул олунмуш бейнәлхалг гайдалар.

679. **Исад**—Сай.

680. **Искрогаситель** — гыгылчым сөндүрән.

681. **Искусственный горизонт**—сүн'и һоризонт. Пис һавада һоризонт тутгун олан заман практики астрономияда көй чисимләринин йүксәкликләрини өлчән прибор.

682. **Искусственный магнит**—сүн'и магнит. Кәми компасларының мейлини (девиациясыны) йох этмәк үчүн ишләдилән сүн'и сурәтдә магнитләндирилмиш полад чубуг.

683. **Исподние**—алт тәбәгә. Кәми корпусу гапламасында алт тәбәгә.

684. **Истинный азимут**—һәгиги азимут. Һәгиги меридианла көй чисминин вертикалы арасындакы бучаг.

685. **Истинный курс**—һәгиги курс. Һәгиги меридианла кәминин диаметрал сәтһи арасындакы бучаг.

686. **Истинный меридиан**—һәгиги меридиан. Географик меридиан.

687. **Истинный пеленг** — һәгиги пеленг. Һәгиги меридианла көтүрүлән истигамәт арасындакы бучаг.

688. **Истребитель**—гырычы кәми. Вәзифәси дүшмән кәмиләринә һүчум эдиб, онлары мәһв этмәк олан һәрб кәмиси.

689. **Итти в кильватер**—килватер илә кетмәк. Кәмиләрин бир-биринин ардынча бир хәтт илә кетмәси.

К

690. **К**—Бейнәлхалг кода көрә „Мән семафорла мә'лумат вермәйә һазырлашырам“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

691. **Кабаляр (кабаляринг)**—кабаляр. Шпилин әтрафына сарынан кәндир вә я зәнчир строп (илмәк).

692. **Кабелеподъемная машина (кабелеподъемник)** — кабел галдыран машын.

693. **Кабель ведущий (электрический лоцман)**—йол көстәрән кабел. Кечидләрдә, су дибиндә гоюлан кабел. (Бу кабелә дәйишән чәрәян верилир, кәмиләрдә олан аппарат васитәсилә бу кабелин вердийи сигнал алыныр вә бу кабел боюнча кедән кәми саламат порта кирир).

694. **Кабель подводный (телеграфный)**—суалты телеграф кабели.

695. **Кабельгат**—кабелгат. Кәминин башында ип ери.

696. **Кабельная работа**—кабел һөрүйү. Ипин эшилмә үсулу.

697. **Кабельтов (мера длины)**[1]—кабелтов (узунлуг өлчүсү). 0,1 дәниз мили = 608 фут = 200 инкилис ярды = = 100 дәниз сажени = 185 метр узунлугунда дәниз өлчүсү.

698. **Кабельтов (трос)**[2]—кабелтов. 152—356 *мм* (6″—14″) галынлыгында кабел үсулу илә һөрүлмүш ип.

699. **Кабестан**—бах *шпил.*

700. **Каболка**—кәндир лифләри.

701. **Каботаж** — каботаж. Саһил яхынлыгындаки кәми һәрәкаты.

702. **Каботажное судно**—каботаж кәмиси. Саһил боюнча ишләйән кәми.

703. **Кадка**—чәлләк.

704. **Каземат**—бүрч. Һәрб кәмиләриндә орта калибрли топлар үчүн өртүлү ер.

705. **Кайка**—кайка. Галер шлюпкаларындан ән бөйүйү.

706. **Калибр**—калибр. Топ лүләси каналынын диаметри.

707. **Калышка**—ипин бурулуб долашмасы.

708. **Кальцет**—дор. Чәп елкән дору.

709. **Камбуз**—камбуз. Кәми мәтбәхи.

710. **Камера**—камера. Кичик отаг.

711. **Камерон**—камерон. Механики нефт су вә с. насосу.

712. **Кампания**—сәфәр.

713. **Канал**—канал. 1) Сүн'и сурәтдә газылмыш арх. 2) Топ лүләсинин цилиндр шәклиндә оюгу.

714. **Канат**—канат (кәндир, бураз), Кабел үсулу илә эшилмиш 356 *мм* (13″) чанлы кәндир ип.

715. **Канат даглипсовый**—сол ләвбәрин зәнчири.

716. **Канатный ящик**—зәнчир гутусу. Кәми ләвбәр зәнчиринин йығылдығы ер.

717. **Канифас**— без. Галын елкән бези.

718. **Канифас-блок**—канифас-блок. Яны ачылан блок.

719. **Канонерская лодка (канонерка)**—кешикчи саһил кәмиси.

720. **Кантовать**— юмаламаг. Линк илә чевирәрәк юмаламаг.

721. **Капбалка** — капбалка. Кәми иншаатында ишләдилән әʼла чинсли ағач.

722. **Капер**—капер. Өз һөкумәтиндән, дүшмән дөвләтин вә гачаг һәрби мал дашыян нейтрал дөвләтләрин тичарәт кәмиләринә зиян етирмәк ичазәси алмыш кәми.

723. **Капитан**— капитан. ФКГФ-да дөрд дәрәчәси олан һәрби рүтбә. 1) Капитан-лейтенант. 2) 3-чү ранг капитан. 3) 2-чи ранг капитан. 4) 1-чи ранг капитан.

724. **Капитан судна**—кәми капитаны. Кәмидә бүтүн мәсʼулиййәти дашыян вә кәмини идарә әдән шәхс.

725. **Капитан 1-го ранга** — 1-чи ранг капитан. Фәһлә-Кәндли Гызыл Флотунда баш командир рүтбәси.

726. **Капитан 2-го ранга** — 2-чи ранг капитан. Фәһлә-Кәндли Гызыл Флотунда баш командир рүтбәси.

727. **Капитан 3-го ранга** — 3-чү ранг капитан.

728. **Караван судов** — кәми карваны.

729. **Караванный командир**—карван командири. Тәʼмирдә вә я мүвәггәти ишсиз дурмуш бир группа кәмиләрин командири.

730. **Каравелла**—каравелла. Гәдим Португалия бөйүк елкән кәмиси (Христофор Колумбун кәмиләри бу типдә иди).

731. **Карака**— карака. Португалия кәмиси; XV әсрдә Инкилтәрәдә 1400 бочкаядәк йүк галдыран кәми.

732. **Карантин**— карантин. Харичдән порта кәлән кәминин сәһиййә нөгтейи - нәзәринчә мүәййән бир мүддәтдә саһил илә әлагә сахламасына йол верилмәмәси.

733. **Карбас**—карбас. Шималда Аг дәниздә ишләдилән елкәнли вә я елкәнли-моторлу кәми.

734. **Карга** — карга. Дурдуручу гармаглы зәнчир.

735. **Карго**—карго. Йүк.

736. **Карговант**—карговант. Галер рейинин учунда дөндәричи ипләр.

737. **Карго-план**—карго-план. Йүкүн кәмидә ерләшдирилмәси планы.

738. **Кардан** — кардан. Асылмыш чисмин һоризонтал вәзиййәтини сахламаг шәртилә даягларын тәрпәнмәсинә йол верән гурулуш.

739. **Кардановый подвес**— кардан асгысы. Компас чанағыны йырғаланмагдан горуян һалга.

740. **Кардиф**—кардиф. Инкилтәрәдә Кардиф шәһәри әтрафында чыхарылан йүксәк сортлу даш көмүр.

741. **Карельдук**—елкән бези (бундан апсел, трисел вә бизан елкәнләри тикилир).

742. **Карлингсы**—карлингсләр. Тахта кәмиләрдә палуба алты тирләри, полад кәмиләрдә исә амбар ағзының һашийәләри (комингси палуба илә бирләшдирән һашийә).

743. **Карно** — карно. Галердә тент галдыран тали.

744. **Карро**—карро. Галер рейинин габаг алт һиссәси.

745. **Картуз**—Картуз. Бир атымлыг барыт кисәси.

746. **Картушка**—картушка. Компас циферблаты (шәкил 14).

747. **Карты морские**—дәниз карталары. Дәнизләрин мүәййән һиссәләрини көстәрән карталар.

748. **Карчи (карши)**—көтүкләр. Чай дибиндәки ағач көтүкләри.

749. **Каряжник**—көтүклүк. Чайда ағач йығылмыш ер.

750. **Каско**—каско. Дәниз вә сығорта практикасында сығорта обʼекти олан „кәми“ мәʼнасыны ифадә эдир.

751. **Кат**—кат. Голлу ләвбәри галдырмаг үчүн ишләдилән ип.

752. **Катапульта**—катапулта. Аэропланын кәмидән галхмасы үчүн хүсуси гурулуш.

753. **Кат-балка** — кат-балка. Ләвбәр ипинин бағландығы дәмир тир.

754. **Катблок**— катблок. Кранбалкада ишләдилән блок.

755. **Катер**—катер. 1) 10—16 аварлы шлюпка. 2) Моторлу, елкәнли кичик кәми.

756. **Каттендаун**— каттендаун. Кәминин ортасында фортимберсләрин йүксәклийини тәʼйин эдән хәтт.

757. **Кафель-нагель**—кафел-нагел. Кафел планкасына тахылан нагел.

758. **Качка** — валай; йырғаланма. Кәминин йырғаланмасы.

759. **Качка боковая**—бах *боковая качка.*

760. **Качка килевая**—кәминин баш вурмасы.

761. **Каюта**—каюта. Кәмидә команда вә миник үчүн яшайыш отағы.

762. **Кают-компания** — кают-компания. Кәмидә үмуми истираһәт отағы.

763. **Каючка**—гайыг. Шимал чайларында бир чайдан дикәринә әл илә көчүрүлә билән йүнкүл гайыг.

764. **Кварта**—кварта. 1,14 литрлик мае өлчүсү.

765. **Квартер**—квартер. 12,7 килограмлыг чәки өлчүсү.

766. **Квартердек**—квартердек. Кәминин дал тәрәфиндәки ачыг палуба.

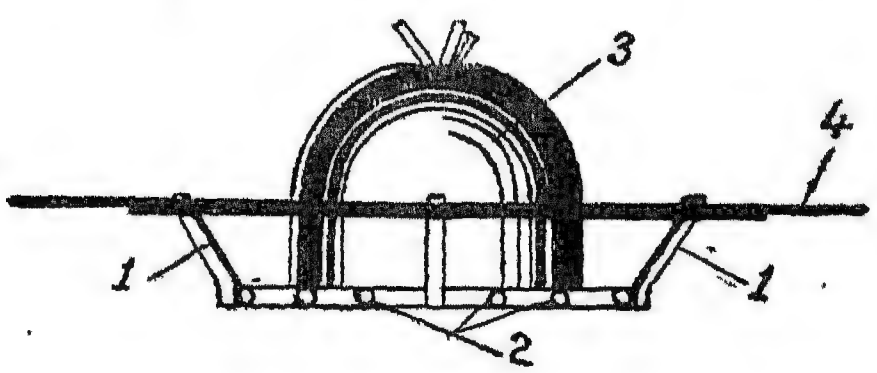

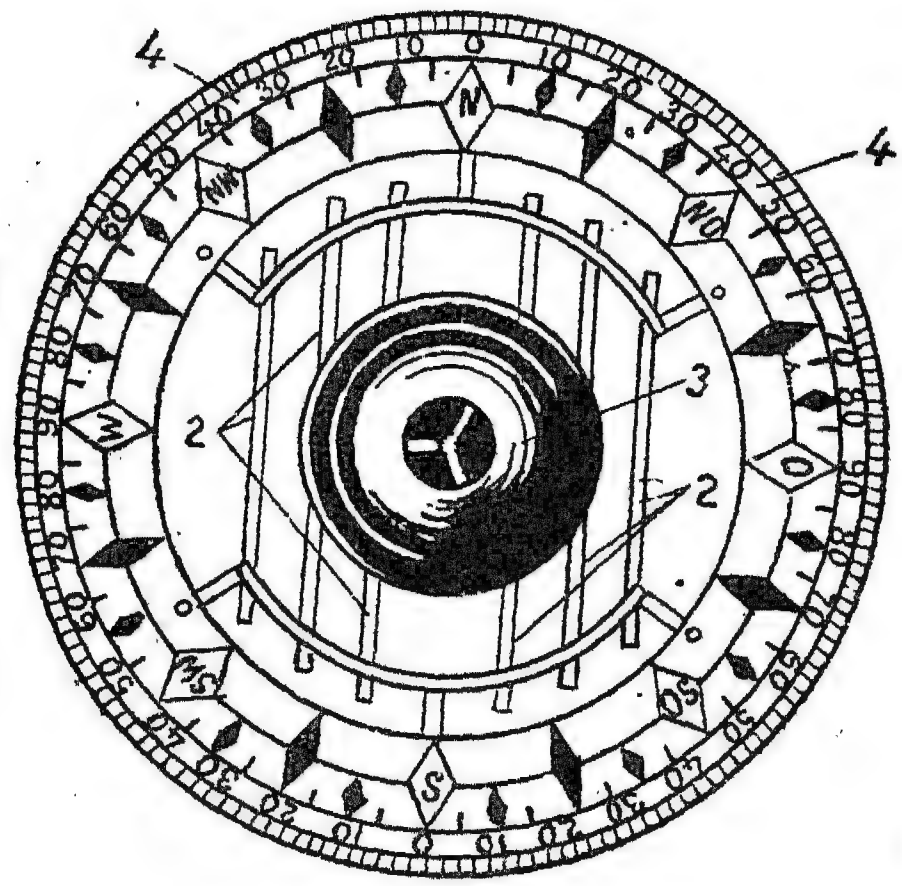

Шәкил 14.
Компас картушкасы: 1—картушка даяғы; 2—магнит әгрәбләри; 3 үзкәч; 4—картушка.

767. **Квартердек-транец** — квартердек-транец. Кәми гуртарачағынын алт йығымы.

768. **Квартирема** — квартирема. Дөрд гатлы авар ери олан галера.

769. **Квач**—квач. Гатран сүртән.

770. **Квенкирема** — квенкирема. Беш гатлы авар ери олан галера.

771. **Квинтан**—квинтан. Бөйүк бучаглары өлчмәк үчүн инструмент.

772. **Керосинка**—керосин дашыян баржа.

773. **Кессон**—кессон. Тахтадан, поладдан гуту шәклиндә гайрылмыш, мүвәггәти кәми дешийн ямағы.

774. **Кетенс-помпа**—гүввәтли помпа, насос.

775. **Кечкара** — Аг дәниздә алчаг саһил.

776. **Кечь**—кеч. Икидорлу инкилис елкән кәмиси.

777. **Килевать**—ашырмаг, тә'мир үчүн кәмини яны үстә әймәк.

778. **Киллектор**—киллектор. Портда ишләйән сабит ләвбәрләри гурмаг вә галдырмат вә ағыр шейләри галдырмаг үчүн галдырычы кәми.

779. **Киль**—кил. Кәминин әсасыны тәшкил әдән узунуна тир.

780. **Кильблоки**—килблоклар. Докун дибиндә кәминин отурмасы үчүнәйри тирләрдән һазырланмыш чаты.

781. **Кильватер** — килватер. Һәрәкәт әдән кәминин далында бурахдығы из.

782. **Кильватерная колонна**—килватер хәтти. Кәмиләрин бир-бири далынча кетмәси.

783. **Кильсон** — килсон (дахили кил). Кәминин ичәри тәрәфиндә килә бәркидилән узунуна тир.

784. **Кингстон** — кингстон. Кәми бортунда су сәвиййәсиндән ашағы олан клапанлы дешик.

785. **Киоск**—кәзинти кәмиси.

786. **Кип**—нов. Блок чархындакы нов.

787. **Кися́**—кисә.

788. **Китобой**—балина ову кәмиси.

789. **Кичка**—көрпүчүк. Чай кәмиләриндә башда яндан байыра чыхан көрпүчүк.

790. **Клавердук** — елкән бези.

791. **Клапан затворный**— сүркүлү клапан.

792. **Кларирование** — көмрүкдән азад этмә. Йүкләрин көмрүк хәрчинин верилиб гуртарылмасы.

793. **Класс судна**—кәминин синфи (кәмиләр бөйүклүкләринә көрә синифләрә айрылыр).

794. **Классификация грузов**—йүкләрин классификациясы.

795. **Классификация судов**—кәмиләрин классификациясы.

796. **Клевка**—бах *стопор*.

797. **Клетень**—клетен. Нәмдән вә сүртүлмәдән горумаг мәгсәдилә ипә сәрилән гатранланмыш назик ип вә без.

798. **Клетневать**—ипи клетен илә сарымаг.

799. **Клетневина**—долаг. Ипә сарымаг үчүн гатранланмыш долаг.

800. **Клетчатая система набора**—гәфәсәли тәркиб системасы.

801. **Кливер**—кливер. Фок дорунун габағындан асылмыш үчбучаглы чәп елкән.

802. **Кливер-леер** — кливер-леер. Кливер елкәнинин ипләри.

803. **Кливер-нирал**—кливер-ширал. Кливер елкәнини эндирән ип.

804. **Кливер-шкот** — кливер-шкот. Кливер елкәнинин шкоту (дөндәричи ипи).

805. **Клинкет**— клинкет. Кәминин бир һиссәсиндән о бирисинә су кечирмәк үчүн гайрылмыш клапан.

806. **Клинометр** — клинометр. Кәминин диферентини вә ян мейлини өлчән прибор.

807. **Клипер**—клипер. Үчдорлу ити бурунлу елкән кәмиси.

808. **Клитометр**—клитометр; ватерпас.

809. **Клотик**—дорун башлығы.

810. **Клюз канатный** — ип клюзу. Кәмидән сабилә верилән ип үчүн көз.

811. **Клюз палубный**—палуба клюзу. Фалшбортда ачылмыш швартов ипи үчүн көз.

812. **Клюз якорный** — ләвбәр дәлийи. Кәминин башында сағ вә сол бортлардан ачылмыш ләвбәр дәликләри.

813. **Клюз-сак**—тыхач. Ләвбәр дәлийи тыхачы.

814. **Клюфок**—клюфок. Икинчи кичик кливер.

815. **Клямсы (клямпсы)** — кәмәр тирләри. Гаплама кәмәри тирләри.

816. **Кляпсы, клямсы**—кәмәр. Кәминин ичәри борту боюнча чәкилән кәмәр.

817. **Кневень**—тахма паз.

818. **Кнехт**—кнехт; көтүк. Швартов ипләрини доламаг үчүн көтүк (шәкил 15).

819. **Книга сигнальная** — сигнал китабы.

820. **Кница**—кушәбәнд.

821. **Кница бимсовая**—бимс кушәбәнди.

822. **Кница дейдвудная**—дейдвуд кушәбәнди.

823. **Кноп** — гоза. Юмру дүйүн (шәкил 16).

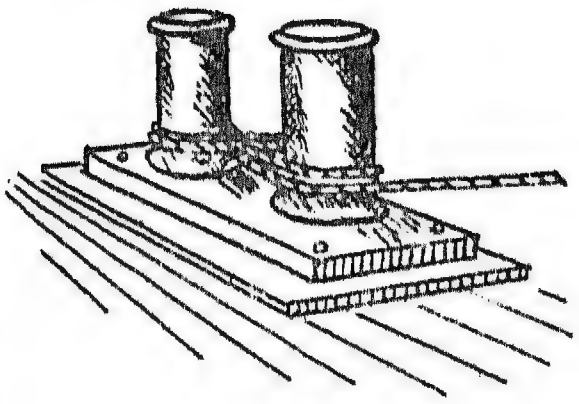

Шәкил 15.

Шәкил 16.

824. **Княвдигед**—һашпәә. Кәмиләрин дөшүндә гайрылан бәзәк һашпәси.

825. **Ковернот**—ковернот. Сыгорта гәбзи.

826. **Ковш** — чала. Лиманын сүн'и олараг дәринләшдирилмиш ери.

827. **Код**—код. Ишарәт китабчасы.

828. **Кодекс торгового мореплавания СССР**—ССРИ Дәниз Тичарәт Кәмичилйи кодекси.

829. **Кожух**—өртүк. 1) Палубадан юхары тикинтиләри өртән борт; 2) механизм өртүйү.

830. **Кожух гребного вала**—авар валынын өртүйү

831. **Кожух у орудия**—топ өртүйү.

832. **Кок**—ашпаз. Кәми ашпазы.

833. **Кокбот**—кичик шлюпка.

834. **Кокора** — көтүк. Су дибиндә ағач көтүйү.

835. **Кокпит**—кокпит. Мотор вә я бухар катеринин дал тәрәфиндәки ачыг һиссә.

836. **Колдунчик**—ел көстәрән. Конус шәклиндә торба.

837. **Коледухо**—һамар буз. Дәниз сәтһинин һамар буз бағламыш сабәси.

838. **Колено реки**—чай голтуғу.

839. **Коленчатая труба**—дирсәкли бору.

840. **Колесо гребное**—бах *гребное колесо*.

841. **Колодезь** — гую. Ики палуба арасындаки ер.

842. **Колокол**—зәнк.

843. **Коломенка**—коломенка, барка. Коломнада гурулан кәми.

844. **Колонка** — сүтүн (бах *пиллерс*).

845. **Колонна**—колонна. Дүз хәтт боюнча дүзүлмүш кәмиләр.

846. **Колосниковая решетка**—очаг гәфәсәси.

847. **Колпак компасный**—компас өртүйү.

848. **Колтужник**—гар лопасы. Суда үзән гар йығыны.

849. **Колышень**—сакит далға. Сакит һавада кичик ләпә (Ағ дәниздә).

850. **Колышка**—дүйүн. Ипин дүйүн дүшмәси; ипләри гысалтмаг үчүн вурулан дүйүн.

851. **Команда судовая**—бах *судовая команда*.

852. **Командир корабля**—кәми командири.

853. **Командовать кораблем**—кәмини идарә этмәк.

854. **Комель**—ип учу. Сабит такелажын азад учу.

855. **Комельблок** — комел - блок. Брам вә стен-ванталары арасында бағланмыш икичархлы блок.

856. **Комендор** — комендор. Топчу нәфәри, топчу әскәри.

857. **Комингсы** — комингсләр. Кәмидә амбар ағзынын янларында полад тәбәгәдән чәрчивә.

858. **Комиссар корабля**—кәми комиссары. Һәрб кәмиләриндә сияси рәһбәр.

859. **Комиссия морская арбитражная**—дәниз арбитраж комисиясы.

860. **Коммерческий флот**—тичарәт флоту.

861. **Коммодор** — коммодор. Бә'зи харичи дөвләтләрин флотунда, бизим ФКГФ-да 1-чи ранг капитанын мүгабили олан баш командир.

862. **Коммуникации морские**—дәниз һәрби рабитә йоллары.

863. **Компас** — компас. Кәминин ачыг дәниздә мүәййән истигамәтдә кетмәси үчүн ишләнән прибор (шәкил 17).

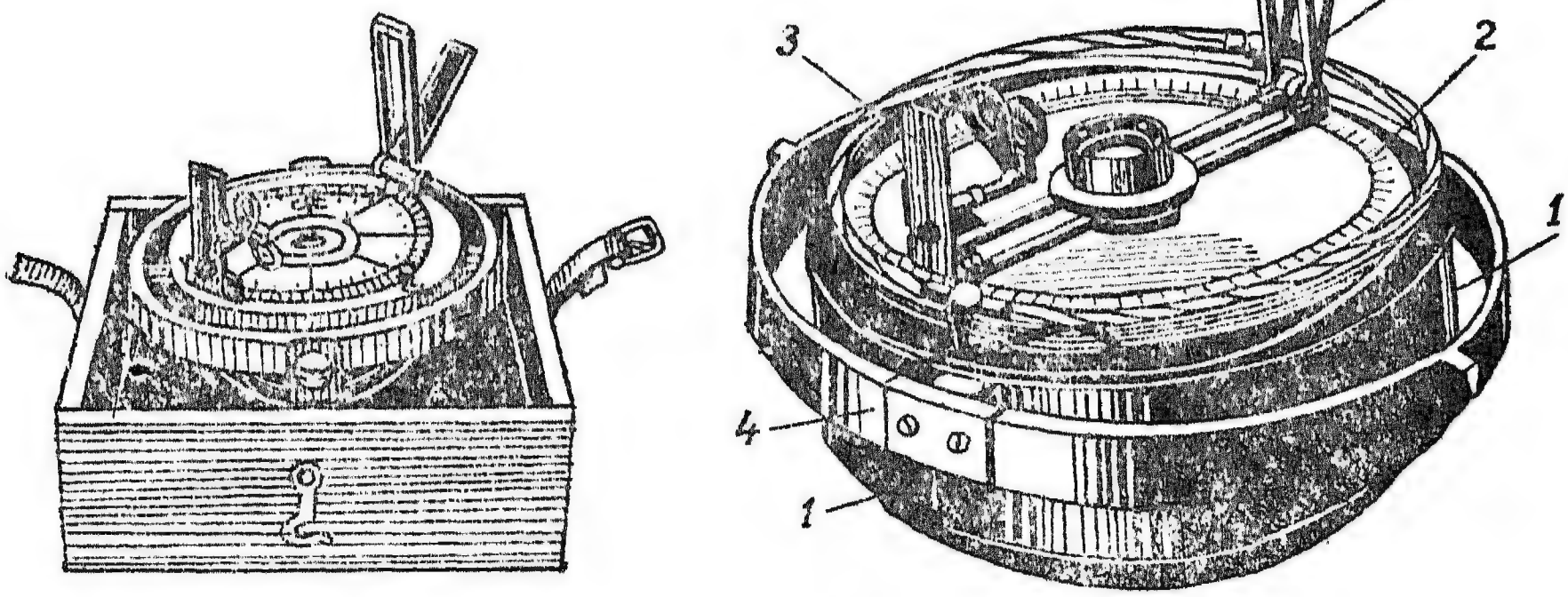

Шәкил 17.

Компас; 1—компас газанчасы; 2—азимут чеврәси; 3—пеленгатор; 4—Кардонов асгысы.

864. **Компас главный**—баш компас.

865. **Компасные румбы** — компас румблары; компас истигамәтләри.

866. **Компасный курс**—компас курсу. Компас меридианы илә кәминин диаметрал мүстәвиси арасында олан бучаг.

867. **Компасный пеленг** — компас пеленги. Компас меридианы илә чисмә көтүрүлән хәтт истигамәти арасындаки бучаг.

868. **Компенсация компаса**—компасын компенсациясы. Кәми дәмирләринин компасын магнит әграбинә олан тә'сирини йох этмәк.

869. **Композитивные суда**—композитив кәмиләр. Тахта вә металдан гурулмуш кәмиләр.

870. **Конвоир**—өтүрүчү кәми.

871. **Конвоировать**—өтүрмәк. Горуяраг өтүрмәк.

872. **Конвой**—конвой. Горуючу һәрб кәмиләри.

873. **Конец**—ип парчасы, ип учу.

874. **Коново** — коново. Шиддәтли шахтадан даш кими бәркимиш буз.

875. **Конопатка**—әрсин.

876 **Конопачение** — аралыглары тутма, кәпиткә тыхама.

877. **Коносамент**—коносамент. Дәниз йолу илә йүк дашынма хүсусунда документ.

878. **Консигнация**—консигнация. Сатылмамыш малын башга портда сатылмасы үчүн лазым кәлән адресә көндәрилмәси.

879. **Констапель**—топчу командири. Кечмиш рус флотунда топчу командири.

879а. **Контр-адмирал**—контр-адмирал. Һәрби дәниз флотунда, 2-чи адмирал рүтбәси,

880. **Контр-бизань** — контр-бизан. Кәминин дал тәрәфиндә бизан дору асылараг ашағы тәрәфдән бизан. гиклә сахланылан дөрдбучаглы елкән.

881. **Контр-бизань-шкот**— контр-бизан-шкот. Сон елкәни дөндәрән ип.

882. **Контр-брасы**—контр-браслар. Рейләрин габаг браслары.

883. **Контрфорс**—контрфорс. Зәнчир һалгасыны мөһкәм этмәк үчүн ичәрисинә тахылан чугун парчасы.

884. **Контр-штаг** — контр-штаг. Шиддәтли раст күләк заманы вантлара көмәкчи олараг дорун далындан бағланан ипләр.

885. **Конфорить**—сахламаг. Брашпилин барабанына вә я шпилә сарылан ипи, зәнчири шпил фырланында һәрәкәтсиз сахламаг.

886. **Конь**—тир. Диаметрал хәтт боюнча узадылмыш бәркидичи тир.

887. **Координат**—координат. Кәми олан нөгтәнин географик ери, эн вә узуну.

888 **Координат**—координат. Кәминин бир тәһлүкәни өтмәк үчүн өз курсундан узаглашыб, бир гәдәр кетдикдән сонра енә бу курса давам этмәси.

889. **Копань**—габырға. Чай кәмисиндә габырға.

890. **Копёр**—копйор. Дирәк чалмаг үчүн механизм.

891. **Копилья** — копилләр. Кәмини суя сүрүшдүрән хизәкләр.

892. **Корабельная архитектура**—кәми архитектурасы. Тикилән кәмийә мүәййән форма вермәк үсулларыны өйрәнән элм.

893. **Корабельный сбор**—кәми рүсуму. Порт идарәсинә верилән хәрч.

894. **Корабельщик** — кәмичи. Кәми корпусу мүтәхәссиси; кәми инженери, техники, устасы.

895. **Кораблевождение**—кәми идарә этмә элми.

896. **Кораблестроение**—кәми тикилиши.

897. **Кораблестроительная верфь**—кәми тикилән верф.

898. **Кораблестроительный завод**—кәми тикән завод.

899. **Караблефрахтовщик**—кәмини кирайә көтүрән.

900. **Кораблик**—кәмичик. Тикилмәли кәминин дәнизә давамыны сынамаг мәгсәдилә һазырланан хырда макет.

901. **Корабль**—1) кәми; 2) үчдән аз олмаяраг дорлары олан дүз елкәнли кәми.

902. **Корабль бомбардирский**—бомбардир кәмиси. Елкән флоту дөврүнүн, ясты дибли, аз отурумлу, ағыр топларла тәчһиз олунмуш һәрб кәмиси типи.

903. **Корабль броненосный** — зирehли кәми. Бөйүк топлу, зирehләнмиш дөйүш кәмиси.

904. **Корабль военный**—һәрб кәмиси.

905. **Корабль флагманский** — бах *флагманский корабль.*

906. **Корвет**—корвет. XIX әсрдә үчдорлу, ачыг топлу һәрб кәмиси (ахырынчы тип корветләрин һәм елкәнләри, һәм дә бухар машынлары олурду).

907. **Корга**— дашлыг сай. Гаялы кичик ада.

908. **Корма**—корма. Кәминин дал тәрәфи.

909. **Кормовая часть судна**—кәминин дал һиссәси.

910. **Коромысло**—линк.

911. **Корпус**—корпус; тәкнә. Кәминин тәкнәси.

912. **Корсар**—дәниз гулдуру.

913. **Кортик**—гыса гылынч, бейбут.

914. **Корч**—корч. Форштевенин юхары учу (Ағ дәниздә).

915. **Корщик**—кәрәчиван. Балыгчы кәмисини идарә әдән вә вәтәкәдә ишләрә рәһбәрлик әдән шәхс (Каспи дәнизиндә).

916. **Корыто переката**—кечид, Чай ашырымында кәми һәрәкәт эдән сайә.

917. **Коса**—дил. Алчаг энсиз бурун.

918. **Косой грот**—чәп грот. Грот дорундан кәминин узунуна асылан елкән.

919. **Косой фок**—чәп фок. Бирдорлу кәмиләрдә үчбучаглы елкән.

920. **Костливый берег** — дашлыг сайил.

921. **Кострa**—чөр-чөп.

922. **Косые паруса**—чәп елкәнләр.

923. **Котватер**—котватер (су кәсән). Кәминин дөшүү.

924. **Котёл водотрубный**—су борулу газан.

925. **Котёл огнетрубный**—од борулу газан.

926. **Котелок у компаса**—компас газанчасы.

927. **Котельно-корпусный цех**—газан вә корпус цехи. Кәми иншасы вә тә'мири заводларында газан вә корпус цехи.

928. **Котельное отделение**—газанхана. Кәмидә газан олан һиссә.

929. **Котельный мастер** — газан устасы. Газанчылыг ишләри устасы.

930. **Котельщик**—газанчылыг ишләри фәһләси.

931. **Котендаун**—котендаун. Кәминин ортасында флортимберсләрин йүксәклийини көстәрән хәтт.

932. **Котлочист**—газан тәмизләйән. Кәми газанларынын ичәрисиндә әмәлә кәлән әрпи тәмизләйән фәһлә.

933. **Коуш**—коуш; һалга.

934. **Коф**—коф. Икидорлу елкәнли һолландия кәмиси.

935. **Кофельнагель** — бәнд. Елкән ипләрини сәримәк үчүн һәвәнк-дәстәйә охшар металл вә я ағач дәстә.

936. **Коффердам**— коффердам. Аракәсмә.

937. **Кочегар**—очагчы.

938. **Кочегарня**—очагхана. Кәмидә газан һиссәсиндә очагчы дуран ер.

939. **Кочерга**—атәшкеш.

940. **Кочерма**—кочерма. Бирдорлу кичик кәми.

941. **Кочет**—аваркаһ. Авар тахылан чубуг.

942. **Кошка**[1]—чәнкәл. Үч-дөрд буйнузлу кичик ләвбәр (шәкил 18).

943. **Кошка**[2]—гумлу сай.

944. **Краер**—краер. Үчдорлу кәми.

945. **Крамбол** — крамбол. Ләвбәр галдырмаг үчүн тир.

946. **Кран**—кран. Йүк галдыран механизм.

947. **Кранедж**—кран хәрчи.

048. **Кранец**—кранец (балыш). Кәми көрпүйә вә я башга кәмийә ян

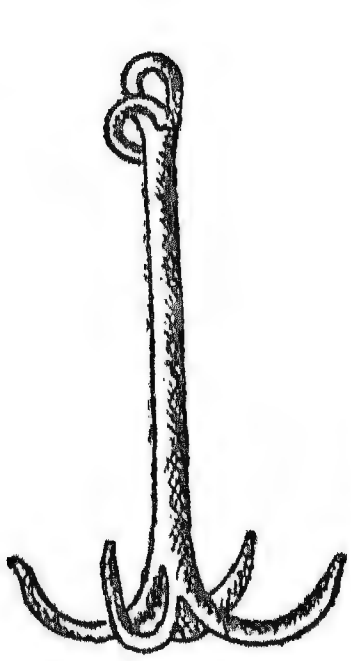

Шәкил 18.

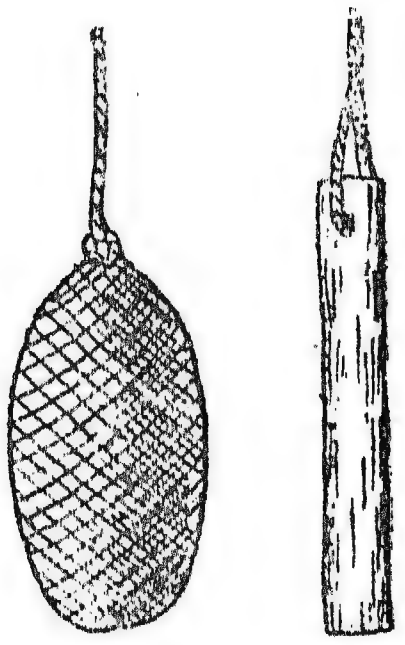

Шәкил 19.

алдыгда эзилмәмәси үчүн янларына асылмыш тахта вә я кәндир балыш (шәкил 19).

949. **Красписа**—красписа. Марс вә салингләрдә олан көндәлән тир.

950. **Крачесы**—кушәбәнд. Кәминин дал һиссәсиндә дөнүүү шпангоутларыны битишдирән ағач вә дәмир кушәбәнд.

951. **Крейсер**—крейсер. Йүнкүл зирehлә өртүлмүш, үзәриндә 2-дән 4-дәк аэроплан галдыран, саатда 42 милә гәдәр сүр'әтли, 3000-дән 10000 тонная гәдәр су басымы олан һәрб кәмиси (130—203 *мм* орта калибрлы топлары олур).

952. **Крейсеровать** — сәфәрә чыхмаг; сәфәр этмәк.

953. **Крен**—яна мейл.

954. **Кренгельс** — кренгелс. Полад мәфтилдән гайрылмыш һалга.

955. **Кренговать**—ян үстә әймәк. Кәмини йохламаг вә тә'мир этмәк мәгсәдилә ян үстә әймәк.

956. **Креновая девиация** — мейл девиациясы. Компас әгрәбинин һоризонтал магнит меридианына нисбәтән ашағы мейли.

957. **Креновая качка**—яна йырғаланма.

958. **Креновой компас**—мейл компасы. Мейл девиациясыны мүәййән эдән хүсуси гурулушлу компас.

959. **Кренометр**—кренометр. Кә-

минин яна олан мейлини өлчән прибор (шәкил 20.)

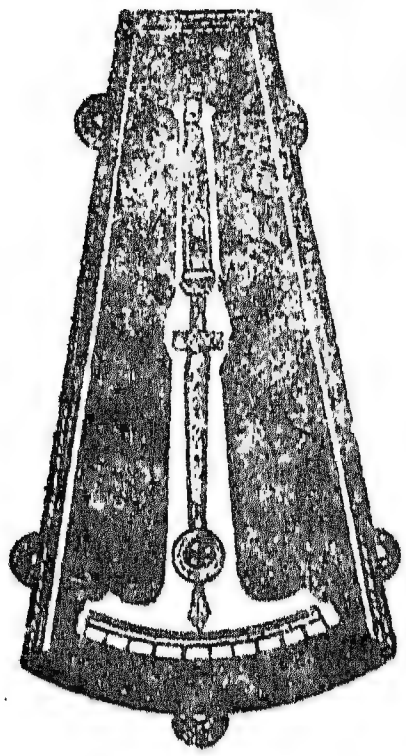

Шәкил 20.

960. **Кромка** —кәнар; һашийә.

961. **Кронштейн** — кронштейн; дирсәк; даяг.

962. **Круг склонения** — мейл даирәси. Магнит меридианының һәгиги меридиандан әтдийи мейли көстәрән даирә.

963. **Круг спасательный** — хилас гуршағы.

964. **Крутояр** —дик ямач. Чайын дик ямачы.

965. **Крыж**—чарпаз дүшмә. Ики ләвбәр-зәнҷирин чарпаз долашмасы.

966. **Крыжевать**—ипин үчүну сапла доламаг.

967. **Крыло**—ганад. Флотун фланғы.

968. **Крыча**—чай бузу.

969. **Крышка у люков**—амбар гапағы.

970. **Крюйс**—крюйс. Бизан доруна аид олан такелажа, рангоута, елкәнләрә вә с. әлавә әдилән ад.

971. **Крюйс-пеленг** — крюйс - пеленг. Бир чисмин мүәййән заман фасиләләриндә алынан ики пеленгинә көрә кәминин ерини тә'йин этмә үсулу.

972. **Крюйсель** — крюйсел. Бизан доруна галдырылан дүз буҷаглы елкән.

973. **Крюйт-камера**—барыт амбары. Кәминин алт һиссәсиндәки барыт амбары.

974. **Крюк**—гармаг.

975. **Крюк обмерный**—бах *обмерный крюк.*

976. **Крюсов**—крюсов. Шварт ипләринин сарылмасы үчүн чугун көтүк.

977. **Кряж**—һүндүр чай кәнары.

978. **Кубатура судна** — кәминин кубатурасы. Кәминин кубометр һесаби илә һәҷми.

979. **Кубрик**—кубрик. 1) Кәмидә әмәлә үчүн отаг. 2) Бөйүк океан кәмиләриндә әмәлә үчүн бина.

980. **Кузов судна**—кәми чанағы.

981. **Курант**—ахынты

982 **Курс**—курс (йол). Кәминин кетдийи истигамәт.

983. **Курс бакштаг**—бакштаг курсу. Кәминин, күләк дал тәрәфә яндан әсдийи вәзийәтдәки курсу.

984. **Курс бейдевинд** — бейдевинд курсу. Кәминин, күләк баш тәрәфә яндан әсдийи вәзийәтдәки курсу.

985. **Курс галфинд**—галфинд курсу Кәминин, күләк ян тәрәфдән әсдийи вәзийәтдәки курсу.

986. **Курс действительный**—әсл курс. Һәгиги меридиан илә кәминин бурахлығы из арасындакы бучаг.

987. **Курс истинный**—һәгиги курс. Һәгиги меридиан мүстәвиси илә кәминин диаметрал мүстәвиси арасындаки буҷаг.

988. **Курс компасный**—бах *компасный курс.*

989. **Курс магнитный** — магнит курсу. Магнит меридианы илә кәминин диаметрал мүстәвиси арасындаки буҷаг.

990. **Курс фордевинд**—фордевинд курсу. Күләк, кәминин һәрәкәт истигамәтиндә әсәндә кәминин курсу.

991. **Кусовы** — балыгчы кәмиси. 40 тонная гәдәр йүк галдыран балыгчы кәмиси.

Л

992. **Л**—Бейнәлхалг кода көрә „Кәминизи тә'хирсиз сахлайын" мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

993. **Лава**[1]—лава. Чайда үзән бөйүк буз парчасы.

994. **Лава**[2]—сал. Саһилә бәркидилмиш сал.

995. **Лавировать**—сыныг хәтлә күләйә гаршы кетмәк.

996. **Лаг**[1]—лаг. Кәминин сүр'әтини тә'йин этмәк үчүн ишләдилән навигация прибору (шәкил 21).

997. **Лаг**[2]—кәминин борту; *итти лагом*—кәминин ян-яна кетмәси.

998. **Лаг ручной**—бах *ручной лаг.* (шәкил 22).

999. **Лаг-лин**—лаг-лин. Лаг ипи.

1000. **Лагун**—лагун. Кранлы су габы.

1001. **Лагуна**—лагуна. Мәрҷан адалары арасындаки көрфәз.

1002. **Лады**—ярыг. Аҕ дәниздә ағаҷ кәмиләрин янларында гаплама вә палубада дөшәмә ярыглары.

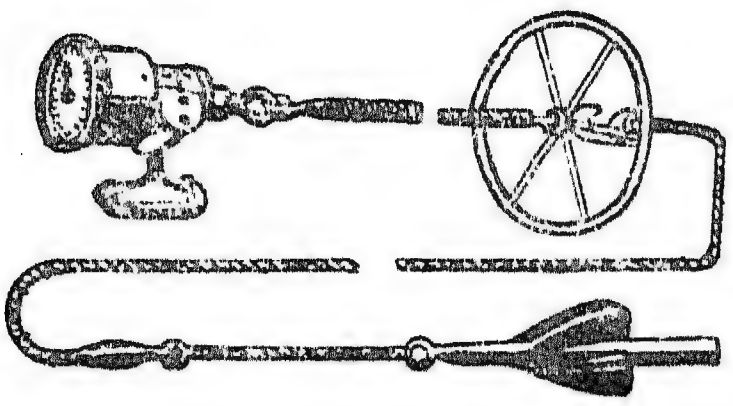

Шәкил 21. Механики лаг.

1003. **Лаз**—дәлик; кирәҷәк.

1004. **Лазборт**—лазборт. Борт дәлийи.

1005. **Лайба**—лайба. Елкәнли фин кәмиси.

1006. **Лайда**—лайда. Лилли сай (Аҕ дәниздә).

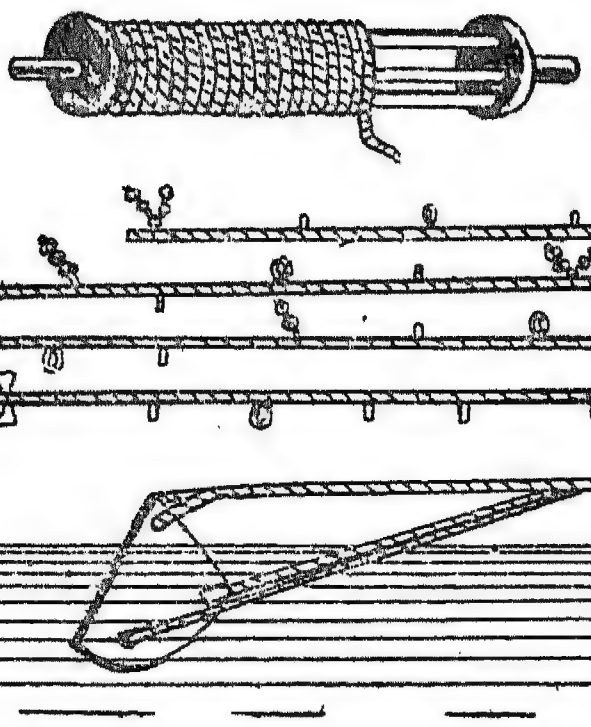

Шәкил 22. Садә лаг.

1007. **Лайнер** — лайнер. Мүәййән портлар вә мүәййән ҷәдвәл үзрә һәрәкәт эдән миник кәмиси.

1008. **Лапа якоря**—ләвбәр пәнҷәси.

1009. **Лапатина**—чай көрфәзи.

1010. **Ларь**—тахта ешик. Кәминин суалты һиссәсини тә'мир үчүн ишләдилән тахта ешик.

1011. **Ласт**—ласт. 2 тонная бәрабәр ағырлыг өлчүсү.

1012. **Ластильные скобы**—дөшәмә бәндләри. Ағаҷ кәмиләринин борт вә палуба дөшәмәләри ярыгларыны тыхадыгда, ағаҷ золаглары бәркидән бәндләр.

1013. **Ластовое судно**—ластов кәмиси (йүк кәмиси баржа).

1014. **Латинские паруса** — латын елкәнләри. Үчбуҷағлы елкәнләр.

1015. **Лахта**—лахта. Даяз кичик көрфәз (Аҕ дәниздә).

1016. **Лацборт**—борт гапысы.

1017. **Лбище**—уҷа дик бурун (Каспи дәнизиндә).

1018. **Лебёдка**—лебйодка. Йүк галдыран вә әндирән механизм.

1019. **Лебеза**—әрсин.

1020. **Левентих**—елкәнин титрәмәси. Күләклә бир истигамәтдә оланда елкәнин титрәмәси.

1021. **Легкий крейсер** — йүнкүл крейсер (бах *крейсер*).

1022. **Легость**—бураз, сапанд.

1023. **Ледовая оговорка**—буза дайр гейд. Гыш заманы донан портлара кәминин бузгыран көмәйи илә кәтирилмәси һаггында фрахт мүгавиләнамәсиндә язылан гейд.

1024. **Ледокол**—бузгыран (кәми). Кәмиләрә йол ачмаг үчүн бузу гыран хүсуси гурулушлу кәми.

1025. **Ледорез**—бузкәсән. 1) Бузкәсән кәми; 2) чайда кәмиләри буз ахынындан горумаг үчүн тикилмиш бәнд.

1026. **Ледоход**—буз ахыны.

1027. **Леер**—леер. Кәмидә мүхтәлиф мәгсәдләр үчүн тарыма чәкилмиш ип, дәмир чубуг.

1028. **Лейдейс**—лейдейс. Чартердә көстәрилмиш йүк вурма мүддәти.

1029. **Лейка**—чалов. Шлюпкадан, йығылмыш сую тулламаг үчүн чалов.

1030. **Лейтенант**—лейтенант. ФКГФ-да команда һей'әти ичәрисиндә илк рүтбә.

1031. **Лекаж**—сызынты. Кәминин су бурахмасы.

1032. **Лемех** — ләвбәр пәнҷәси. Ләвбәр пәринин энли һиссәси.

1033. **Ленточный конвейер**—ленталы конвейер.

1034. **Ленточный стопор**—ленталы стопор. Ленталы дурдуручу.

1035. **Лесовоз**—тахта дашыян кәми.

1036. **Лечь на курс** — мүәййән курс көтүрмәк. Мүәййән истигамәтдә һәрәкәт этмәк.

1037. **Лещадь**—саһил гаясы. Аҕ дәниздә даяз, һамар дәниз диби.

1038. **Лидер (вожак)** — лидер (баш кәми). Ирәлидә кедән һәрб кәмиси.

1039. **Лик**—лик; елкән һашийәси.

1040. **Ликовая игла**—һашийә ийнәси.

1041. **Лик-трос**—лик-трос; һашийә ипи.

1042. **Лиман**—лиман. Чай ағзындаки көрфәз.

1043. **Лимб**—лимб. Секстанын градуслара бөлүнмүш гөвсү.

1044. **Линейка параллельная**—параллел линейка. Дәниз карталарында курсу чәкмәк үчүн ишләдилән линейка.

1045. **Линейное судно**—хәтт кәмиси. Мүнтәзәм сәфәрләрдә ишләйән кәми.

1046. **Линейное судоходство**—мүнтәзәм кәми сәфәри. Мүәййән портлар арасында кәмиләрин мүнтәзәм һәрәкәти.

1047. **Линейный корабль (линкор)**—һәрби хәтт кәмиси (линкор). Дүшмәнин башлыча күввәләри илә чарпышан һәрб кәмиси.

1048. **Линейный крейсер** — хәтти крейсер. Йүнкүл зирehләнмиш, орта топларла тәчһиз олунмуш бөйүк дөйүш кәмиси.

1049. **Линек**—гыса ип парчасы.

1050. **Линии котидальные**—котидал хәтләр. Карта үзәриндә, эйни вахтда суюн там габардығы нөгтәләри бирләшдирән хәтләр.

1051. **Линия баталии** — баталия хәтти. Дүшмән флотуна һүчума һазыр кәмиләрин дөйүш сырасы.

1052. **Линь** — чийә. Үчһөрүклү, 25 *мм* галынлығында ип.

1053. **Лисель**—лисел. Дүз елкәнләрин янларындан галдырылан елкәнләр.

1054. **Лиселькалс**—лиселгалс. Лиселин ашағы харичи учуна бағланылан ип.

1055. **Лихтер**—лихтер. Йүкләмә вә палуба механизмләринин ишләмәси үчүн бухар газаны, бә'зән йүнкүл ярдымчы елкәнләри олан мөһкәм конструкциялы барж.

1056. **Ллойд**—ллойд. Харичи дөвләтләрдә тичарәт кәмиләринин үзмәйә ярарлы олмасы һаггында мә'лумат верән чәмиййәт.

1057. **Лобовой ветер**—гаршы күләк.

1058. **Ловец**—балыг тутан. Балыгчы вәтәкәсиндә ишләйән фәһлә.

1059. **Логом**—(бери логом)—арамла дарт.

1060. **Лод**—лод. Мешә материалы өлчүсү (1 лод = 1,42 $м^3$).

1061. **Лодка**—гайыг; колаз.

1062. **Лодка дупловая** — гайыг. Ағачдан оюлуб һазырланан гайыг.

1063. **Лодка кёлаз**—колаз. Чайда вә сай ерләрдә ишләйән дүз дибли кичик гайыг.

1064. **Лодки подводные** — суалты кәмиләр.

1065. **Лодочник**—гайыгчы.

1066. **Локсодромия**—локсодромия. Шар сәтһи үзәриндә даими курсла һәрәкәтдә олан кәминин йолуну көстәрән вә бүтүн меридианларла бәрабәр бучаглар әмәлә кәтирән әйри хәтт.

1067. **Лонгосалинги**—даяг тирләри. Салинг вә марсын әсасыны тәшкил әдән тирләр.

1068. **Лонгосплесень** — эшилмиш назик ип.

1069. **Лонг-такель** — икичархлы блок.

1070. **Лопарь**—лопар. Ики блокдан кечирилмиш ипин азад учу.

Шәкил 23.

1071. **Лопасть**—пәр. Аварын вә авар винтинин әнли һиссәси

1072. **Лопатка (лопаток)** — гум, сай (чайда).

1073. **Лось-штаг**—лос-штаг. Үзәриндә чәп елкән кәзән гоша штаг. Тендерләрдә бу штаглар бушприти сахламаг вә галдырмаг үчүн ишләдилирләр.

1074. **Лот**—лот. Дәнизин дәринлийини өлчән прибор (шәкил 23).

1075. **Лот Джемса**—Чемсин механики лоту.

1076. **Лот навигационный**—навигация лоту.

1077. **Лот предостерегатель**—хәбәрдарлыг лоту.

1078. **Лот Томсона**—Томсон лоту. Томсонун механики лоту.

1079. **Лотбак** — лотбак. Лот ипи йығылан габ.

1080. **Лот-балки**—лот ағачлары.

1081. **Лот-линь**—лот ипи.

1082. **Лотовая лебедка**—лот чархы. Механики лот ипини долаян механизм.

1083. **Лотовый**—лот атан. Лот илә дәринлик өлчән матрос.

1084. **Лоция**—лоция. Тәһлүкәсиз сәфәр үчүн саһилләрин, горхулу ерләрин вә сәфәр шәраитинин өйрәнилмәсиндән бәһс эдән элм.

1085. **Лоция морей**—дәниз лоциясы. Дәнизләрдә кәмиләр үчүн саламат йоллары вә тәһлүкәли ерләри өйрәнән элм.

1086. **Лоция речная**—чай лоциясы. Чайларда олан кәми йолларыны, тәһлүкәләри, дәрин вә даязлыглары өйрәнән элм.

1087. **Лоцман** — лоцман. Кәмиләри горхулу ерләрдән, чәтин кечидләрдән кечирән шәхс.

1088. **Лоцманская станция**—лоцман станциясы. Лоцманын олдуғу вә кәмиләри көзләдийи ер.

1089. **Лоцманские сигналы**—лоцман сигналлары.

1090. **Лоцманский сбор** — лоцман хәрчи.

1091. **Лошка**—бураз. Чай кәмиләриндә вант вә бакштаг.

1092. **Лубрикатор** — лубрикатор. Машынларын сүртүлән һиссәләрини яғламаг үчүн яғдан.

1093. **Луговень** — саһил күләйи. Чайын чәмәнлик саһилиндән әсән ел.

1094. **Луда**—сай. Гаялыг даяз саһил.

1095. **Лука**—чай дирсәйи.

1096. **Лумпсум** — лумпсум. Кәминин, вурулачаг йүкүн мигдарындан асылы олмаяраг, мүәййән гиймәтә кирайә көтүрүлмәси.

1097. **Лыжная доска**—хизәк тахтасы. Кәмини суя сүрүшдүрмәк үчүн гурулан хизәк.

1098. **Льяло**—аралыг. 1) Кәминин борту илә балласт цистерналары арасындаки аралыг; 2) кәми амбарында су йығышан ер.

1096. **Люверсы**—һашийә дәликләри. Елкән һашийәсиндә ачылмыш вә дөврәсиндә мис һалгалар бәркидилмиш дәликләр.

1100. **Люгер**—люгер. Үчдорлу кичик елкән кәмиси.

1101. **Люк**—люк. Амбар ағзы.

1102. **Люк входной** — әнмә люку. Кәмидә яшайыш вә саирә ерләринә кирмәк үчүн люк.

1103. **Люк световой**—ишыг люку. Кәмидә каюта, салон вә машын еринин үст тәрәфиндәки дәйирми пәнчәрәләр.

1104. **Люферсы**—ип һалга, илкәк.

1105. **Ляга**—чала. Чайда дәрин ер

1106. **Лямка**—строп, кәмәнд.

М

1107. **М** — Бейнәлхалг кода көрә „Даянын мәндә мүһүмм мә'лумат вар“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

1108. **Магнит**—магнит.

1109. **Магнитный азимут**—магнит азимуту.

1110. **Магниты уничтожители**—йох эдичи магнитләр. Компас девиациясыны йох эдән магнитләр.

1111. **Маиндек**—баш палуба.

1112. **Майдан** — бурулған. Чайда суюн бурулдуғу саһә.

1113. **„Майна“**—„майна“ („бошла“ „эндир“). Кәми амбарларына йүк вурдугда йүк механизминдә ишләйән шәхсә верилән „йүкү эндир“ әмри.

1114. **Майстра**—майстра. Галердә грот дору.

1115. **Макер**—уста.

1116. **Маклер карабельный**—кәми дәллалы (бах *брокер*).

1117. **Малая вода** — минимум сәвиййә. Суюн чәкилмәси нәтичәсиндә ән алчаг сәвиййәси.

1118. **Малка**—шпангоут бучағы.

1119. **Маловетрие**—сакитлик, шәләкәт.

1120. **Малочник**—кушәбәнд.

1121. **Малый каботаж**—кичик каботаж (бах *каботаж*).

1122. **Мамеринец**—өртүк. Палуба аралыгларындан суюн кечмәсинә мане олмаг үчүн ишләдилән өртүк.

1123. **Манифест** — манифест (йүк сияһиси). Кәмиләрдә харичи портлара дашынан йүкүн капитан вә я дәниз агенти тәрәфиндән тутулан сияһиси.

1124. **Манишка**—ишарә. Чайларда дар ерләрдә кәмиләрин гаршылашмасы заманы биринин һансы тәрәфдән кечәчәйини көстәрмәк үчүн гоюлан ишарәт (фәнәр вә я байраг).

1125. **Манометр**—манометр. Бухар газанында бухарын тәзйигини көстәрән прибор.

1126. **Мантыль**—мантыл. Бир учу һөрүлмүш, о бири учу һалгалы ип.

1127. **Маржен-линия**—маржен хәтти. Винтранспа гаплама тахталарынын дүзүлдүкләри хәтт.

1128. **Маржин**—маржин. Кәми саһибинин, кәминин галдыра биләчәйи йүкүн мигдарыны тә'йин этмәк ихтияры.

1129. **Маринка**—маринка. Истәнилән заман дору ятырыла билән дүз дибли чай кәмиси.

1130. **Марка**—марка. Нишан, ишарәт.

1131. **Марка грузовая**—бах *грузовая марка.*

1132. **Маркировка** — марка вурма. Йүкләри вә я аваданлығы нөмрәләмә вә я хүсуси ишарәләрлә нишанлама.

1133. **Маркировщик** — марка вуран.

1134. **Марлинь**—марлин. Ики сапдан эшилмиш назик ип.

1135. **Марс**—марс. Дор мейданчасы.

1136. **Марсель**—марсел. Ашағыдан икинчи рей (марс рейи) илә ашағы рей арасында галдырылан елкән.

1137. **Марсовой**—марс нөвбәтчиси. Дор мейданчасында дуран нөвбәтчи матрос.

1138. **Мартин-гик** —мартин-гик. Бушпритин суя тәрәф олан учундан вертикал салланмыш ағач.

1139. **Марш-маневр** — марш-маневр. Флотун вә я эскадранын өз портундан чыхыб дөйүш еринә, дүшмән гаршысына чыхана гәдәр кетдийи йол.

1140. **Масленка**—яғдан.

1141. **Мат**—кәндир палаз.

1142. **Мателот**—мателот (сыра кәмиси). Сырада ән яхын кәми (һәрб кәмиләри дөйүш сырасына дүзүлдүкләри заман һәр кәминин биринчи гоншу кәмиси онун үчүн мателот олур).

1143. **Матерая вода**—дәрин су. Дәниздә тәһлүкәсиз бөйүк дәринлийи олан су саһәси.

1144. **Матица**—кил. АҒ дәниздә кәми әсасынын ады.

1145. **Маточка**—кичик компас.

1146. **Матрос I кл.**—I класс матросу, сүканчы.

1147. **Матрос II кл.**—II класс матросу. Кәми, палуба әмәлиси.

1148. **Мауш**—маггап. Дөшәмә аралығында олан көшткәни дартыб чыхармаг үчүн дәмир гармаг.

1149. **Махало**—ишарә. Шәрти сигнал вермәк мәгсәдилә агач вә я дор учуна галдырылан ишарә (АҒ дәниздә).

1150. **Маховик**—назим чарх. Лагын һиссәси.

1151. **Маховое колесо**—назим чарх.

1152. **Мачта**—дор. Елкән, сигнал байраглары; радио антеннасы, фәнәрләр, ишыг сигналлары галдырмаг вә йүк охларыны бәркитмәк үчүн дирәк.

1153. **Машина двойного расширения**—икигат кенишләнән машын.

1154. **Машина землечерпательная** - ер газыян машын.

1155. **Машина одинарного расширения**—биргат кенишләнән машын.

1156. **Машина системы Компаунд**—Компаунд системалы машын.

1157. **Машина судовая**—кәми машыны.

1158. **Машина тройного расширения**—үчгат кенишләнән машын.

1159. **Машинист**—машинист. Кәмидә машына гуллуг эдән ишчи.

1160. **Машинное отделение** — машын шө'бәси.

1161. **Машинный журнал**—машын журналы. Кәминин машын шө'бәсиндә механикләр һәр дәфә нөвбә дәйишдикләри заман машынын, газанларын, очагларын нә һалда олдуғу һаггында мә'лумат гейд эдилән журнал.

1162. **Машины пароходные**—пароход машынлары.

1163. **Машины с качающимися цилиндрами** — тәрпәнән цилиндрли машынлар.

1164. **Машины с неподвижными цилиндрами**—сабит цилиндрли машынлар.

1165. **Машины судовые**—кәми машынлары.

1166. **Маяк**—маяк. Үзән кәмиләрин өз ерларини мүәййән этмәсн үчүн хүсуси гурулушлу сигнал фәнәрләри илә тәчһиз эдилмиш гүллә.

1167. **Маяк береговой**—саһил маякы.

1168. **Маяк пловучий**—бах *пловучий маяк*.

1169. **Маячный колокол** — маяк зәнки. Думан оланда маяклардан сигнал вермәк үчүн зәнк.

1170. **Мегафон** — мегафон. Бөйүк данышыг борусу.

1171. **Медведка** — эл арабасы. Ағыр йүкү дашымаг үчүн чархлы эл арабасы.

1172. **Международный свод сигналов**—Бейнәлхалг сигналлар коду.

1173. **Меженец**—шимал-шәрг күләйи.

1174. **Межень**—дашгын.

1175. **Мель**—сай. Даяз ер.

1176. **Мерблан**—мерблан. Ағ дәниздән мешә материалларынын дашынмасы хүсусунда бағланылан чартер

1177. **Меридиан**—Меридиан. Полюслардан кечән дайрәләр.

1178. **Меридиан компасный**—компас меридианы. Ер магнетизми вә кәми дәмирләринин магнит гүввәләри тә'сири алтында олан магнит әгрәбинин охундан кечән вертикал мүстәви.

1179. **Меридиан магнитный**—магнит меридианы. Ер магнетизми тә'сири алтында олан магиит әгрәбинин охундан кечән вертикал мүстәви.

1180. **Меридиональная высота**—меридиан йүксәклийи.

1181. **Меридиональная линия**—мерадиан хәтти.

1182. **Мерительное свидетельство** — өлчү шәһадәтнамәси. Кәминин баш вә әсас өлчүләрини көстәрән документ (бу документ ССРИ-дә регистр тәрәфиндән верилир).

1183. **Меркаторская карта**—меркатор картасы. Дәнизчиликдә ән әлверишли карта проекциясы (бу картада меридианлар вә паралелләр дүз хәтләрлә көстәрилдийиндән, асан вә сәһвиз курс вә пеленг көтүрмәк мүмкүндүр).

1184. **Мерная миля**—өлчү мили. Кәмиләрин сүр'әтини йохламаг үчүн саһилдә 2—7 дәниз мили мәсафәсиндә гурулмуш (хәтләр).

1185. **Мерник**—нефт чәни. Өлчүлү нефт чәни.

1186. **Мертвый фрахт**—бош ерә верилән фрахт. Дашынан йүкүн дейил, мүгавиләдә көстәрилән йүкүн мигдарына көрә верилән кирә.

1187. **Мертвый штиль**— шәләкәт өлү дәниз.

1188. **Мертвяк**—сабит ләвбәр.

1189. **Метацентр**—метацентр. Нормал вәзиййәтдә кәминин ағырлыг мәркәзи илә, онун ерини тутдуғу суюн ағырлыг мәркәзиндән кечән хәттин, кәми әйиләндә ерини тутдуғу суюн ағырлыг мәркәзиндән кечән вертикал хәтти кәсдийи нөгтә.

1190. **Метеорологические знаки**—метеороложи ишарәләр.

1191. **Метеорологические станции**—метеорология станциялары.

1192. **Метеорология**— метеорология. Атмосферанын физики һалы вә онда төрәйән һадисәләрдән бәһс эдән элм.

1193. **Механизм палубный**—палуба механизми (кәмидә олан йүк галдырычы кранлар, лебёдкалар, шпилләр вә брашпилләр).

1194. **Механик судовой**—кәми механики. Кәмидә машын шө'бәсинин вә бүтүн кәми механизмләринин мәс'ул башчысы.

1195. **Мигалка**—гырпачаг. Ишығы каһ яныб, каһ сөнән маяк.

1196. **Мидельдек**—орта палуба. Үчпалубалы кәмиләрдә орта палуба.

1197. **Мидель-дек-клямс** — бәркидичи тир. Кәминин ичәрисиндән борт боюнча бәркидилән тир.

1198. **Мидель-стаксель** — мидел-стаксел. Грот-штага чәкилән елкән.

1199. **Мидель-шпангоут** — мидел-шпангоут. Кәминин ән кениш еринdә олан әйри тир.

1200. **Мик**—насос дәстәси.

1201. **Микрометрический винт**—микрометрик винт.

1202. **Миля морская**—дәниз мили Меридиан дайрәсинин 1 дәгигәсинә бәрабәр узунлуг өлчүсү ваһиди. (1 мил.=1825 метр).

1203. **Мина**—мина. Ичәрисиндә чох мигдарда партлайычы маддә олан аппарат.

1204. **Мина автоматическая**—автоматик мина.

1205. **Мина донная**—диб минасы.

1206. **Мина подвижная** — һәрәкәт эдән мина.

1207. **Мина подводная** — суалты мина.

1208. **Мина самодвижущаяся**—өзөзүнә һәрәкәт эдән мина.

1209. **Минная каюта**—мина каютасы. Мина сахланылан отаг.

1210. **Минные заграждения**—мина һасарлары.

1211. **Минный аппарат**—мина аппараты.

1212. **Минный заградитель**—мина һасарлаян. Суда миналардан һасарлар дүзәлдән кәми.

1213. **Минный килектор**—мина килектору. Миналары дүзән кәми.

1214. **Минный погреб**—мина амбары.

1215. **Миноносец**—мина кәмиси.

1216. **Минреп**—мина ипи.

1217. **Мистраль** — мистрал. Лион көрфәзиндә әсән союг шимал вә шимал-гәрб күләкләри.

1218. **Мичман**—мичман. Рус чар флотунда кичик забит рүтбәси. Инкилис флотунда һәрби-дәниз мәктәбләрини битирән шәхсләрә верилән баш забит рүтбәси.

1219. **Мокрик**—гәрб күләйи. Гәрбдән әсән рүтубәтли күләк.

1220. **Мокрый док**—сулу док. Кәми алтынын тә'мири үчүн ичәрисиндә су олан док (истәнилән заман су бошалдыла билир).

1221. **Мол**—бары.

1222. **Молочанка**—кәпиткә.

1223. **Момент выпрямляющий**—дүзләндиричи момент.

1224. **Момент кренящий**—әйичи момент.

1225. **Монитор**—монитор. Аз отурумлу, 8.000 тонна гәдәр су басымы олан, ири калибрли 2—4 топла тәчһиз эдилмиш зирећли дөйүш кәмиси.

1226. **Монополия фрахтования**—фрахт монополиясы. Кәми кирайә көтүрмәк ишинин мүәййән тәшкилат әлиндә олмасы.

1227. **Морагент**—дәниз агенти. Кәмичилик мүәссисәсинин портларда олан мүвәккили.

1228. **Море**—дәниз.

1229. **Мореплавание**—дәниз сейри.

1230. **Мореходная астрономия**—дәнизчилик астрономиясы. Улдузлар, күнәш вә планеталар васитәсилә кәминин дәниздә ерини мүәййән этмәйи өйрәнән элм.

1231. **Мореходное судно**—дәниз кәмиси.

1232. **Мореходность**—кәминин дәниз сәфәринә ярарлыгы.

1233. **Морозилка**— бузхана. Портларда тез хараб олан продукту ярарлы һалда сахламаг үчүн тикилмиш бузхана.

1234. **Морская арбитражная комиссия**—дәниз арбитраж комиссиясы.

1235. **Морская болезнь** — дәниз тутма. Дәниз тутма хәстәлийи.

1236. **Морская тактика** — дәниз тактикасы.

1237. **Морские силы**—дәниз гүввәрләри. Дөвләтләрин һәрби гүввәләринин бир һиссәси (бу гүввәләр үч һиссәйә айрылыр: флот, сањил мүдафиәси вә дәниз авиациясы).

1238. **Морское право** — дәнизчилик һүгугу. Бейнәлхалг дәниз йолларына анд һүгуг нормалары.

1239. **Морцо**—даяз көл.

1240. **Моряна**—чәнуб-гәрб күләйи.

1241. **Мост вертикально-под'емный**—вертикал галдырылан көрпү.

1242. **Мост поворотный** — дөнән көрпү.

1243. **Мост соединительный** — бирләшдиричи көрпү.

1244. **Мостик**—капитан көрпүсү.

1245. **Мурья**—амбар. Чай кәмиси амбары.

1246. **Мусинг**— мусинг. Дырмашмаг үчүн ипдә гайрылмыш дүйүн (шәкил 24).

Шәкил 24.

1247. **Муссоны**—муссонлар. Тропик өлкәләрдә яйда бир истигамәтдә, гышда исә әкс истигамәтдә әсән күләкләр.

1248. **Мустероль**—кәми документи.

1249. **Муфта**— муфта. Валы бирләшдирмәк үчүн ишләдилән гыса металл бору.

1250. **Мушкарь**—күрз.

1251. **Мушкель**—мушкел. Ип ишләри үчүн ишләдилән тахта чәкич.

1252. **Мыс**—бурун.

1253. **Мэт** — (mate)—мэт. Инкилис һәрби флоту кичик командир һеј'әтиндә баш рүтбә.

1254. **Мятый пар** — ишләдилмиш бухар.

Н

1255. **Н**—Бейнәлхалг кода көрә „кәмидә доктор вар“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

1256. **На борт** — борта. Сүканын сон һәддинә гәдәр ян тәрәфә дөндәрилмәси.

1257. **На борту**—кәмидә.

1258. **На валек**—аварлар юхары! (команда). Шлюпкада аварларын дәстәләри юхары олараг дик тутулмасы.

1259. **Набережная**—дәниз (вә я чай) кәнары.

1260. **Набивает**—елкәнләр шишир, ел илә долур.

1261. **Набор**—йыгым; комплект.

1262. **Наваливаться**—бүтүн күчү илә авар чәкмәк.

1263. **Наварх** — башчы. Грецияда флот башчысы.

1264. **Навигация**—навигация. 1) Кәминин бир портдан о бириңә ән гыса вә саламат йолла кетмәсини вә кәминин дәниздә олдуғу ери мүәййән этмәйи өйрәнән элм; 2) кәми сәфәрләри мөвсими.

1265. **Наводчик**—нишанчы.

1266. **Наволок**—бурун.

1267. **Нагель**—нагел. Дәмир вә я агач мил (шәкил 25).

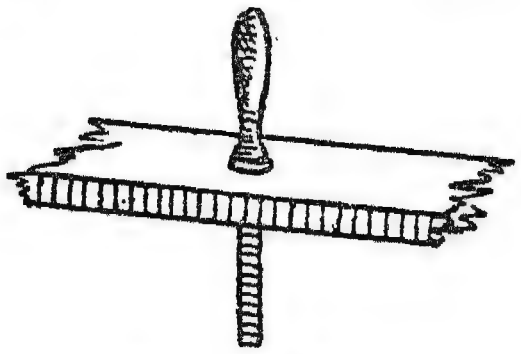

Шәкил 25.

1268. **Надводная часть судна**—кәминиң сүүстү һиссәси.

1269. **Надстройка судна**—кәминин үст һиссәси. тикинтиси

1270. **Найтов**—чалаг.

1271. **Найтовка**—бағлама.

1272. **Накипь**—әрп. Бухар газанларынын диварларына чөкән даш.

1273. **Накладная** — фактура. Йүк шәһадәтнамәси.

1264. **Нактоуз** — нактоуз. Компас гутусу.

1275. **Наливное судно**—мае йүк кәмиси. Нефт кәмиси.

1276. **Налым**—гумлу сай.

1277. **Нальe**—дашлы сай.

1278. **Наметка**—агач лот. Дәринлик өлчән бөлкүлү агач.

1279. **Наметчик**—дәринлик өлчән (шәхс).

1280. **Намойка**—йыгын. Ахынтынын кәтирдийи гум йыгыны.

1281. **Наполнить паруса**—елкәнләри күләйә чевир! (команда).

1282. **Наркомвод**—Халг Су Транспорту Комиссариаты.

1283 **Наружная обшивка**—байыр гапламасы.

1284. **Насос**—насос. Дуру шейләри соруб юхары чәкән прибор.

1285. **Насос всасывающий**—соручу насос.

1286. **Насос нагнетательный** — басма насос.

1287. **Наставка**—чалаг.

1288. **Настилка внутреннего дна**—кәминин ич дибинин дөшәмәси.

1289. **Наугольник**—күшәбәнд.

1290. **Наутофоны** — наутофонлар. Думанда сәс сигналлары вермәк үчүн ишләдилән электрик приборлары.

1291. **Нашивка**—һашийә. Елкәнин кәнарларына тикилән һашийә.

1292. **Не маячит**—дибә чатмыр!

1293. **Недгес**—недгес. Бушпритин һәр ики тәрәфиндән чәкилән тирләр.

1294. **Непроницаемое отделение**—су кечирмәйән шө'бә.

1295. **Нетто**—нетто. Йүкүн габсыз, халис чәкиси.

1296. **Нефтянка**—нефт баржасы.

1297. **Низовой ветер**—дәниздән чая әсән күләк.

1298. **Нилаксы**—узун дашлыг вә я гумлуг сай.

1299. **Ниралы**—нираллар. Чәп елкәнләри йыган ипләр

1300. **Нительсы**—кәми яныңдан асылан торлар.

1301. **NNW**—Шимал—шимал-гәрб.

1302. **NNO**—Шимал—шимал-шәрг.

1303. **Ноздри** — клюзлар. Кәминин бурнунда ләвбәр канатынын кечдийи дешикләр.

1304. **Нок**—уч. Елкән бағланан агачларын учу.

1305. **Номенклатура грузов**—йүк сияһиси.

1306. **Норд**—норд. 1) Шимал; 2) шимал күләйи.

1307. **Норд-Вест** — Норд-Вест. 1) Шимал-гәрб; 2) шимал-гәрб күләйи.

1308. **Норд-Вест-тень-Вест**—Норд-Вест-тен-Вест. Шимал-гәрбдән гәрбә.

1309. **Норд - Вест - тень-Норд** — Норд-Вест-тен-Норд. Шимал-гәрбдән шимала.

1310. **Нордовое течение** — норд ахыны.

1311. **Норд-Ост**— Норд-Ост. Шимал шәрг; шимал-шәрг күләйи.

1312. **Норд-остовые ветры**—Норд-Ост күләкләри.

1313. **Норд-Ост-тень-Ост**—Норд-Ост-тен-Ост. Шимал-шәргдән шәргә.

1314. **Норд-тень-Вест**—Норд-тен-Вест. Шималдан гәрбә.

1315. **Норд-тень-Ост**—Норд-тен-Ост. Шималдан шәргә.

1316. **Нория**—доламачарх.

1317. **Норске-Веритас**—Норске-Веритас. Дәниз кәмиләрини йохлаян вә классификация әдән Норвегия чәмиййәти.

1318. **Нос**—1) Кәмиинин баш һиссәси; 2) бурун, гурунун дәнизә доғру чыхмыш һиссәси.

1319. **Носовой люк**—баш амбарын ағзы.

1320. **Носовщик**—боцманын 1-чи көмәкчиси.

1321. **Носок**—уч. Ләвбәр пәнчәсинин уҹу.

1322. **Нотис**—нотис. Кәминин нә вахт порта кәләчәйини капитанын кәмини фрахта көтүрән шәхсә вә я онун нүмайәндәсинә билдирмәси.

1323. **Not N** — Шимал-шәргдән шимала

1324. **Нюра**—чай сайы (даяз ер).

О

1325. **О**—Бейнәлхалг кода көрә „Йох“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

1326. **Обваловаиие**—бәнд гайырма.

1227. **Обвес**—елкән пәрдә, ян тент.

1228. **Обвить трос**—ипи доламалы!

1329. **Обводы судна**—кәминин контуру.

1330. **Обвязь**—машын чәрчивәси.

1331. **Обгалдер** — обгалдер. Уҹу гармаглы гыса ип (шәкил 26).

1322. **Облобачить** — бах *обстенить паруса.*

1333. **Обмелело**—сайлашды! Суюн азалмасы нәтичәсиндә кәминин чай дибинә отурмасы.

1334. **Обмерный крюк**—өлчү гармағы. Суюн (чайын) дәринлийини өлчмәк үчүн ишләдилән уҹу гармаглы ағач.

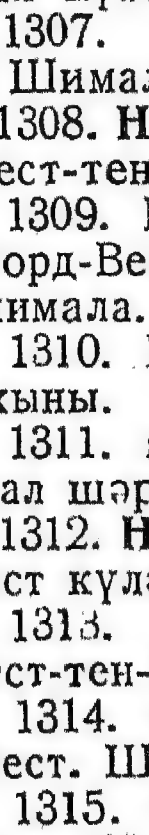

Шәк. 26.

1335. **Обмерный пост**—өлчү мәнтәгәси. Чай суюнун эниб-галхмасыны мүшаһидә әдән вә дәринликләри өлчән мәнтәгә.

1336. **Обочень**—ян күләк. Яндан әсән күләк.

1337. **Оборот**—дөвр, дөнүм.

1338. **Обрезать нос (корму)** — кәсмә Кедән кәминин баш вә я да тәрәфинә чох яхын кечмәк.

1339. **Обрезной берег**—дик саһил

1340. **Обстановки реки**—чайдакы нишанлар. Чайын тәһлүкәли ерләрини, сай ерләри, кечидләрини көстәрән нишанлар.

1341. **Обстенить паруса**—елкәнләри күләйә гаршы чевирмәк. Күләвурдугда елкәнләр стенга үзәриндә ятыр вә кәми кери кедир.

1342. **Обтекаемость**—ахарлыг. Мүгавимәти азалдан форма.

1343. **Обух**—һалга. Башы һалгалы болт (шәкил 27).

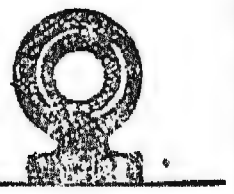

Шәкил 27.

1344. **Обшивка**—гаплама.

1345. **Обшивная доска** — гаплама тахтасы.

1246. **Оверкиль** — оверкил. Кәминин чеврилмәси.

1347. **Оглобень**—ләпә. Ағ дәнизда хырда далға.

1348. **Огни топовые**—топ ишығы. Фокун стенга илә бирләшдийи ердә (топда) галдырылан ишыг (бу ишыг 5 милдән аз олмаян мәсафәдән көрүнмәли, һоризонта 20 румб ишыг салмалы вә ағ рәнкли олмалыдыр).

1349. **Огон**—һалга. Ипин ортасында вә я учунда гайрылмыш һалга.
1350. **Огонь**[1]—ишыг.
1351. **Огонь**[2]—атәш!
1352. **Оградительный знак** — чәпәрләмә нишаны.
1353. **Огрудки** — ачыг дашлыг. Чайларда саһил бойу кедән су үзәринә чыхмыш дашлыг.
1354. **Одинцы**—тәк дашлар (чайда).
1355. **Одношкивный блок** — тәкчархлы блок.
1356. **Оканачивать парус**—елкәни һашийәләмәк. Елкәнин кәнарларына лик-тросла гайтан чәкмәк.
1357. **Океанография** —океанография. Һидросферада баш верән һадисәләри өйрәнән элм.
1358. **Океанский пароход**—океан пароходу.
1359. **Околка льда**—буз сындырма ишләри (чайларда).
1360. **Опер-дек**—юхары палуба.
1361. **Опись груза**—йүк сияһиси (бах *коносамент).*
1362. **Оплетать конец** — ипин учуну эшмәк.
1363. **Оплетка**—эшмә. Эшилмиш, һөрүлмүш ип.
1364. **Оправа**—чәрчивә.
1365 **Определение места судна**—кәминин ерини тә'йин этмәк.
1366. **Опреснитель**—су тәмизләйән; дестиллатор. Кәми машынларында газан үчүн алынан дәниз суюну тәмизләйән прибор.
1367. **Опцион географический**—географик опцион. Фрахт мүгавиләсиндә кәмини кирайә көтүрәнин мүәййән портларда йүк алыб-вермә ихтияры.
1368. **Орудийный мастер** — топ устасы.
1369. **Осадка судна**—кәминин су отуруму.
1370. **Освод**—Освод. Су нәглийяты инкишафына ярдым эдән вә ССРИ-нин су йолларында адамларын һәятыны горуян чәмиййәт.
1371. **Осередок**—сай. Чай ятағында гумлу сай.
1372. **Оснастка**—кәми ипләри.
1373. **Основа**—1) әсас; 2) әриш (тохумада).
1374. **Основать снасть**—ади ипи иш ипинә чевирмәк.
1375. **Ост**—ост. 1) Шәрг; 2) шәрг күләйи.
1376. **Ост-Зюйд-Ост** — Ост-Зүд-Ост. Шәрг-чәнуб-шәрг.
1377. **Ост-Норд-Ост** — Ост - Норд Ост. Шәрг-шимал-шәрг.
1378. **Остойчивость судна**—кәминин ләпәйә давамлы олмасы.
1379. **Остопорить**—даяндырмаг.
1380. **Острило**—чай бурну. Аг дәниз әтрафындаки чайларда энсиз, алчаг бурун.
1381. **Остров**—ада.
1382. **Острога**—балыг гармағы.
1383. **Остропить**—строп гоймаг.
1384. **Ост-тень - Зюйд** — Ост-тен-Зүд. Шәргдән чәнуба.
1385. **Ост-тень - Норд** — Ост-тен-Норд. Шәргдән шимала.
1386. **Осушительная система**—гурудучу система. Кәминин ичәрисиндә долан сую чыхармаг үчүн насослар.
1387. **Осциллятор Фессендена**—Фессенден осцилятору. Су алтында сәс сигналларыны алыб-верән прибор.
1388. **Ось**—ох.
1389. **Отакелажить** — такелажламаг. Кәмини такелажла (ипләрлә) тәчһиз этмәк.
1390. **Отбой** — тәһлүкә гуртарды (сигнал).
1391. **Отбойный (ветер)**—бәрк күләк. Кәминин һәрәкәтини чәтинләшдирән вә бөйүк далға әмәлә кәтирән шиддәтли күләк.
1392. **Отваливать** — араланмаг, узаглашмаг.
1393. **Отвальный (ветер)**—аралайычы күләк. Кәмини көрпүдән, саһилдән итәләйән күләк.
1394. **Отдай якорь**—ләвбәри ат!
1395. **Отдать снасть**—ипи бошламаг.
1396. **Откат**—тәпмә. Топун тәпмәси.
1397. **Открытая батарея** — ачыг батарея.
1398. **Открытое море**—ачыг дәниз.
1399. **Открытый рейд**—ачыг рейд.
1400. **Открыть парус**—елкәнләри ачмалы.
1401. **Отлив моря**—дәнизин чәкилмәси.
1402. **Отличительные (бортовые или кожуховые) огни** — ишарәт ишыглары. Кәминин сағ тәрәфиндә яшыл, сол тәрәфиндә гырмызы рәнкли фәнәрләр. Бу фәнәрләр кәминин һәрәкәтдә олмасыны көстәрир.

1403. **Отмель**—сай; даяз ер.
1404. **Отпорный шест**—итәләйичи ағач.
1405. **Отрочить**—ипләри бошламаг.
1406. **Отсек**—бөлмә; көз. Ики аракәсмә арасындаки һиссә.
1407. **Отстаиваться**—көзләмәк. Һаваның яхшылашмасыны көзләмәк.
1408. **Оттяжка**—дартычы ипләр.
1409. **Отчаливать** — ипләри ачмаг (кәми көрпүдән айрылдыгда верилән әмр).
1410. **Отшедшая долгота**—чыхыш узунлуғу. Чыхыш меридианы илә кәлиш меридианы арасындаки параллел гөвсү.
1411. **Отшедшая точка** — чыхыш нөгтәси вә я экваторун кичик гөвсү.
1412. **Отшедшая широта**—чыхыш эни. Чыхыш параллели илә кәлиш параллели арасындакы меридиан гөвсү.
1413. **Отшедший пункт** — чыхыш мәнтәгәси.
1414. **Отшествие**—сәфәр хәтти. Кәминин параллел боюнча меридиандан шәргә вә я гәрбә узаглашмасы.
1415. **Офлотина** — флортимберс. Шпангоутун алт һиссәси.
1416. **Охранная рама**—горума чәрчивәси.
1417. **Очертание берега** — саһил хәтти.
1418. **Очистить снасть**—ипин долашығыны ачмаг.
1419. **Очко**—ип һалга.
1420. **Ошва**—гаплама. Тахта кәми чанағының харичи гапламасы (чайларда).
1421 **Ошвартоваться** — швартов ипләрилә бағламаг; ян алмаг.
1422. **Ошвартовка**—швартов ипләрилә бағлама; ян алма.
1423. **Ошвина**—елкән бучағы (бах *шкаторина*).
1424. **Ошмарило**—дөндү. Ловбәрдә дуран чай кәмисинин экс тәрәфә дөнмәси.

П

1425. **П**—Бейнәлхалг кода көрә „Суя адам дүшмүшдүр“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.
1426. **Паводок** — дашгын. Чайын дашмасы.
1427. **Пазы**—ярыглар. Тахта аралыглары.
1428. **Пайол**—тахта дөшәмә.
1429. **Пакгауз**—амбар.
1430. **Пакетбот**—пакетбот. Почта кәмиси.
1431. **Пакля**—килкә; кәпиткә.
1432. **Палгед**—отурачаг. Доламачархын (шпилин) отурачағы.
1433. **Палуба**—палуба. Кәми дөшәмәси.
1434. **Палуба батарейная**—батарея палубасы. Кәмидә топларын гуруллуғу ерин дөшәмәси.
1435. **Палуба броневая** — зирehли палуба.
1436. **Палуба верхняя**—үст палуба.
1437. **Палуба средняя**—орта палуба.
1438. **Палубник**—палуба тахтасы, дөшәмә тахтасы.
1439. **Палубные грузы**—палуба йүкләри. Йүк көндәрәнин разылығы илә кәминин палубаларында дашынан йүкләр.
1440. **Палы**—чугун көтүкләр. Бураз бағланан ерләр.
1441. **Памперо**—памперо. Чәнуби Америкада SW-дән кәлән фыртына.
1442. **Панер**—панер. Ловбәри галдырыркән ловбәр зәнчиринин суюн сәтһинә нисбәтән перпендикуляр вәзиййәти.
1443. **Пар отработанный**—ишләнмиш бухар.
1444. **Параван**—параван. Мина горуючусу.
1445. **Параванты**—гоша вантлар. Бир кәләфдән гайрылмыш чүт вантлар.
1446. **Параллели** — параллелләр. Экватора параллел даирәләр; ән даирәләри.
1447. **Паровая машина**—бухар машыны.
1448. **Паровой котел**—бухар газаны
1449. **Пароль**—парол; ишарәт.
1450. **Паром**—паром; бәрә, сал.
1451. **Паромщик**—паромчу; бәрәчи. Бәрәни идарә эдән шәхс.
1452. **Паропровод**—бухар кәмәри.
1453. **Паротушитель** — бухарла сөндүрән. Бухарла янғыны сөндүрән система.
1454. **Пароход** — пароход. Бухар кәмиси.

1455. **Пароходство**—кемичилик.
1446. **Парус**—елкән.
1457. **Паруса поднять**—елкәнләри галдыр!
1458. **Парусина**—елкән бези.
1459. **Парусник**—елкән бези.
1460. **Парусность судна**—кәми елкәнләринин саһәси.
1461. **Парусные судна**—елкән кәмиләри.
1462. **Паспорт судна**—кәми паспорту. Кәмийә аид бүтүн мә'луматын гейд эдилдийи сияһи.
1463. **Пассажир**—сәрнишин; миник.
1464. **Пассажирский параход**—сәрнишин пароходу.
1465. **Пассажирское свидетельство**—бах *свидетельство пассажирское.*
1466. **Пассаты**—пассатлар. Шимал ярымшарында шимал-шәргдән вә Чәнуб ярышмарында чәнуб-шәргдән тропикләр илә экватор арасында әсән даими күләкләр.
1467. **Патент на право плавания**—үзмәк ихтияры патенти.
1468. **Патент на поднятие советского флага**—Совет байрағыны галдырмаг ихтиярыны верән патент.
1469. **Паузка**—йүнкүлләшдирмә Чайдан галамаг вә саирә үчүн кәмидән йүкүн бир һиссәсини башга кәмийә бошалтмаг.
1470. **Паузок**—йүнкүлләшдирән. Йүкү гәбул эдән кәми.
1471. **Пек**—гырса гыз.
1472. **Пеленг**—пеленг. Мүшаһидәчидән чисмә доғру көтүрүлән истигамәт.
1473. **Пеленг истинный**—бах *истинный пеленг.*
1474. **Пеленг компасный**—бах *компасный пеленг.*
1475. **Пеленг магнитный**—магнт пеленги. Магнит меридианы илә чисмин истигамәти арасындаки бучаг.
1476. **Пеленгатор**—пеленгатор. Пеленг алмаг үчүн ишләдилән прибор.
1477. **Пеленговать**—пеленгә алмаг.
1478. **Пель-компас**—пел-компас. Пеленгаторлу компас.
1479. **Перьковый трос**—кәндир трос.
1480. **Переборка**—аракәсмә.
1481. **Перевал**—кечид. Чайын бир саһилиндән о бири саһилинә кечмәк үчүн кәми йолу.
1482. **Перевалка грузов**—йүкү көстәрән пая.
1483. **Перевалъная веха**—ашырым көстярян пая.
1484. **Перегружатель пневматический**—пневматик йүк бошалдан.
1485. **Перегрузка**—1) һәддиндән артыг йүкләнмә; 2) бир кәмидән дикәринә йүк бошалтма.
1486. **Передняя грот-мачта**—ön грот дору.
1487. **Перекантовывать**—чевирәрәк апармаг.
1488. **Перекат**—ашырым. Чай ашырымы.
1489. **Переложить (руль)**—сүкаңы дөндәрмәк. Сүкан чархыны солдан сағa вә әксинә дөндәрмәк.
1490. **Переправа подвесная**—асма кечид.
1491. **Переправа судова..**—кәми кечиди.
1492. **Перастрахование**—енидән сығорта этмә.
1493. **Переход**—сәфәр. Бир лиман илә дикәри арасында сәфәр.
1494. **Период волны**—далға периоду.
1495. **Период качания судна**—кәминин йырғаланма периоду.
1496. **Перископ**—перископ. Суалты кәмиләрдә әтрафы көрмәк үчүн ишләдилән оптик прибор.
1497. **Перлинь**—перлин. 100—152 *мм* галынлығында ип.
1498. **Перо руля**—сүкан пәри. Сүканын суда олан, кәмини дөндәрән һиссәси.
1499. **Пертулинь**—пертулин. Көдәкләвбәр зәнчири.
1500. **Перты**—пертләр. Рейләрдә елкән йығылан вахт үстүндә дурулан ипләр.
1501. **Песок**—гум.
1502. **Песочные часы**—гум сааты.
1503. **Петли**—илмәкләр.
1504. **Петля рулевая**—бах *рулевая петля.*
1505. **Пешня**—линк. Буз сындырмаг үчүн ишләдилән линк.
1506. **Пик**—уч. Кәминин ити гуртарачаглары, учлары.
1507. **Пиллерсы**—кәми сүтунлары, пиллерсләри.
1508. **Пинка**—Аралыг дәнизиндә кичик йүк кәмиси.

1509. **Пипка**—учлуг; шланг учлуғу.
1510. **Пират**—пират. Дәниз гулдуру.
1511. **Пирога**—гайыг. Узунсов ойма гайыг.
1512. **Пирс**—даш көрпү.
1513. **Пистолет Вери**—Вери тапанчасы. Ишыг сигналы тапанчасы.
1514. **Плавание дальнее**—узаг дәниз сәфәри.
1515. **Плавание малое**—яхын дәниз сәфәри. Бир дәниз дахилиндә эдилән сәфәр.
1516. **Плавники**—үзкәчләр.
1517. **Плаз**—плаз. Үзәриндә кәминин чертйожу чәкилән гара рәнкли дөшәмә.
1518. **Планширь**—планшир. Фалш-бортун тир һашийәси.

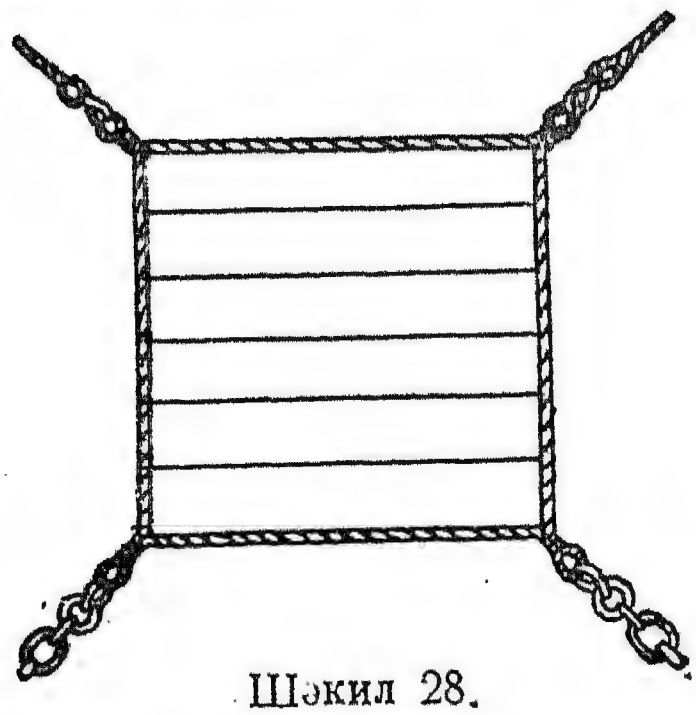

Шәкил 28.

1519. **Пластырь** — пластыр. Мүвәггәти кәми ямағы (шәкил 28).
1520. **Платформа**—платформа; мейданча.
1521. **Платформа судоремонтная**—кәми тә'мири платформасы.
1522. **Плашкоут**—плашкоут. Ясты дибли кәми.
1523. **Плес**—плес. Кәми фарватеринин ики ашырым арасындаки даяз һиссәси.
1524. **Плехт**—сағ ләвбәр.
1525. **Плимсолия диск**—йүк ишарәси. Кәминин нә гәдәр суя отурачағы имканы вә нә гәдәр йүк галдырачағыны көстәрән даирә шәклиндә ишарә.
1526. **Плинтус**—һашийә. Палубада аракәсмә даяғларынын сөйкәндийи тир.
1527. **Плита**—бах *броня*.
1528. **Пловучая база** — үзән база Эскадранын дөйүш фәалиййәтини, сакит даянмасыны вә башга әһтиячларыны тә'мин эдән транспорт кәмиләри, үзән амбар, э'малатхана вә саирәдән тәшкил эдилмиш далдаланма ери.
1529. **Пловучесть судна**—кәминин үзмә габилиййәти.
1530. **Пловучие средства**—ярдымчы техники кәмиләр. Портда ишләйән едәк кәмиләри, катерләр, баржалар вә үзән кранлар.
1531. **Пловучий док**—үзән док.
1532. **Пловучий маяк**—үзән маяк.
1533. **Плоскость диаметральная**—диаметрал мүстәви. Кәминин көвдәсини узунламасына ики симметрик һиссәйә бөлән мүстәви.
1534. **Плот**—сал.
1535. **Плотина**—бәнд.
1536. **Плотовщик** — салчы. Салы идарә эдән шәхс.
1537. **Пляж**—пляж. Ачыг вә һамар саһил.
1538. **Побочень**—гумлу сай (чайда).
1539. **Поворот оверштага**—оверштаг дөнүшү. Елкән кәмисини вә я шлюпканы күләйин эксинә, йә'ни кәминин башыны күләк хәттиндән кечирәрәк дөндәрмәк.
1540. **Поворот через фор-девинд**—Фор-девинд дөнүшү. Елкән кәмисини вә я шлюпканы күләк алтына, кәминин дал тәрәфини күләк хәттиндән кечирәрәк дөндәрмәк.
1541. **Поворотливость судна**—кәминин маневр этмә (дөнмә) габилиййәти.
1542. **Поворотное пространство**—дөнүш саһәси.
1543. **Поворотный бакен**—дөнүш бакени. Кәмиләрин дөнмәси лазым олан ерләрдә гоюлан нишан.
1544. **Поворотный буй** — дөнүш бую. Ичи бош гапалы силиндр вә я шар шәклиндә нишан, кәмиләрин дөнмәси тәләб олунан ерләрдә гурулан ишарә.
1545. **Поворотный шпангоут**—дөнүчү шпангоут. Кәминин дал вә баш һиссәсиндә олан шпангоутлар.
1546. **Поворье**—бәнд. Тирләри бәркидән 7 метр узунлуғунда бәнд.
1547. **Погонный ветер**—раст күләк. Архадан әсән күләк.
1548. **Погреба провизионные**—сурсат амбарлары.
1549. **Погрузка**—йүкләмә.
1550. **Погрузочный путь**—йүкләмә йолу.
1551. **Погрузочный фронт**—йүкләмә саһәси.

1552. **Подать конец**—ипи атмаг. Кәми ян алдыгда ипин верилмәси.

1553. **Подваливаться**—янашмаг, ян алмаг. Кәминин дикәр кәмийә, көрпүйә вә я саһилә янашмасы.

1554. **Подвалье**—чала. Чайларын даяз ериндә олан дәринлик.

1555. **Подвесная тележка**—асма арабачыг.

1556. **Подводная лодка**—суалты кәмиси.

1557. **Подводный колокол**—суалты зәнки. 23 мил мәсафәйәдәк эшидилә биләи суалты сәс аппараты.

1558. **Подводные заградители**—суалты һасаралайычылары.

1559. **Подволок**—таван. Палуба үзәриндә олан таван.

1560. **Поддувало**—күлбә.

1561 **Подзор кормовой** — кәми далынын сүкан үстүндәки дәйирми һиссәси.

1562. **Подогревательный аппарат**—гыздырычы аппарат.

1563. **Подпускной якорь**—көмәкчи ләвбәр.

1564. **Подставы**—даяглар. Стапелдә кәминин янларына вурулан даяглар.

1565. **Подстилочный материал**—дөшәмә материалы. Йүкүн хараб олмамасы үчүн ишләдилән тахта, һәсир вә брезент.

1566. **Подтоварник**—йүкалты. Йүк алтына гоюлан тахта. Йүкү исланмадан горумаг үчүн алтына дөшәнән тахта.

1567. **Подушка**—ястыг. Кәми, кәмийә вә я көрпүйә ян алдыгда, ону әзилмәкдән горумаг үчүн асылан ағачлар.

1568. **Подчалок**—едәк кәмиси. Далдан асылмыш ипә бағлы лодка.

1569. **Подшипник**—ятаг. Вал ятағы.

1570. **Подшкипер**—шкипер көмәкчиси.

1571. **Подъемный механизм**—галдырычы механизм.

1572. **Пожарный барказ**—янғын сөндүрән барказ.

1573. **Пожарный катер**—янғын сөндүрән катер.

1574. **Пожарный сигнал** — янғын сигналы.

1575. **Полветра**—йүнкүл күләк.

1576. **Полица**—пилләли саһил (чайларда).

1577. **Полным ветром**—там күләклә.

1578. **Половодье** — дашгын. Суюн күр олан вахты.

1579. **Полозья**—хизәкләр.

1580 **Полозья спусковые**—эндиричи хизәкләр.

1581. **Полубак**—ярымбак. Кәминин башындаки үст палуба.

1582. **Полубарказ**—кичик барказ.

1583. **Полуденник**—чәнуб күләйи.

1584. **Полуклюз**—ярымклюз (бах *клюз*).

1585. **Полундра**—өзүнү көзлә! (команда).

1586. **Полупортики**—ярымпортикләр. Кәминин бортларындаки гапаглы дәликләр.

1587. **Полуфок**—ярымфок. Кливер вә фокла бир тикилмиш елкән.

1588. **Полушлюз**—ярымшлюз.

1589. **Полуют** — ярымют. Кәминин дал (ют) тәрәфиндәки палуба.

1590. **Полыня** — донмамыш. Чайда донмамыш су саһәси.

1591. **Помпа**—помпа; насос.

1592. **Понтон**—понтон. 1) Мүвәггәти көрпү гурмаг үчүн ишләдилән ясты дибли лодка; 2) кран плашкоуту; 3) үзүчү докларын понтонлары; 4)десант понтону.

1593. **Попутный ветер**—раст күләк. Архадан әсән күләк.

1594. **Порт**—порт. Кәмиләрин даянмасы, йүкләниб - бошалдылмасы, тә'мир вә тәчһиз эдилмәси үчүн күләкдән, далғадан вә мүмкүн гәдәр буз ахынындан далдаланмыш ер (портлар һәрби вә тичарәт портларына айрылыр).

1595. **Порт внешний**—харичи порт.

1596. **Порт внутренний** — дахили порт.

1597. **Порт военный**—һәрби порт.

1598. **Порт коммерческий**—тичарәт порту.

1599. **Порт наливной** — мае йүк порту.

1600. **Портальные краны** — порт кранлары. Йүк галдыран машынлар.

1601. **Портовой надзор**—порт нәзарәти.

1602. **Портовые аварийные комиссии**—порт авария комиссиялары. Кәми авариялариның сәбәбләрини йохлаян вә авариядан баш вермиш зәрәри мүәййән эдән дәниз мүтәхәссисләриндән, тәчрүбәли капитанлардан тәшкил эдилмиш комиссия.

1603. **Портовые ограждения**—порт чәпәрләри. Кәмиләрин порта саламат дахил олмасы үчүн порта

кириләчәк йолу, сай вә тәһлүкәли ерләри көстәрән ишарәтләр.

1604. **Портовые сборы** — порт хәрҹләри. Кәминин портда дурмасы үчүн алынан хәрҹләр.

1605. **Порто-франко**—порто-франко. Көмрүк хәрҹи алынмаян портлар.

1606. **Порт-убежище** — далдаланма порту. Кәминин тичарәт мәгсәдилә дейил, пис һавадан горунмаг үчүн кирдийи порт.

1607. **Порты** — портлар. Топлар үчүн, һәм дә суюн дәнизә төкүлмәси үчүн бортларда ачылмыш дөрд бучаглы дәликләр.

1608. **Поручни**—мәһәччәр.

1609. **Посадка судна**—кәминин су сәтһинә көрә вәзиййәти.

1610. **Потесь**—узун авар. Саллардa ишләдилән авар.

1611. **Потравить** — яваш-яваш бурахмаг, бошалтмаг (ипи, зәнҹири).

1612. **Править** — сүрмәк, идарә этмәк.

1613. **Приз**—приз. Әлә кечирилмиш дүшмән кәмиси.

1614. **Прикол**—даяначаг. Кәминин узун мүддәт ишсиз галмасы.

1615. **Прикордон** — кордон бою. Портда кәмиләрин даяндығы ерлә амбарлар арасындакы сahә.

1616. **Прилив**—габарма. Дәнизин габармасы.

1617. **Примаж**—примаж. Үстәлик верилән хәрч.

1618. **Примоина** — гумбасан. Чай саһилиндә йығылмыш гум.

1619. **Пристань**—көрпү. Кәмиләрин ян алдыглары ер.

1620. **Пристопорить**—даяндырмаг.

1621. **Приток**—гол, чай голу.

1622. **Причал**—янашма ери. Көрпүдә кәмиләрин ян алмасы вә дурмасы үчүн ер.

1623. **Причалить**—янашмаг, ян алмаг, бағламаг.

1624. **Причальная линия** — кәмиләрин янашдығы ер.

1625. **Причальная тумба**—бағлама көтүйү. Кәми саһилдә (көрпүдә) дүрдуғу заман иплә бағландығы көтүк.

1626 **Проба судна**—кәми сынанмасы. Тәзә тикилмиш вә я тә'мир әдилмиш кәми механизмләрини вә кәминин үзмә хассәләрини сынамаг.

1627. **Пролив**—боғаз.

1628. **Пролонгирование** — тә'хир мүддәтини узатма.

1629. **Промер** — өлчмә. Дәниз дибинин өлчүлмәси.

1630. **Промпт**—промпт. Кәмини мүәййән мүддәт үчүн кираjә көтүрмә.

1631. **Проран** — чаj голу. Данми ахынтылы чаj голу.

1632. **Прорезь**—балыг кәмиси. Балығы дири дашымаг үчүн гайрылмыш хүсуси кәми.

1633. **Протест морской** — протест нотасы (мә'луматы). Капитанын авария һаггында ерли нотариус конторасына вердийи мә'лумат.

1634. **Противный ветер** — габагдан әсән күләк.

1635. **Протралить** — тәмизләмәк. Мина горхусу олан ерләри траллер васитәсилә тәмизләмәк.

1636. **Пруд**—көлмә, көлчүк.

1637. **Пружинный лот**—яjлы лот.

1638. **Прядь**—кәләф, һөрүлмүш лиф.

1639. **Прямой узел**—дуз дүjүн.

1640. **Путевой журнал**—jол журналы.

1641. **Путевой компас**—jол компасы.

1642. **Путенс-болт** — путенс-болт. Вант путенси кәминин бортуна бәркидән болт.

1643. **Путенс-ванты** — путенс-вантлар. Марсы сахлаян металл вә я кәндир трослар.

1644. **Путина** — 1) Jол. Кәминин бир ердән дикәринә гәдәр кечдийи мәсафә; 2) балыг тутмаг мөвсими.

1645. **Пучина**—бурулған.

1646. **Пятка руля**—сүкан дабаны.

1647. **Пятка якоря**—ләвбәр дабаны

1648. **Пяртнерс**—пяртнерс. Палубада дор дешийи.

Р

1649. **Р** — Бейнәлхалг кода көрә „Портдан jола дүшүрүк, һамы кәмиjә“ вә ачыг дәниздә „Ишыгларыныз сөнмүшдүр вә я пис яныр“ мә'наларыны билдирән бирбайраглы (ачыг дәниздә Рат'ер фәнәри илә верилән) сигнал.

1650. **Рабат**—күзәшт. Мүгавилә-

намә вә прейскурант үзрә тә'йин эдилмиш гиймәтдән эдилән күзәшт.

1651. **Равноденствие** — кечә-күндүз бәрабәрлийи.

1652. **Радиомаяки**—радиомаяклар. Әтрафа сигнал көндәрән сahил радиостанциялары.

1653. **Радиопеленгатор**—радиопеленгатор. Кәминин ерини тә'йин этмәк үчүн ишләдилән радио аппараты.

1654. **Разведка**—кәшфийят, ахтарыш.

1655. **Разведчик** — кәшфийятчы, ахтарычы.

1656. **Разлив**—дашгын, сел.

1657. **Размолодить трос** - ипи ачыб енидән эшмәк.

1658. **Разрезной фок**—кәсик фок. Һача фок.

1659 **Ракеты сигнальные**—сигнал ракеталары, сигнал фишәнкләри.

1660. **Ракс - бугель** — ракс - бугел. Шлюпка елкәнindә рейканын ипи тахылан гармаглы дәмир һалга.

1661. **Ракс-клоты** — ракс-клотлар. Гафелин галдырылмасыны асанлашдырмаг үчүн онун бейфутуна тахылан тахта шарлар.

1662. **Рама охранная**—горума чәрчивәси.

1663. **Рама подводная** — суалты чәрчивә.

1664. **Ранг**—ранг, рүтбә, дәрәчә.

1665 **Рангоут**—рангоут. Кәмидәки вертикал вә һоризонтал ағач һиссәләри (дорлар, рейләр вә с.).

1666. **Рандеву**—рандеву. Кәмиләрин әввәлчәдән тә'йин эдилмиш көрүш ери.

1667. **Раскосина**—дирсәк.

1668. **Распаузить**—йүнкүлләшдирмәк. Сая отурмуш кәминин йүкүнү бошалтмаг.

1669. **Расписания корабельные**—кәми чәдвәлләри.

1670. **Расписка штурманская** — штурман гәбзи. Йүкүн кәмийә алындығыны билдирән документ.

1671. **Расцветиться флагами**—байрагларла бәзәнмәк. Байрам вә я бир тәнтәнәмүнасибәтиләбайрагларасмаг.

1672. **Ратьер**—рат'ер. Кечә сигнализациясы үчүн ишләдилән хүсуси фәнәр.

1673. **Ребро**—габырға (бах *шпангоут*).

1674. **Реверсибл**—реверсибл. Йүк вурма-бошалтма ишинин вахтыны цесабладыгда бир ердә һәр ики ишә, йә'ни кәминин йүкләнмәси вә бошалмасына сәрф олунан вахт.

1675. **Регистр английского ллойда**—инкилис ллойд регистри. Дүня тичарәт флотунун 100 регистр тонна вә артыг тутуму олан кәмиләрин һәр ил нәшр эдилән сиянаси.

1676. **Регистр СССР** — ССРИ регистри. ССРИ-дә кәмиләрин техники вәзиййәтини контрол эдән идарә.

1677. **Регистровая тонна**—регистр тоннасы. 100 куб фут тутуму олан һәчм тоннасы.

1678. **Регистровый тоннаж**—регистр тоннажы. Кәминин регистр тоннасы һесабилә тутуму.

1679. **Регистровый тоннаж нетто**—нетто регистр тоннажы. Регистр тоннасы илә кәминин галдыра билдийи йүк.

1680. **Редька**—һөрүк. Ипин учларыны эшмә.

1681. **Реестр судовой**—кәми реестри. ССРИ портларына гейд эдилмиш кәмиләр хүсусунда мә'лумат язылан документ.

1682. **Резен-киль**—ичәри кил.

1683. **Резервной** — эһтиятда дурмуш һәрб кәмиси.

1684. **Рей** — рей. Елкәнләрин асылмасы үчүн һоризонтал ағачлар.

1685. **Рейд**—рейд. Кәмиләрин ләвбәрдә даянмасы үчүн, күләкдән, ахындан вә далғалардан горунмуш ер.

1686. **Рейд 18-футовый**—18 футлуг рейд. Һәштәрхан рейди.

1687. **Рейд портовый**—порт рейди.

1688. **Рейдовый караван** — рейд карваны. Рейддә дурмуш хидмәт кәмиләри.

1689. **Рейдовый флот** — рейд флоту. Дәниз вә чай кәмиләриндән фәргли, ики типин орта конструкциясы илә тикилмиш кәмиләрдән ибарәт флот (бу кәмиләр гисмән чайда, гисмән дәниздә ишләйир).

1690. **Рейс**—рейс, дәниз сәфәри. Дәниздә вә я чайда ики мәнтәгә арасында кәминин сәфәри.

1691. **Рей-сезни**—рей ипләри. Елкәни рей үзәринә йығараг сәрмәк үчүн ишләдилән назик, юмшаг сапдан һөрүлмүш ипләр.

1692. **Рекламация** — рекламация. Йүк сahибинин, йүкүн хараб олмасы вә я әксик кәлмәси һаггында тәләби.

1693. **Рекогносцировка** — рекогносцировка. Таныш олма, өйрәнмә.

1694. **Рендж**—ренҷ. Мүәййән портлар арасында саһил боюндаки мәсафә.

1695. **Репетование**—сигналын тәкрар эдилмәси.

1696. **Репка**—бах *редька.*

1697. **Рефрижератор**—рефрижератор. Тез хараб олан азугәни (әт, балыг вә с.) дашыян кәмиләрдә ишләдилән союдуҷу аппарат.

1698. **Реэкспорт**—реэкспорт. Харичи өлкәдән кәлмиш хам малын ишләндикдән сонра енидән харичә дашынмасы.

1699. **Ридерсы**—ридерсләр. 45° мейл эдәрәк, кәминин ичәрисиндән шпангоутларын дахили кәнарларындан узанан галын дәмир золаглар.

1700. **Ристорно**—ристорно. Сыгорта хәрчи вахтында верилмәдикдә, 50%-дән артыг олмаяраг алынан сыгорта чәримәси.

1701. **Риф**[1]—риф. Суалты даш, гая.

1702. **Риф**[2]—риф. Назик кәми ипи.

1703. **Рифить** — йыгмаг. Елкәнин сәтһини кичилтмәк.

1704. **Риф - сезни**—риф - ипләри. Елкәнин сәтһини кичилтдикдә ишләдилән гыса ипләр.

1705. **Роза ветров** — күләк күлү. Үзәриндә күләкләрин истигамәти көстәрилмиш чертйож.

1706. **Ролик**—дийирчәк.

1707. **Роль судовая** — кәми сияһиси. Кәминин бүтүн ишчи вә команда һей'әтинин гейд эдилдийи дәфтәр.

1708. **Ростры**—ростралар. 1) Ағыр шлюпкалар үчүн кәминин юхары палубасында тирләрин үстүндә гайрылан ер; 2) кәмидә эһтият дорлар, рейләр вә саирә ренгоут ағачларынын йыгылдыгы ер.

1709 **Ротация**—ротация. Кәминин портлара дахил олма гайдасы.

1710. **Ротор**—ротор. Гирокомпасын фырланан һиссәси.

1711. **Роторное судно** — роторлу кәми. Мотору күләклә ишләйән кәми,

1712. **Роульс**—роулс. Полад ох әтрафында фырланан гыса тахта, чугун вә я мис силиндр.

1713. **Рубка боевая**—бах *боевая рубка.*

1714. **Рубка рулевая**—сүкан дахмасы.

1715. **Рубка штурманская** — бах *штурманская рубка.*

1716, **Рудерпис**—рудерпис. Сүкан һалгаларынын тахылдыгы һиссә.

1717. **Рудерпост**--рудерпост. Ахтерштевенин дал, сүкан тахылан һиссәси.

1718. **Рукав**—гол. Чай дирсәйи.

1719. **Рукоять**—дәстә.

1720. **Рулевая башня**—сүкан бүрҷү.

1721. **Рулевая машина**—сүкан машыны.

1722. **Рулевая петля**—сүкан һалгасы.

1723. **Рулевая цепь**—сүкан зәнҷири, штуртрос.

1724. **Рулевое кручье**—сүкан гармагы.

1725. **Рулевой**—сүканчы. Кәмини сүкан васитәсилә дөндәрән вә мүәййән истигамәтдә сахлаян тәчрүбәли матрос.

1726. **Рулевой рычаг**—сүкан линки.

1727. **Руль**—сүкан. Кәмини истәнилән истигамәтә дөндәрән гурулуш.

1728. **Руль балансирный**—балансирли сүкан.

1729. **Руль обыкновенный** — ади сүкан.

1730. **Руль полубалансирный**—ярымбалансирли сүкан.

1731. **Руль шкентель**—сүкан шкентели. Сүкан пәринә һалгабәндлә кечирдилмиш гыса зәнҷир парчасы.

1732. **Румбы**—румблар. Көрүнән һоризонтун мәркәзиндән, онун чевrәсинә догру олан истигамәтләр (һоризонт вә компасын картушкасы 32 румба бөлүнмүшдүр; һәр румб 11° 15′-дир).

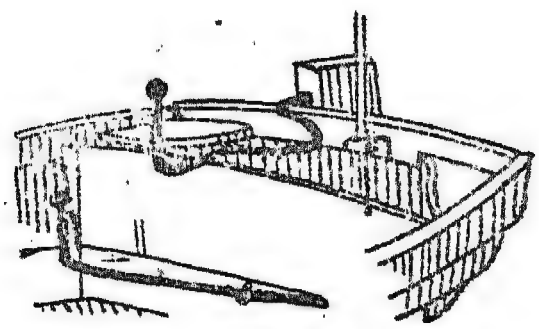

Шәкил 29.

1733. **Румпель**—Румпел. Сүканы дөндәрмәк үчүн бунун башына тахылан ағач вә я металл тир (шәкил 29).

1734. **Рундук**—дәмир ешик.

1735. **Рупор** — рупор. Сәс борусу (конус шәклиндә олур).

(1736. **Русло**—чай ятағы.

1737. **Рустов**—рустов. Лөвбәри палубая бәркидән гыса зәнчир.

1738. **Ручка у весла**—авар дәстәси.

1739. **Ручной лаг**—әл лагы (шәкил 22).

1740. **Ручной лот**—әл лоту.

1741. **Рыбина** — тир. Кәмиләрин, шлюпкаларын ичәрисиндә шпангоутларын үзәриндә кәминин узунуна гоюлан тирләр.

1742. **Рыболовные суда**—балыгчы кәмиләри.

1743. **Рым**—һалга (шәкил 30).

1744. **Рында** — зәнк.

1745. **Рында-булинь**—зәнк ипи.

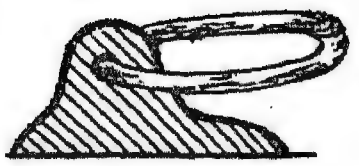

Шәкил 30.

1746. **Рыскать**—Кәминин курсуну дәйишдирмәк (кәминин өз курсундан каһ саға, каһ сола кетмәси).

1747. **Рыскливость судна**—кәминин сүкана бахмамасы.

1748. **Ряж**—бәнд. Суалты һасар.

С

1749. **С**—Бейнәлхалг кода көрә „Кәмимдә йолухма хәстәлийи йохдур, азад һәрәкәт этмәйә ичазә вермәнизи рича эдирәм“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

1750. **С аварией** — „авария илә“. Сығорта шәрти (сығортачы бу шәртә көрә сығорта полисиндә гейд эдилән мигдарда хүсуси авария һадисәсинә мәс'улиййәт дашыйыр).

1751. **Садок**—балыг кәмиси. Дири балыг дашымаг үчүн хүсуси гурулушлу ағач чай кәмиси.

1752. **Сажень морская**—дәниз сажени. Алты фута бәрабәр узунлуг өлчүсү.

1753. **Сакма**—йол. Кәмини ат илә чәкмәк үчүн чай саһилиндә йол.

1754. **Салазки**—хизәк. Кәмини саһилдән суя сүрүшдүрмәк үчүн ишләдилән хизәкләр.

1755. **Салинг**—чәрчивә.

1756. **Салма**—боғаз (Ағ дәниздә).

1757. **Сало**—буз гайсағы.

1758. **Сальники**—кипкәчләр.

1759. **Салют**—салам. Топ атәши вә я флагларла верилән салам.

1760. **Салютировать**— саламламаг (топ атәши вә я флагларла).

1761. **Самоподъемный пловучий док**—өзбашына галхан үзән док.

1762. **Сани**—хизәк. Кәмини саһилдән суя эндирән хизәкләр.

1763. **Сборы портовые**—бах *портовые сборы.*

1764. **Свайка**—мил.

1765. **Сверлильная машина** — дешән машын.

1766. **Сверх - контр - сталия** — ләнкимә. Кәминин портда, мүгавиләдә көстәрилмиш вахтдан артыг ләнкимәси.

1767. **Свидетельство каперское (патент)**—капер шәһадәтнамәси (патент). Һөкумәт тәрәфиндән кәмийә дикәр дөвләтләрин тичарәт кәмиләрини тәләф вә зәбт этмәк ихтияры вермәк хүсусунда вәсигә.

1768. **Свидетельство на право поднятия флага СССР**—ССРИ байрағы галдырмаг ихтияры вәсигәси. Кәмийә ССРИ дөвләт байрағыны галдырмаг ихтиярыны верән вәсигә.

1769. **Свидетельство пассажирское** — сәрнишин шәһадәтнамәси. ССРИ регистри тәрәфиндән 12 миникдән артыг сәрнишин дашыян кәмиләрә верилән вәсигә.

1770. **Свидетельство судовое** — бах *судовое свидетельство.*

1771. **Свистов** — свистов. Доламачарх голларынын учларыны бирләшдирән ипләр.

1772. **Северный морской путь**—Шимал дәниз йолу.

1773. **Сегарсы**—сегарслар. Елкән бағламаг үчүн палыд ағачындан гайрылмыш һалгалар.

1774. **Сезень**—сезен. Елкәни рейә бағлаян назик ип.

1775. **Сейнер**—сейнер. Диб тору илә балыг тутан кәми.

1776. **Сей-шкентель** — сей-шкентел. Сей-горден вә я сей-талиләр гой-

маг үчүн дорун топуна кечирилән гыса шкентел.

1777. **Секстан**—секстан. Буҷағәлчән прибор.

1778. **Сектор рулевой**—сүкан сектору.

1779. **Семафор**—семафор; ишарәт дирәйи. Саһилдә байраг вә фәнәр асыларағ ишарәт верилән дирәк.

1780. **Семафор механический** — механики семафор.

1781. **Сепарация грузов**— йүкләрин айрылмасы. Иүкләрин гарышмамасы үчүн тахта илә айрылмасы.

1782. **Сертификат** — сертификат. Кәми вәсигәси.

1783. **Сертификат аварийный** — бах *аварийный сертификат.*

1784. **Сертификат страховой** — бах *страховой сертификат.*

1785. **Серьга**—илкәк, илмәк.

1786. **Сессер-клаус**—сессер- клаус. Фрахтын йүкү көндәрән тәрәфиндән дейил, тәһвил алан тәрәфиндән верилмәси.

1787. **Сесть на мель**—сая отурмаг.

1788. **Сетевые заградители**--торлу һасарлайычылар.

1789. **Сети** — торлар. Миналары тутмаг вә суалты кәмиләрининн һәрәкәтинә мане олмаг үчүн ишләдилән металл торлар.

1790. **Сетки грузовые** — тор йүк кисәләри.

1791. **Сиверко**—Ағ дәниздә шимал күләйи.

1792. **Сигнал**—сигнал, ишарә.

1793. **Сигнал безопасности**—тәһлүкәсизлик сигналы.

1794. **Сигнал боевой**—дөйүш сигналы.

1795. **Сигнал корабельный** —кәми сигналы.

1796. **Сигнал о бедствии**—фәлакәт сигналы.

1797. **Сигнал подводный**—суалты сигналы.

1798. **Сигнал шлюпочный**—шлюпка сигналы. Шлюпкалар арасында вә шлюпка илә кәми вә саһил арасында байрагларла верилән ишарәләр.

1799. **Сигнальные мачты**—сигнал дорлары.

1800. **Сигнальные флажки**—сигнал байрагчыглары.

1801. **Сигнальный код** — сигнал коду.

1802. **Сигнальщик**—сигнал верән сигналчы.

1803. **Сирена**—сирена. Бәрк фит верән прибор.

1804. **Система балластная**—балласт системасы. Кәминин ичәрисинә вә балласт ерләринә су долдурмаг вә бошалтмаг үчүн васитәләр.

1805. **Система Баркетная**—Баркет системасы. Кәминин шәбәкәли чаты системасы.

1806. **Система вентиляционная**—вентиляция системасы. Кәми амбарларындан, мүхтәлиф йүкләрдән айрылан газлары вә пис һаваны чыхарыб, ериня тәмиз һаванын дахил олмасыны тә'мин эдән гурулуш.

1807. **Система водоотливная**—су бошалдычы система.

1808. **Система затопления**—батырма системасы. Кәмидә батырычы система, кәмийә вә понтона су бурахан система.

1809. **Система Ишервуда**—Ишервуд системасы. Нефт дашыян кәмиләрин конструкцияларында ишләдилән узунуна чаты системасы.

1810. **Система осушительная**—бах *осушительная система.*

1811. **Система отливная**—су ахыдан система. Кәми ичәрисиндән вә амбардан сую чәкиб дәнизә төкән система.

1812. **Система отопления**—гыздырычы система.

1813. **Система противопожарная**—янғын сөндүрмә системасы.

1814. **Сиф**—сиф. Харичи тиҷарәтдә ишләдилән мүгавиләнамә (бу мүгавиләнамә үзрә, мал сатан шәхс вә я тәшкилатын вәзифәсинә малын дашынмасы үчүн кәминин фрахта алынмасы, сығорта эдилмәси вә бошалдылмасы ишләри дахил олур).

1815. **Скафандр**—скафандр. Су алтында ишләйән адам үчүн су кечмәз палтар.

1816. **Сквозной коносамент**—бирбаша коносамент. Йүкүн ахырынчы чатаҷаг еринә етирилмәси хүсусунда мүгавилә.

1817. **Склонение компаса**—компас мейли.

1818. **Склянка**[1]—зәнк. Кәмидә вахтанын дәйишмәсини вә сааты билдирмәк мәгсәдилә чалынан зәнк.

1819. **Склянка**[2]—гум сааты.

1820. **Склянки бить** — бах *бить склянки.*

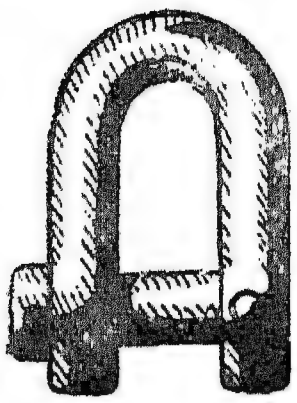

Шәкил 31

1821. **Скоба**—бәнд (шәкил 31).

1822. **Скоба фертоинговая**—фертоинг бәнди. Кәми ики лөвбәрлә дурдугда лөвбәр зәнҹирләринин долашмамасы үчүн лөвбәр зәнҹиринә бирләшдирилән бәнд (шәкил 32).

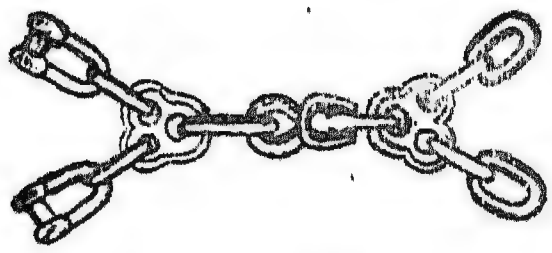

Шәкил 32

1823. **Скрябка**— гашыян. Кәмидә көһнә рәнки, гатраны вә сайрәни тәмизләмәк үчүн ишләдилән аләт.

1824. **Скула судна**—кәминин дөшүү. Кәминин баш тәрәфиндәки габарыг һиссәләр.

1825. **Слабина**—бош ип. Кәрилмәмиш елкән ипи.

1826 **Слаблинь**—слаблин. Елкәни рейә бағлаян назик ип.

1827. **Слань**—дөшәмә. Кәминин диб һиссәсинин дөшәмәси.

1828. **Слип**—бах *эллинг*.

1829. **Слиперсы** — слиперсләр. Кәминин дал һиссәсиндә ичәридән трослары кәминин көвдәси илә бирләшдирән галын тирләр.

1830. **Смерч**—дәниз гасырғасы.

1831. **Смычка** — зәнҹир парчасы. 25—27 метрлик зәнҹир парчасы.

1832. **Снагбот**—снагбот. Чайлары, батмыш ағаҹ вә көтүкләрдән тәмизләйән кәми.

1833. **Снаряд**—Су дибини дәринләшдирән машын.

1834. **Снасти** — ипләр. Елкәнләри галдырмаг, эндирмәк, бәркитмәк, рангоуту галдырмаг вә эндирмәк үчүн ишләдилән ипләр.

1835. **Снис (служба наблюдения и связи)**—Дәниз мүшаһидә вә рабитә идарәси.

1836. **Снять с якоря** — лөвбәри чәкмәк. Йола дүшмәйә һазыр олмаг.

1837. **Соединительная скоба**—бирләшдиричи бәнд (шәкил 31).

1838. **Солинг**—солинг. Кәмидә узунуна тирләрдән дүзәлдилмиш чәрчивә.

1839. **Сорлинь** — сорлин. Сүкан ипи.

1840. „**SOS**“ „сос“. Инкилисчә „Saveour souls“ сөзләринин биринчи һәрфләриндән тәшкил олунмуш көмәйә чағырыш сигналы (бу сөзләрин мә'насы: „бизи гуртарын“ демәкдир).

1841. **Сосун** — соуран — дибдәринләшдирән машын.

1842 **Софаг**—софаг. Гара дәниз, Балтик дәнизи нәглийят сығорта чәмийәти.

1843. **Спардек**—спардек. Орта палуба.

1844. **Спасательная шлюпка**—хилас шлюпкасы.

1845 **Спасательные приборы**—хилас приборлары.

1846. **Спасательный контракт** — хилас контракты. Тәһлүкәйә дүшмүш кәми вә йүкү хилас үчүн язылан мүгавилә.

1847. **Сперист**—сперист. Кәмидә электронавигация аппаратлары вә приборларыны идарә едән шәхс.

1848. **Спецификация**—спецификация. Фрахта әлавә олунан документ (бу документдә йүкүн мигдары вә хүсусиййәтләри гейд едилир).

1849. **Спинка** — арха тахтасы. Шлюпкада сөйкәнмәк үчүн тахта.

1850. **Спиркетинг**—спиркетинг. Су хәтти илә бортун ашағы кәнары арасында ичәри гаплама кәмәри.

1851. **Сплавное судно**—ахын кәмиси. Чай ахары илә кедән кәми.

1852. **Сплав**—ахытма. Мешә материалынын чайла ахыдылмасы.

1853. **Сплесень**—һөрүк. Ипи ипә чалама.

1854. **Спот** — спот. Портда дуран кәминин тә'чили йүкләнмәси шәртилә кирайә алынмасы.

1855. **Сращивать**—Чаламаг.

1856. **Стаксель**—стаксел. Үчбуҹаглы елкән.

1857. **Сталийные дни**—йүкләмә-бошалтма күнләри. Фрахт мүгавиләнамәсиндә (чартердә) көстәрилмиш йүкләмә - бошалтма күнләри.

1858. **Сталийные расходы**—кәминин бош даянмасы хәрҹләри.

1859. **Сталийный период** — йүк вурма мүддәти. Фрахт мүгавиләси илә йүкләнмә вә бошалдылма мүддәти.

1860. **Стамик**—гаялыг сай. Ағ дәниздә үзәриндә буз дағы әмәлә кәлән даш сай.

1861. **Стандарт**—Стандарт. Мешә материалы өлчү вәһиди; 165 куб футлуг өлчү.

1862. **Стандерс** — стандерс. Чугундан төкүлмүш вә я поладдан гайрылмыш ювa.

1863. **Станции спасательные** – хилас станциялары. Саһил боюнда гәза үз верән кәмиләрә көмәк эдән станциялар.

1864. **Станция водная**—су станциясы. Спорт мәгсәдилә су кәнарында гайыгларла вә су спортуна даир чәми аваданлыгларла тәчһиз эдилмиш ер.

1865. **Станция водолазная**—далғыч станциясы. Суалты ишләрини көрән мүтәхәссисләр вә бу ишләрә мәхсус аппаратлар олан ер.

1866. **Стапель**—стапел. Кәми гайрылан ер.

1867. **Стараппост**—стараппост. Бирвинтли вә үчвинтли кәмиләрдә винт валының кечдийи ахтерштевен чәрчивәсинин вертикал һиссәси.

1868. **Старборт**—старборт, сағ тәрәф.

1869. **Старший лейтенант**—баш лейтенант. Һәрб кәмисиндә орта рүтбәли командир.

1870. **Стать на якорь**—ләвбәр атмаг.

1871. **Стационер**—стационер. Харичи өлкә портунда даянан вә сияси нүмайәндә ихтиярында олан һәрб кәмиси.

1872. **Створ**—истигамәт. Ики вә я бир нечә шейин бир хәтт үзәриндә көрүндүйү истигамәт.

1873. **Створиться**—бир истигамәтдә олмаг.

1874. **Створный знак**—истигамәт нишаны.

1875. **Стеклинь**—стеклин. Алты һөрүйү олан ип.

1876. **Стелаж**—гәфәсә.

1877. **Стем**—стем (бах *форштевень*).

1878. **Стень-фордун**—стен-фордун. Стенганы далдан сахлаян ипләр.

1879. **Стеньга**—стенга. Дорун ашағыдан икинчи һиссәси (олдуғу дорун адына көрә фок-стенга, грот-стенга вә с. адланыр).

1880. **Стень-ванты**—стен-вантлар. Стенганы янлардан сахлаян ипләр.

1881. **Стень-вынтреп** — стен-вынтреп. Стенганы галдырыб эндирмәк үчүн ишләнилән ипләр.

1882. **Стень-штаг** — стен-штаг. Стенгалары габагдан сахлаян ипләр.

1883. **Степс** — степс. Кәмидә вә шлюпкада дорун диби ерләшдирилән ювa.

1884. **Стерт, штерт**—стерт, штерт. Гыса назик ип

1885. **Стивидор** – стивидор. Кәминин йүкләнмәси вә йүкүн бошалдылмасы ишләринә рәһбәрлик көстәрән вә дашынан йүкүн дүзкүн ерләшмәсинә, йүк документләринин рәсмиййәтә салынмасы ишләринә мәс'ул олан адам.

1886. **Стивидорные работы**—стивидор ишләри. Кәмийә йүк вурма, бошалтма ишн.

1887. **Стирборт**—бах *штирборт*.

1888. **Стойка**—сүтун, даяг.

1889. **Стокнот**—стокнот. Мешә материалларының чинс, мигдар, форма вә кейфиййәтинин гейди.

1890. **Столкновение судов**—кәмиләрин тоггушмасы.

1891. **Стоп**—стоп; „дур", „даян" командасы.

1892. **Стоп-анкер** — стоп-анкер. Кәмидә ән бөйүк верп (дашынан ләвбәр).

1893. **Стопор** — стопор. Сахлайычы, дурдуручу, тормоз (шәкил 33).

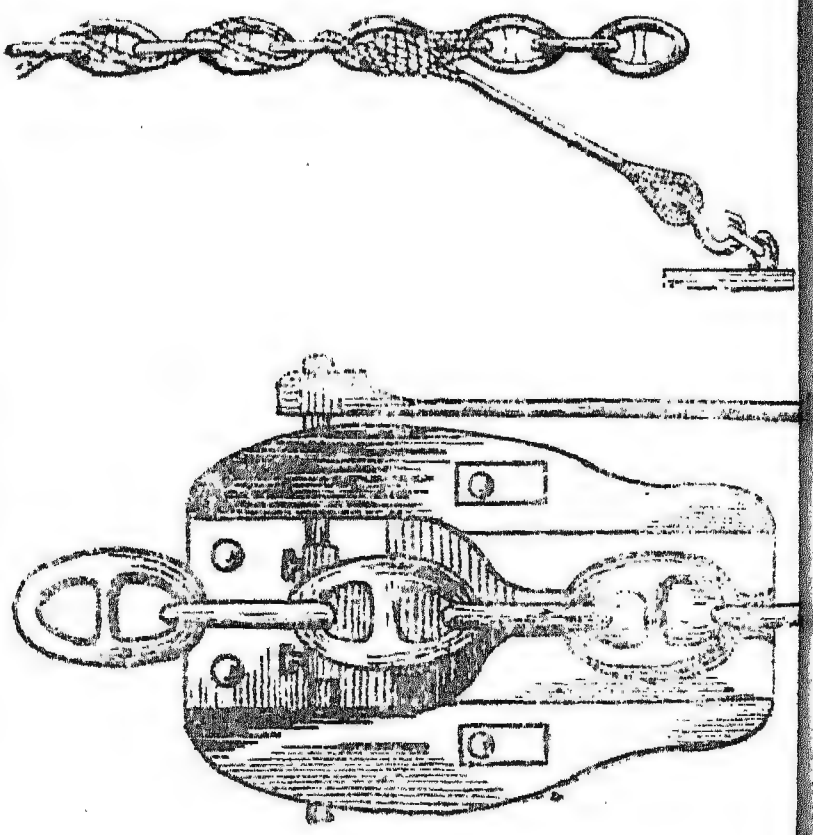

Шәкил 33.

1884. **Стопорить** — стопорламаг даяндырмаг, дурдурмаг.

1895. **Стопорный узел** — стопор дүйүну.

1896. **Сторожевое судно**—кешик кәмиси.

1897. **Сторожевой катер**—кешик катери.

1898. **Стоячий такелаж** — сабит такелаж. Ики учу бағлы дор ипләри.

1899. **Страхование**— сығорта. Сығорта этмә.

1900. **Страховой полис**— сығорта полиси. Сығорта мүгавиләнамәсинин бағланмасына сүбут олараг сығорта эдән тәрәфиндән сығорта эдилән шәхсә верилән документ.

1901. **Страховой риск** — сығорта риски. Мүгавиләнамә үзрә сығорта эдәнин гәбул этдийи малын төләф олмасы төһлүкәси.

1902. **Страховой сертификат** — сығорта сертификаты. Сығортачы тәрәфиндән сығорта эдиләнә сығортая гәбул олунма һаггында верилән документ.

1903. **Стреж (стрежа, стрежень)** — гыжов. Чайын ән дәрин вә ити ахан ери.

1904. **Стрелка компаса**— компас әгрәби. Компасда шимал вә чәнуб истигамәтини көстәрән магнит әгрәби.

1905. **Стрелы грузовые**—йүк охлары. Кәмидә йүкү амбара эндириб-галдырмаг үчүн дора бәркидилмиш охлар.

1906. **Стремьянка**—ип нәрдиван.

1907. **Стренд** — һөрүк. Ипин бир һөрүйү.

1908. **Стрингеры** — стрингерләр. Узунуна бәркитмә тирләри.

1909. **Строй**—низам, чәркә.

1910. **Строп** —строп. Йүк галдырмаг вә эндирмәк үчүн йүкүн әтрафына сарылан ип (шәкил 34).

Шәкил 34.

1911. **Стропка**—кәмәнд.

1912. **Стростка**— һөрмә; ипи ипә чалама.

1913. **Стык**—чалаг ери.

1914. **Субмарина**—суалты кәмиси.

1915. **Субститут**—субститут. Чартердә вә я чәдвәлдә көстәрилән бир кәмини әвәз эдән башга кәми.

1916. **Суводи**—бурулғанлар. Чайда кәми һәрәкаты үчүн горхулу олан ерләр.

1917. **Суда башенные** — бүрчлү кәмиләр.

1918 **Судно**—кәми.

1919. **Судно береговой охраны** —сащил мүһафизә кәмиси.

1920. **Судно вестовое**—хәбәр кәмиси.

1921. **Судно военное**— һәрб кәмиси.

1922. **Судно портовое**—порт кәмиси.

1923. **Судно рыбачье**— балыгчы кәмиси.

1924. **Судно служебное** –хидмәт кәмиси.

1925. **Судовая команда**—кәми командасы; кәми әмәлиси.

1926, **Судовладелец** — кәми сащиби.

1927. **Судовое свидетельство** — кәми шәһадәтнамәси. ССРИ портларында порт идарәси тәрәфиндән кәми регистрини гейд этдикдән сонра 20 вә даһа артыг регистр-тонна тутуму олан кәмиләрә верилән вәсигә.

1928. **Судовой журнал** — кәми журналы.

1929. **Судоремонтная база** — кәми тә'мир базасы.

1930. **Судостроение** — кәми гайырма.

1931. **Судостроительная верфь**— кәми гайрылан верф.

1932. **Судостроительный завод**— кәми гайыран завод.

1933. **Судоходство** — навигация. Кәми һәрәкаты.

1934. **Сулой**—бурулған. Бир-бириндә гаршы кәлән ики ахынтыдан алынан бурулған.

1935. **Суперкарго** — суперкарго. Капитанын йүк вә тәсәррүфат ишләри көмәкчиси.

1936. **Суреток**—боғаз. Дар боғаз.

1937. **Сухая мачта**—лүт дор. Рей вә гафелсиз дор.

1938. **Сухогрузные суда** — гуру йүк кәмиләри.

1939. **Сухогрузный флот**— гуру йүк флоту.

1940. **Сухофлот** — гуру йүк дашыян флот.

1941. **Сучить**—әшмәк, бурмаг.
1942. **Сушить весла** — аварлары суя параллел вәзийәтдә тутмаг.
1943. **Схваты**—кәмәрләр.
1944. **Сходня**—кечид тахтасы.
1945. **Счаливать**—бағламаг.
1946. **Съёмка с якоря** — ләвбәр чәкмә.
1947. **Сюрвей** — сюрвей. Сығорта вә классификация чәмийәтләри тәрәфиндән чағырылмыш кәми вә йүкү йохлаян експерт.
1948. **Сюрвейер**—сюрвейер. Кәмиләрин техники һалыны йохлаян классификация чәмийәти нүмайәндәси вә я инспектору.

Т

1949. **Т**—Бәйнәлхалг кода көрә „Кечид кәмимдән далладыр, сиз әһтиятла јанымдан кечә биләрсиниз“ мә'насыны билдирән бирбајраглы сигнал.
1950 **Табанить**—дала авар чәкмәк.
1951. **Тайм-шит**—тайм-шит. Кәминин йүкләнмәсинә вә йүкүнүн бошалдылмасына сәрф олунан вахт хүсусунда документ.
1952. **Тайм-чартер** — тайм-чартер. Кәминин мүәјјән вахта кирајә верилмәси хүсусунда мүгавилә (бу мүгавиләјә көрә кирајә мүддәтиндә кәминин ихтијары кәмини кирајә едәнә кечир).
1953. **Тајфун** — тајфун. Чин вә Јапон дәнизләриндә әсән шиддәтли фыртына.
1954. **Такелаж**—такелаж. Рангоут ипләри.
1955. **Такелажить**— такелажламаг. Кәминин кәндирләрини дүзәлтмәк, такелажла тәчһиз этмәк.
1956. **Такелажмейстер**—такелажмейстер. Кәндир устасы.
1957. **Такелажная цепь**— такелаж зәнчири. Бәркитмә үчүн ишләдилән јүнкүл зәнчир.
1958. **Талей гак**—тал гармағы.
1959. **Талей лопарь**—тал ипи.
1960. **Тали**—тали. Ип кечирилмиш ики блокдан ибарәт система (шәкил 35).
1961. **Таллиман** — таллиман. Јүк долдурма-бошалтма һесабыны апаран адам.
1962. **Талреп** — талреп; чармых. Сабит такелажы тарым сахламаг үчүн ишләдилән бәнд.
1963. **Таможенный досмотр** — таможна јохлајышы. Харичи өлкәләрдән кәлән кәмиләрин таможна ишчиләри тәрәфиндән јохланмасы.
1964. **Таможня**—таможна. Көмрүкхана.
1965. **Танкер**—танкер. Мае јүк дашымаг үчүн хүсуси гурулушлу кәми.
1966. **Танки судовые**—кәми танклары. Кәмидә мае јүк долдурулан амбарлар.

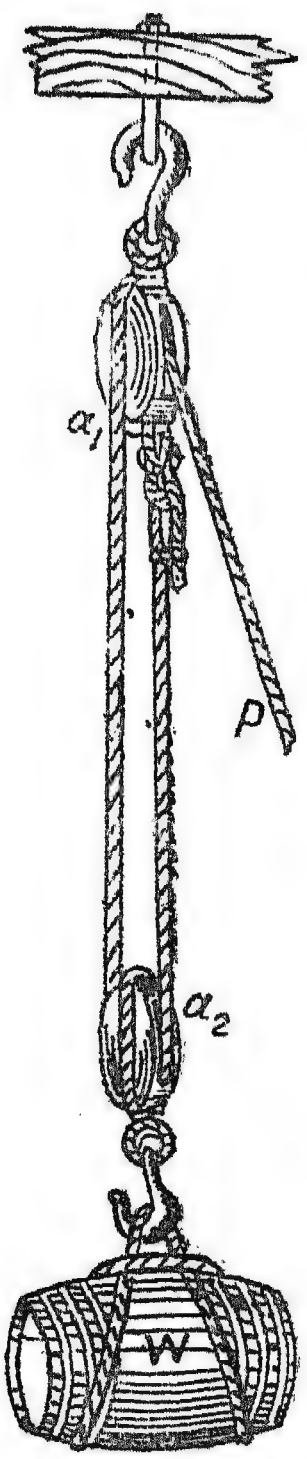

Шәкил 35.

1967. **Тара**—тара. Јүк габы.
1968. **Таран**—таран. Кәминин дөшү.
1969. **Таранная переборка** — таран аракәсмәси. Кәминин баш һиссәсиндә олан аракәсмә.
1970. **Тариф**—тариф. Гијмәт чәдвәли.
1971. **Тартана**—тартана. Аралыг дәнизиндә бирдорлу рејли кәми.
1972. **Твиндек**—твиндек. Палубалар арасындакы амбар.
1973. **Телега кабальная** — кабел арабасы.
1974. **Телеграф машинный** — машын телеграфы. Капитан мејданчасындан сүр'әт, һәрәкәт, сағ вә я сол машынын (моторун) ишә салынмасы, ирәли вә кери һәрәкәт этмәк хүсусунда верилән әмрләри көстәрән прибор.
1975. **Телетермограф**—телетермограф. Узагдан температураның дәјишмәсини гејд едән прибор.

1976. **Тендер**—тендер. Бирдорлу елкән кәмиси.

1977. **Тент**— тент. Кәмидә күндән, яғышдан горунмаг үчүн асылан өртүк.

1978. **Теория девиации магнитного компаса**—магнит компасының девиация теориясы. Кәмидә магнит гүввәләринин әмәлә кәлмә сәбәбләрини, бу гүввәләрин магнит компасы әграбинә тә'сирини вә девиацияны кәнар этмәк үсулларыны өйрәнән элм.

1979. **Теория корабля**—кәми теориясы. Кәминин үзмә, суя отурма, чеврилмәмә, дөнмә вә саир хассәләрини өйрәнән элм.

1980. **Теплоход**— теплоход. Дизел мотору илә ишләйән кәми.

1981. **Термограф**—термограф. Температураны автоматик сурәтдә язан прибор.

1982. **Территориальные воды** — әтраф сулар. Бир өлкәнин, я һөкумәтин сащили боюндакы дәниз һиссәси.

1983. **Тетевы**—ян тахталар. Пилләкәндә пилләләрин бәркидилдийи ян тахталары.

1984. **Течение**—ахын, ахынты.

1985. **Течь** — сызма. Кәмийә су сызмасы. Кәминин су бурахмасы.

1986. **Тиллер транец**— тир. Кәминин дал тәрәфиндә олан һоризонтал әнинә тир.

1987. **Тимберсы**—тимберсләр. Кәминин үст габырғалары.

1988. **Тир**—пийли гатран.

1989. **Тировать**—гатранламаг.

1990. **Титран**—гатран.

1991. **Тифон**—тифон, 8—10 вә бә'зән 16—25 мил мәсафәдән эшидилә билән сигналлар үчүн сәс аппараты.

1992 **Тиховод**—сакит су. Чайын сакит ахан ери.

1993. **Толстик**—уча вә дик сащил, бурун (Ағ дәнизdә).

1994. **Толчея**—гайыдан далға.

1995. **Томбуй**—томбуй (бах *буй*).

1996. **Тонна**—тонна. 1000 *кг*-лыг чәки өлчүсү.

1997. **Тонна анғлийская** — инкилис тоннасы (1016,4 килограмма бәрабәрдир).

1998. **Тонна обмерная**—һәчм тоннасы.

1999. **Тонна регистровая** — бах *регистровая тонна.*

2000. **Тонна сутки** — тонна-күн. Дашынан йүкүн 24 саата дүшән һиссәси.

2001. **Тонна фрахтовая** — бах *фрахтовая тонна.*

2002. **Тоннаж**— тоннаж. Кәминин ерини тутдуғу суюн тонна илә чәкиси.

2003. **Тонна-миля**—тонна-мил. Дашынан йүкүн бир дәниз милинә дүшән һиссәси.

2004. **Тонна-час**—тонна-саат. Дашынан йүкүн бир саата дүшән һиссәси.

2005. **Тоннель**—тоннел (бах *коридор гребного вала*).

2006. **Топ**—топ. Дор үчү.

2007. **Топенанты** — топенантлар. Мүхтәлиф рангоут ағачларыны (рейләри, гикләри вә охлары) һоризонтал вәзийәтдә сахламаг үчүн ишләдилән такелаж ипләри.

2008. **Топка**—очаг.

2009. **Топреп** — топреп. Үзәринә мешин тикилмиш, үчү дәмир һалгалы ип.

2010. **Топрик** — Топрик. Шлюп-балкалары дөндәрән ипләр.

2011. **Топсель** —топсел. Үчбучаг елкән.

2012. **Торговое судно** — тичарәт кәмиси.

2013. **Торговый флот** — тичарәт флоту.

2014. **Торнадо**—торнадо. Африканын гәрбиндә әсән шиддәтли сащил күләйи.

2015. **Торок** — торок. Шиддәтли вә аз давам эдән күләк (шимал дәнизләриндә).

2016. **Торосы**—буз йығынлары.

2017. **Торпеда**—торпеда. Узунлуғу 5—8 *м* вә диаметри 45—56—60 *см* олан, сигар шәкилли, өзү һәрәкәт эдән мина.

2018. **Торпедная лодка**— торпеда кәмиси.

2019. **Торпедные катера**—торпеда катерләри.

2020. **Торпедоносец**—торпеда дашыян. Торпеда аэропланы, торпеда кәмиси.

2021. **Траверз**—траверз. Кәминин диаметрал мүстәвисинә перпендикуляр истигамәт.

2022. **Травить канат**—ипи бошламаг.

2023. **Трал**—трал. Су сащилләрини миналардан тәмизләйән гурулуш.

2024. **Тралить**—тралламаг. Ики кәмидән суюн дибинә ип бурахмаг

васитәсилә миналары тапыб партлатмаг.

2025. **Тральщик**—трал кәмиси. Миналары тапыб партладан кәми.

2026. **Тральщик эскадренный** — эскадра трал кәмиси. 18—28 мил сүр'әти олан вә флотун сәфәрдә олан гүввәләрилә бәрабәр кедән трал кәмиси.

2027. **Трамп** — трамп. Мүәййән маршруту олмаян тичарәт кәмиси.

2028. **Транзит**—транзит. Бир өлкәдән дикәринә дашынан йүкүн үчүнчү дөвләт торпағындан кечмәси.

2029. **Трансатлантические пароходы** — трансатлантик пароходлары. Атлант океанынын бир тәрәфиндән о бири тәрәфинә сәфәр әдән кәмиләр.

2030. **Транспорт**—транспорт. Йүк вә мишик дашымаға мәхсус кәми.

2031. **Транспортер**—транспортйор. Кәмийә вурулан вә кәмидән бошалдылан йүк ишләри үчүн механикләшдирилмиш гурулуш.

2032. **Трап**—трап, кәми нәрдиваны.

2033. **Траулер**—траулер. Тралла балыг тутан.

2034. **Тревога**—тәһлүкә сигналы. Кәмидә янғын баш вердикдә, кәми дешилдикдә вә суя адам дүшдүкдә верилән сигнал.

2035. **Трент**—трент. Ләвбәр буйнузларынын ләвбәр голуна бирләшдийи ер.

2036 **Трень** — трен; виш. Галын ипин лифләри арасына һөрүлән назик ип.

2037. **Тренцевание**— һөрмә. Галын ипин лифләри арасына назик ип һөрмә.

2038. **Третник**—бәрә. 50 тонна йүк галдыра билән дүз дибли кәрәчи.

2039. **Трехдечное судно**—үчпалубалы кәми.

2040. **Трим минг**—трим минг. Кәми амбарларында тахылын мүәййән гайдада ерләшдирилмәси.

2041. **Трирема**—трирема. Үч чәркә авары олан гәдим һәрб кәмиси (бу кәмиләрдә аварчылар гуллардан ибарәт олурду).

2042. **Триселья**—триселләр. Үч вә я дөрдбучаглы елкәнләр.

2043. **Тросы**—тослар (буразлар). Кәмидә ишләдилән йоғун ипләр (шәкил 36).

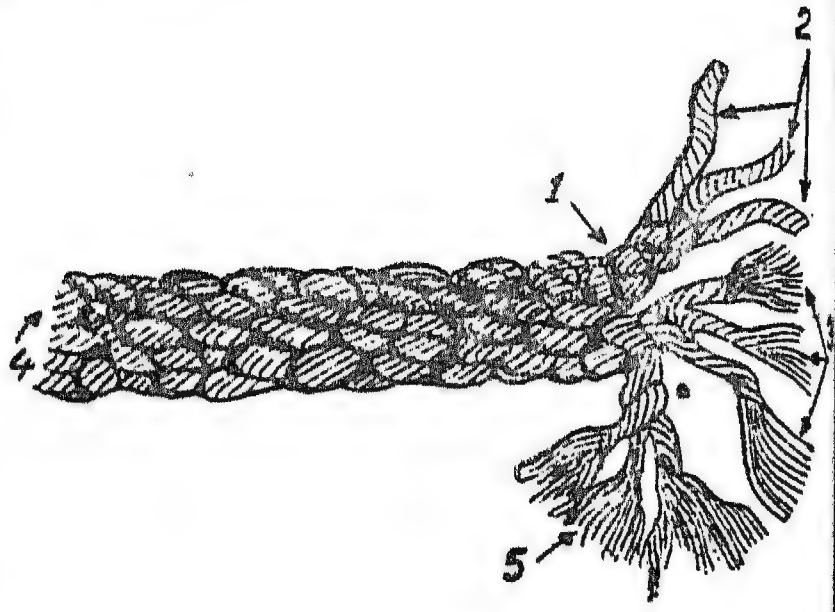

Шәкил 36.

1. Һөруклар.
2. Сапаглар.
3. Вишләр.
4. Телләр.

2044. **Трюмштаг**—трюмштаг. Доору габагдан сахлаян ип (бу ипин бир учу дорун башына о бири учу исә кәминин башына бағланыр).

2045. **Трюм грузовой**—бах *грузовой трюм.*

2046. **Тузик** — тузик. Икиаварлы кичик шлюпка.

2047. **Тумба причальная** — бах *причальная тумба.*

2048. **Тяга** — едәк кәмиси. Чайда ишләйән едәк кәмиси.

У

2049. **У** — Бейнәлхлаг кода көрә „Машынларым там күчлә кери ишләйир" мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

2050. **Убеко** (Управление безопасности кораблевождения) — Кәми сәфәрләринин тәһлүкәсизлийини тә'мин әдән идарә.

2051. **Уваливаться**—күләйә тәрәф кетмәк.

2052. **Увальчивость**— күләйә тәрәф кетмә. Суканын дүз олдуғуна бахмаяраг, кәминин күләк тәрәфә кетмәси.

2058. **Углеопрокидыватель** — көмүр ашыран. Кәмиләри көмүрлә йүкләдикдә ишләдилән механизм.

2054. **Углеперегружатель**—көмүр бошалдан. Көмүр бошалдан механизм.

2055. **Углеподъемник**—көмүр галдыран (механизм).

2056. **Углубитель** — дәринләшдиричи.

2057. **Углубление судна**— кәминин отуруму. Кәминин суя отуран һиссәси.

2058. **Угол курсовой**—курс буҷағы. Кәминин диаметрал мүстәвиси илә мүшаһидә әдилән чисмин истигамәти арасындакы буҷаг.

2059. **Угольная база**—көмүр базасы.

2060. **Угольная ямка**—көмүр амбары (кәмидә).

2061. **Угольщик** — көмүр дашыян кәми.

2062. **Угор**—уча вә дик чай саһили (Аҕ дәниздә).

2063. **Ударная мина**—вурма илә партлаян мина. Партламасы үчүн бир шейә тохунмасы лазым кәлән мина.

2064. **Ударник**—минанын тохунаҷаг ери.

2065. **Удифференти́ровать** — таразлашдырмаг. Кәминин баш вә дал тәрәфинә лазым кәлдийи гәдәр йүк гояраг таразлашдырмаг.

2066. **Узел**[1]—дүйүн (шәкил 37).

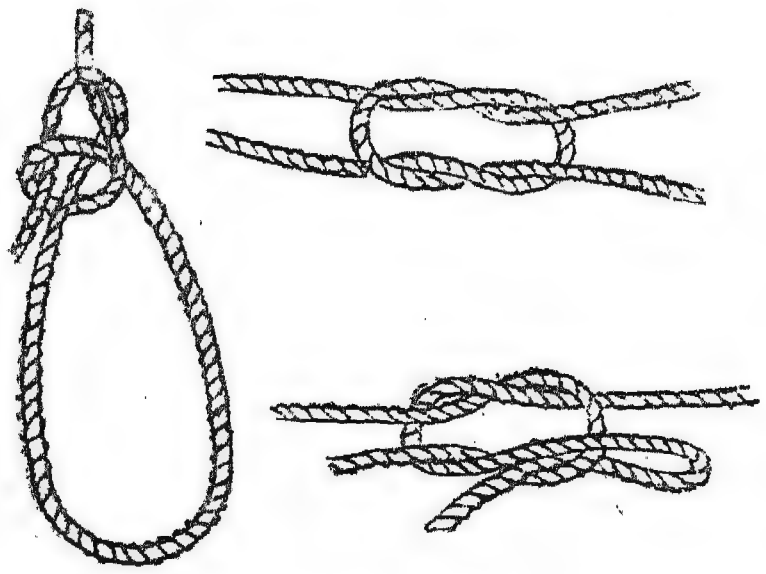

Шәкил 37.

2067. **Узел**[2]—дүйүн $\frac{1}{120}$ дәниз милинә бәрабәр олан узунлуг өлчүсү. „Кәми 18 дүйүн сүр'әтилә кедир" дедикдә кәминин саатда 18 мил (дәниз мили) кетдийи анлашылыр.

2068. **Указатель курсовой**—курс көстәричиси. Сүканчыя истәнилән нөгтәйә көрә кәмини мүәййән курс буҷағы илә сүрмәк имканыны верән прибор.

2069. **Указатель рулевой**— сүкан көстәричиси. 1) Кәминин диаметрал мүстәвисиндән градусларла сүканын узаглашмасыны көстәрән электрик прибору; 2) сүкан зәнчиринә (штуртроса) бирләшдирилмиш олан вә сүканын һансы тәрәфә вә нечә бөлкү дөндүйүну көстәрән әгрәб.

2070. **Уключина**—авар ери (шәкил 38).

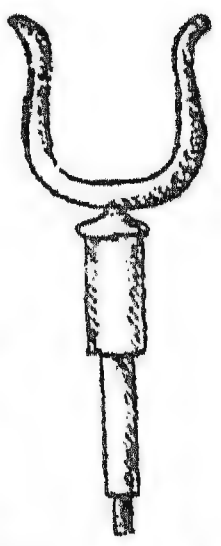

Шәкил 38.

2071. **Улово** — бурулған (Аҕ дәниздә).

2072 **Ундер-ласт**—ундер-ласт. Кәми амбарында тахта дөшәмә (бах *пайол*).

2073. **Уничтожение девиации**— девиацияның кәнар әдилмәси. Кәми дәмириниң магнит компасы әгрәбинә олан зәрәрли тә'сириниң кәнар әдилмәси.

2074. **Уошстрек** — уошстрек. Шлюпканын авар ерләри олан тири.

2075. **Упорка**—даяг. Шлюпка ичәрисиндә аварчыларын аяглары даямаг үчүн тахта даяг.

2076. **Ураган**—ураган. 12 балл күчүндә фыртына.

2077. **Урез воды**—су кәсими.

2078. **Условия плавания** — сәфәр шәртләри.

2079. **Устье реки**—чай ағзы.

2080. **Усы**— ябачыглар. 1) Гафел вә гикләрин дабанларында олан һиссә; 2) бушпритин ики һоризонтал дәмир парчасы шәклиндә ян голлары.

2081. **Утка**—буйнуз. Ипин бош учуну сәримәк үчүн буйнуз шәкилли ағаҷ вә я металл көтүк (шәкил 39).

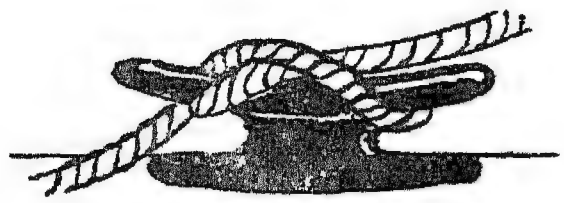

Шәкил 39.

2082. **Утлегарь**—утлегар. Бушпритин ардыны тәшкил әдән рангоут ағаҷы.

2083. **Уток**—арҕаҷ.

2084. **Ухаб**—чухур.

2085. **Ухвостье**—чай голу.

2086. **Учалить**—бағламаг. Кәмини ипләрлә саһилә, көрпүйә бағламаг.

2087. **Учебный корабль**—тә'лим кәмиси.

4088. **Ушкуй**—шхуна. Һәм елкән, һәм дә машынла һәрәкәт эдән кәми.

Ф

2089. **Ф**—Бейнәлхалг кода көрә „Курсуму кәсмәйин, габағымдан кечмәйин" мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

2090. **Файрвуд**—файрвуд. 5 фут узунлуғунда мишарланмыш мешә материалы.

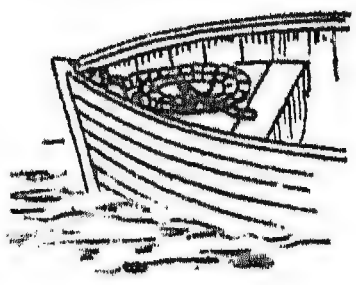

Шәкил 40.

2091. **Фалинь** — фалин. Шлюпка бағланылан ип (шәкил 40).

2092. **Фалреп**—фалреп. Учу дүйүнләнмиш ип, әл тутачағыны әвәз эдән ип.

2093. **Фальстем** — фалстем. Ағач кәми вә я шлюпка форштевенинин әлавә бәркидичиси.

2094. **Фалы**—фаллар, елкән ипләри.

2095. **Фалы флажные** — байраг ипләри. Байрағы дора галдыран ипләр.

2096. **Фальстран-пост**—фалстранпост. Тахта кәми ахтерштевенин һиссәси.

2097. **Фальшборт**—фалшборт. Кәминин борту илә кедән ве суя йыхылмагдан горуян металл вә я тахта чәпәр.

2098. **Фальшкиль**—фалшкил. Ағач кәмиләрдә кили горумаг үчүн онун үзүнә чәкиләп тахта, бә'зән дәмир золаг.

2099. **Фальшфейер** — фалшфейер; фишәнк; сигнал фишәнки.

2100. **Фарватер**—фарватер (кечид). Дәниздә вә чайда тәбии вә сүн'и тәһлүкәләрдән азад кәми йолу.

2101. **Фелука**—фелука. Ики вә я үчдорлу, чәп елкәнли кичик кәми.

2102. **Фертоинг** — фертоинг. Ики лөвбәр атараг даянма (бу даянмада кәминин бурну һәмишә лөвбәрләр арасында олур).

2103. **Фидерс**—нов. Тахыл дашыян кәмиләрдә амбара тахыл төкмәк үчүн ишләдилән нов.

2104. **Фио**—фио. Фрахт этмә шәрти (бу шәртә көрә кәми саһиби йүк вурма-бошалтма хәрчләриндән азад олунур).

2105. **Фиорд**—фиорд. Гуруя чох кирмиш дәрин енсиз көрфәз.

2106. **Фиш** — фиш. Адмираллыг лөвбәрини кәмийә алмаг үчүн ип вә я зәнчир

2107. **Фишбалка**—фишбалка. Лөвбәри галдырмаг үчүн дәмир тир.

2108. **Фиш-блок** — лөвбәр ипи, блоку.

2109. **Флаг корабля** -кәми байрағы.

2110. **Флагдух**—байраг бези.

2111. **Флаглинь**—флаглиш; байраг ипи.

2112. **Флагман** — флагман. Һәрби кәмиләр дәстәси начальники.

2113. **Флагманский корабль**—флагман кәмиси. Флагманын олдуғу һәрб кәмиси.

2114. **Флагманский огонь**—флагман ишығы. Флагман олан кәмини айырд этмәк үчүн галдырылан әлавә ишыг.

2115. **Флагшток**—байраг дирәйи.

2116. **Флетнера руль**—флетнер сүканы.

2117. **Флор**—флор. Шпангоутларын әсасыны тәшкил эдән полад тәбәгә.

2118. **Флот**—флот. Бир дөвләтин һәрб вә я тичарәт кәмиләри.

2119. **Флот военно-морской**—һәрби-дәниз флоту.

2120. **Флот торговый**—бах *торговый флот.*

2121. **Флотилия**—флотилия. Кичик һәрби кәмиләр дәстәси.

2122. **Флюгарка** (флюгер) — флюгер. Күләйин истигамәтини көстәрән вә сәрбәст фырланан нишан.

2123 **Флюгер Вильда**—Вилд флюгери. Күләк истигамәтини көстәрән прибор.

2124. **Фоб**—фоб. Харичи тичарәт мүгавиләнамәси (бу мүгавиләнамә үзрә мал сатан малыны, алычынын кирайә этдийи кәмидә тәһвил вермәлидир).

2125. **Фок**[1]—фок. Биринчи дорун палуба сәтһиндән дорун стенгасы әсасынадәк олан һиссәси.

2126 **Фок**[2]—фок. Габаг дорун алт рейиндә чәкилән дөрдбучаглы елкән.

2127. **Фока-брасы**—фок-браслары, дөндәрән ипләр.

2128. **Фока-рей**—фок рейи.

2129. **Фока-топенанты**—фок топенантлары. Фок елкәнинин рейини галдыран ипләр.

2130. **Фока-шкот**—фок шкоту. Фок елкәнини дөндәрән ипләр.

2131. **Фока-штаг**—фок штагы. Фоку габагдан сахлаян ипләр.

2132. **Фок-ванты**—фок вантлары. Фок доруну янлардан сахлаян ипләр.

2133. **Фок-мачта**—фок доруу. Икиво үчдорлу кәмиләрдә габаг дор.

2134. **Фор**—фор. Фок дорунун марсындан юхарыда олан рейләрин, елкәнләрин во ипләрин адларына әлавә әдилән сөз.

2135. **Фордевинд** — фордевинд. Далдан во я кәминин курсу истигамәтиндә әсән күләк, раст күләк.

2136 **Фордуны**—фордунлар. Степганы далдан сахлаян ипләр.

2137. **Форзейль** — кәшф кәмиси (елкәнли кәмиләр флотунда).

2138. **Форман**—тамада. Йүк дашыянларын башчысы.

2139. **Фор-марс**—фор-марс. Фок дорунун марсы, габаг дорун мейданчасы.

2140. **Формуляр судна** — кәми вәсигәси.

2041. **Фор-ордер**—фор-ордер. Кәминин кедәчәйи портлары көстәрән ордер.

2142. **Форштевень** — форштевен. Кәмидә килин баш тәрәфдәки үчү.

2143. **Форшлаг** — форшлаг. Габаг елкән ипи.

2144. **Франко**—франко (бу сөз йүкүн көстәрилән порта, ерә гәдәр кирайәси верилмиш олдуғуну көстәрир).

2145. **Франкофрахт**—франкофрахт. Йүк сатылдыгда һарада тәһвил вериләчәйи хүсусунда шәрт.

2146. **Франшиза** — франшиза. Сыгортачы тәрәфиндән сыгорта пулунун өдәнмәйән һиссәси.

2147. **Фрахт**—фрахт. Кәминин кирайә һагты.

2148. **Фрахтование**—фрахт этмә. Йүк дашымаг үчүн кәми тутма.

2149. **Фрахтователь**—кәминин кирайә көтүрән.

2150. **Фрахтовая комиссия**—дәлаллыг һагты. Кәмини кирайә этдикдә верилән дәлаллыг һагты.

2151. **Фрахтовая тонна**—фрахт тоннасы (дашынасы йүкүн һәр тоннасына айры кирайә һагты гейд олунурса, һәр тонная фрахт тоннасы дейилир).

2152. **Фрахтовщик**—фрахтчы. Кәмини кирайә верән.

2153. **Фрегат**—фрегат. Үчдорлу гәдим һәрб кәмиси.

2154. **Фрейтер**—бах *трамп*.

2155. **Фритерн**—фритерн. Фрахт шәрти.

2156. **Фултермс**—фултермс. Һәм йүкләмә, һәм дә бошалтма үчүн диспачын верилмәси.

2157. **Фумигация**—фумигация. Кәмиләрдә һәшәраты во я сичанлары өлдүрмәк мәгсәдилә түстүйә вермә.

2158. **Футшток**—футшток. Үзәриндә фут бөлкүләри чәкилмиш дәринлик өлчән ағач.

Х

2159. **Х**—Бейнәлхалг кода көрә „Сиз тәһлүкәйә доғру кедирсиниз“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

2160. **Хват-тали**—хват-тали. Әл илә шей дартдыгда ишләдилән кичик тали.

2161. **Хивок**—меһ. Йүнкүл күләк.

2162. **Холостые бимсы**—үстү ачыг бимсләр.

2163. **Хомут**—гум йығыны. Батмыш кәми әтрафына йығылмыш гум.

2164. **Храпцы**—гоша гармаг. Бир һалгая тахылмыш ясты гоша гармаглар (шәкил 41).

2165. **Хронометр**—хронометр. Вахты дүрүст тә'йин этмәк үчүн саат механизми олан прибор.

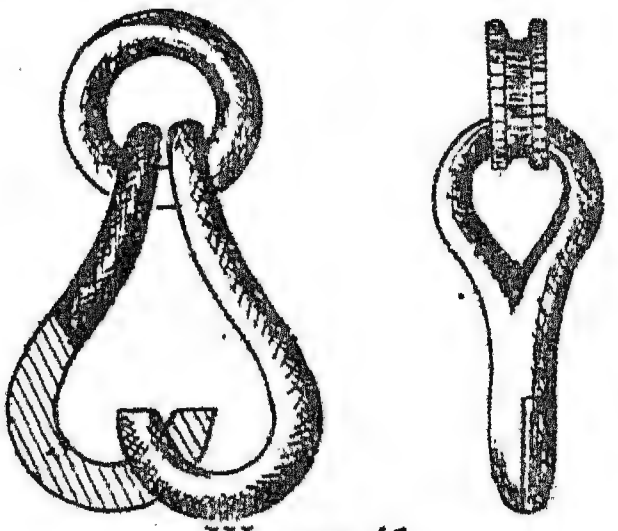

Шәкил 41.

Ц

2166. **Ц**—Бейнәлхалг кода көрә „Мәнә ярдым лазымдыр“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

2167. **Цапфа**—цапфа. Компас чанағынын янларындаки тутачаг.

2168. **Целье-цербе** — ик; ләвбәр ики.

2169. **Центр величины судна**—кәминин суалты һиссәсиндәки һәчминин мәркәзи.

2170. **Центр парусности**—елкәнләрә олан тәзйиг мәркәзи.

2171. **Центр тяжести судна**—кәминин агырлыг мәркәзи.

2172. **Центрокон-агра**—центрокон-агра. Чәнуби Америкада арпа-буғда дашынмасы хүсусунда бағланан мүгавилә.

2173. **Цертеропартия**—цертеропартия (бах *чартер*).

2174. **Цепи такелажные**—такелаж зәнчирләри. Ип ерини ишләнилән назик зәнчирләр.

2175. **Цепной стопор**—зәнчир стопору, дурдуручусу.

2176. **Циклон**—циклон (гасырға). Алчаг тәзйингли фырлаиан һава күтләләри.

2177. **Циркуляционная помпа**—циркуляция помпасы. Ичәрисиндә сүю циркуляция этдирән насос.

2178. **Циркуляция** — циркуляция. Кәминин әйри хәтт боюнча дөнмәси.

2179. **Цистерна**—цистерна. Нефт, су ва сапра габы.

2180. **ЦНИИ ВТ**—Су Транспортунун Мәркәзи Элми-Тәдгигат Институту.

2181. **Цуморпорт**—Дәниз Портлары Мәркәзи Идарәси.

2182. **Цунефтефлот**—Нефт Флоту Мәркәзи Идарәси.

Ч

2183. **Ч** — Бейнәлхалг кода көрә „Мәнә тибби ярдым лазымдыр“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

2184. **Чаки**—пазлар. Шпангоутлар арасындаки бошлуглара вурулан пазлар.

2185. **Чаление**—бағлама. Шлюпканы, кәмини саһилә ве я көрпүйә бағлама.

2186. **Чалить (чаливать)**—кәмини саһилә бағламаг.

2187. **Чалка**—йоғун ип. Кәминин көрпүйә бағланмасы үчүн ишләдилән учу илкәкли ипләр.

2188. **Чамра**—ләпә. Чай үзәриндә әмәлә кәлән хырда ләпә.

2189. **Чанель**—чухурлу кәнар.

2190. **Чартер**—чартер. Йүк дашыма мүгавиләнамәси.

2191. **Чартер партия**—чартер партия. Дәниздә йүкүн дашынмасы хүсусунда бағланылан кирайә мүгавиләнамәси.

2192. **Челнок**—колаз. Ағачдан оюлмуш кичик гайыг

2193. **Черево**—чай дирсәйи; чай дөнкәси.

2194. **Четверка**—дөрдлүк. Дөрдаварлы шлюпка.

2195. **Четвертные румбы**—дөрддә бир румблар. Компас картушкасынын вә һоризонтун 45°-а бәрабәр олан (NO, NW, SO, SW) румблар.

2196. **Чиксы**—чикслар. Дорларда вә стенгаларда лонгосалингляри, марслары вә салингляри тутмаг үчүн ағач вә я металл һиссәләр.

Ш

2197. **Ш** — Бейнәлхалг кода көрә „Ишинизи даяндырын вә сигналымы көзләйин“ мә'насыны билдирән бирбайраглы сигнал.

2198. **Шабаш**—шабаш. Ишин гуртармасы вә я гайыгда авар чәкмәнин даяндырылмасы.

2199. **Шакши**—шакшалар. Кәминин баш вә далында ярымпалубалар.

2200. **Шаланда**—шаланда. Едәкдә чәкилән йүк кәмиси.

2201. **Шаландер**—шаланда башчысы

2202. **Шалыга**—сай. Гум йығыны. Суюн әмәлә кәтирдийи сай.

2203. **Шар**—шар. 1) Мүхтәлиф мәгсәдләр үчүн кәмидә, саһилдә, үзән маякларда галдырылан ишарә; 2) боғаз; ики дәнизи бирләшдирән боғаз.

2204. **Шар показатель времени**—вахт көстәрән шар. Саһилдә вахты көстәрмәк мәгсәдилә сигнал доруна галдырылан сигнал.

2205. **Шахта расширительная**—кенишләндиричи шахта. Кәми амбарларында дашынан нефт продуктлары гыздыгда, онлара азад кенишләнмәк имканы верән бошлуг.

2206. **Шахты**—шахталар. Ичәрисиндә пилләкән олан дар гуюлар.

2207. **Швабра**—кәндир силки.

2208. **Шварт**—шварт. Бөйүк әһтият лөвбәри.

2209. **Швартов**—швартов, бураз.

2210. **Швартовка**—бағлама. Кәмини көрпүйә, дикәр кәминин бортуна янашдырараг бағлама.

2211. **Швербот, шербот, шхербот**—швербот. Даяз вә дар ерләрдә ишләйә билән елкәнли йүнкүл спорт кәмиси.

2212. **Шверт** — шверт. Кәминин дрейфини азалтмаг мәгсәдилә суя салынан тахталар.

2213. **Шверц**—шверц (бах *шверт*).

2214. **Швы** – тикиш ери. Полад, дәмир тәбәгәләринин пәрчимләрлә, бирләшдийи хәтт.

2215 **Шебека**—шебека. Һәм авари (һәм дә елкән илә ишләйән кичик кәм. Аралыг дәнизиндә).

2216. **Шейма**[1]—ләвбәр зәнчири Чай кәмиләриндә ләвбәр зәнчири(60–100)*м*

2217. **Шейма**[2] — боюн. Адмираллыг типли ләвбәрин бойну.

2218. **Шельтердек** — шелтердек. Асма палуба.

2219. **Шельф**—шелф. Полад тәбәгәси.

2220. **Шест**—узун ағач.

2221. **Шестерик**—һөрүк. Алты сап һөрүйүндән эшилмиш ип.

2222. **Шестерка** — алтыаварлы шлюпка.

2223. **Шины** — шиналар. Узун дәмир золаглары.

2224. **Шип-брокер**—кәми дәллалы.

2225. **Шипчандлер** — шипчандлер. Кәмини әрзаг вә башга лазым олан шейләрлә тә'мин әдән агент.

2226. **Ширстерк**—ширстерк. Кәмәр, һашийә.

2227. **Шифтинг**—шифтинг. Йүк вурулдугда вә я бошалдылдыгда кәминин бир көрпүдән дикәринә һәрәкәти.

2228. **Шифтинг бордсы**—шифтинг бордслар. Фыртына заманы йүкләрин тәрпәнмәмәси үчүн амбарларда, палубалар арасындаки ерләрдә гайрылан узуиуна вә эниня тахта аракәсмәләр.

2229. **Шкала Бофорта** — Бофорт шкаласы. Күләк күвәсини 12 балла бөлән чәдвәл.

2230. **Шкала ветров**—күләк шкаласы. Күләкләри балларла көстәрән чәдвәл.

2231. **Шкала грузовая**—йүк чәдвәли.

2232. **Шкала приливных уровней**—суюн габарма сәвиййәләри чәдвәли.

2233. **Шкало**—чалаг. Гафел вә рейләрә бәркитмәк үчүн гайрылан чалаг.

2234. **Шканцы**—шканслар. Грот вә бизан дорлары, 2-чи вә 3-чү дорлар арасындакы палуба һиссәси.

2235. **Шкаторина** — шкаторина. 1) Елкән һашийәси; 2) елкәнин ликтрос тикилмиш учу.

2236. **Шкафут**—шкафут. Фок вә грот дорлары, 1-чи вә 2-чи дорлар арасындаки палуба һиссәси.

2237. **Шквал** — шиддәтли күләк, фыртына.

2238. **Шкентель** — шкентел. Бир учу гармаглы вә я һалгалы зәнчир вә я трос.

2239. **Шкентрос**—шкентрос. Чох мөһкәмлик тәләб олунмаян ерләрдә ишләдилән зәиф ип.

2240. **Шкив-гат**—шкив-гат. Блок үчүн ағач кәмиләрин бортларында ачылмыш ер.

2241. **Шкимушгар** — шкимушгар. Гатранланмыш назик ип (22 *мм*-дән назик).

2242. **Шкимушка**—шкимушка. Кәмидә әл илә ики-үч кәндир лифиндән эшилмиш ип.

2243. **Шкипер**—шкипер. Кичик кәми капитаны.

2244. **Шкиперская**—аваданлыг отағы. Бояг, елкән, ипләр вә кәми боцманынын иш аваданлығы сахланан дахма.

2245. **Шкот**—шкот. Елкәнин ашағы күнчүнә бағланылан ип.

2246. **Шкун**—ямаг. Кәми дөшүндә ләвбәр тохунан ердә вурулан ямаг.

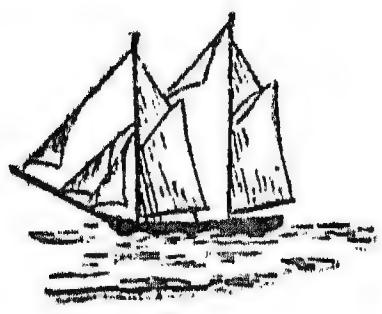

Шәкил 42.

2247. **Шкуна (шхуна)** — шкуна. Ики вә я үчдорлу чәп елкәили кәми (шәкил 42).

2248. **Шлаг**—шлаг. 1) Бир шейин этрафына сарылмыш ипин бир дөлағы; 2) сүкан чархының, штурвалын бир тәрәфә там дөнмәси.

2249. **Шлагтов**—дәмир тирләр.

2250. **Шланг**—шланг. Су, нефт вә саир маә йүкләри ахытмаг үчүн каучук вә я брезент труба.

2251. **Шлюз**—шлюз (дәлнә). Чайда вә каналда су сәвиййәсини галдырмаг үчүн гурулуш.

2252. **Шлюз камерный**—камералы шлюз.

2253. **Шлюз канальный** — канал шлюзу.

2254. **Шлюп**—шлюп. 1) Кичик, йүнкүл, елкәнли кәшфийят кәмиси; 2) инкилис вә американ флотунда кечик кәмиси.

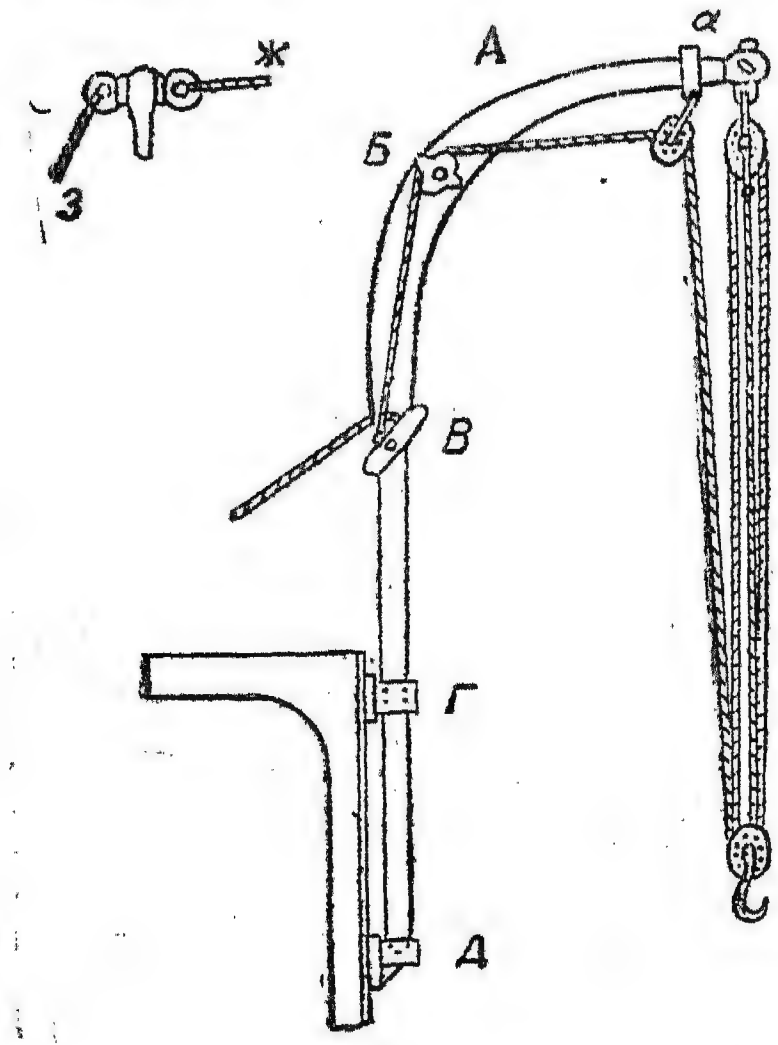

Шәкил 43.

А. Шлюп балка.
а. Шлюп балканын нокы (учу).
Б. Айырычы чарх.
В. Буйнуз.
Г. Оймаг.
Д. Башмаг.
Ж. Орта бакштаг вә я топ реп
З. Бакштаг.

2255. **Шлюпбалка** — шлюпбалка. Шлюпка асылан тир (шәкил 43). онун үзәриндә дашынан лодкалар

2256. **Шлюпки**—шлюпкалар; кәми лодкалары. Кәми сәфәрдә оланда

2257. **Шнека (шняка)**—шнека. Балыг тутмаг үчүн кәми.

2258. **Шпангоуты** — шпангоутлар. Кәминин бөйүр тирләри габургалары.

2259. **Шпация**—шпация. Шпангоутлар арасында галан сahә.

2260. **Шпигаты**—шпигатлар. Кәми палубаларындан суюн төкүлмәси үчүн бортларда вә фалшбортларда ачылмыш дәликләр.

2261. **Шпигель**—шпигел (бах *транец*).

2262. **Шпигорья**—шпигорлар. Ири башлы узун мыхлар.

2263. **Шпиль** — шпил, доламачарх (шәкил 44).

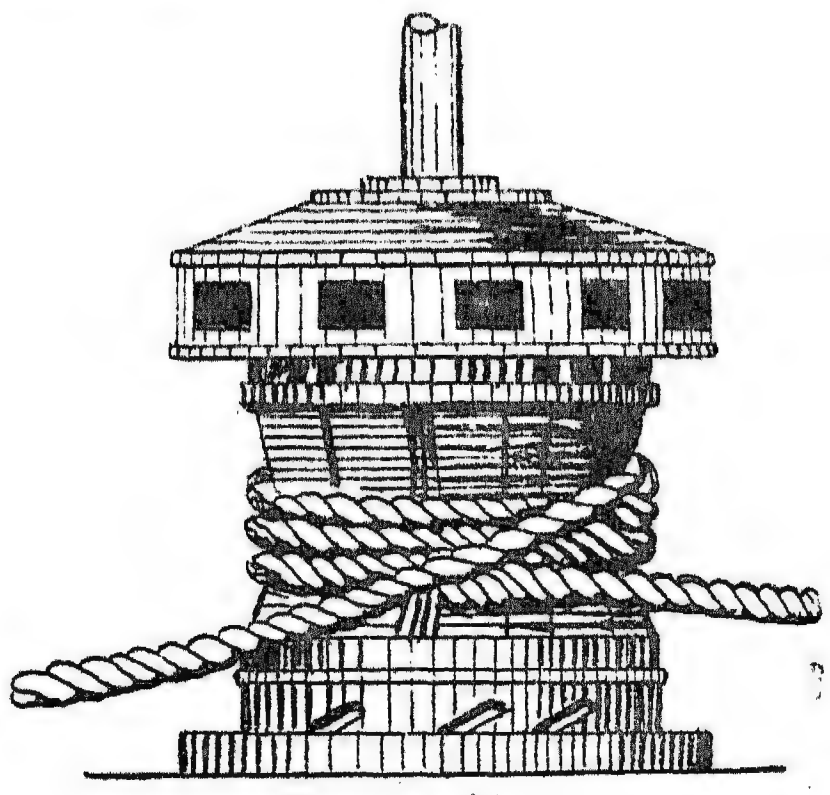

Шәкил 44.

2264. **Шпильгат**—шпилгат. Шпилин баш hиссәсиндә линкләри тахмаг үчүн ювa.

2265. **Шпилька компаса**—компас мили.

2266. **Шпиндель**—шпиндел. Шпилин вертикал оху.

2267. **Шпирон**—шпирон. Форштевенин су алтында габаға чыхмыш hиссәси.

2268. **Шпор мачты**—дорун ашағы учу

2269. **Шпринг**—шпринг. Кәминин янындан ләвбәрә бағланан ип.

2270. **Шпринтов**—шпринтов. Елкәни дартмаг үчүн назик агач.

2271. **Шпрюйт**—шпрюйт. Ики үчү да бир шейә бағлы олан ип.

2272. **Штабель** — штабел; галаг, йүк галағы.

2273. **Штаг**—штаг. Дорун юхары үчү илә кәминин бурну арасында бирләшдирилән кәндир вә я мәфтил ип.

2274. **Штаговый огонь**—штаг ишығы. Штага галдырылан ишыг. Кәми ләвбәрдә дурдуғу заман штага галдырылан фәнәр (бу фәнәр horизонта 360° ишыг салыр вә 3 милдән аз олмаяраг көрүнмәлидир).

2275. **Штевень**—штевен. Кәминин башында вә гуртарачағында гапламалары битишдирән полад вә я агач тир.

2276. **Штерт** — штерт. Назик ип парчасы.

2277. **Штивка**—штивка. Йүкләрин кәми амбарларында дүзкүн ерләшдирилмәси вә бәркидилмәси.

2278, **Штилевать**—шәләкәтә дүшмәк.

2279. **Штиль** — штил. 1) Шәләкәт, сакит hава; 2) күләксиз hавада дәниз сәthинин сакит олмасы.

2280. **Штирборт**—сағ борт. Кәминин сағ тәрәфи.

2281. **Шток помпы**—помпа голу, насос голу.

2282. **Шток якоря**—ләвбәр голу. Адмираллыг типли ләвбәрләрин тахта вә я дәмир голу.

2283. **Шторм**—шиддәтли фыртына, Бофорт чәдвәлинә көрә 9—10 баллыг күләк.

2284. **Шторм-трап**—ип пилләкән. Тахта пилләли кәндир нәрдиван (шәкил 45).

2285. **Штормовые портики**—кәминин янларындан ачылмыш гапылар.

2286. **Штурвал**—штурвал (сүкан чархы). Сүкан дөндәрән чарх.

2287. **Штурвальная** — штурвал олан ер. Сүкан чархы олан ер.

2288. **Штурман** — штурман. Кәмини идарә әдән мүтәхәссис. Кәминин курсуну hесаблаян, астрономик мүшаhидәләр апаран, кәминин ачыг дәниздә ерини мүәййән әдән вә навигация приборларынын дүзкүн, ярарлы hалда олмасына көз етирән мүтәхәссис.

2289. **Штурманская рубка**—штурман кабинәси. Кәминин үст гатында штурман отағы.

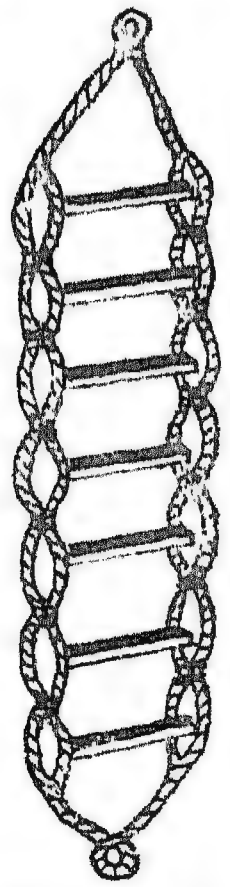

Шәкил 45.

2290. **Штуртрос** — штуртрос. Сүкан чархыны сүкан сектору румпели илә бирләшдирән трос (штуртрос зәнчир вә дәмир штанглардан ибарәт олур. Вәзифәси сүканы дөндәрмәк—идарә этмәкдир).

2291. **Штык-болт** — штык-болт. Елкәнин саhәсини азалтмаг лазым кәлдикдә, елкәнләрин ян шкаториналарыны чәкән назик ип.

2292. **Шуга**—назик буз. Су үзәриндә назик пайыз бузу.

2293. **Шхеры**—шхерләр. Дәниздә, көрфәздә чохлу адаларын, гаяларын вә сайларын олмасы.

2294. **Шхуна**—бах *шкуна*.

Щ

2295. **Щ** — Бейнәлхалг кода көрә „Мән почта апарырам“ ифадәсини билдирән бирбайраглы сигнал.

2296. **Щека(скула)**—кәминин дөшү.

2297. **Щеки у блоков**—блокун янлары.

Э

2298. **Эволюция** — эволюция. Бүтүн сырада олан hәрби кәмиләрин бирликдә этдикләри маневр. 1) Бирләшмәнин курслары; 2) сыра бучағы; 3) hәм курс, hәм дә сыра бучағы; 4) кәмиләр арасындаки мәсафәни дәйишдирмәк; 5) башга сырая дүзүлмәк; 6) сыра хәттинин яна hәрәкәти үчүн әдилән маневр.

2299. **Эжектор**—эжектор. Амбарлардан сую чәкмәк үчүн бухар вә су тәзйиги илә ишләйән механизм.

2300. **Эзельгофт** — эзелһофт. Дор һиссәләрини бир-бирһә бәркидән чәрчивә.

2301. **Экипаж** — экипаж. Кәми һей'әти.

2302. **Экипаж флотский** — флот экипажы. Флот шәхси һей'әтиниң резерви.

2303. **Экстра-страховка** — экстрасығорта. Сығорта чәмийәти тәрәфиндән ади мүкафата әлавә олараг кәминин көһнәлийинә, пис һалда олмасына, тәһлүкәли зоная көндәрилмәсинә вә навигациянын горхулу вахтында рейсә көндәрилмәсинә көрә әлавә олараг алынан сығорта һаггы.

2304. **Экстра-фрахт** — экстрафрахт. Кәминин әсас фрахт мүгавилә намәсиндә көстәрилән портдан башга порта кетмәсинә, дахил олмасына вә я чох ер тутан йүк дашындыгда әсас фрахт хәрчинә әлавә олараг алынан фрахт һаггы.

2305. **Элеватор** — элеватор. 1) һәрб кәмиләриндә амбарлардан тон күлләләри галдырмаг үчүн механизм; 2) портларда тез йүк алмаг вә бошалтмаг үчүн механики гурулушларла тәчһиз олунмуш тахыл амбары.

2306. **Эллинг** — эллинг. Кәми гайрылан ер.

2307. **Эльпидифор** — элпидифор. 1000—1300 тонналыг тахыл дашыян бухар шаландасы.

2308. **Эмбарго** — эмбарго. Кәминин харичи, йә'ни дикәр дөвләтләрин портунда олдуғу заман репрессия мәгсәди илә вә я мүһарибә э'лан эдилдийинә көрә порт идараси тәрәфиндән портдан чыхмасынын гадаған эдилмәси.

2309. **Эринс-Бакштаг** — эринс-Бакштаг. Гафели саға-сола дөндәрмәк үчүн яилардан бағланылан ипләр.

2310. **Эринс-тали** — эринс-тали. Гафелләрин учларыны галдыран талиләр.

2311. **Эскадра** — эскадра. Һәрби кәмиләрин йүксәк маневр бирләшмәси.

2312. **Эскадренный миноносец** — эскадра мина кәмиси.

2313. **Эсминец** — эсминец (бах *эскадренный миноносец*)

2314 **Эстакада** — эстакада. Кәмиләрин ян алмасы үчүн үзәриндә дәмир йолу чәкилмиш көрпү.

2315. **Эхо-лот** — эхо-лот. Кәми һәрәкәтдә икән суюн дәринлийини сәсин гайытмасы илә өлчән прибор.

Ю, Я

2316. **Юзинь** — Үчһөрүклү назик ип. Шлюпка такелажы үчүн ишләдилир.

2317. **Юнга** — матрос шакирди.

2318. **Ют** — ют. Палубанын дал һиссәси.

2319. **Юферс (юнфер)** — юферс. Ипләри кәркин сахламаг үчүн гурулуш.

2320. **Я** — Бейнәлхалг кода көрә өзүнүн мә'насы олмаян, лакин кәминин саһил сигнал станциялары илә данышыға башламаг истәдийини билдирән бирбайраглы сигнал.

2321. **Якорная скоба** — ләвбәр бәнди.

2322. **Якорный канат** — ләвбәр зәнчири вә я ипи.

2323. **Якорный шток** — ләвбәр голу.

2324. **Якорь** — ләвбәр (шәкил 46).

2325. **Якорь винтовый** — винтли ләвбәр (шәкил 47).

2326. **Якорь грибовидный** — көбәләк шәкилли ләвбәр (шәкил 48).

2327. **Якорь однолапый** — бирпәнчәли ләвбәр.

2328. **Якорь сегментовидный** — сегмент шәкилли ләвбәр (шәкил 49).

2329. **Якорь становой** — дуруш ләвбәри.

2330. **Ял** — ял. 1) Һәрби кәмидә кичик дөрдаварлы гайыг; 2) икибайраглы елкән кәмиси.

2331. **Ялбот** — ялбот. Үстү өртүлү кичик елкәнли гайыг.

2332. **Ялик** — ялик. Ики вә я бир аварчыя мәхсус кичик колаз.

2333. **Яр** — яр. Сылдырым саһил.

2334. **Ярус** — тор. Балыгчы тору.

2335. **Яхта** — яхта. Спорт вә кәзинти кәмиси.

2336. **Яхт-клуб** — яхт-клуб. Дәниз спорту һәвәскарлары клубу.

2337. **Яхтсмен** — яхтсмен. Яхта вә

ұмумиййәтлә елкән спорту һәвәскары.

2338. **Ящик цепной** — зәнҷир гутусу. Кәминин баш һиссәсиндә ловбәр зәнҷиринин йығылдығы ер.

2339, **Ящичное судно**—гуту типли кәми. Тахыл, көмүр, филиз вә с. дашыян кәми.

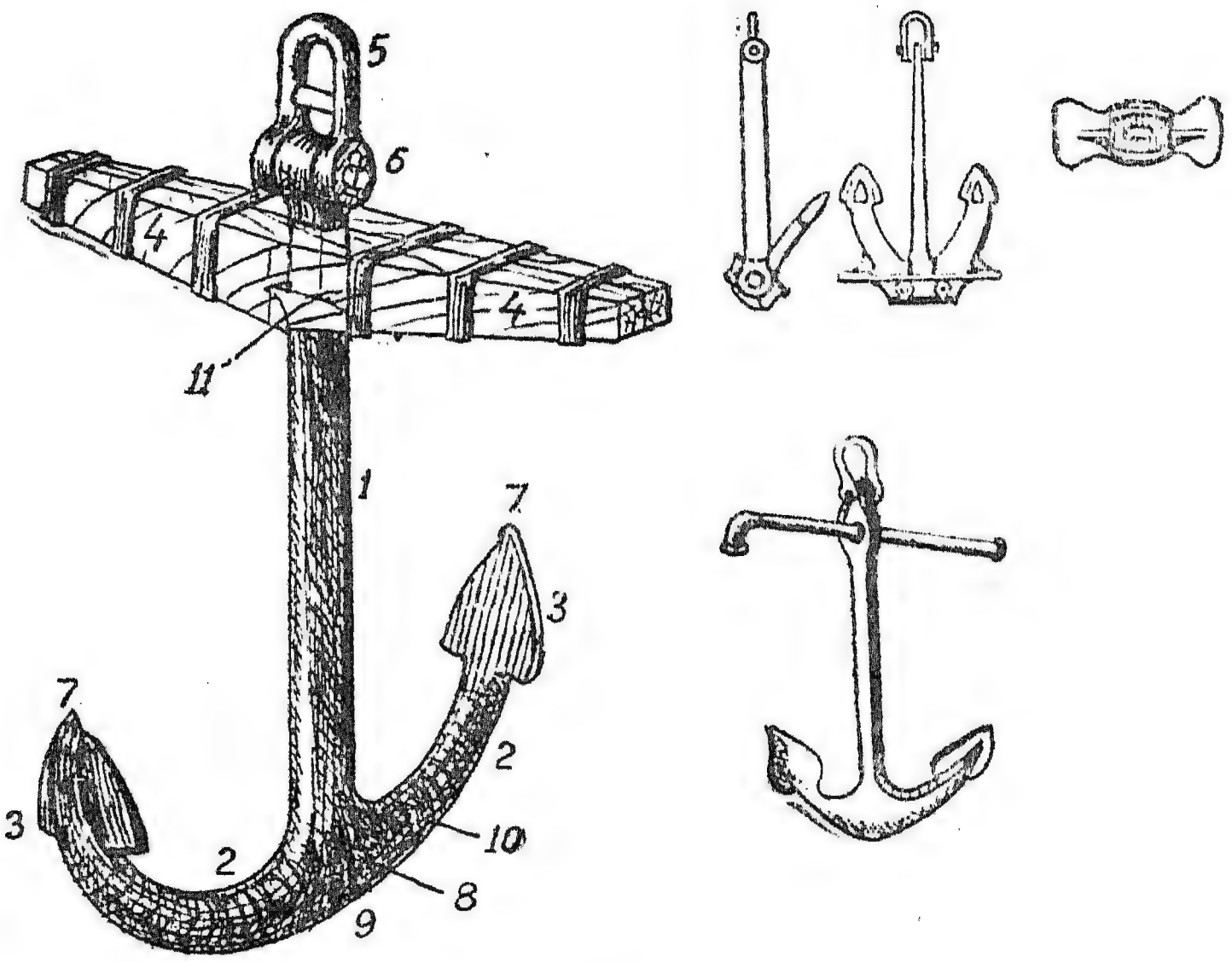

Шәкил 46.

1. Буд.
2. Буйнузлар
3. Пәнҷәләр.
4. Гол.
5. Ловбәр һәлгәси.
6. Болт.
7. Учлар.
8. Тренд.
9. Добан.
10. Тренд.
11. Чикиплий.

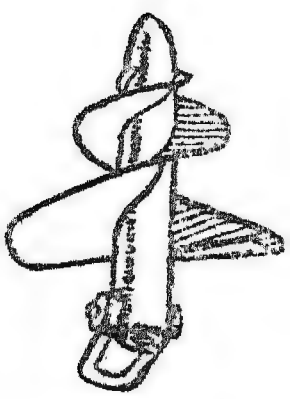

Шәкил 47.

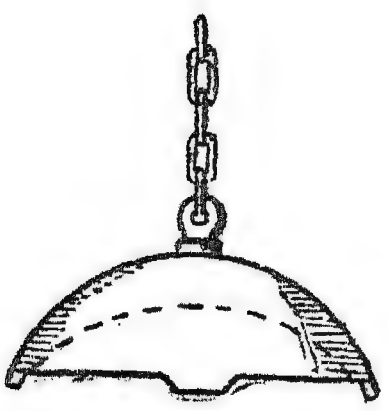

Шәкил 48.

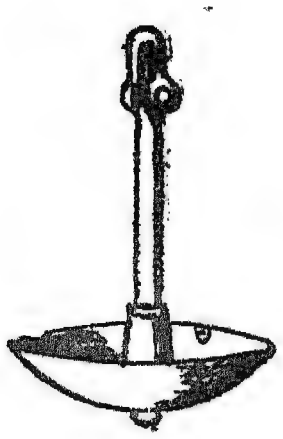

Шәкил 49.

А

Абаза—2.
Абандон—3.
Абордаж—4.
Аваданлыг отагы—2244.
Авангард—5.
Авапорт—6.
Авар—358.
Авар валы—327, 478.
Авар валының өртүйү—830.
Авар винти—479.
Авар голу—329, 351.
Авар дәстәси—1738.
Авар ери—500, 2070.
Авар кәмиси—477.
Авар чархы—476, 840.
Авар шлюпкасы—475.
Авария—13.
Авария бонду—8.
Авария гобзи—7.
Авария илә—1750.
Авария комиссары—10
Авария пайы—9.
Авария реверси—11.
Авария сертификаты—12, 1783.
Аварком—16.
Аваркаһ—500, 941.
Аварлар юхары—1258.
Аварлары суя параллел вәзиййәтдә тутмаг—1942.
Аварчы—356, 357. 574.
Авиаматка—17, 18.
Авиатранопорт—19.
Авиз—21.
Авизо кәмиси—22.
Аврал—23
Автоматик мина—1204.
Ағ дәниздә уча вә дик саһил (бурун)—1993.
Ағ дәниздә уча вә дик чай саһили—2062.
Ағач ахытма үсулу—1221.
Ағач линкләр—406.
Ағач лот—1278.
Ағачдан оюлмуш кичик гайыг—2192.
Ада—1381.
Адвиз—27.
Адденду м—28.
Ади гармаг—424.
Ади ини ини иниә чевирмәк—1374.
Ади сүкан—1729.
Адмирал—29.
Адмираллыг идарәси—30.
Адрес комиссия һаггы—31.
Азад лиман—397.
Азимут—33.
Аквилон—35.
Аксиметр—36.
Актив күтлә—37.
Алт тәбәгә—683.
Алт аварлы шлюпка—2222.
Алчаг күрсү—123.
Алчаг саһил—582, 775.
Амбар—1245, 1429.
Амбар гапағы—969.
Амбразура—40.
Анапут—41.
Анапут-блок—42.
Андривел—44.
Анемометр—45.
Анкер—46.
Анкерок—47.
Анкершток—48.
Антициклон—49.
Аншпуг—50.
Анапер—51
Апсел—53.
Аракәсмә—1480.
Аралайчы күләк—1393.
Араланмаг—1392.

Аралыг—1098.
Аралыг дәнизиндә кичик йүк кәмиси—1508.
Аралыглары тутма—876.
Арамла дарт—1059.
Арғачы—2083.
Ариергард—54.
Армада—56.
Арматор—57, 58.
Арсенал—59.
Арха тахтасы—627, 1849.
Архалыг—1342.
Асгы дүйүнү—174.
Асламка—62.
Асма арабачыг—1555.
Асма кечид—1490.
Асма отурачаг—173.
Асма палуба 2218.
Аспиратор—63.
Атәш—1361.
Атәшкеш—939.
Атоллар—66.
Аутригер—67.
Ахара әкс кетмә—372.
Ахтарычы—1654.
Ахтерлюк—68.
Ахтарыш—1654.
Ахтерпиктрюм—69.
Ахтерштевен—71.
Ахткантлар—72.
Ахын—5884.
Ахын кәмиси—1851.
Ахынты—981, 1984.
Ахытма—1852.
Ачыг дашлыг—1353.
Ачыг дәниз—1398.
Ачыг батарея—1397.
Ачыг гейд—1399.
Ашпаз—832.
Ашырмаг—777.
Ашырымаг—161, 1488.
Ашырым көстәрән пая—1483.

Б

Бабай—78.
Бағ—644.
Багор—80.
Бағлама—1271, 2185, 2210.
Бағламаг—1623, 1645, 2086.
Бағланма көтүйү—1625, 2047.
Бahарда чайын дашыб басдырғы cahил—604.
База—81.
Байдак—84.
Байдара—85.
Байдарка—86.
Байраг бези—2110.
Байраг дирейи—2115.
Байраг ипи—2112.
Байраг ипләри—2095.
Байрагларла бәзәнмәк—1671.
Байыр гапламасы—1283
Бак—87.
Бак аварчысы—96.
Бакаляра—90.
Бакан—91.
Бакаут ағачы—92.
Бакборд—93.
Бакштаг—97, 98, 208.
Бакштаг курсу—983.
Бакштов—99.
Балансела—100.
Балансир—101.
Балансирли сүкан—1728.
Балау—102.
Балина ову кәмиси—788.
Балингер—103.
Балл—104.
Балласт—105.
Балласт декларциясы—106.
Балласт системасы—1804.
Балластерлер—107.
Балластина—108.
Баллер—109.
Баллистика—112.
Балтайм—113.
Балткон—114.
Балткон—115.
Балун кливер—116.
Балыг гармағы—1382.
Балыг кәмиси—1932, 1751.
Балыг тору—263, 285.

Балыг тутан—1058, 1644.
Балыгчы гайыгы—118.
Балыгчы кәмиләри—1742.
Балыгчы кәмиси—991, 1923.
Банка—119.
Баратрия—128.
Баргоут—131.
Баржа—132.
Баржа башчысы—389.
Барк—133.
Барка—134, 843.
Барказ—135,
Баркентина—136.
Барверола—137.
Баркет системасы—1805.
Барограф—138.
Барометр—139.
Бархоут стрингери—140,
Барыт амбары—973.
Басма насос—1286.
Баталер—142.
Баталия—143.
Баталия хәтти—1051.
Батарея—144.
Батарея палубасы—1434.
Батокс хәтти—146.
Батекслар—147.
Батометр—148.
Батопорт—149.
Баттенслер—150.
Батыб чыхмаг—3174.
Батырма системасы—1808.
Баш авар—599.
Баш аварчы—597.
Баш амбарын ағзы—1319.
Баш компас—864
Баш палуба—1111.
Башчы—1263.
В. Д.—76.
Бегин-браслар—154.
Бегин-рей—155,
Бегин-топеналар—156.
Бегун-тали—158.
Без—334, 717.
Бейбут—913.
Вейдевинд—159,
Бейдевинд курсу—984.
Бейнәлхал сигналлары коду—1172.
Бейфут—160.
Беляна—165.
Бензел—166.
Берда—167.
Берлина—169.
Берма—169.
Бертс—171.
Бәнд—345, 473, 620, 935, 1585, 1546, 1758 1821.
Бәнд гайырма—1326.
Бәрә—347, 1450, 2038.
Бәрчи—1451,
Бәрк дүйүнләмәк—606.
Бәрк күләк—1491.
Бәркидичи—601.
Бәркидичи тир—1197.
Бизан—177.
Бизан дору—183.
Бизан-бык-горденләр—178.
Бизан-вантлар—179.
Бизан-галс—180.
Бизан-гафел—181.
Бизан-гик—182.
Бизан-шкот—184.
Бизан-штаглар—185.
Бизан-эрнис-бакштаглар—186.
Бикһед—187.
Биландер—188.
Билчә—189.
Бимс кушәбәнди—821.
Бимсләр—190.
Бир истигамәтдә олмаг—1873.
Бир кәмидән дикәринә йүк бошалтма—1485,
Бирпәнчәли чөвбәр—2327,
Бирбаша коносамент—1816.
Биргат кенишләнән машын—1155.
Бирләшдиричи бәнд—1837.
Бирләшдиричи көрпү—1243.
Битенгләр—191.
Блинд—194.
Блиндагал—195,
Блистер—196.
Блок—197.

Блокада хәттини кечән кәми—199.
Блокун янлары—2997.
Блокшкиф—202.
Боғаз—648, 1627, 1756, 1936.
Бодмерея—203.
Боканцлар—209.
Бокслар—212.
Болверк—214.
Болиндер—213.
Бом—216.
Бомбардир кәмиси—902.
Бомбардан этмә—217.
Бомбардманчы аэропланлар—218.
Бом-блинд—219.
Бом-блинда-рей—220.
Бом-дек—240.
Бом кливер—221.
Бом-кливер-леер—222.
Бом-кливер-шкот—223.
Бом-утлегар—224.
Бонлар—225.
Бора—226.
Борг—227.
Бординг—229.
Борина—231.
Борт—223.
Борт гапысы—1016.
Борт зиреһи—235.
Борта!—1256.
Борта алмаг—586.
Борто-леер—236.
Бот—237.
Ботапорт—239.
Ботик—241.
Боут—242.
Бофорт чәдвәли—243.
Бофорт шкаласы—2229.
Боцман—244.
Боцманмат—245.
Боцманын 1-чи көмәкчиси—1320.
Бочкаалти—614.
Бош ерә верилән фрахт—1186.
Бош ип—1825.
Боюн—396, 2217.
Бөйүк каботаж—215.
Бөлмә—1406.
Брам—247.
Брам вантлар—248.
Брам лисел—249.
Брамсел—250.
Брамшкот—252.
Брамшкот дүйүит—253.
Брандвахта—254.
Брандер—255.
Брандспойт—256.
Брас-блок—257.
Брасикләр—258.
Браслар—260.
Браслары дартмаг—259.
Брашпил—262.
Брезент—264.
Брейд вымпел—266.
Брекватер—267.
Брестроц—268.
Брестлейн—269.
Брештуклар—270.
Бриг—271.
Бригада—272.
Бригантина 273.
Бригрот—274.
Бридел—275.
Бриз—277.
Брикет—278.
Брифок—279.
Брифок-галс—280.
Брифок-горденләр—281.
Брифок-рей—282.
Брифок-фал—283.
Брифок-шкот—284.
Бричь-дек—276.
Брод-камера—286.
Брокер—288.
Брокераж—289.
Брутто—294.
Брюканец—295.
Бугел—297.
Буер—300.
Буз ахыны—1026.
Буз гайсағы—1757.
Буз йығынлары—2016.

Буза даир гейд—1023.
Бузгыран (кәми)—1024.
Бузкәсән—1025.
Бузхана—1233.
Буй—301.
Буй ипи—302.
Буйнуз—2081.
Буксир—303.
Буламаг—427.
Булб—307.
Булин—306.
Бункер—308.
Бункерләмә—309.
Бураз—1022, 1091.
Бурмаг—1941.
Бурулған—296, 380, 1112, 1645, 1916, 1934, 2071.
Бурун—1252, 1266, 1318.
Буссол—315.
Вухар газаны—1448.
Бухар кәмәри—1452.
Бухар машыны—1447.
Бухар насосу—548.
Бухар пайлайычысы—645.
Вухарла сөндүрән—1453.
Бухта—316.
Бушприт—318.
Бүрч—704.
Бүрч топлары—151.
Бүрчлү зирehли—152.
Бүрчлү кәмиләр—1917
Бүтүн күчү илә авар чәкмәк—1262.
Бык-горден—319.

В

Вага—324.
Вахт көстәрән шар—2104.
Валаї—758.
Вантлар—331.
Варрант—333.
Вартингтон насосу—402.
Ватербал—338.
Ватербакштаглир—339.
Ватервейс—340.
Ватер-тали—343.
Ватер-штаг—344.
Вахта 345.
Вахта журналы—346.
Велбот—348.
Вентиляция системасы—1806.
Вери тапанчасы—1513.
Веритас бюросу—322.
Верцләнмә—352.
Вертикал гардырылаи көрпү—1241.
Вест (гәрб)—361.
Вәтәкә—336.
Вәтәкә балыгчысы—337.
Вилд флюгери—2123.
Виндзейл—377.
Винтли лөвбәр—2325.
Винчман—378.
Вира—379.
Вице-адмирал—377а.
Вулканик лил—665.
Вурма илә партлаян мина—2063.
Вымпел—407.

Г

Габагдан әсән күләк—1634.
Габарит—417.
Габарма—116.
Габырға—889, 1673.
Газан вә корпус цехи—927.
Газан тәмизләйән 932.
Газан устасы—929.
Газанхана—928.
Газанчалыг ишләри фәһләси—930.
Гайыг—460, 763, 1061, 1062, 1511.
Гайыгчы—1065.
Гайыдан далға—1994.
Гакоборт—426.

Галаг—2272.
Галдырычы механизм—1571.
Галеас—428.
Галера—429.
Галс—430, 431.
Галс-кламплар 432.
Галфвинд—433.
Галфинд курсу—985.
Галын елкән бези—265.
Галюн—435.
Ганад—967.
Гаплама—1344, 1420.
Гаплама тахтасы—1349.
Гар лопасы—148.
Гара дәниз-Балтик дәнизи сыгорта чәмиййәти—176, 193.
Гаргара—197.
Гардел—438.
Гармаг—974.
Гармаг дүйүнү—441.
Гармаглар—425.
Гаршы күләк—1057.
Гарышыг йүкләр—490.
Гатран—332, 1990.
Гатранланмыш кәндир—163.
Гафел 439.
Гафел гардел—444.
Гафелли кәми—441.
Гашыян—1823.
Гаялыг сай—1860.
Географик опцион—1367.
Гәрб—621.
Гәрб күләйи—1219.
Гәрб паясы—366.
Гәрбдән шимала—365.
Гәрбдән чәнуба—364.
Гәрбдән шимала—365.
Гәрб-чәнуб-гәрб—362.
Гәрб-шимал-гәрб—313.
Гәфәсә—1876.
Гәфәсәли тәркиб системасы——800.
Гиг—446.
Гиг-аутригер—447.
Гик—451.
Гик шкоту—452.
Гирокомпас—459, 575.
Гитов—457.
Гитов-блок—458.
Гитов-шкентел—459.
Глиссер—472.
Гоза—823.
Гол—1621, 1718.
Голтуг—564, 617.
Гондек—467.
Гондола—468.
Гордел—469.
Горден—470.
Горума чәрчивәси—1416, 6162.
Горуючу дирәкләр—625.
Гоша балыгчы тору—238.
Гошавантлар—1445.
Гоша гармаг—2164.
Гоша дәрзи дүйүнү—511.
Грот—480.
Грот дору—481.
Грунт—497.
Грунтов—498.
Гужон—501.
Гулаглы гайка—129.
Гум—1072, 1501.
Гумбасан—619.
Гум йыгыны—2163.
Гум сааты—1502, 1819.
Гумбасан—1618.
Гумлу сай—943, 1276, 1538.
Гурса—108.
Гуру йүк дашыян флот—1940.
Гуру йүк кәмиләри—1838.
Гуру йүк флот—1939.
Горудучу система—1386, 1820.
Гуту типли кәми—2339.
Гую—841.
Гүввәтли помпа—774.
Гюйс—502.
Гюйс-шток—503.
Гыгылчым сөндүрән—680.
Гыжов—320, 1903.
Гыздырычы аппарат—1562.
Гыздырычы система—1812.
Гырмызы лил—667.
Гырпачаг—1195.
Гырсаггыз—1471.

Гырычы кәми—688.
Гыса гымынч—913.
Гыса ип парчасы—1049.
Гышлама—643.

Д

Дала авар чәкмәк—1950.
Далға—326, 371.
Далғагыран—395.
Далға периоду—1494.
Далғыч—387.
Далғыч станциясы—1865.
Далғыч чәни—388.
Далдаланма порту—1606.
Дамба—508.
Дартычы иплер—1408.
Дахили порт—1596.
Даш адачыг—94, 95.
Даш көрпү—1512.
Даш сай—121.
Дашгын—1174, 1426, 1578, 1646.
Дашлы сай—1277.
Дашлыг сahил—920.
Дашлыг сай—907.
Даяг—79, 961, 1067, 1888, 2075.
Даяглар—1564.
Даяз ер—1403.
Даяз көл—1239.
Даязлыг—612, 629.
Даяначаг—1614.
Даяндырмаг—1379, 1620, 1804.
Дебаркадер—512.
Девиация—513.
Девиациянын кәнар эдилмәси—2073.
Дедвейт—514.
Дейдвуд—515.
Дейдвуд кушәбәнди—822.
Дейдвуд трубасы—516.
Дек—517.
Деливри ордер—518.
Демерeч—519.
Депозид—520.
Дератизация—521.
Десант—522.
Дестиллатор—1366.
Детеншен—524.
Дефлектор—525.
Дешән машын—1765.
Дәйирми амбар ағзы—471.
Дәлик—1003.
Дәликләр—466.
Дәллаллыг haггы—2150.
Дәмир ешик—1734.
Дәмир тирләр—2149.
Дәмир-бетон кәми—572.
Дәниз—1228.
Дәниз авиациясы—20.
Дәниз агенти—1227.
Дәниз агентлийи—26.
Дәниз арбитраж комиссиясы—859, 1234.
Дәниз артиллериясы—60.
Дәниз аәродромлары—73.
Дәниз блокадасы—198.
Дәниз гасырғасы—1830.
Дәниз гулдуру—912, 1510.
Дәниз гүввәләри—1237.
Дәниз карталары—747.
Дәниз (вә я чай) кәнары—1259.
Дәниз кәмиси—1231.
Дәниз лоциясы—1085.
Дәниз мили—1202.
Дәниз мүшаһидә вә рабитә идарәси—1835.
Дәниз Портлары Мәркәзи идарәси—2181.
Дәниз сажени—1752.
Дәниз сейри—1229.
Дәниз сәфәри—1690.
Дәниз тактикасы—1236.
Дәниз тутма—1235.
Дәниз һәрби рабитә йоллары—862.
Дәниздән чая әсән күләк—1297.
Дәнизин чәкилмәси—1401.
Дәнизчилик алманахы—38.

Дәнизчилик астрономиясы—65, 1230.
Дәнизчилик һүҗүгу—1238.
Дәрәчә—1664.
Дәрзи дүйүнү—174.
Дәрин су—1143.
Дәринләшдиричи—2056.
Дәринлик өлчән—2279.
Дәстә—1719.
Диаметрал мүстәви—1533.
Диафонлар—530.
Диб—543, 628.
Диб газан кәми—639.
Диб дәринләшдирән машын—1841.
Диб дөшәмәси—550.
Диб минасы—1205.
Диб соран кәми—638.
Диб хидмәти—549, 551.
Дибә чатмыр—1292.
Дивизион—531.
Дивизия—532.
Дийирчәк—1706.
Дик саһид—593, 1339.
Дик ямач—964.
Дил—917.
Диплом=533.
Дирик фал—534.
Дирсәк—961.
Дирсәкли бору—839.
Дирсәкли вал—328.
Дисбурсмент—535.
Дискриминация—536.
Диснач—537.
Диспаша—538.
Диспашер—539.
Диспетчер—540
Диспонент—541.
Дифферент—542.
Дифферент диаграммасы—528.
Дишли мых—568.
Док—545.
Док блоклары—200.
Долаг—799.
Доламачарх—77, 400, 1316, 2263.
Донецкол—547.
Донмамыш—1590.
Дор—708, 1152.
Дорун ашағы учу—2268.
Дорун башлығы—809.
Дөвр—1337.
Дөйүш дәлийи—205.
Дөйүш рубкасы—204, 1713.
Дөйүш сигналы—1794.
Дөндәричи тали—587.
Дөндү—1424.
Дөнән көркү—1242.
Дөнүчү шпанггоут—1545.
Дөнүм—1337.
Дөнүш бакени—1543.
Дөнүш бою—1544.
Дөнүш саһәси—1542.
Дөрддә бир румблар—2195.
Дөрдлүк—2194.
Дөшәмә—1827.
Дөшәмә бәндләри—1012.
Дөшәмә материалы—1565.
Дөшәмә тахтасы—1438.
Драга—554.
Драек—555.
Дредноут—556.
Дрейф—557.
Дрек—558.
Дректов—559.
Дромгед—560.
Дуб—561.
Дуплин—562.
Дур—1891.
Дурдурмаг—1894.
Дуру йүкләр—493.
Дуруш ләвбәри—2329.
Дүз дүйүн—1639.
Дүзләндиричи момент—1223.
Дүйүн—850, 2066.
Дүйүн (узла)—2067.
Дюнлар—563.

Е

Едәк—303.
Едәк гармағы—304, 423.
Едәк ипи—246.
Едәк кәмиси—308, 1568, 2048.
Едәк тағлары—55.
Едәкчи—311.
Ел көстәрән—836.
Ела—566.
Елкән—1456.
Елкән бези—741, 790, 1458.
Елкән бучағы (чайларда)—1423.
Елкән һашийәти—1039.
Елкән ипләри—2094.
Елкән кәмиләри—1461.
Елкән кәмиси—1459.
Елкән пәрдә—1337.
Елкәни гысалтмаг—261.
Елкәни һашийәләмәк—1356.
Елкәнин титрәмәси—1020.
Елкәнләр шишир—1260.
Елкәнләрә олан тәзйиг мәркәзи—2170.
Елкәнләри ачмалы—1400.
Елкәнләри галдыр—1457.
Елкәнләри күләйә гаршы чевирмәк—1332, 1341.
Елкәнләри күләйә чевир!—1281.
Елкәнли кәминин тәчһизаты—399.
Елкәш—377.
Енидән сығорта этмә—1492.
Ер газыян машын—1154.

Ә

Әйичи момент—1224.
Әл арабасы—1171.
Әл лагы—998, 1739.
Әл лоту—1740.
Әлавә едәк ипләри—394.
Әриш (тохумада)—1373.
Әрп—1272.
Әрсип—875, 1019.
Әсас—1373.
Әсл курс—986.
Әтраф сулар—1982.

Ж З

Жвака-галс—570.
Жироскоп—577.
Жиросүканчы—576.
Зейман—637.
Зейпулат—437.
Зенит—640.
Зернокоп—641.
Зәнк—842, 1744, 1818.
Зәнк ипи—1745.
Зәнк чалмаг—192, 1820.
Зәнчир гутусу—716, 2338.
Зәнчир һалгасы—635.
Зәнчир парчасы—1831.
Зәнчир стопору—2175
Зиреһ—293, 1527.
Зиреһ кәмәри—290.
Зиреһли һәрб кәмиси—292.
Зиреһли катер—291.
Зиреһли кәми—903.
Зиреһли палуба—1435.
Золаглар—349.
Зондек—646.
Зүд—651.
Зүд-вест—651.
Зүд-ост—653.

И

Идарә этмәк—1612.
Изамплитудалар—656.
Изаномаллар—654.
Изобарлар—657.

Изобатлар—658.
Изогеотермләр—659.
Изогонлар—660.
Изодинамлар—661.
Изоклинләр—662.
Изокримләр—663.
Ийнә буз—579.
Икилик—510.
Икиҗархлы блок—1069.
Икичат кенишләнән машын—1153.
Ик—2168.
Илкәк—1785.
Илкәк дәниз габарма вә чәкилмәләри журналы—565.
Иллюминатор—666.
Илмәк—1785,
Илмәкләр—1503.
Инвойс—670.
Индикатор—671.
Индикатор гүввәси—673.
Индоссамент—674.
Инжектор—675.
Инкилис ллойд регистри—1675.
Инкилис ллойду—43.
Инкилис тоннасы—1997.
Интеркостел килсонлар—676.
Иорк-Антверпен гайдалары—678.
Ип һал—1104, 1419.
Ип кәләфи—317,
Ип клюзу=810.
Ип нәрдиван—1906.
Ип парчасы—873.
Ип пилләкән—2284.
Ип пилләләр—404.
Ип учу—854, 873.
Ипи атмаг—1552.
Ипи ачыб енидән эшмәк—1657.
Ипи бошламаг—1395, 2022.
Ипи доламалы—1328.
Ипи вә зәрчири дурдуғу вәзиййәтдә бәркитмәк—607.
Ипи клетенлә сарымаг—797.
Ипин бурулуб долашмасы—707.
Ипин долашығыны ачмаг—1418.
Ипин учуну сапла доламаг—966.
Ипин учуну эшмәк—1364.
Ипләр—1834.
Ипләри ачмат—1409,
Ипләри бошламаг—1405.
Исраф—105.
Истигамәт—1872.
Истигамәт нишаны—1874.
Итәләйичи ағач—1404.
Ичәри дөндәрмәк—586.
Ичәри кил—1682.
Ишарә—1124. 1149, 1542, 1792.
Ишарәт дирәйи—1779.
Ишарәт ишыглары—1402.
Ишервуд системасы—1809.
Ишләдилмиш бухар—1254.
Ишләнмиш бухар—1443.
Ишыг—1350.
Ишыг люку—1103.
Ишыг пәрдәси—589.

И

Йоғун ип—2137.
Йоғун тали—453.
Йол—1644, 1753.
Йол журналы—1640.
Йол компасы—1641.
Йол көстәрән кабел—693.
Йолун тутулмасы—631,
Йох эдән магнитләр—1110.
Йүк амбары—488, 2045.
Йүк амбарынын ағзы—487.
Йүк вурма мүддәти—1859.
Йүк галағы—2272.
Йүк галдырма габилиййәти—489.
Йүк дәфтәри—483.
Йүк ишарәси—1545.
Йүк контракты—483.
Йүк кәмиси—1013.

Йүк маркасы—481, 1131.
Йүк охлары—1905.
Йүк сиянiси—1305, 1361.
Йүк су хәтти—342, 482.
Йүк чәдвәли—2131.
Йүкалты—1566.
Йүкләмә—1549.
Йүкләмә йолу—1550.
Йүкләмә сағәси—1551.
Йүкләмә-бошалтма күнләри—1857.
Йүкләрин айрылмасы—1791.
Йүкләрин классификациясы—794.
Йүкү көчүрмә—1482.
Йүнкүл крейсер—1021.
Йүнкүлләшдирән—1470.
Йүнкүлләшдирмәк—1468.
Йығмаг—1703.
Йығым—1261.
Йығын—1280.
Йырғаланма—214, 760.

К

Кабаляр—691.
Кабел арабасы—1973.
Кабел галдыран машын—692.
Кабел һөрүйү—696.
Кабелагат—665.
Кабелтов—697, 698.
Каботаж—701.
Каботаж кәмиси—702.
Кайка—705.
Калибр—737.
Камбуз—709.
Камера—710.
Камералы шлюз—2225.
Камерон—711.
Канал—713.
Канал шлюзу—2053.
Канат—714.
Канифас-блок—718.
Капбалка—721.
Капер—722.
Капер шәһадәтнамәси (патент)—1767.
Капитан—724.
Капитан көрпүсү—1244.
Капиткә—571, 1222, 1431.
Каравелла—730.
Карака—731.
Карантин—732.
Карбас—733.
Карван командири—729.
Карго—735.
Каргевант—736.
Карго-план—737.
Кардан—738.
Кардан асғысы—739.
Кардиф—740.
Карга—734.
Карлингесләр—742.
Карно—743.
Карро—744.
Картуз—745.
Картушка—746.
Каско—750.
Кат—751.
Катапулта—752.
Кат-балка—753.
Катблок—754.
Катер—755,
Каттендаун—756.
Кафел-нагел—757.
Каюта—761.
Кают-компания—762.
Кварта—764.
Квартер—765.
Квартердек—766.
Квартердек-транец—767.
Квартирема—768.
Квач—769.
Квенкирема—770.
Квитан—771.
Керосин дашыян баржа—772.
Кессон—773,
Кеч—776.
Кечид—125, 578, 916. 1481, 1903.
Кечид тахтасы—1944.

Кешик катери—1897.
Кешик кәмиси—1896.
Кешикчи кәми—544.
Кешикчи саһил кәмиси—719.
Кәләф—1638.
Кәмәнд—1106, 1911.
Кәмәр—350, 816.
Кәмәр титләр—815
Кәмәрләр—1940.
Кәнар—960.
Кәндир—232.
Кәндир лифтләри—700.
Кәндир палаз—1141.
Кәндир силки—2207.
Кәндир трос—1479.
Кәсмә—1338.
Кәрәчи—553.
Кәрәчиван—915.
Кәсик фок—1658.
Кәшф кәмиси—2137.
Кәшфийят—1654.
Кәшфийятчы—1655.
Кил—779, 1144.
Килблоклар—780.
Килватер—781.
Килватер илә кетмәк—682.
Килватер хәтти—782.
Килкә—1431.
Киллектор—778.
Килсон—783.
Кингстон—784.
Кип бағламаг—600.
Кипкәчләр—1758.
Кисә—75, 787.
Кичик балыгчы кәмиси—298.
Кичик барказ—1582.
Кичик каботаж—1121.
Кичик компас—1155.
Кичик көрфәз—590.
Кичик шлюпка—833.
I класс матросу—1146.
II класс матросу—1147.
Клетен—797.
Кливер—801.
Кливер-лер—802.
Кливер нирал—803.
Клинер-шкот—804.
Клинкет—805
Клинометр—806.
Клипер—807.
Клитометр—808.
Клюз—1303.
Клюфок—814.
Кнехт—118.
Ковернот—825.
Код.—827.
Кокпит—835.
Колаз—592, 1061, 1063.
Коломенка—843.
Колонна—845.
Комел блок—855.
Комендор—856.
Комингсләр—907, 857.
Коммодор—861.
Компас—863.
Компас газанчасы—926.
Компас әгрәби—1904.
Компас курсу—866, 988.
Компас мейли—1817.
Компас меридианы—1178.
Компас мили—2265.
Компас өртүйү—847.
Компас пеленги—867, 1474.
Компас румблары—865.
Компасын компенсациясы—868.
Компаунд системасы машын—1156.
Комплект—1261.
Композитив кәмиләр—869.
Конойо—874.
Конвой—872.
Коносамент—877.
Консигнация—878.
Контрабанд йүкләр—491.
Контр-адмирал—879а.
Контр-бизан—880.
Контр-бизан-шкот—881.
Контр-бростар—882.
Контрфорс—883.
Контр-штаг—884.
Корма—908.
Координат—887.
Координат— 88.

Копилләр—891.
Копйор—890.
Корвет—906.
Кордон-бою—1615.
Корпус—911.
Корч—914.
Котватер—623.
Котендаун—931.
Котидал хәтләр—1050.
Коуш—933.
Коф—934.
Коффердам—936.
Кочерма—940.
Көмәкчи ләвбәр—1563.
Көмүр амбары (кәмидә)—2060.
Көмүр амбары агзы 472.
Көмүр ашыран—2050.
Көмүр базасы—2059.
Көмүр бошалдан—2054.
Көмүр галдыран (механизм)—2055.
Көмүр дашыян кәми—2061.
Көндәләп вәзийәт—618.
Көндәләп ох—408.
Көндәләп ох брасы—409.
Көндәләп ох бурундуғу—410.
Көндәләп ох гордени—411.
Көндәләп ох леери 412.
Көндәләп ох топенанты—413.
Көпмә—321.
Көпүк—130, 164, 605.
Көрпү—1619.
Көрпү саһиби—335.
Көрпүчүк—789
Көрфәз—499, 615, 632.
Көрфәзчикләр—64.
Көтүк—818, 834.
Көтүклӛр—748.
Көтүклүк—749.
Көчүрмә ләвбәр—591.
Краер—944.
Крамбол—945.
Кран—946.
Кран хәрчи—947.
Кранец—948.
Красписа—949.
Крейсер—951.
Кренгелс—954.
Крепометр—959.
Кронштейн—961.
Крюйс—970.
Крюс-пелепг—971.
Крюсел—972.
Крюсов—976.
Кубрик—979.
Курс—982.
Курс буҗагы—2058.
Курс көстәричиси—2068.
Күлбә—1560.
Күләйә кәтирмәк—175.
Күләйә тәрәф кетмә—2052.
Күләйә тәрәф кетмәк—2051.
Күләк күлү—1705.
Күләк шкаласы—2230.
Күтләви йүкләр—492.

К

Кәнишләндиричи шахта—2205.
Кечә вә күндүз бәрабәрлийи—1650.
Кәзинти кәмиси—785.
Кәми—901, 1918.
Кәми амбары—677.
Кәми архитектурасы—61, 892.
Кәми байрагы—2109.
Кәми вәсигәси—2140.
Кәми габарити—419.
Кәми гайрылан верф—1931.
Кәми гайрылан завод—1932.
Кәмигайырма—1930.
Кәми гапламасынын кәмәри—350.
Кәми далынын сүкан үстүндәки дәйирми һиссәси—1661.
Кәми дәллалы—1116.
Кәми документи—1248.
Кәми документләри—546.
Кәми елкәнләринин саһәси—1460.

Кәми журналы—1928.
Кәми идарә этмәк әлми—895.
Кәми инвентары—669.
Кәми ипләри—1372.
Кәми йырғаланмасы индикатору—672.
Кәми капитаны—724.
Кәми карваны—728.
Кәми кечиди—1491.
Кәми командасы—851, 1925.
Кәми командири—852.
Кәми комиссары—858.
Кәми машынлары—1165.
Кәми машыны—1157.
Кәми механизми—1194.
Кәми нәрдиваны—2032.
Кәми паспорту—1462.
Кәми регистри—1681.
Кәми рүсуму—893.
Кәми саһиби—1926.
Кәми сигналы—1795.
Кеми сияһиси—1707.
Кәми сүтунлары—1507.
Кәми сынанмасы—1626.
Кәми тенклары—1966.
Кәми теориясы—1979.
Кәми тә'мир базасы—1929.
Кәми тә'мир платформасы—1521.
Кәми тикән завод—898.
Кәми тикилән верф—897.
Кәми тикилиши—896.
Кәми чанағы—980.
Кәми чәдвәлләри—1669.
Кәми шәһадәтнамәси—1770, 1927.
Кәми янындан асылан торлар—1300.
Кәмидә—1257.
Кәмидә палтар асан ип—162.
Кәмиләрин классификациясы—795.
Кәмиләрин тоггушмасы—1890.
Кәмиләрин янашдығы ер—1624.
Кәмини идарә этмәк—853.
Кәмини кирайә көтүрмә—899, 2149.
Кәмини саһилә бағламаг—2186.
Кәминин ағырлыг мәркәзи—2171.
Кәминин баш вурмасы—760.
Кәминин баш һиссәси—1318.
Кәминин борту—997.
Кәминин бош даянма хәрчләри—1858.
Кәминин давамлылығы—573.
Кәминин дал һиссәси—909.
Кәминин дәниз сәфәринә ярарлығы—1232.
Кәминин дөшү—1824, 2296.
Кәминин ерини тә'йин этмәк 1365.
Кәминин ән узаг кедә биләчәйи мәсафә—507.
Кәминин заһири хәтләри—1329.
Кәминин зигзаг кетмәси—17 5.
Кәминин ич дибинин дөшәмәси—1288.
Кәминин йүк тутуму—485.
Кәминин йырғаланма периоду—1495.
Кәминин кубатурасы—978.
Кәминин ләпәйә давамлы олмасы—1378.
Кәминин маневр этмә габилиййәти—1541.
Кәминин отуруму—2057.
Кәминин синфи—793.
Кәминин су сәтһинә көрә вәзиййәти—1609.
Кәминин су отуруму—1369.
Кәминин суалты һиссәсиндәки һәчминин мәркәзи—2169.
Кәминин сүүстү һиссәси—1268.
Кәминин сүкана бахмамасы—1747.
Кәминин тутуму—381.
Кәминин үзмә габилиййәти—1529.
Кәминин үзмә габилиййәти әһтияты—623.

Кәминин үст һиссәси—1269.
Кәминин янларындан ачылмыш гапылар—2285.
Кәмичи—894.
Кәмичилик—1455.
Кәмичилик идарәси агенти—25.
Кәмичик—900.
Килавар—1240.
Кирәчәк—1003.
Киров ихтияры—616.
Көбәләк шәкилли лөвбәр—2326.
Көз—1406.
Көзләмәк—1407.
Көл—88.
Көлмә—1636.
Көлмәч—89.
Көлчүк—1636.
Көмрүкдән азад этмә—792.
Көмрүкхана—1964.
Күшәбәнд—820, 950, 1120, 1289.
Күзәшт—1650.
Күрз—1250.

Л

Лава—993.
Лаг—996.
Лаг ипи—999.
Лаг-лин—999.
Лагун—1000.
Лагуна—1001.
Лазборт—1004.
Лайба—1005.
Лайда—1006.
Лайнер—1007.
Лагун—1000.
Ласт—1011.
Ластов кәмиси—1013.
Латын елкәнләри—1014.
Лахта—1015.
Лебйотка—1018.
Леер—1027.
Лейдейс—1028.
Лейтенант—1030.
Ленталы конвейер—1033.
Ленталы стопор—1034.
Лehмә—664.
Ләнкимә—1766.
Ләпә—313, 371, 1347, 2188.
Ләпәйә давамсыз—330.
Лидер—1038.
Лик—1039.
Ликтрос—1041.
Лил—664.
Лиман—1042.
Лимб—1043.
Линк—910, 1505.
Лисел—1053.
Лиселгалс—1054.
Лиф—401.
Лихтер—1055.
Ллойд—1056.
Лод—1060.
Локсодромия—1066.
Лопар—1070.
Лос-штаг—1073.
Лот—1074.
Лот ағачлары—1080.
Лот атан—1083.
Лот ипи—1081.
Лотбак—1079.
Лот чархы—1182.
Лоцман—1087.
Лоцман сигналлары—1089.
Лоцман станциясы—1088.
Лоцман хәрчи—1090.
Лоция—1084.
Лөвбәр—2324.
Лөвбәр атмаг—1870.
Лөвбәр бәнди—2321.
Лөвбәр голу—2282, 2323.
Лөвбәр дабаны—1647.
Лөвбәр дәлийи—812.
Лөвбәр зәнчири—2216, 2322.
Лөвбәр илишмишдир—584.
Лөвбәр ипи—2108.
Лөвбәр нишаны—299.
Лөвбәр пәнчәси—1008, 1032.
Лөвбәр чәкмә—1946.
Лөвбәри ат—1394.

Лөвбәри чәкмәк—1386.
Лубрикатор—1092.
Лумпсум—1096.
Лүт дор—1637.
Люгер—1100.
Люк—1101.
Люк һашийәләри—443.

М

Маггаш—1148.
Магнит—1108.
Магнит азимуту—1109.
Магнит компасы девиациясынын теориясы—1978.
Магнит курсу—989.
Магнит меридианы—1179.
Магнит пеленги—1475.
Мае йүк кәмиси—1275.
Мае йүк порту—1699.
Майна—1113.
Майстра—1114.
Манифест (йүк сияһиси)—1123.
Манометр—1125.
Мантыл—1126.
Маржен хәтти—1127.
Маржин—1123.
Маржинка—1129.
Марка—1130.
Марка вуран—1133.
Марка вурма—1132.
Марлин—1134.
Марс—1135,
Марс нөвбәтчиси—1137,
Марсел—1136.
Мартин-гик—1138.
Марш-маневр—1139.
Матеолт—1142.
Машинист—1159.
Машын журналы—1162.
Машын телеграфы—1974.
Машын чәрчивәси—1330.
Машын шө'бәси—1160.
Маяк - 1166.
Маяк зәнки—1169.
Меандер—2193.
Мегафон—1170.
Мейданча—1620.
Мейл даирәси—962.
Мейл девиациясы—956.
Мейл компасы—958.
Мерблан—1176.
Меридиан—1177.
Меридианал йүксәклик—1180.
Меридианал хәтт—1181.
Меркатор картасы—1183.
Мет—1253.
Метацентр—1189.
Метацентрик диаграмма—529.
Метеорология—1192.
Метеорология станциялары—1191.
Метеороложи ишарәләр—1190.
Механики семафор—1780.
Меһ—2161.
Мәрҷан адалары—66.
Мәрҷан лили—666.
Мәсафәөлчән приборлар—506.
Мәһәҷҷәр—1608.
Мидвәр—353.
Мидел-стаксел—1198.
Мидел-шпангоут—1199.
Микрометрик винт—1201.
Мил—1764.
Мина—1203.
Мина амбары—1214.
Мина аппараты—1211.
Мина банкасы—122.
Мина һасарлары—595, 1410.
Мина һасарлаян—596, 1212.
Мина ипи—1216.
Мина каютасы—1209.
Мина килектору—1213.
Мина кәмиси—1215.
Минанын тохунаҷаг ери—2064.
Миник—1463.
Минимум сәвиййә—1117.

Мистрал—1217.
Мичман—1218.
Морзе әлифбасы—32.
Монитор—1225,
Мусинг—1246.
Муссонлар—1247.
Муфта—1249.
Мушкел—1251.
Мүәййән курс көтүрмәк—1036.
Мүнтәзәм кәми сәфәри—1046.

Н

Навигация—1264, 1933.
Навигация лоту—1076,
Нагел—1264.
Назик буз—2292.
Назик талиләр—454.
Назим чарх—1150, 1151.
Нактоуз—1274.
Насос—1284, 1591.
Насос дәстәси—1200.
Наутофонлар—1290.
Недгес—1293.
Нетто—1285.
Нетто регистр тоннажы—1179
Нефт баржасы—1296.
Нефт Флоту Мәркәзи Идарәси—2182.
Нефт чәни—1185.
Низам—1909.
Нираллар=1299.
Нишанчы—1265.
Нов—786, 2103.
Норд—1306.
Норд ахыны—1310.
Норд-Вест—1307.
Норд-Вест-тен-Вест—1308.
Норд-Вест-тен-Норд—1309.
Норд-Ост—1311.
Норд-Ост күләкләри—1312.
Норд-Ост-тен-Ост—1313.
Норд-тен-Вест—1314.
Норд-тен-Ост—1315.
Норске Веритас—1317.
Нотис—1322.

О

Обгалдер—1331.
Оверкил—1346.
Оверштаг дөнүшү—1539.
Овод—1370.
Од борулу газан—925.
Океан пароходу—1358.
Океанография—1357.
Онлуг—523.
Орта палуба—1196, 1437, 1743.
Ост—1375.
Ост-Зүд-Ост—1376.
Ост-Норд-Ост—1377.
Ост-тен-Зүд—1384.
Ост-тен-Норд—1385.
Отурачаг—120, 1532.
Ох—109, 1338.
Очаг—1008.
Очаг гәфәсәси—816.
Очагхана—938.
Очагчы—937.

Ө

Өзбашына галхан үзән док—1761.
Өз-өзүнә һәрәкәт эдән мина—1258.
Өзүнү көзлә! (команда)—1585.
Өлү далға—649,
Өлү дәниз—1187.
Өлчмә—1629.
Өлчү гармағы—1334.
Өлчү ләвһәси—552.
Өлчү мили—1184.
Өлчү мәнтәгәси—1335.
Өлчү шәһадәтнамәси—1182.
Өн грот дору—1486.
Өртүк—829, 1142.
Өтүрмәк—881.
Өтүрүчү кәми—870.

П

Паз—172.
Паз рәзә—630.
Пазлар—2184.
Пакетбот—1430.
Палуба—517, 1433.
Палуба йүкләри—495, 1439.
Палуба клюзу—811.
Палуба механизми—1193.
Палуба тахтасы—1438.
Памперо—1441.
Панер—1442.
Параван—1444.
Параллел линейка—1044.
Параллеллəр—1446.
Пароход—1454.
Пароход машынлары—1162.
Парол—1449.
Паром—1450.
Паромчу—1451.
Партладычы—375.
Пассажир—1463.
Пассатлар—1466.
Пая—172.
Пеленг—1472.
Пеленгатор—1476.
Пеленгə алмаг—1477.
Пел-комлас—1478.
Перископ—1496.
Перлин—1497.
Пертлəр—1500.
Пертулин—1499.
Пəр—1071.
Пəрчим—608.
Пəрчим олма—602.
Пийли гатран—1988.
Пиллерсы—1507.
Пиллə дүйүнү—405.
Пиллə—117,
Пират—1510.
Плаз—1517.
Планшир—1518.
Пластыр—1519.
Платформа—1520.
Плашкоут—1522.
Плес—1523.
Пляж—1537.
Пневматник йүк бошалдан —1484.
Помпа—1591.
Помпа голу—2281.
Понтон—1592.
Порт—1594.
Порт авария комиссияла-ры—1602.
Порт кранлары—1600.
Порт кəмиси—1922.
Порт нəзарəти—1601.
Порт рейди—1887.
Порт хəрҷлəри—1603.
Порт чəпəрлəри—1603.
Портлар—1607.
Порто-франко—1605.
Портун акваториясы—34.
Почта кəмиси—1430.
Приз—1613.
Примаж—1617.
Промит—1630.
Протест нотасы (мə'луматы)—-—1633.
Путенс-болт—1642.
Путенс-вантлар—1643.
Пяртнерс—4648.

Р

Радиомаяклар—1652.
Радиопеленгатор—1653
Ракс-бугел—1660.
Ракс-клоплар—1662.
Ранг←1664.
1-чи ранг капитан—725.
2-чи ранг капитан—726.
3-чү ранг капитан—727.
Рангоут—1665.
Рандеву—1666.
Раскосина—1667.
Раст күлəк—1547, 1593.
Рат'ер—1672,
Реверсибл—1674.

Регистa тоннасы—1677, 1678, 1999.
Рей ипләри—1691.
Рейд—1685.
Рейд карваны—1688.
Рейд флоту—1689.
Рейләр—1684.
Рейс—1690.
Рекламация—1692.
Рекогносцировка—1693.
Ренч—1694.
Рефрижератор—1697.
Реэкспорт—1698.
Ридерсләр—1699.
Риторно—1700.
Риф—1701, 1702.
Риф сезенләр—1704.
Ростралар—1708.
Ротация—1709.
Ротор—1710.
Роторлу кәми—1711.
Роулс—1712.
Рудерпис—1716.
Рудерпост—1717.
Румблар—1732.
Румпел—1733.
Рупорт—1735.
Рустов—1737.
Рүтбә—1664.

С

Сабит ләвбәр—1188.
Сабит такелаж—1898.
Сабит цилиндрли машынлар—1164.
Саг борт—1887, 2280.
Саг ләвбәр—1514.
Саг тәрәф—1868.
Сай—585.
Сай—679, 1072, 1094, 1175, 1371, 1403, 2202.
Сайлашды!—1333.
Сакит далга—849.
Сакит исти һава—598.
Сакит су—1992.
Сакитлик—1119.
Сал—993, 1450, 1534.
Салам—1759.
Саламламаг—1760.
Салчы—1536.
Сапанд—1022.
Сатыш шәрти—228.
Сахламаг—885.
Саһил боюндаки йол—168.
Саһил гаясы—1073.
Саһил күләйи—1093.
Саһил маякы—1167.
Саһил мүһафизә кәмиси—1919.
Саһил хәтти—1417.
Саһил ямачы—624.
Саһилдән чая узанан сай—414.
Сая отурма—1787.
Свистов—1771.
Сегарслар—1773.
Сегмент шәкилли ләвбәр—2328.
Сезен—1774.
Сейнер—1775.
Сей-шкентел—1779.
Секстан—1777.
Сел—1658.
Семафор—1779.
Сертификат—1782.
Сессер-клаус—1786.
Сәккиз аварлы шлюпка—403.
Сәрнишин 1463.
Сәрнишин пароходу—1464.
Сәрнишин шәһадәтнамәси—1465, 1769.
Сәс сигналлары—636.
Сәфәр—712, 1493.
Сәфәр хәтти—1414.
Сәфәр шәртләри—2078.
Сәфәр этмәк—952.
Сәфәрә чыхмаг—952.
Сигнал—1792.
Сигнал байрагчыглары—1800.
Сигнал верән—1802.
Сигнал дорлары—1799.

Сигнал китабы—819.
Сигнал коду—1801.
Сигнал ракеталары—1659.
Сигнал фишәнкләри—1659.
Сигналчы—1802.
Сигналын тәкрар эдилмәси—1695.
Силки—124.
Сирена—1803.
Сиф—1814.
Скафандр—1815.
Слаблин—1826.
Слиперсләр—1829.
Снагбот—1832.
Снаряд—1933.
Совет байрағыны галдырмаг ихтиярыны верән патент—1468.
Сол ләвбәр—505.
Сол ләвбәрин зәнчири—715.
Солинг—1838.
Сорлин—1839.
Соручу насос—1285.
„Sos“ („Сос“)—1840.
Софаг—1842.
Союг күләк—642.
Спардек—1843.
Сперист—1847.
Спецификация—1848.
Спиркетинг—1850.
Спот—1854.
ССРИ байрағы галдырмаг ихтияры вәсигәси—1768.
ССРИ Дәниз Тичарәт Кәмичилийи кодекси—828.
ССРИ регистри—1676.
Стаксел—1856.
Стандарт—1861.
Стапел—1866.
Стапел блоклары—201.
Старапост—1867.
Старборт—1868.
Стационер—1871.
Стеклин—1875.
Стем—1877.
Стен-вантлар—1880.
Стен-вынтреп—1881.
Стенга—251, 1879.
Стен-фордун—1878.
Стен-штаг—1882.
Степс—1883.
Стерт—1884.
Стивидор—1885.
Стивидор иши—1886.
Стокнот—1889.
Стоп—1891.
Стоп-анкер—1892.
Стопор—599, 796, 1893.
Стопор дүйүнү—1895.
Стопорламаг—1894.
Стрингерләр—1908.
Строп—1106, 1910.
Строп гоймаг—1383.
Стурвал—2286.
Су айрычы—392.
Су ахыдан система—1811.
Су ашырымы—161.
Су басымы—384.
Су борулу газан—924.
Су бошалдычы система—1807.
Су гован—383.
Су йолу габарити—418.
Су кечирмәйән гапылар—509.
Су кечирмәйән шө'бә—1294.
Су кәсими—2077.
Су станциясы—1864.
Су тәмизләйән—1366.
Су Транспорту Мәркәзи Элми-Тәдгигат Идарәси—2186.
Су хәтти—341.
Суалты зәнк—1557.
Суалты кәми—2556, 1914.
Суалты кәмиләр—1064.
Суалты мина—1207.
Суалты сигнал—1797.
Суалты телеграф кабели—694.
Суалты hасар—1748.
Суалты hасарлайычылар—1558.
Суалты чәрчивә—1663.
Субститут—1915.
Сулаг—613.
Сулу док—1220.
Суөлчән мәнтәгә—391.
Суөлчән шүшә—390.

Суперкарго—1935.
Сурсат амбарлары—1548.
Суюн габарма сәвиййәләри чәдвәли—2202.
Суя баш вурмаг—626.
Сүкан—1727.
Сүкан баллери—110.
Сүкан башы—465.
Сүкан бүрчү—1720.
Сүкан гармағы—1504, 1724.
Сүкан һалгасы—1722.
Сүкан дабаны—1646.
Сүкан дахмасы—1714.
Сүкан зәнчири—1723.
Сүкан ипи—1839.
Сүкан көстәричиси—2069.
Сүкан линки—1726.
Сүкан машыны—1721.
Сүкан пәри—1498.
Сүкан сектору—1778.
Сүкан тири—71.
Сүкан шкентели—1731.
Сүканы дөндәрмәк—1489.
Сүканчы—1725.
Сүн'и һоризонт—681.
Сүн'и магнит—682.
Сүпүркә—463.
Сүркүлү клапан—791.
Сүрмәк—1612.
Сүтун—844, 1888.
Сығорта—1899.
Сығорта мүгавиләси—445.
Сығорта полиси—1900.
Сығорта риски—1901.
Сығорта сертификаты — 1784, 1902.
Сызма—1985.
Сызыпты—1031.
Сыныг хәтлә күләйә гаршы кетмәк—995.
Сыхычы стопор—603.
Сюрвей—1947.
Сюрвейер—1948.

Т

Таван—1559.
Тай—75
Тайфун—1953.
Тайм-чартер—1952.
Тайм-шит—1951.
Такелаж—1954.
Такелаж зәнчири—1957.
Такелаж зәнчирләри—2174.
Такелажламаг—1389, 1955.
Такелажмейстер—1956.
Тал гармағы—1958.
Тал лопары (ипи)—1959.
Тали—1960.
Таллиман—1961.
Талреп—1962.
Там күләклә—1577.
Тамада—2138.
Таможна—1964.
Таможна йохлайышы—1963.
Танкер—1965.
Тара—1967, 1968.
Таразлашдырмаг—2065.
Таран аракәсмәси—1969.
Тариф—1970.
Тартана—1971.
Тахма паз—817.
Тахта дашыян кәми—1035.
Тахта дөшәмә—1428.
Тахта ешик—1010.
Твиндек—1972.
Тез йырғаланан—330.
Тез хараб олан йүкләр—496.
Телетермограф—1975.
Тендер—1976.
Тент—1977.
Теплоход—1980.
Термограф—1981.
Тәк дашлар (чайда)—1354.
Тәк чархлы блок—1355.
Тәкнә—911.
Тә'лим кәмиси—2087.
Тәмизләмәк—1635.
Тәпмә—1396.
Тәрпәнән цилиндрли машынлар—1163.

Тә'хир мүддәтини узатмаг—1628.
Тәһлүкә гуртарды (сигнал)—1390.
Тәһлүкә сигналы—2034.
Тәһлүкәсизлик сигналы—1793.
Тикиш ери—2214.
Тимберсләр—1987.
Тир—886, 1741, 1986.
Тифон—1991.
Тичарәт кәмиси—2012.
Тичарәт порту—1598.
Тичарәт флоту — 860, 2013, 2120.
Томбуй—1995.
Томсон лоту—1078.
Тонна—1996.
Тоннаж—2002.
Тонна-күн—2000.
Тонна-мил—2003.
Тонна-сай—2004.
Тоннел—2005.
Топ—2006.
Топ бүрчү—153.
Топ ишығы—1348.
Топ өртүйү—831.
Топ устасы—1368.
Топа тутма—217.
Топенантлар—2207.
Топреп—2009.
Топрик—2010.
Топсел—2011.
Топчу командири—879.
Тор—610, 2334.
Тор йүк кисәләри—1790.
Тор чәкән фәһлә—287.
Торлар—1789.
Торлу һасарлайычылар—1788.
Торнадо—2014.
Торок—2015.
Торпеда—2017.
Торпеда аппараты—52.
Торпеда гайығы—2018.
Торпеда дашыян—2020.
Торпеда катерләри—2019.
Траверз—2021.
Трал—2023.
Трал кәмиси—2025.
Тралламаг—2024.
Трамп—2027, 2154.
Транзит—2028.
Трансатлантик пароходлар—2029.
Транспорт—2030.
Транспортйор—2031.
Траулер—2033.
Трен—2036.
Трент—2035.
Триминг—2040.
Трирема—2041.
Триселләр—2042.
Трослар (буразлар)—2043.
Трюмштаг—2044.
Тузик—2046.
Түстү пәрдәси—558.
Тыхачы—813.

У

Узаг дәниз сәфәри—514.
Узаглашмаг—1392.
Узун авар—1610.
Узун ағачы—2220.
Узун дашлыг вә я гумлуг сай—1298.
Ундер-ласт—2072.
Уоштрек—2074.
Ур—583.
Ураған—2076.
Уста—1115.
Уста дәнизчи—637.
Утлегар—2082.
Учы—1304, 1321, 1506.
Учa дик бурун—1017.
Учлуг—1509.

Ү

Үзән база—82, 1528.
Үзән док—1531.
Үзән маяк—1168, 1532.
Үзкәчч—301.
Үзкәччләр—1516.
Үзмәк ихтияры патенти—1467.
Үзүчү батарея—145.
Үмуми авария—14.
Үст палуба—1436.
Үстү ачыг бимсләр—2162.
Үчһөрүклү назик ип—2316.
Үчпалубалы кәми—2039.
Үчгат кенишләнән машын—1158.

Ф

Файрвуд—2090.
Фактура—1273.
Фалин—2091.
Фаллар—2094.
Фалреп—2092.
Фалстем—2093.
Фалстран-пост—2096.
Фалшборт—2097.
Фалшкил—2098.
Фалшфейер—2099.
Фарватер—2100.
Фертоинг—2102.
Фессенден осцилятору—1387.
Фәлакәт сигналы—1796.
Фелука—2101.
Фио—2104.
Фиорд—2105.
Фиш—2106.
Фишбалка—2107.
ФКТФ һидрография идарәси—449.
Флаглин—2111.
Флагман—2112.
Флагман ишығы—2114.
Флагман кәмиси—905, 2113.
Флетнер сүканы—2116.
Флор—2117.
Флортимберс—1415.
Флот—2118.
Флот адмиралы—29-а.
Флот экипажы—2302.
Флотилия—2121.
Флюгер—2122.
Фоб—2124.
Фок—2125, 2126.
Фок браслар—2127.
Фок вантлары—2132.
Фок доруу—2133.
Фок рейи—2128.
Фок топенантлары—2129.
Фок шкоту—2130.
Фок штагы—2131.
Фор—2134.
Фордевинд—2135.
Фордевинд дөнүшү—1540.
Фордевинд курсу—990.
Фордунлар—2136.
Фор-марс—2139.
Фор-ордер—2141.
Фортинг бәнди—1822.
Форшлаг—2143.
Форштевен—2142.
Франко—2144.
Франкофрахт—2145.
Франшиза—2146.
Фрахт—2147.
Фрахт монополиясы—1226.
Фрахт тоннасы—2001, 2151.
Фрахт этмә—2148.
Фрахта алмаг—633.
Фрахтчы—2152.
Фрегат—2153.
Фритерн—2155.
Фултермс—2156.
Фумигация—2157.
Футшток—2158.
Фүруш йүкләр—494.
Фыр—583.
Фырланғычч—354.
Фыртына—310.
18 футлуг рейд—1686.

Х

Халг Су Транспорту Комиссариаты—1282.
Халис регистр тутуму—382.
Харичи порт—1595
Хач шәкилли пая—368.
Хват-тали—2160.
Хәбәр кәмиси—1920.
Хәбәрдарлыг лоту—1077.
Хәтт креїсери—1048.
Хәтт кәмиси—1045.
Хидмәт кәмиси—1927.
Хизәк—1754, 1762.
Хизәк тахтасы—1097.
Хизәкләр—1579.
Хилас гуршағы—963.
Хилас жилети—574.
Хилас контракты—1846.
Хилас приборлары—1845.
Хилас станциялары—1863.
Хилас шлюпкасы—1844.
Хол—127.
Хронометр—2165.
Хүсуси авария—15.
Хырда бухар вә мотор кәмиси—581.

Һ

Һаван—421.
Һалга—933, 1343, 1349, 1743.
Һамар буз—837.
Һаншпук—436.
Һашийә—824, 960, 1291, 1526.
Һашийә дәликләри—1099.
Һашийә ийнәси—1040.
Һашийә ипи—1041.
Һелмпорт—444.
Һәгиги азимут—684.
Һәгиги курс—685, 987.
Һәгиги меридиан—686.
Һәгиги пеленг—687, 1473.
Һәддиндән артыг йүкләнмә—1485.
Һәрб кәмиси—904, 1921.
Һәрби Һаван—422.
Һәрби кәминин тәҹһизаты—398.
Һәрби порт—1597.
Һәрби хәтт кәмиси—1047.
Һәрби-дәниз агенти—24.
Һәрби-дәниз флоту—2119.
Һәрәкәт эдән мина—1206.
Һәҹм су басымы—386.
Һәҹм тоннасы—1998.
Һидрограф—448.
Һидрофон—450.
Һөвзә—141.
Һөрмә—1853, 1912, 2037.
Һөрүк—1680, 1696, 1907, 2221.
Һөрүлмүш лиф—1638.
Һүндүр чай кәнары—977.

Ц

Цапфа—2167.
Центрокон агра—2172.
Цертеропартия—2173.
Циклон (гасырға)—2176.
Циркуляция—2178.
Циркуляция помпасы—2177.
Цистерна—2179.

Ч

Чай ағзы—373, 2079.
Чай бузу—968.
Чай бурну—1380.
Чай голлары—455.
Чай голтуғу—838.
Чай голу—1631, 2085.

Чай дирсәйи—1095, 1718, 2193.
Чай дөнкәси—2193.
Чаї көрфәзи—1009.
Чаї лоциясы—1086.
Чай саїы—1324.
Чаї саһилиндәки їол—157.
Чаї ятағы—1736.
Чайбасар—604.
Чайда едәклә кедән кәмиләр—393.
Чайдаки нишанлар—1340.
Чайларда буз сындырма ишләри—1359.
Чайларда ишләли саһил—1576.
Чайын юхары ахыны (башлангычы)—355.
Чала—611, 647, 826, 1105, 1554.
Чалов—1029.
Чармых—1962.
Чарпаз дүшмә—965.
Чартер—2190.
Чартер партия—2191.
Чарх—415.
Чаты—1261.
Чевирәрәк апармаг—1487.
Чәки су басымы—385.
Чәлләк—703.
Чәнкәл—376, 942.
Чәп грот—918.
Чәп елкәнләр—922.
Чәп фок—919.
Чәпәр—622.
Чәпәрләмә нишаны—1352.
Чәрчивә—1364, 1755.
Чикслэр—2196.
Чөр-чөп—921.
Чугун көтүклэр—1440.
Чухур—2084.
Чухурлу кәпар—2189.
Чынғыл—434.
Чыхыш мәнтәгәси—1413.
Чыхыш нөгтәси—1411.
Чыхыш узунлугу—1410.
Чыхыш эни—1412.

Ч

Чалаг—1270, 1287, 2233.
Чалаг ери—1913.
Чаламаг—1855.
Чемсин механики лоту—1075.
Ченкон—526.
Чәббәхана—59.
Чәнуб күләйи—1583.
Чәнуб паясы—367.
Чәнуб-гәрб—651.
Чәнуб-гәрб күләйи—651, 1240.
Чәнуб-шәрг—653.
Чәнуб-шәрг күләйи—653.
Чәркә—1909.
Чийә—1052.
Чонки—527.

Ш

Шабаш—2198.
Шакшалар—2199.
Шаланда—2200.
Шаланда башчысы—2201.
Шар—2203.
Шахталар—2206.
Шварт—2208.
Швартов—2209.
Швартов ипләри илә бағлама—1422.
Швартов ипләри илә бағламаг—1421.
Шверборт—2211.
Шверт—2212.
Шверц—2213.
Шебека—2215.
Шелтердек—2218.
Шелф—2219.
Шәләкәт—1119, 1187, 2279.
Шәләкәтә дүшмәк—2278.
Шәләкәтләмә—634.
Шәрг—1375.
Шәрг күләйи—1375.
Шәрг паясы—370.

Шәргдән чәнуба—1384.
Шәргдән шимала—1385.
Шәрг-чәнуб-шәрг—1376.
Шәрг-шимал-шәрг—1377.
Шиддәтли фыртына—2283.
Шиддәтли чошгун күләк—2237.
Шимал—1306.
Шимал дәниз йолу—1772.
Шимал Дәниз Йолунун Баш Идарәси—461.
Шимал күләйи—230, 1306, 1791.
Шимал-паясы—369.
Шимал-гәрб күләйи—1307.
Шимал-гәрбдән гәрбә—1308.
Шимал-шәрг—1311.
Шимал-шәрг күләйи—1173, 1311.
Шимал-шәргдән шәргә—1313.
Шимал-шәргдән шимала—1323.
Шимал-шимал-гәрб—1301.
Шимал-шимал-шәрг—1302.
Шималдан гәрбә—1314.
Шималдан шәргә—1315.
Шиналар—2223.
Шипчандлер—2225.
Ширстрек—2226.
Шифтинг—2227.
Шифтинг бордслар—2228.
Шкапцлар—2234.
Шкаторина—2235.
Шкафут—2236.
Шкентел—2238.
Шкентрос—2239.
Шкив-гат—2240.
Шкимутгар—2241.
Шкимутка—2242.
Шкипер—2243.
Шкипер көмәкчиси—1570.
Шкот—2245.
Шкуна—2247.
Шлаг—2248.
Шланг—2250.
Шланг учлуғу—1509.
Шлюз—2251.
Шлюз габарити—420.
Шлюп—2254.
Шлюпбалка—2255.
Шлюпка сигналы—1798.
Шлюпкалар—2256.
Шнека—2257.
Шпангоут бучағы—1118.
Шпангоутлар—2258.
Шпация—2259.
Шпигатлар—2260.
Шпигел—2261.
Шпигорлар—2262.
Шпил— 699, 2263.
Шпил баллери—111.
Шпилгат—2264.
Шпиндел—2266.
Шпирон—2267.
Шпринг—2269.
Шпринтов—2270.
Шпрюйт—2271.
Штабел—2272.
Штаг—83, 2273.
Штанга ишығы—2274.
Штевен—2275.
Штерт—1884, 2276.
Штивка—2277.
Штил—2279.
Штурвал олан ер—2287.
Штурман—2288.
Штурман гәбзи—1670.
Штурман кабинасы—1715, 2289.
Штуртрос—1723, 2290.
Штык-болт—2291.
Шхерләр—2293.
Шхуна—2088, 2294.

Э

Эволюция—2298.
Эһтиятда дурмуш һәрб кәмиси—1683.
Эжектор—2299.
Эзелһофт—2300.
Экипаж—2301.
Экстра-сығорта—2303.
Экстра-фрахт—2304.

Элеватор—2305.
Эллинг—1828, 2306.
Элпидифор—2307.
Эмбарго—2308.
Эндиричи хизәкләр—1580.
Энмә люку—1102.
Эрис-бакштаг—2309.
Эрис-тали—2310.
Эскадра—2311.
Эскадра мина кәмиси—2312.
Эскадра трал кәмиси—2026.
Эсминец—2313.
Эстакада—2314.
Эхо-лот—2315.
Эшилмиш назик ш—1068.
Эшмә—1363.
Эшмәк—1941.

Ю

Юмаламаг—720.
Юмру дәстәли авар—359.
Юл матрос көйнәйи—464.
Юнга—2317.
Ют—2318.
Юферс—2319.
Юхары палуба—1360.

Я

Ябачыглар—2080.
Яваш-яваш бурахмаг, бошламаг (ини, зәнчири)—1611.
Ягдан—1140.
Яғыш папағы—652.
Яйлы лот—1637.
Ял—2330.
Ялбот—2331.
Ялик—2332.
Ямаг—126, 2246.
Ян—207.
Ян алма—1422.
Ян алмаг—1421, 1553, 1623.
Ян валай—210.
Ян гуршағы—312.
Ян күләк—211, 1336.
Ян тахталар—1983.
Ян тент—1327.
Ян тири ипләри—70, 314.
Ян үстә әйилмәк—955.
Яна йырғаланма—957.
Яна мейл—953.
Янашма ери—1622.
Янашмаг—1553, 1623.
Янғын сигналы—1574.
Янғын сөндүрән баркас—1572.
Янғын сөндүрән катер—1573.
Янғын сөндүрмә системасы—1813.
Яр—2333.
Ярдымчы техники кәмиләр—1530.
Ярыг—1002.
Ярыглар—1427.
Ярымбак—1581.
Ярымбалансирли сүкан—1730.
Ярымклюз—1584.
Ярымкүләк—1575.
Ярымпортикләр—1586.
Ярымфок—1587.
Ярымшлюз—1588.
Ярымют—1589.
Ясты дәстәли авар—360.
Ястыг—1567.
Ятаг—1569.
Яхта—2335.
Яхт-клуб—2336.
Яхтсмен—2337.
Яхын дәниз сәфәри—1515.

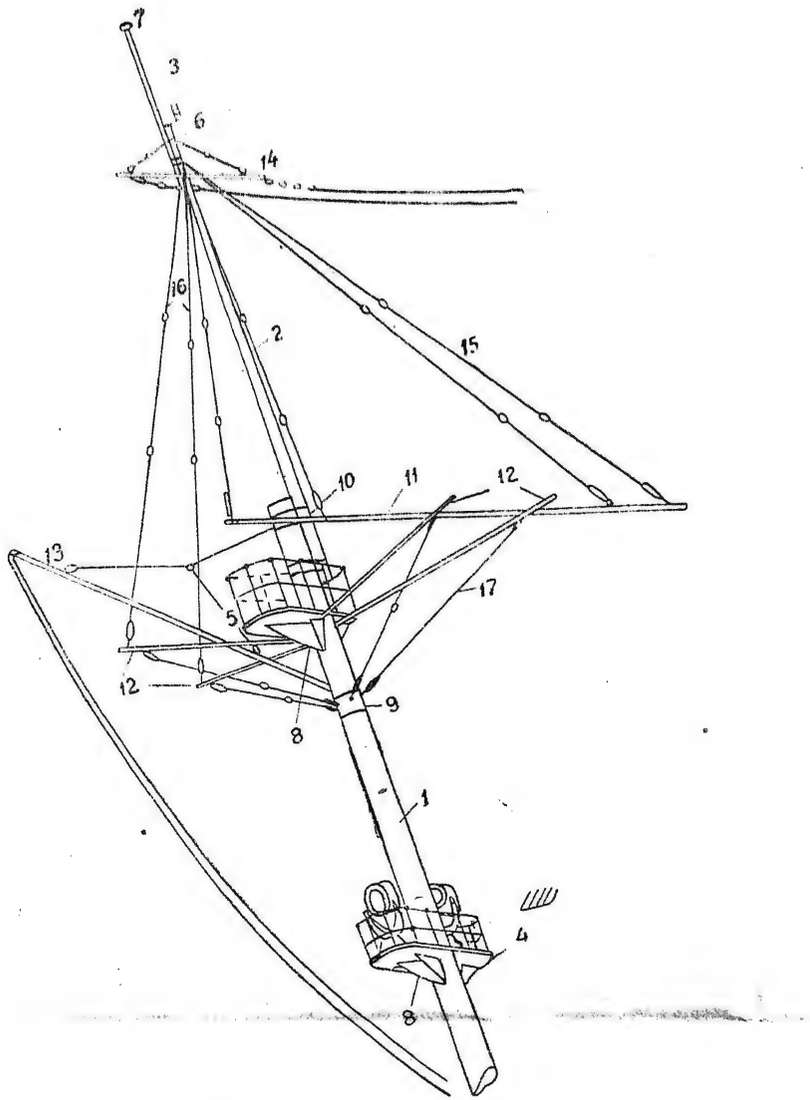

Дөйүш кәмиси дору вә такелажы

1—дор; 2—стенга; 3—флагшток; 4—прожектор марсы; 5—марс; 6—брам-калпак; 7—клотик; 8—красписләр; 9—бугел; 10—езелгоф; 11—рей; 12—айырычылар; 13—гафел; 14—телеграф рейи; 15—стен-штаглары; 16—стен-бантлары; 17—стен-багштаклары.

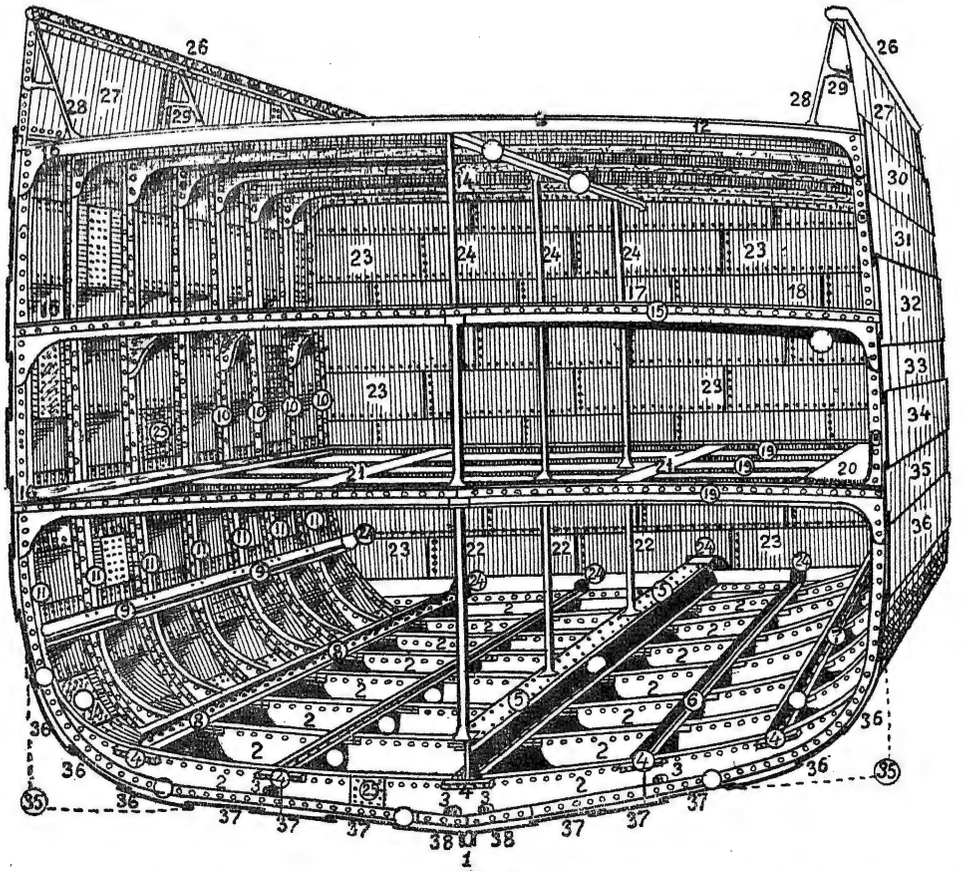

Әнинә тикилмиш системалы полад бухар кәмисинин орта һиссәсинин ич көрүнүшү

1—кил; 2—флорлар; 3—су ахан йоллар; 4—кушәбәндләри мөһкәмләндирән парчалар; 5—орта килсон; 6—ян килсон; 7—ян интеркостел килсону; 8—ян килсонлары; 9—янаг килсонлары; 10—шпангоутларын дүз кушәбәндләри; 11—шпангоутларын әкс кушәбәндләри; 12—палуба бимсләри; 13—бимсләри бәндләйән узунуна кушәбәнд; 14—пиллерсләр; 15—бимслəр; 16—стрингерләр; 17—баш палуба битишмә кәмәри; 18—баш палуба бәнд кәмәри; 19—бимслəр; 20—стрингерләр; 21—алт палуба бәнд кәмәрләри; 22—трюм пиллерсләри; 23—әнинә аракәсмә; 24—су кечирмәйән кушәбәндләр; 25—чатгы ләвһәси; 26—планшир; 27—фалшборт; 28—фалшборт даяглары; 29—бәндләр; 30—ширстрек кәмәри; 31—су үст гапламасы; 32—гапламанын диб кәмәрләри; 33—борт гапламасы; 34—борт гапламасы; 35—кәминин янаг һиссәси; 36—янаг һиссә гаплама кәмәрләри; 37—гапламанын диб кәмәрләри; 38—шпангоут кәмәрләри.

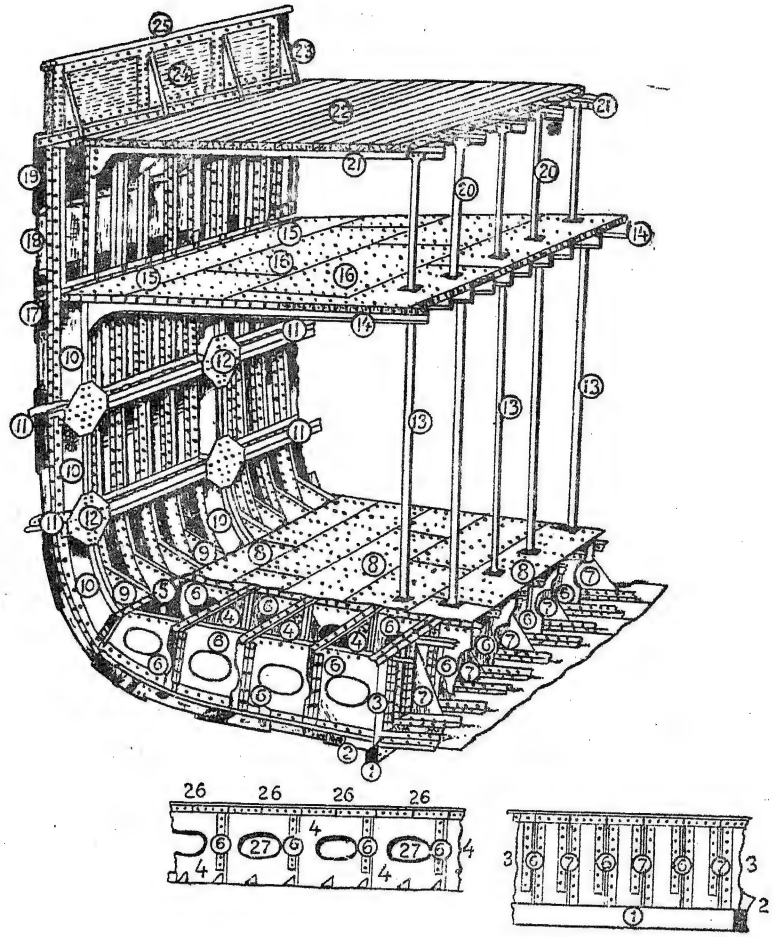

Бухар кәмисинин орта һиссәси

1—кил; 2—шпунт кәмәри; 3—вертикал кил; 4—стрингерләр; 5—стрингер; 6—шпангоутлар (флорлар); 7—бракетләр; 8—икигат дибин дөшәмәси; 9—бракетләр; 10—чәрчивә шпангоутлары; 11—борт стрингерләри; 12—бәркидичи; 13—трюм пиллерсләри (данглары); 14—баш палуба бимсләри; 15—баш палуба стрингерләри; 16—баш палуба дөшәмәси; 17—баш палуба ширстреки; 18—су үстү бортун гаплама кәмәри; 19—баш палуба ширстреки; 20—палуба пиллерсләри; 21—үст палуба бимсләри; 22—үст палуба; 23—фалшборт даяғы; 24—фалшборт гапламасы; 25—планшир; 26—экс ара шпангоутлары; 27—дәликләр (лазлар).

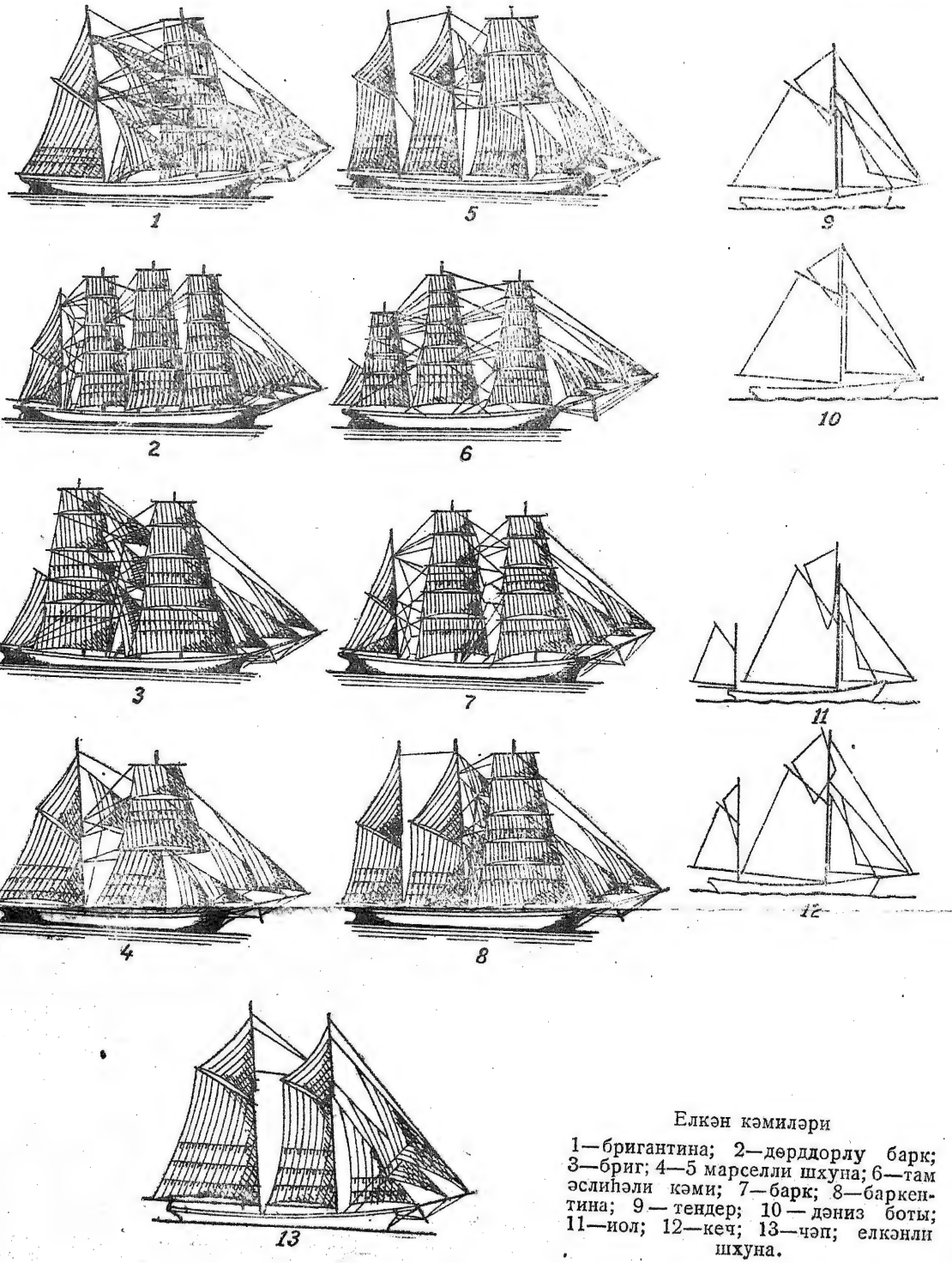

Елкән кәмиләри

1—бригантина; 2—дөрддорлу барк; 3—бриг; 4—5 марселли шхуна; 6—там әслиһәли кәми; 7—барк; 8—баркентина; 9—тендер; 10—дәниз боты; 11—иол; 12—кеч; 13—чәп; елкәнли шхуна.

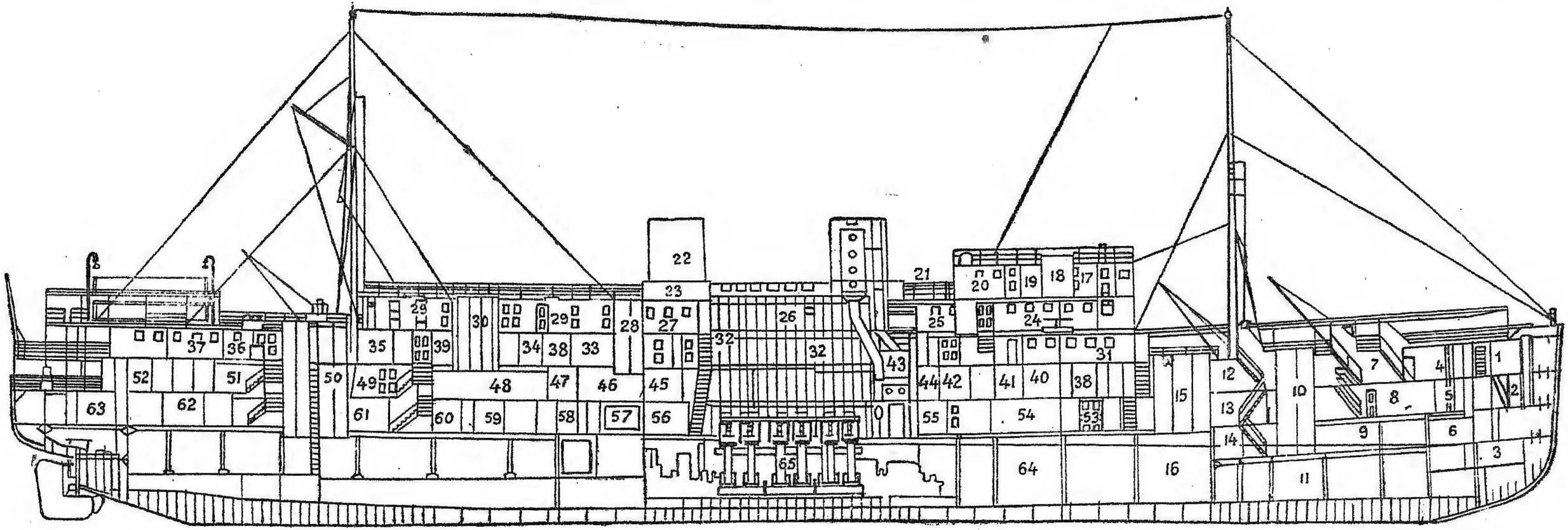

Теплоход

1—рәнксаз сурсаты вә фәнәр дахмасы; 2—шкиперхана; 3—фор-пик; 4—ватер-клозет (аягйолу); 5—сәрнишин ватер-клозети; 6—зәнчир гутусу; 7—команда вә сәрнишин үчүн каюталар; 8, 9—сәрнишин отағы; 10—йүк шахтасы; 11—йүк амбары; 12, 13, 14—сәрнишин ерләшмәси; 15—йүк шахтасы; 16—йүк амбары; 17—сүканхана; 18—ишыг люку шахтасы; 19—штурман дахмасы; 20—радио-рубка; 21—шор су цистернасы; 22—динамо; 23—цистерналар; 24—музыка салону; 25—гадынлар үчүн сәрнишин отағы; 26—машын шахтасы; 27—кают-компания; 28—ишыг шахтасы; 29—команда һей'әти каюталары; 30—шахта; 31—салон; 32—нефт вә яғ цистерналары; 33—ватер-клозетләр; 34—ванна; 35—коридор; 36—ванна; 37—папирос чәкилән ер; 38—ватер-клозет; 39—команда әлүзюяны; 40, 41—һамам; 42—палтар юулан ер; 43—гурудучу; 44—иш палтарлары үчүн ер; 45—буфет; 46—камбуз (мәтбәх); 47—буфет; 48—салон; 49—әлүзюян; 50—йүк шахтасы; 51—вестибюл; 52, 53—ватер-клозет; 54—сәрнишин каютасы; 55—әлүзюян; 56—емәк отағы; 57—союдучу камера; 58—габ юян; 59—ванна; 60—әрзагхана; 61—багаж йығылан ер; 62, 63—сәрнишин каюталары; 64—трюм (амбар); 65—машын шө'бәси.

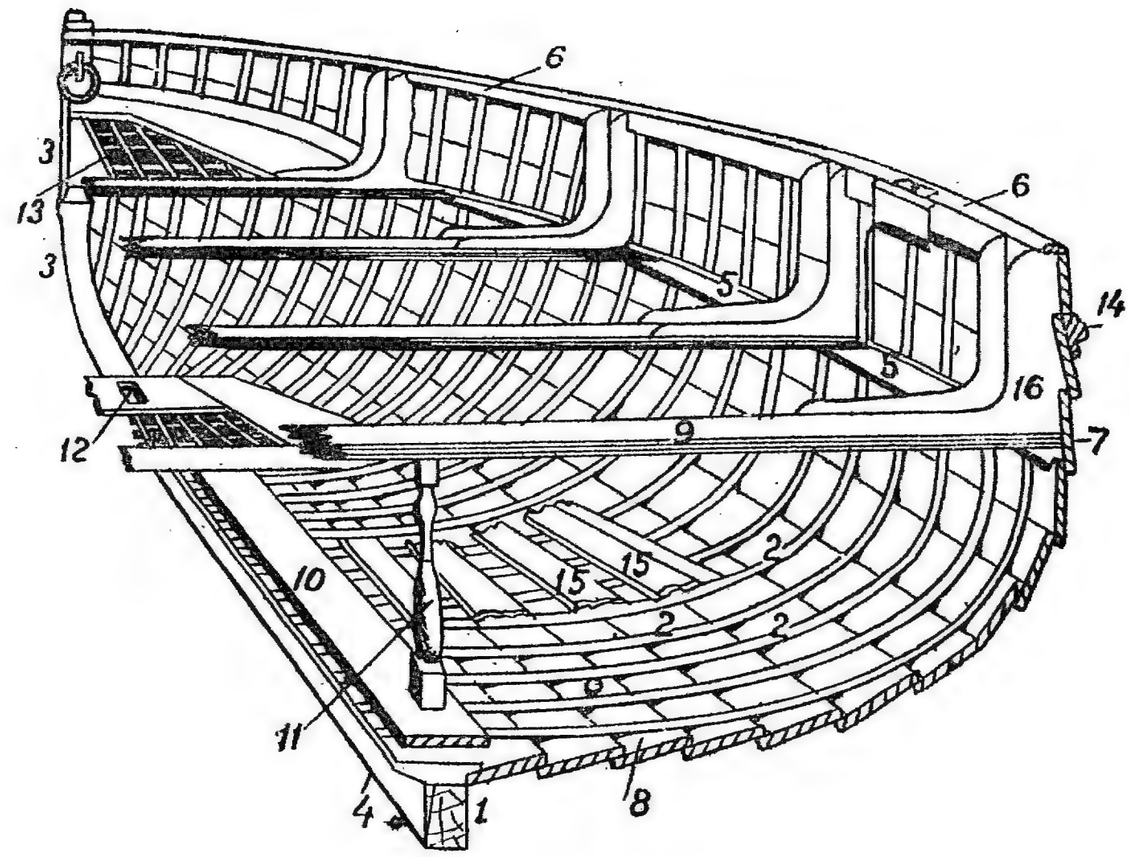

Шлюпканын һиссәләри

1—кил; 2—шпангоутлар; 3—форштевен; 4—кил золағы; 5—подлегарец; 6—яналма тири вә планшир; 7,8—үзлүк; 9—банка (отурачаг); 10—килсон; 11—даяг; 12—степс; 13—люк; 14—буртик; 15—рыбинләр; 16—кница.

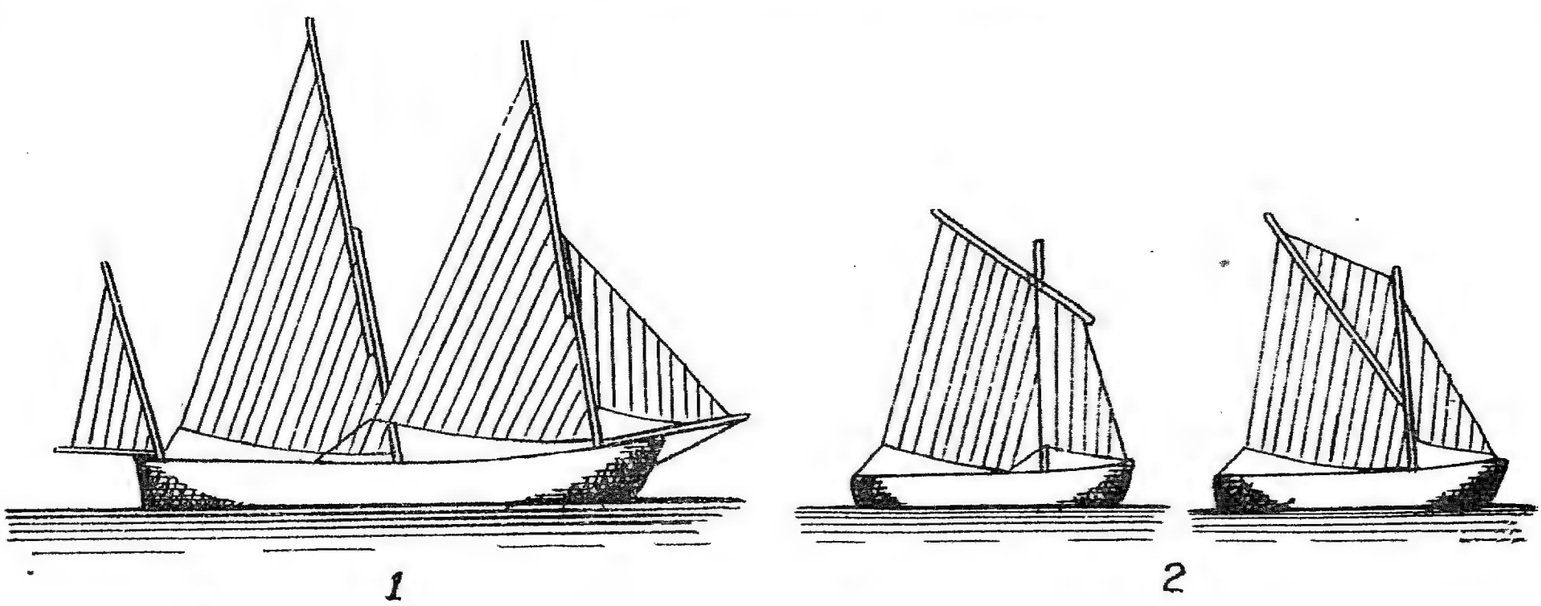

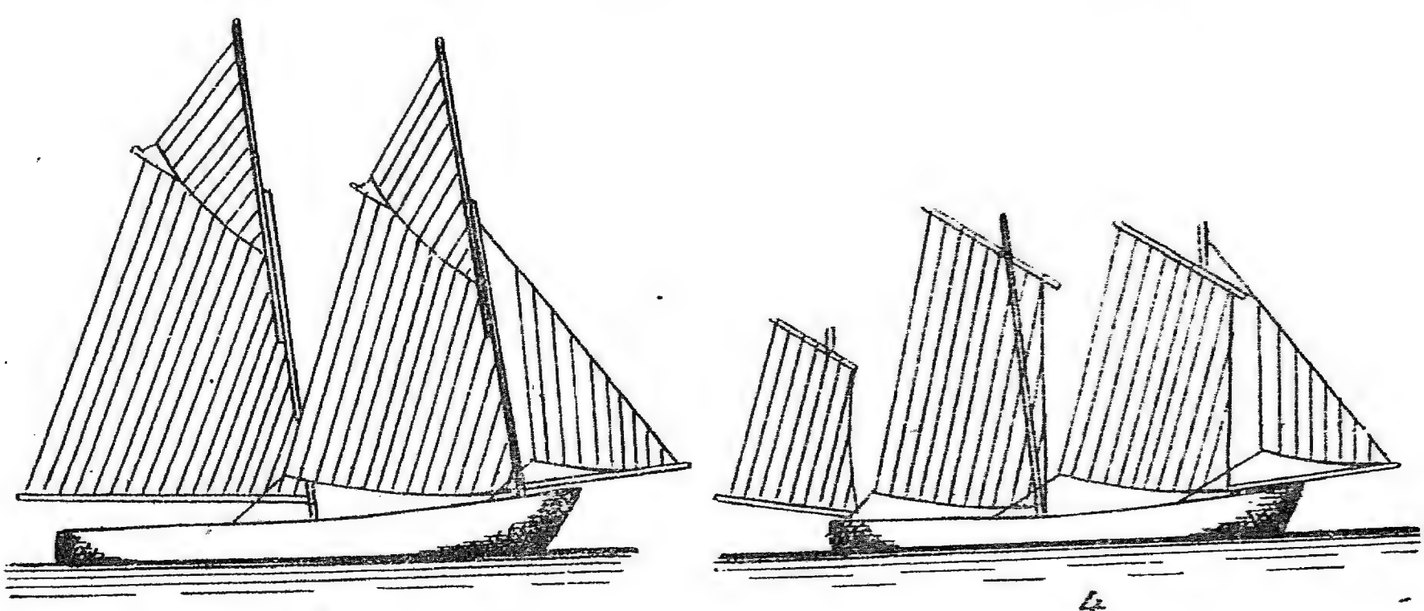

1—латын әслиһәли шлюпка; 2—ярыглы фок, шпринтли шлюпка; 3—гафелли шлюпка; 4—рейли шлюпка.

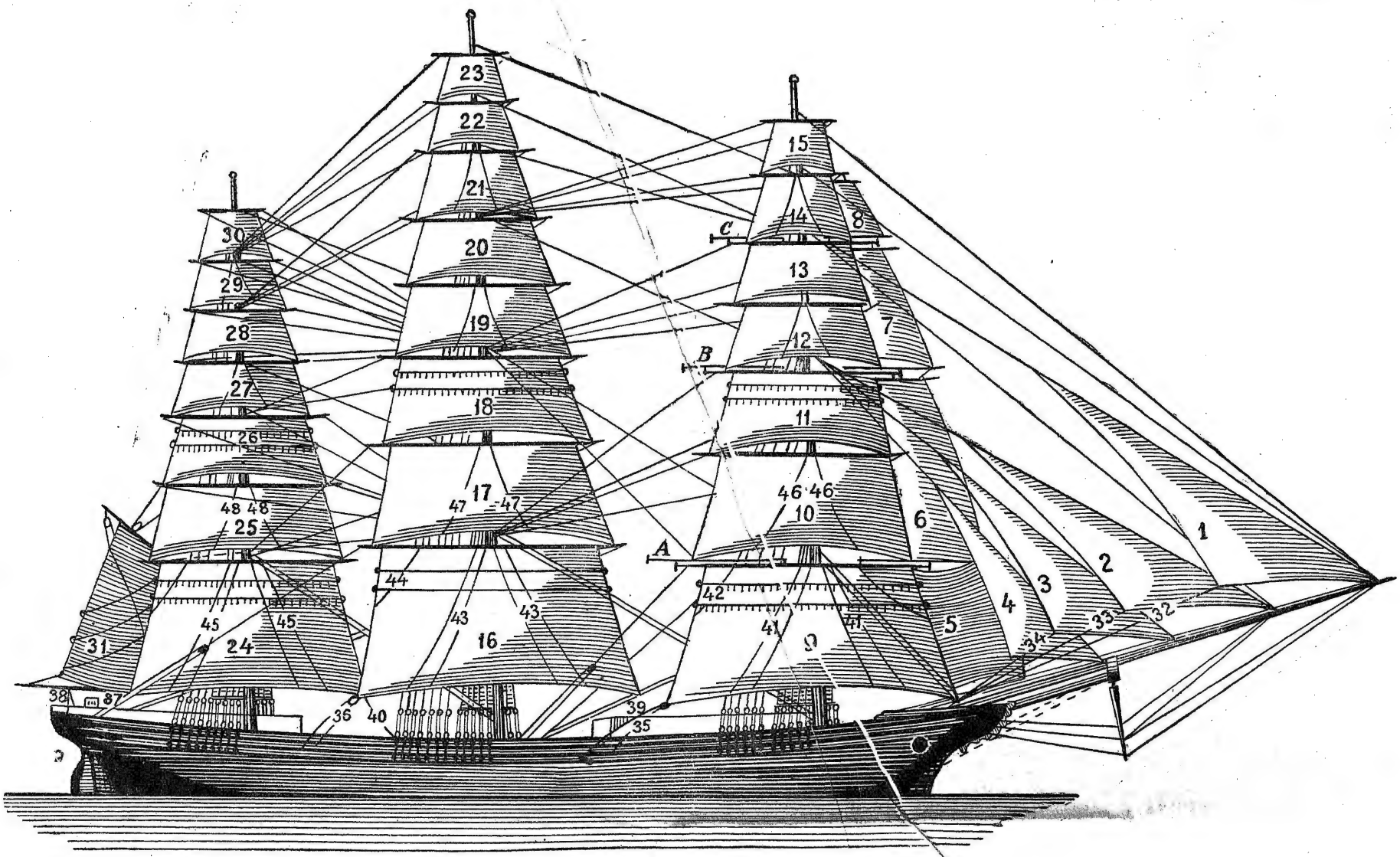

Елкәнләр вә онларын ишләк такелажлары

1—бом кливер; 2—кливер; 3—орта кливер вә я кливер № 2; 4—фор-стенг стаксел; 5—ундер лисел; 6—фор-марс лисел; 7—фор-брам лисел; 8—фор-бом-брам лисел; 9—фок; 10—алт фор-марсел; 11—үст фор-марсел; 12—алт фор-брамсел; 13—үст фор-брамсел; 14—фор-бом брамсел; 15—фор-трюмсел; 16—грот; 17—алт грот марсел; 18—үст грот марсел; 19—алт грот брамсел; 20—үст грот брамсел; 21—грот бром брамсел; 22—грот трюмсел; 23—грот мүнсел; 24—бизан; 25—алт крюйсел; 26—үст крюйсел; 27—алт крюйс-брамсел; 28—үст крюйс-брамсел; 29—крюйс бом брамсел; 30—крюйс-трюмсел; 31—контр бизан; 32—бом кливер шкот; 33—кливер шкот; 34—кливерин шкоту № 2; 35—фок-шкот; 36—грот шкот; 37—бизан шкот; 38—контр бизан шкот; 39—грот гаус; 40—бизан гаус; 41—фок бык горденләри; 42—фок нок горденләри; 43—грот бык горденләри; 44—грот нок горденләри; 45—бизан бык горденләри; 46—фор марс бык горденләри; 47—грот марс бык горденләри; 48—крюйс марс бык горденләри:

А) фор-марс-лисел спирт; В) фор-брам лисел спирт; С) фор-бом-брам лисел спирт.

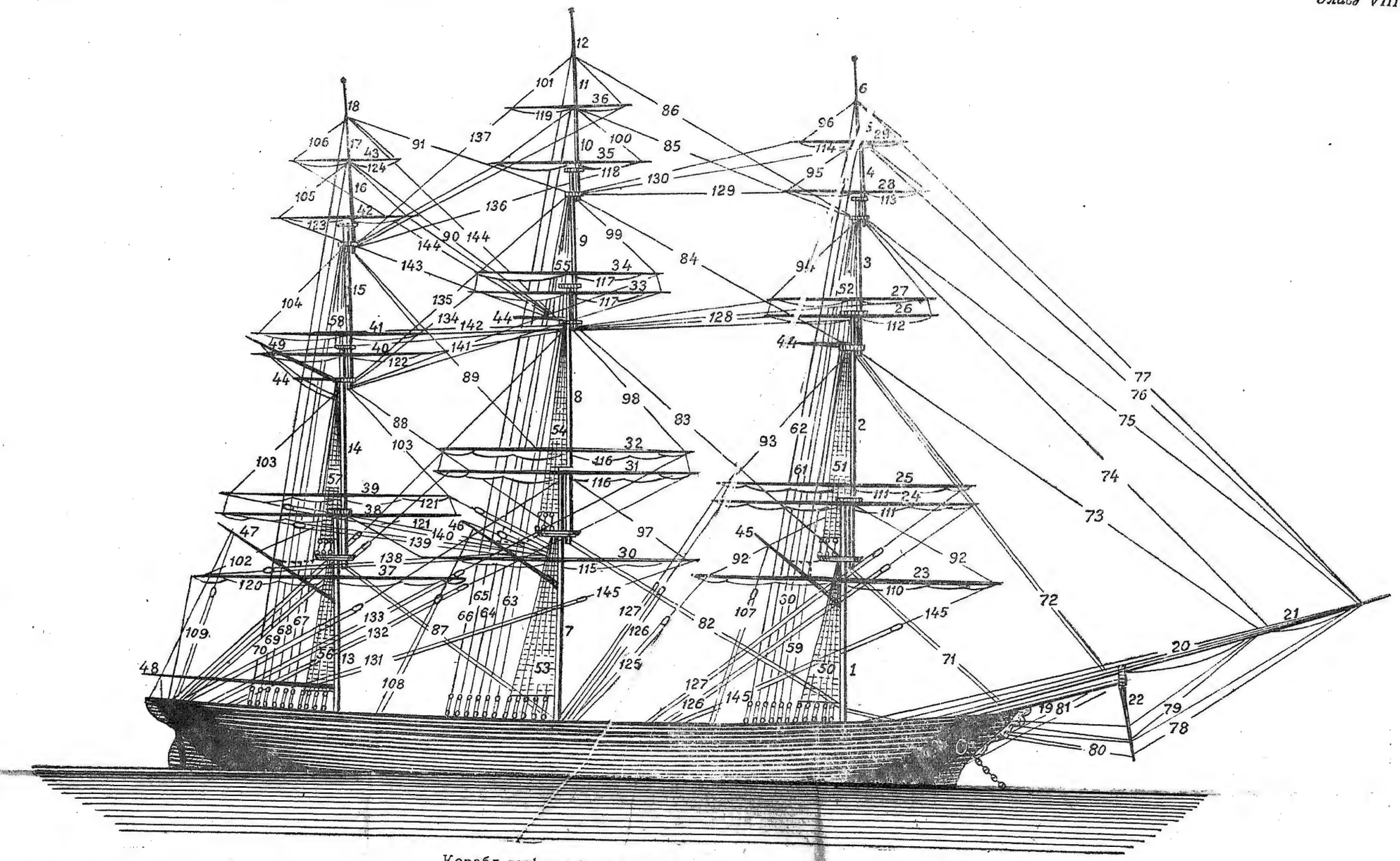

Корабл тәчһизатлы кәминин рангоут, сабит вә ишләк такелажы

1—фок дору; 2— фор-стенга; 3—фор-брам-стенга; 4—фор-бом-брам-стенга; 5—фор-трюм-стенга; 6—флаг-шток; 7—грот-дору; 8—грот-стенга; 9—грот-брам-стенга; 10—грот-бом-брам-стенга; 11—грот-трюм-стенга; 12—флаг-шток (байраг ағачы); 13—бизан дору; 14—крюйс-стенга; 15—крюйс-брам-стенга; 16—крюйс-бом-брам-стенга; 17—крюйс-трюм-стенга; 18—флаг-шток (байраг ағачы); 19—буширит; 20—утлегар; 21—бом-утлегар; 22—мартин гик; 23—фок-рейи; 24—алт-фор-марс-рей; 25—үст-фор-марс-рей; 26—алт-фор-брам-рей; 27—үст-фор-брам-рей; 28—фор-бом-брам-рей; 29—фор-трюм-рей; 30—грот-рейи; 31—алт-грот-марс-рей; 32—үст-грот-марс-рей; 33—алт-грот-брам-рей; 34—үст-грот-брам-рей; 35—грот-бом-брам-рей; 36—грот-трюм-рей; 37—бегин-рей; 38—алт-крюйс-марс-рей; 39—үст крюйс-рей; 40—алт-крюйс-брам-рей; 41—үст крюс-брам-рей; 42—крюйс-бом-брам-рей; 43—крюйс-трюм-рей; 44—салингләр буйнузлары; 45—фор гафели; 46—грот гафели; 47—бизан гафели; 48—бизан гики; 49—үст бизан гаты; 50—фок-вантлары; 51—фор-стенг-вантлары; 52—фор-брам-вантлары; 53—грот вантлары; 54—грот стенг вантлары; 55—грот брам вантлары; 56—бизан вантлары; 57—крюйс стенг-вантлары; 58—крюйс брам вантлары; 59—фор стенг фордунлары; 60—фор брам-бакштаглары; 61—фор-бом-брам-бакштаглары; 62—фор-трюм бакштаглары; 63—грот-стенг-бакштаглары; 64—грот-брам бакштаглары; 65—грот-бом-брам бакштаглары; 66—грот-трюм бакштаглары; 67—крюйс стенг-бакштаглары; 68—крюйс брам бакштаглары; 69—крюйс бом-брам бакштаглары; 70—крюйс трюм бакштаглары; 71—фок штаглары; 72—фор-стенг-штаглары; 73—кливер леер; 74—фор бом штаг; 75—бом кливер леер; 76—фор бом-брам штаг; 77—фор трюм штаг; 78—бом-утлегар штаг; 79—мартин штаг; 80—мартин бакштаглары; 81—ватер штаглары; 82—грот штаглары; 83—грот-стенг-штаглары: 84—грот-брам штаглары; 85—грот-бом-брам штаг; 86—грот-трюм штаг; 87—бизан штаглары: 88—крюйс стенг штаглары; 89—крюйс брам штаг; 90—крюйс бом-брам штаг; 91—крюйс трюм штаг; 92—фок-топенантлары; 93—фор-марс-топенантлары: 94—фор-брам топенантлары; 95—фор-бом-брам топенантлары; 96—фор-трюм топенантлары; 97—грот топенантлары; 98—грот-марс топенантлары; 99—грот-брам топенантлары; 100—грот-бом-брам топенантлары; 101—грот-трюм топенантлары; 102—бегин топенантлары; 103—крюйс-марс топенантлары; 104—крюйс-брам топенантлары; 105—крюйс-бом-брам топенантлары; 106—крюйс трюм топенантлары; 107—фор-трисел-эрнс бакштаглары; 108—грот-трисел эрнс бакштаглары: 109—бизан эрнс бакштаглары; 110—124—пертләр; 125—фок браслары; 126—алт фор-марс браслары; 127—үст фор-марс браслары; 128—алт вә үст фор браслары; 129—фор-бом браслары; 130—фор-трюм браслары; 131—горт браслары; 132—алт грот-марс браслары; 133—үст грот-марс браслары; 134—алт грот-брам браслары: 135—үст грот-брам браслары; 136—грот-бом браслары; 137—грот-трюм браслары; 138—бегин браслары; 139—алт крюйс-марс браслары; 140—үст крюйс-марс браслары; 141—алт крюйс-брам браслары; 142—үст крюйс-брам браслары; 143—крюйс-бом браслары; 144—крюйс-трюм браслары; 145—брас шкентелләри.

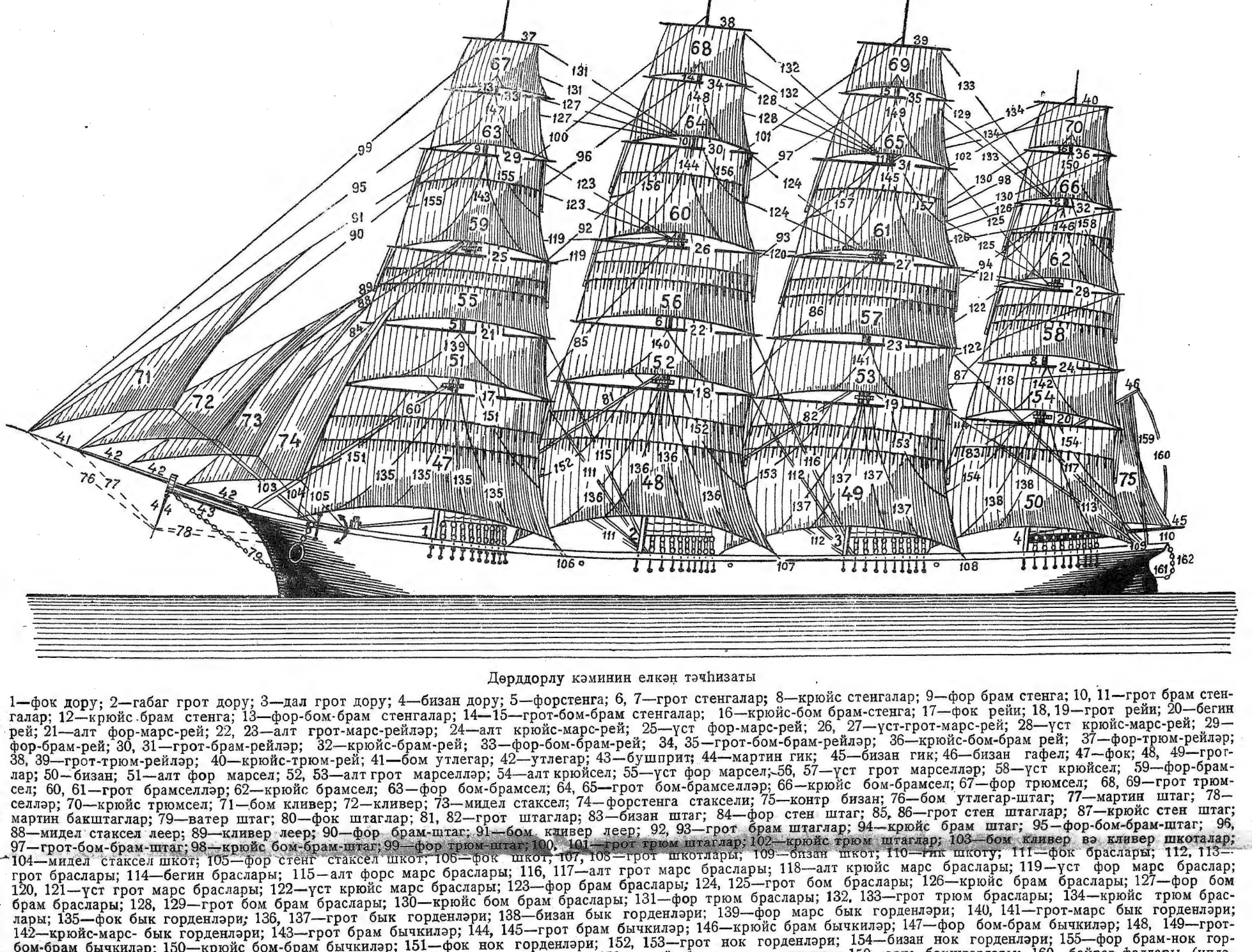

Дөрддорлу кәминин елкән тәчһизаты

1—фок дору; 2—габаг грот дору; 3—дал грот дору; 4—бизан дору; 5—форстенга; 6, 7—грот стенгалар; 8—крюйс стенгалар; 9—фор брам стенга; 10, 11—грот брам стенгалар; 12—крюйс брам стенга; 13—фор-бом-брам стенгалар; 14—15—грот-бом-брам стенгалар; 16—крюйс-бом брам-стенга; 17—фок рейи; 18, 19—грот рейи; 20—бегин рей; 21—алт фор-марс-рей; 22, 23—алт грот-марс-рейләр; 24—алт крюйс-марс-рей; 25—үст фор-марс-рей; 26, 27—үст-грот-марс-рей; 28—үст крюйс-марс-рей; 29—фор-брам-рей; 30, 31—грот-брам-рейләр; 32—крюйс-брам-рей; 33—фор-бом-брам-рей; 34, 35—грот-бом-брам-рейләр; 36—крюйс-бом-брам рей; 37—фор-трюм-рейләр; 38, 39—грот-трюм-рейләр; 40—крюйс-трюм-рей; 41—бом утлегар; 42—утлегар; 43—бушприт; 44—мартин гик; 45—бизан гик; 46—бизан гафел; 47—фок; 48, 49—грот-селләр; 50—бизан; 51—алт фор марсел; 52, 53—алт грот марселләр; 54—алт крюйсел; 55—үст фор марсел; 56, 57—үст грот марселләр; 58—үст крюйсел; 59—фор-брам-лар; 60—грот брамселләр; 62—крюйс брамсел; 63—фор бом-брамсел; 64, 65—грот бом-брамселләр; 66—крюйс бом-брамсел; 67—фор трюмсел; 68, 69—грот трюм-мартин бакштаглар; 79—ватер штаг; 80—фок штаглар; 81, 82—грот штаглар; 83—бизан штаг; 84—фор стен штаг; 85, 86—грот стен штаглар; 87—крюйс стен штаг; 88—мидел стаксел леер; 89—кливер леер; 90—фор брам-штаг; 91—бом кливер леер; 92, 93—грот брам штаглар; 94—крюйс брам штаг; 95—фор-бом-брам-штаг; 96, 97—грот-бом-брам-штаг; 98—крюйс бом-брам-штаг; 99—фор трюм-штаг; 100, 101—грот трюм штаглар; 102—крюйс трюм штаглар; 103—бом кливер вә кливер шкоталар; 104—мидел стаксел шкот; 105—фор стенг стаксел шкот; 106—фок шкот; 107, 108—грот шкотлары; 109—бизан шкот; 110—гик шкоту; 111—фок браслары; 112, 113—грот браслары; 114—бегин браслары; 115—алт форс марс браслары; 116, 117—алт грот марс браслары; 118—алт крюйс марс браслары; 119—үст фор марс браслар; 120, 121—үст грот марс браслары; 122—үст крюйс марс браслары; 123—фор брам браслары; 124, 125—грот бом браслары; 126—крюйс брам браслары; 127—фор бом брам браслары; 128, 129—грот бом брам браслары; 130—крюйс бом брам браслары; 131—фор трюм браслары; 132, 133—грот трюм браслары; 134—крюйс трюм браслары; 135—фок бык горденләри; 136, 137—грот бык горденләри; 138—бизан бык горденләри; 139—фор марс бык горденләри; 140, 141—грот-марс бык горденләри; 142—крюйс-марс- бык горденләри; 143—грот брам бычкиләр; 144, 145—грот брам бычкиләр; 146—крюйс брам бычкиләр; 147—фор бом-брам бычкиләр; 148, 149—грот-бом-брам бычкиләр; 150—крюйс бом-брам бычкиләр; 151—фок нок горденләри; 152, 153—грот нок горденләри; 154—бизан нок горденләри; 155—фор брам-нок горденләри; 156, 157—грот-брам-нок горденләри; 158—крюйс-брам-нок горденләри; 159—әрнс бакштаглары; 160—байраг фаллары (иплә-ри); 161—сүкан рычағы; 162—сүкан зәнчирләри.

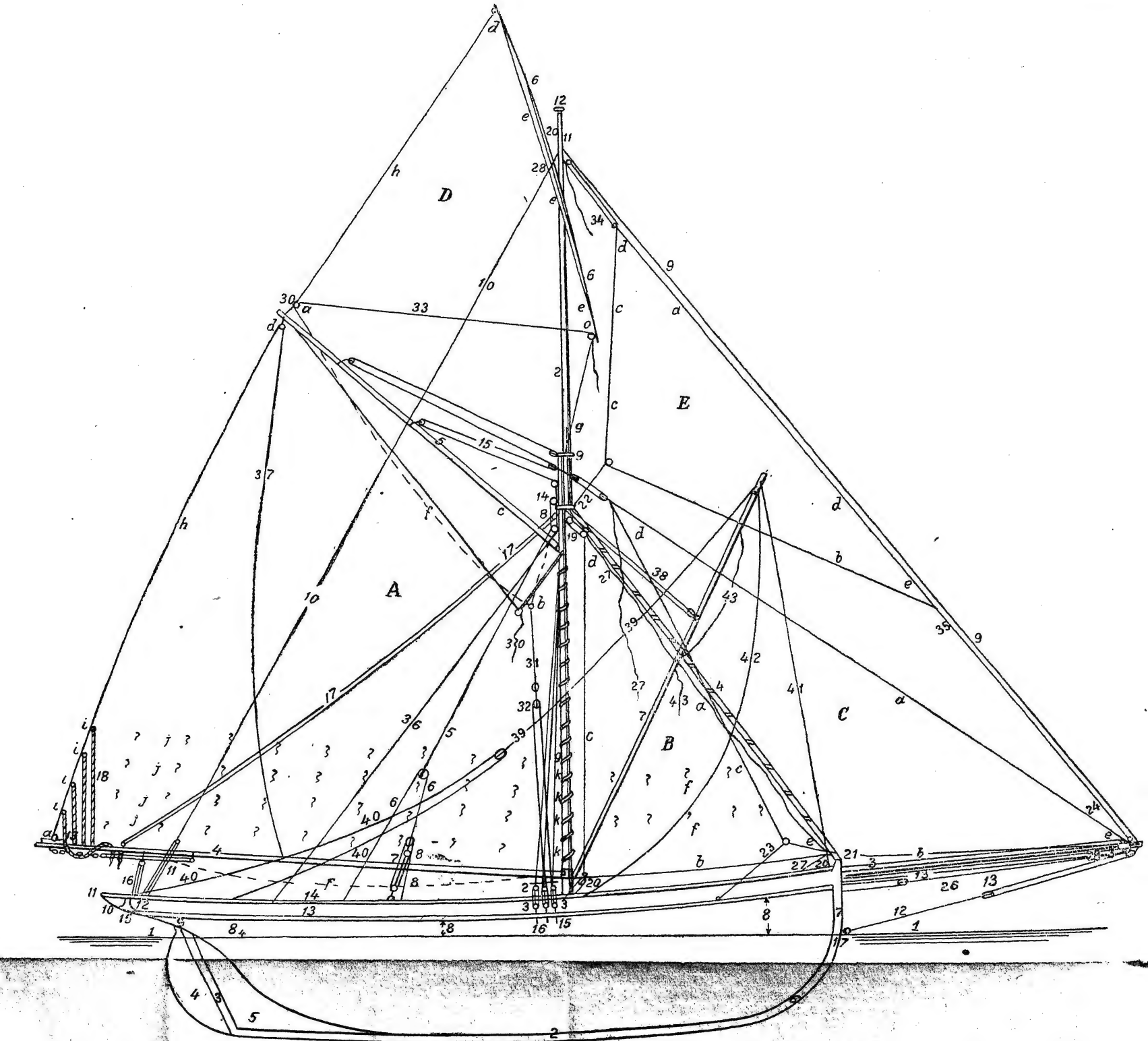

Тендер типиндә яхта елкәнләри

А. Грот. 1—шкот буҹағы; 2—галс буҹағы; 3—үст галс; 4— бензел ноку; 5—үст шкаторина; 6—алт шкаторина; 7—габаг шкаторина; 8—дал шкаторина; 9—1, 2, 3 вә 4-ҹү риф һалгалары (кренгелсләри). К. Габаг шкаторина риф һалгалары (кренгелсләри). В. Фок 1—габаг вә я сабит шкаторина; 2—алт шкаторина; 3—дал шкаторина; 4—фал буҹағы; 5—галс буҹағы. Д. Һаф топсел: 1—шкот буҹағы; 2—галс буҹағы; 3—габаг нок бензелли кренгелс; 4—дал нок бензелли кренгелс; 5—үст шкаторина; 6—алт шкаторина; 7—габаг шкаторина; 8—дал шкаторина. Е. Кливер топсел: 1—габаг шкаторина; 2—алт шкаторина; 3—дал шкаторина; 4—фал буҹағы; 5—галс буҹағы. Рангоут: 1—дор; 2—стенга; 3—бушприт; 4—гик; 5—гафел; 6—топсел рейи; 7—брифок вә я спенагер үҹүн ян оху (выстрел); 8—салинг; 9—әзелгофт; 10—дорун топу (тәкнәси); 11—флагшток (байраг аҹағы); 12—клотик; 13—гротшкот үҹүн сүрүшүк; 14—чикслер. Такнә: 1—йүк су хәтти; 2—кил; 3—ахтерштевен; 4—сүкан; 5—дейдвуд; 6—су кәсән; 7—форштевен; 8—бортун үст һиссәси; 9—ноизор (габарыг); 10—гака-борт; 11—планшир; 12—чаног; 13—буртик (зей); 14—планшир; 15—руслен; 16—вантпутенсләр; 17—ватер штаг һалгасы. Такелаж: 1—грот вантлары; 2—ворст (чубуг); 3—юферс вә талрепләр (чармыхлар); 4—фок штагы; 5—топ-бакштаглары; 6—топ-бакштаг мантыл; 7—мантыл-талиләри; 8—талларын ишдә олан учлары; 9—стен штаг; 10—стен фордунлары; 11—стен фордун гинцләри; 12—ватер штаг; 13—ватер штаг талиләр; 14—гафел гарден; 15—дирик фал; 16—гик шкоту; 17—гик топенантлары; 18—шкентелин рифи; 19—фок фалы; 20—фок шкоту; 21—фок галсы; 22—кливер фал; 23—кливер шкот; 24—кливер галс (ипин әсасы); 25—ракс бугел; 26—кливер галс (ипин ишләк учу); 27—кливер вә фок нираллары; 28—топсел фалы; 29—үст топсел фал; 30—топсел шкот; 31—топсел шкот; 32—топсел галс гинцләри; 33—топсел гитов; 34—кливер топсел фал; 35—кливер топсел галс; 36—кливер топсел шкот; 37—әрнс бакштаглары; 38—ян ох топенантлары; 39—ян ох брасы (дал); 40—мантыл ян ох браслары; 41—габаг ян ох брасы; 42—прифок вә я скинкер галс; 43—галсын әсас һиссәси.

Подписано к печати 25/II 1942 г. Печ. лист. 5³/₄. Тип. зн. в 1 печ. листе 73776. Авт. лист. 11¹/₂. ФГ5893. Заказ № 1501. Тираж 300.
Типография „Красный Восток“ Азполиграфтреста НКМП,
Баку, ул. Пионера, 80.

АкР
7014
1132

5 мая.

622

11/13